

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
КОДЕКСІ**

**КОДЕКС
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ЭКОЛОГИЯ КОДЕКСІ**

МАЗМҰНЫ

ЖАЛПЫ БӨЛІК

1-БӨЛІМ. НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

1-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

- 1-бап. Осы Кодексте реттелетін қатынастар
- 2-бап. Қазақстан Республикасының экология заңнамасы
- 3-бап. Қазақстан Республикасының экология заңнамасының мақсаты мен міндеттері
- 4-бап. Экологиялық қауіпсіздік және Қазақстан Республикасының орнықты дамуының экологиялық негіздері
- 5-бап. Қазақстан Республикасының экология заңнамасының қағидаттары

**2-тарау. ҚОРШАҒАН ОРТА ЖӘНЕ ОНЫ ҚОРҒАУ
ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР**

- 6-бап. Қоршаған орта
- 7-бап. Қоршаған ортаның сапасы
- 8-бап. Қоршаған ортаны қорғау
- 9-бап. Қоршаған ортаны қорғау объектілері

- 10-бап. Қоршаған ортаға антропогендік әсер ету туралы жалпы ережелер
- 11-бап. Қоршаған ортаның ластануы
- 12-бап. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілердің санаттары

3-тарау. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДАҒЫ СУБЪЕКТІЛЕРДІҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

- 13-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы субъектілердің негіз құраушы құқықтары мен міндеттері
- 14-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы коммерциялық емес ұйымдардың құқықтары
- 15-бап. Жұртшылықтың шешімдер қабылдауға қатысуы
- 16-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқықтарды қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік шаралар жүйесі

4-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ АҚПАРАТ

- 17-бап. Экологиялық ақпарат
- 18-бап. Экологиялық ақпаратқа қол жеткізу
- 19-бап. Экологиялық ақпарат беру нысаны
- 20-бап. Экологиялық ақпарат беру мерзімдері мен тәртібі
- 21-бап. Экологиялық ақпаратты жинау және тарату
- 22-бап. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімі
- 23-бап. Қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы ұлттық баяндама
- 24-бап. Қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы интерактивті баяндама
- 25-бап. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры

2-БӨЛІМ. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ

- 26-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің қоршаған ортаны қорғау саласындағы құзыреті

- 27-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның құзыреті
- 28-бап. Бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру
- 29-бап. Бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылатын қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар
- 30-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы ведомствоаралық өзара іс-қимыл

3-БӨЛІМ. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ

- 31-бап. Экологиялық қатынастарды мемлекеттік реттеу нысандары мен құралдары
- 32-бап. Экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер
- 33-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу құралдарының түрлері
- 34-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті лицензиялау

5-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ НОРМАЛАУ

- 35-бап. Жалпы ережелер
- 36-бап. Сапаның экологиялық нормативтері
- 37-бап. Қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштері
- 38-бап. Қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері
- 39-бап. Эмиссиялар нормативтері
- 40-бап. Технологиялық нормативтер
- 41-бап. Қалдықтардың жинақталу лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері
- 42-бап. Табиғи ортаға жол берілетін физикалық әсер ету нормативі
- 43-бап. Күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттері
- 44-бап. Қоршаған ортаға жол берілетін жиынтық антропогендік жүктеме нормативтері

6-тарау. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДАҒЫ ТЕХНИКАЛЫҚ РЕТТЕУ ЖӘНЕ СТАНДАРТТАУ

- 45-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы сәйкестікті растау объектілері мен рәсімі
- 46-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласында халықаралық стандарттарды ендіру және қолдану
- 47-бап. Экологиялық таңбалау

7-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БАҒАЛАУ

1-параграф. Экологиялық бағалау туралы жалпы ережелер

- 48-бап. Экологиялық бағалау ұғымы
- 49-бап. Экологиялық бағалау түрлері
- 50-бап. Экологиялық бағалау қағидаттары

2-параграф. Стратегиялық экологиялық бағалау

- 51-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау туралы жалпы ережелер
- 52-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау нысанасы
- 53-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау сатылары
- 54-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге жауапты субъектілер
- 55-бап. Құжаттардың әсеріне скрининг
- 56-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау
- 57-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп
- 58-бап. Құжатты стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке сәйкестігі тұрғысынан қарау
- 59-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау шеңберінде мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар
- 60-бап. Мүдделі жұртшылықтың стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге қатысуы
- 61-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау барысында жүргізілетін трансшекаралық әсерді бағалау
- 62-бап. Стратегиялық экологиялық бағалауға жататын Құжаттардың ерекшеліктері
- 63-бап. Құжаттардың қоршаған ортаға елеулі әсер етуінің мониторингі

3-параграф. Қоршаған ортаға әсерді бағалау

- 64-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау
- 65-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу міндеттілігі
- 66-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау кезінде ескерілуге жататын әсер етудің түрлері мен объектілері
- 67-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау сатылары
- 68-бап. Белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш
- 69-бап. Белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг
- 70-бап. Қоршаған ортаға елеулі әсер етудің өлшемшарттары
- 71-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау
- 72-бап. Ықтимал әсер ету туралы есеп
- 73-бап. Ықтимал әсер ету туралы есептің жобасына қатысты қоғамдық тыңдаулар
- 74-бап. Сараптама комиссиясы
- 75-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау барысында жүргізілетін трансшекаралық әсерді бағалау
- 76-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды
- 77-бап. Ықтимал әсер ету туралы есептің мазмұны үшін жауаптылық
- 78-бап. Белгіленіп отырған қызметті іске асыру кезінде іс жүзіндегі әсер етуді жобадан кейінгі талдау
- 79-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізуді әдістемелік қамтамасыз ету

4-параграф. Трансшекаралық әсерді бағалау

- 80-бап. Трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу негіздері
- 81-бап. Трансшекаралық әсер етудің шығу тарапы Қазақстан Республикасы болып табылатын жағдайларда оларды бағалауға бастама жасау
- 82-бап. Трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу тәртібі
- 83-бап. Бастамашының, әзірлеуші мемлекеттік органның және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу

кезіндегі құқықтары мен міндеттері

84-бап. Қазақстан Республикасының трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысы бар тарап ретінде қатысуы

8-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ САРАПТАМА

85-бап. Қазақстан Республикасындағы экологиялық сараптама туралы жалпы ережелер

86-бап. Экологиялық сараптаманың қағидаттары

1-параграф. Мемлекеттік экологиялық сараптама

87-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама объектілері

88-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын органдар

89-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу тәртібі

90-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысы

91-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшелер басшыларының құқықтары

92-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы

93-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесінде сыртқы сарапшыларды тарту

94-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сараптама кеңестері

95-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың жариялылығы

96-бап. Қоғамдық тыңдаулар өткізу

97-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезіндегі келіспеушіліктерді қарау тәртібі

2-параграф. Қоғамдық экологиялық сараптама

98-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама

99-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы

100-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшылары

101-бап. Қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғаның құқықтары мен міндеттері

102-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманы қаржыландыру

103-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы хабарлама

104-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы

105-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың
нәтижелерін пайдалану

9-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ РҰҚСАТТАР

106-бап. Жалпы ережелер

107-бап. Объектінің операторы ауысқан кезде экологиялық
рұқсаттың және қоршаған ортаға әсер ету
туралы декларацияның қолданылуы

108-бап. Экологиялық рұқсатты қайта ресімдеу тәртібі

109-бап. Экологиялық рұқсаттың қолданысын тоқтата тұру,
одан айыру (кері қайтарып алу) және оның күшін жою

110-бап. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация

3-параграф. Кешенді экологиялық рұқсат

111-бап. Кешенді экологиялық рұқсат туралы жалпы ережелер

112-бап. Кешенді экологиялық рұқсаттың мазмұны

113-бап. Ең үздік қолжетімді техникалар

114-бап. Кешенді экологиялық рұқсат алуға өтініш

115-бап. Кешенді экологиялық рұқсат алуға
өтінішті қарау рәсімі

116-бап. Қатысы бар шет мемлекетпен консультациялар

117-бап. Кешенді экологиялық рұқсатты беру

118-бап. Кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарау

119-бап. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы

4-параграф. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсат

120-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсат
туралы жалпы ережелер

121-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттың мазмұны

122-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты алуға өтініш

123-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты қарау және беру
мерзімдері

124-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты беруден бас тарту

125-бап. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары

4-БӨЛІМ. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУДЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ РЕТТЕУ

- 126-бап. Қоршаған ортаны қорғауды экономикалық реттеу тетіктерінің түрлері
- 127-бап. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер еткені үшін төлемақы
- 128-бап. Қоршаған ортаға эмиссияларды басқарудың нарықтық тетіктері
- 129-бап. Экологиялық сақтандыру
- 130-бап. Қоршаған ортаны қорғауға бағытталған қызметті экономикалық ынталандыру

5-БӨЛІМ. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЗАЛАЛ

- 131-бап. Экологиялық залал
- 132-бап. Адамның өміріне (және) денсаулығына экологиялық зиян
- 133-бап. Жануарлар дүниесі мен өсімдіктер әлеміне экологиялық залал
- 134-бап. Суға экологиялық залал
- 135-бап. Жерге экологиялық залал
- 136-бап. Экологиялық залалды жою жөніндегі міндет
- 137-бап. Экологиялық залал фактісін және экологиялық залал келтірген тұлғаны анықтау
- 138-бап. Ремедиация
- 139-бап. Ремедиация бағдарламасы
- 140-бап. Ремедиация бағдарламасын іске асыру
- 141-бап. Экологиялық залал келтіруге байланысты талаптар бойынша талап қоюдың ескіру мерзімі

6-БӨЛІМ. ТАРИХИ ЛАСТАНУ ОБЪЕКТІЛЕРІ

- 142-бап. Тарихи ластану
- 143-бап. Тарихи ластану объектілерін анықтау, бағалау және есепке алу
- 144-бап. Тарихи ластануды жою

7-БӨЛІМ. ҚОРШАҒАН ОРТАҒА ЖАҒЫМСЫЗ ӘСЕР ЕТЕТІН ОБЪЕКТІЛЕРДЕГІ ҚЫЗМЕТТІҢ САЛДАРЛАРЫН ЖОЮ

- 145-бап. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілердегі қызметтің салдарларын жою туралы жалпы ережелер
- 146-бап. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді пайдалану салдарларын жоюды қаржыландыру
- 147-бап. Қызметті жүзеге асыру салдарларын жоюға байланысты міндеттемелер бойынша талаптарды қаржылық қамтамасыз ету
- 148-бап. Қаржылық қамтамасыз ету ретінде кепілдікті қолдану
- 149-бап. Қаржылық қамтамасыз ету ретінде банктік салым кепілін қолдану
- 150-бап. Қаржылық қамтамасыз ету ретінде мүлік кепілін қолдану
- 151-бап. Қаржылық қамтамасыз ету ретінде сақтандыру шартын қолдану

8-БӨЛІМ. ҚОРШАҒАН ОРТА МЕН ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК МОНИТОРИНГІ

- 152-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі
- 153-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар
- 154-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымы
- 155-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі
- 156-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкіне қол жеткізу шарттары
- 157-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің деңгейлері
- 158-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін қаржыландыру
- 159-бап. Экологиялық мониторинг
- 160-бап. Табиғи ресурстар мониторингі
- 161-бап. Арнайы мониторингтің түрлері

9-БӨЛІМ. МЕТЕОРОЛОГИЯЛЫҚ МОНИТОРИНГ, ГИДРОЛОГИЯЛЫҚ МОНИТОРИНГ ЖӘНЕ ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІНІҢ МОНИТОРИНГІ САЛАСЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТ

10-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

- 162-бап. Метеорологиялық мониторинг
- 163-бап. Гидрологиялық мониторинг
- 164-бап. Қоршаған орта жай-күйінің мониторингі
- 165-бап. Метеорологиялық және (немесе) гидрологиялық ақпаратты және (немесе) қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпаратты дайындаушылардың құқықтары мен міндеттері

11-тарау. ҰЛТТЫҚ ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ

- 166-бап. Метеорологиялық, гидрологиялық мониторинг пен қоршаған орта жай-күйінің мониторингі саласындағы мемлекеттік монополия
- 167-бап. Мемлекеттік байқау желісі
- 168-бап. Ұлттық гидрометеорологиялық қызметті қаржыландыру
- 169-бап. Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің ақпарат беру шарттары

10-БӨЛІМ. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ТАБИҒИ РЕСУРСТАРЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЛАРЫ

- 170-бап. Қазақстан Республикасы табиғи ресурстары мемлекеттік кадастрларының бірыңғай жүйесі туралы жалпы ережелер
- 171-бап. Кадастрлардың бірыңғай жүйесінің құрылымы мен мазмұны
- 172-бап. Ақпарат беру

11-БӨЛІМ. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ

12-тарау. МЕМЛЕКЕТТІК ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ

- 173-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылау
- 174-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылаудың нысандары
- 175-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылау жүргізу кезінде нұсқамалардың орындалуын қамтамасыз ету

- 176-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыру мен жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының экология заңнамасының талаптарын бұзу нәтижесінде алынған экономикалық пайда сомасын анықтау
- 177-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар
- 178-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың құқықтары мен міндеттері
- 179-бап. Апелляциялық комиссияның шағымды қарау тәртібі
- 180-бап. Апелляциялық комиссия шағымды қараған кезде ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз ету
- 181-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылаудың жариялылығы

13-тарау. ӨНДІРІСТІК ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ

- 182-бап. Өндірістік экологиялық бақылауды тағайындау және оның мақсаттары
- 183-бап. Өндірістік экологиялық бақылау жүргізу тәртібі
- 184-бап. Объект операторының өндірістік экологиялық бақылау жүргізу кезіндегі құқықтары мен міндеттері
- 185-бап. Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының мазмұнына қойылатын талаптар
- 186-бап. Өндірістік мониторингтің түрлері және оны жүргізуді ұйымдастыру
- 187-бап. Өндірістік экологиялық бақылау бойынша есепке алу және есептілік
- 188-бап. Өндірістік экологиялық бақылау қызметі және өндірістік экологиялық бақылауға жауапты адамдар
- 189-бап. Ішкі тексерулерді ұйымдастыру

14-тарау. ҚОҒАМДЫҚ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ

- 190-бап. Қоғамдық экологиялық бақылау

12-БӨЛІМ. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТ, БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ АҒАРТУ

- 191-бап. Экологиялық мәдениет
- 192-бап. Экологиялық білім берудің мақсаты, негізгі бағыттары,

субъектілері мен объектілері

193-бап. Білім беру ұйымдарында экологиялық білім беру

194-бап. Экологиялық білім беру мен ағартуды мемлекеттік қолдау

13-БӨЛІМ. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕР

195-бап. Экологиялық ғылыми зерттеулердің
мақсаттары мен міндеттері

196-бап. Экологиялық ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттары

197-бап. Экологиялық ғылыми зерттеулер жүргізуге
қойылатын талаптар

ЕРЕКШЕ БӨЛІК

14-БӨЛІМ. АТМОСФЕРАЛЫҚ АУАНЫ ҚОРҒАУ

198-бап. Атмосфералық ауа және оны қорғау

199-бап. Атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарылуы

200-бап. Атмосфералық ауа сапасының экологиялық нормативтері

201-бап. Атмосфералық ауаға жол берілетін
антропогендік әсер ету нормативтері

202-бап. Жол берілетін шығарындылар нормативтері және
шығарындылардың технологиялық нормативтері

203-бап. Жол берілетін шығарындылардың нормативтерін
сақтау мониторингі

204-бап. Шығарындылардың стационарлық көздерін түгендеу

205-бап. Атмосфералық ауа ластануының жиынтық есеп-қисаптары
және елді мекендердің шекті жол берілетін
шығарындыларының жиынтық томдары

206-бап. Атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі
экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер

207-бап. Газ тазарту қондырғыларын пайдалану кезінде
атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық
талаптар

208-бап. Көлік құралдары мен өзге де жылжымалы құралдарды
жасап шығару және пайдалану кезінде атмосфералық
ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

209-бап. Қалдықтарды сақтау, залалсыздандыру, көму және жағу
кезінде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі

экологиялық талаптар

210-бап. Қолайсыз метеорологиялық жағдайлар туындаған кезде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі

экологиялық талаптар

211-бап. Авариялар кезінде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

15-БӨЛІМ. СУ ОБЪЕКТІЛЕРІН ҚОРҒАУ

212-бап. Су объектілері және оларды қорғау

213-бап. Ластағыш заттардың төгілуі

214-бап. Су сапасының экологиялық нормативтері

215-бап. Суға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері

216-бап. Жол берілетін төгінділер нормативтері

217-бап. Төгінділердің технологиялық нормативтері

218-бап. Жол берілетін төгінділердің нормативтерін сақтау мониторингі

219-бап. Су объектілерін қорғау жөніндегі экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер

220-бап. Су пайдалануға қойылатын жалпы экологиялық талаптар

221-бап. Суды тарту және (немесе) пайдалану жөніндегі экологиялық талаптар

222-бап. Сарқынды суларды төгу кезіндегі экологиялық талаптар

223-бап. Су қорғау аймақтарында қызметті жүзеге асыру жөніндегі экологиялық талаптар

224-бап. Жерасты суларын қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

225-бап. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жерасты су объектілерін қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

226-бап. Қазақстан Республикасының сақтық аймағында қызметті жүзеге асыру кезіндегі экологиялық талаптар

227-бап. Авариялар кезінде су объектілерін қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

16-БӨЛІМ. ЖЕРДІ ҚОРҒАУ

- 228-бап. Жерді қорғау туралы жалпы ережелер
- 229-бап. Топырақ сапасының экологиялық нормативтері
- 230-бап. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 231-бап. Елді мекендердің жерлерін аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 232-бап. Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс жерлерін және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатына арналмаған жерлерді аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 233-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлерін және сауықтыру мақсатындағы жерлерді пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 234-бап. Орман қорының жерлерін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 235-бап. Су қорының жерлерін аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 236-бап. Босалқы жерлерді аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 237-бап. Жерді оңтайлы пайдалану жөніндегі экологиялық талаптар
- 238-бап. Жерді пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

17-БӨЛІМ. ТАБИҒАТТЫ ҚОРҒАУ

15-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

- 239-бап. Жалпы ережелер
- 240-бап. Биоәртүрлілікті сақтау жөніндегі шаралар
- 241-бап. Биоәртүрлілік шығыны және биоәртүрлілік шығынының орнын толтыру
- 242-бап. Экожүйелік көрсетілетін қызметтер
- 243-бап. Экожүйелік көрсетілетін қызметтер үшін төлемдер

16-тарау. ЖАНУАРЛАР ДҮНИЕСІН ПАЙДАЛАНУ КЕЗІНДЕГІ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТАЛАПТАР

- 244-бап. Жануарлар дүниесін жалпы пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 245-бап. Қала құрылысы және құрылыс қызметін жүзеге асыру

- кезіндегі экологиялық талаптар
- 246-бап. Электр желілерін салу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 247-бап. Қамыстарды шабу және құрғақ өсімдіктерді өртеу кезіндегі экологиялық талаптар
- 248-бап. Өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералдық тыңайтқыштарды және қызметте, жаңа препараттарды жасауда пайдаланылатын басқа да препараттарды тасу, сақтау және қолдану кезіндегі экологиялық талаптар
- 249-бап. Жануарлар түрлерін интродукциялау, реинтродукциялау және будандастыру кезіндегі экологиялық талаптар
- 250-бап. Жануарларды Қазақстан Республикасына әкелу және Қазақстан Республикасынан әкету кезіндегі экологиялық талаптар
- 251-бап. Балық аулау кезіндегі экологиялық талаптар
- 252-бап. Жануарлар тіршілігінің пайдалы қасиеттері мен өнімдерін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 253-бап. Зоологиялық коллекцияларға қойылатын экологиялық талаптар
- 254-бап. Жануарлардың санын реттеу кезіндегі экологиялық талаптар
- 255-бап. Аңшылық және балық шаруашылықтарын жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар
- 256-бап. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қатері төнген түрлерінің тізбесі
- 257-бап. Табиғи еркін жағдайда мекендейтін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қатері төнген түрлерін қорғау және өсімін молайту
- 258-бап. Табиғи еркін жағдайда мекендейтін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қатері төнген түрлерін пайдалану
- 259-бап. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қатері төнген түрлерін, сондай-ақ Құрып кету қаупі төнген жабайы фауна мен флора түрлерімен халықаралық сауда туралы конвенцияға қосымшаға енгізілген түрлерді еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру

17-тарау. ОРМАНДАРДЫ ҚОРҒАУ

- 260-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ормандарды молықтырған және орман өсірген кезде мемлекеттік орман қорының учаскелерін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 261-бап. Орман иелеріне және (немесе) орман пайдаланушыларға пайдалануға берілген мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш және бұта өсімдіктерін күзету, қорғау, молықтыру және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 262-бап. Басқа меншік иелерінің немесе жер пайдаланушылардың жер учаскелері арасында орналасқан мемлекеттік орман қоры учаскелерін күзету, қорғау, осындай учаскелерді пайдалану, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды молықтыру кезіндегі экологиялық талаптар
- 263-бап. Теміржолдардың, автомобиль жолдарының, каналдардың, магистральдық құбыржолдардың және басқа да желілік құрылысжайлардың бөлінген белдеулеріндегі қорғаныштық екпелерді күзету, қорғау және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 264-бап. Қалалық және ауылдық қоныстардың жасыл қорын қорғау
- 265-бап. Жасыл белдеулерде орналасқан табиғи объектілерді ерекше қорғау режимі

18-тарау. ӨСІМДІКТЕРДІҢ, ЖАНУАРЛАРДЫҢ, МИКРООРГАНИЗМДЕРДІҢ ГЕНДІК ҚОРЫН ҚОРҒАУ ЖӘНЕ ГЕНЕТИКАЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

- 266-бап. Өсімдіктердің және табиғи еркіндік жағдайында мекендейтін жануарлардың гендік қорын қорғау және молықтыру кезіндегі экологиялық талаптар
- 267-бап. Табиғи-ғылыми (генетикалық) коллекцияларды ұстау және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

19-тарау. КАСПИЙ ТЕҢІЗІНІҢ СОЛТҮСТІК БӨЛІГІНДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚОРЫҚ АЙМАҒЫ

- 268-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағының шекаралары
- 269-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында қызметті жүзеге асыру режимін шектеу
- 270-бап. Каспий теңізінің су қорғау аймағы
- 271-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі халық су пайдаланатын жерлерде жағалау маңы суын қорғау аудандары
- 272-бап. Каспий теңізі деңгейінің көтеріліп-қайтып ауытқуының ықпал ету аймағы шегінде қызметті жүзеге асыру кезіндегі экологиялық талаптар
- 273-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында қызметті жүзеге асыру кезіндегі жалпы экологиялық талаптар
- 274-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағындағы теңізде көмірсутектерді барлауды және (немесе) өндіруді жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар
- 275-бап. Геофизикалық жұмыстар жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар
- 276-бап. Мұнай-газ құбыржолдарын жобалау және салу кезіндегі экологиялық талаптар
- 277-бап. Жағалаудағы жабдықтау базалары мен жағалаудағы инфрақұрылым объектілеріне арналған экологиялық талаптар
- 278-бап. Кеме қатынасына қойылатын экологиялық талаптар
- 279-бап. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операциялар объектілерін консервациялауға және жоюға қойылатын экологиялық талаптар
- 280-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағының қоршаған ортасын мониторингтеу

18-БӨЛІМ. КЛИМАТ ЖӘНЕ АТМОСФЕРАНЫҢ ОЗОН ҚАБАТЫ

20-тарау. ПАРНИКТІК ГАЗДАРДЫҢ ШЫҒАРЫЛУЫ МЕН СІҢІРІЛУІ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ

281-бап. Парниктік газдар

282-бап. Парниктік газдардың шығарылуы мен сіңірілуі

- 283-бап. Климаттың өзгеруіне жаһандық ден қоюға Қазақстан Республикасының ұлттық үлестері
- 284-бап. Парниктік газдардың шығарылуы мен сіңірілуі саласындағы мемлекеттік реттеу
- 285-бап. Парниктік газдардың шығарылуы мен сіңірілуі саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары
- 286-бап. Көміртегі бюджеті
- 287-бап. Парниктік газдардың шығарылуы мен сіңірілуі саласындағы мемлекеттік реттеу объектілері
- 288-бап. Көміртегі бірліктерінің саудасы жүйесінің операторы
- 289-бап. Көміртектік квоталау
- 290-бап. Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары
- 291-бап. Көміртегі квотасының бірліктерін бөлу
- 292-бап. Көміртегі бірліктерін өтеу
- 293-бап. Квоталанатын қондырғылардың парниктік газдарды шығаруын мониторингтеу
- 294-бап. Квоталанатын қондырғылардың парниктік газдарды шығаруын түгендеу
- 295-бап. Көміртегі квотасын өзгерту
- 296-бап. Квоталанатын қондырғының операторын ауыстыру
- 297-бап. Квоталанатын қондырғы операторының атауын және (немесе) ұйымдық-құқықтық нысанын өзгерту
- 298-бап. Көміртегі офсеті
- 299-бап. Көміртегі бірліктері және көміртегі нарығы
- 300-бап. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімі
- 301-бап. Қондырғыларды әкімшілендіру
- 302-бап. Парниктік газдардың шығарылуы мен сіңірілуін түгендеудің мемлекеттік жүйесі
- 303-бап. Мемлекеттік көміртегі кадастры
- 304-бап. Валидациялау және верификациялау

21-тарау. АТМОСФЕРАНЫҢ ОЗОН ҚАБАТЫН ҚОРҒАУ

- 305-бап. Озон қабаты және оны қорғау
- 306-бап. Озонды бұзатын заттар және олармен жұмыс істеу
- 307-бап. Озон қабатын қорғау саласындағы қызметті мемлекеттік реттеу
- 308-бап. Озонды бұзатын заттарды тұтынуды реттеу
- 309-бап. Озонды бұзатын заттармен жұмыс істеуді реттеу

310-бап. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастры және оларды түгендеу

311-бап. Озонды бұзатын заттармен жұмыс істеу және оларды тұтыну жөніндегі қызметке қойылатын жалпы талаптар

22-тарау. КЛИМАТТЫҢ ӨЗГЕРУІНЕ БЕЙІМДЕЛУ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ

312-бап. Климаттың өзгеруі және оған бейімделу

313-бап. Мемлекеттік басқарудың мақсаттары, басым салалары және климаттың өзгеруіне бейімделудің негізгі қағидаттары

314-бап. Климаттың өзгеруіне бейімделу процесіне қойылатын жалпы талаптар

315-бап. Ақпарат жинау және климаттың өзгеруіне осалдықты бағалау жөніндегі талаптар

316-бап. Климаттың өзгеруіне бейімделуді жоспарлау

19-БӨЛІМ. ҚАЛДЫҚТАР

23-тарау. ҚАЛДЫҚТАР ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

317-бап. Қалдықтар ұғымы

318-бап. Қалдықтардың иелері

319-бап. Қалдықтарды басқару

320-бап. Қалдықтарды жинақтау

321-бап. Қалдықтарды жинау

322-бап. Қалдықтарды тасу

323-бап. Қалдықтарды қалпына келтіру

324-бап. Қалдықтарды энергетикалық кәдеге жарату

325-бап. Қалдықтарды жою

326-бап. Қалдықтарды басқару кезіндегі қосалқы операциялар

327-бап. Қалдықтарды басқару жөніндегі операцияларға қойылатын негіз құрайтын экологиялық талап

328-бап. Қалдықтарды басқару саласындағы мемлекеттік экологиялық саясаттың қағидаттары

329-бап. Сатылық қағидаты

- 330-бап. Шығу көзіне жақындық қағидаты
- 331-бап. Қалдықтарды түзушінің жауапкершілігі қағидаты
- 332-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қағидаты
- 333-бап. Қалдықтар мәртебесінің тоқтатылуы
- 334-бап. Қалдықтарды басқару саласындағы нормалау
- 335-бап. Қалдықтарды басқару бағдарламасы
- 336-бап. Қауіпті қалдықтарды қалпына келтіру және жою саласындағы қызметті лицензиялау
- 337-бап. Қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің хабардар ету режимі
- 338-бап. Қалдықтардың түрлері және оларды сыныптау
- 339-бап. Қалдықтарға меншік құқығы және оларды басқару үшін жауапкершілік
- 340-бап. Иесіз қалдықтарды басқару
- 341-бап. Қалдықтардың түзілу көлемін азайтуды және түзілетін қалдықтарды қалпына келтіру үлесін ұлғайтуды ынталандыру

24-тарау. ҚАУІПТІ ҚАЛДЫҚТАР

- 342-бап. Қауіпті қалдықтар туралы жалпы ережелер
- 343-бап. Қауіпті қалдықтардың паспорты
- 344-бап. Қауіпті қалдықтарды басқару кезіндегі экологиялық талаптар
- 345-бап. Қауіпті қалдықтарды тасу кезіндегі экологиялық талаптар
- 346-бап. Қауіпті қалдықтарды трансшекаралық тасымалдау
- 347-бап. Қауіпті қалдықтарды есепке алу

25-тарау. ҚАЛДЫҚТАРДЫ КӨМУ ПОЛИГОНДАРЫ

- 348-бап. Қалдықтарды көму полигондары туралы жалпы ережелер
- 349-бап. Полигондардың сыныптары
- 350-бап. Полигондарға қойылатын экологиялық талаптар
- 351-бап. Полигондар үшін қолайсыз қалдықтар
- 352-бап. Тұрмыстық қатты қалдықтарды орналастыруға арналған полигондарда орналастыруға тыйым салынатын өнеркәсіптік

қатты және шлам тәрізді қалдықтар

353-бап. Қауіпті қалдықтар полигондарына арналған жалпы талаптар

354-бап. Қалдықтарды қабылдау рәсімдері

355-бап. Полигонды пайдалану сатысындағы бақылау және
мониторингтеу

356-бап. Полигонды (полигонның бір бөлігін) жабу, рекультивациялау
және мониторингтеу рәсімдері

26-тарау. ТАУ-КЕН ӨНДІРУ ӨНЕРКӘСІБІНІҢ ҚАЛДЫҚТАРЫН БАСҚАРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

357-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтары ұғымы

358-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару

359-бап. Қалдықтарды жинап қою объектілерін жобалауға, салуға
және пайдалануға қойылатын талаптар

360-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару
бағдарламасы

361-бап. Судың жай-күйінің нашарлауын, ауа мен топырақтың
ластануын болғызбау

362-бап. Ірі экологиялық оқиғаларды болғызбау

363-бап. Қалдықтарды жинап қою объектісін жабу және
жабылғаннан кейінгі кезеңдегі мониторингтеу

364-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын жинап қою
объектілерін түгендеу

27-тарау. КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

365-бап. Коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы
экологиялық талаптар

366-бап. Тұрмыстық қатты қалдықтарды басқару саласындағы
мемлекеттік-жекешелік әріптестік

367-бап. Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинаудың
орталықтандырылған жүйесі

368-бап. Тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдауға қойылатын
талаптар

28-тарау. РАДИОАКТИВТІ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

- 369-бап. Радиоактивті қалдықтар және оларды сыныптау
- 370-бап. Радиоактивті қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар
- 371-бап. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттерін сыныптау
- 372-бап. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және көму кезіндегі экологиялық талаптар
- 373-бап. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттеріне қойылатын экологиялық талаптар
- 374-бап. Радиоактивті қалдықтарды трансшекаралық өткізу
- 375-бап. Радиоактивті қалдықтарды тасымалдау кезіндегі экологиялық талаптар

29-тарау. ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ ЖЕКЕЛЕГЕН ТҮРЛЕРІН БАСҚАРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

- 376-бап. Құрылыс қалдықтарын басқару саласындағы экологиялық талаптар
- 377-бап. Медициналық қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар
- 378-бап. Биологиялық қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар
- 379-бап. Құрамында жойылуы қиын органикалық ластағыштар бар қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар
- 380-бап. Қалдықтардың жекелеген түрлерін және олардың тіршілік циклінің процестерін басқару саласындағы экологиялық талаптар
- 381-бап. Ғимараттарды, құрылыстарды, құрылысжайларды және өзге де объектілерді жобалау кезінде қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

30-тарау. ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫ

- 382-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастры
- 383-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрының мақсаттары мен міндеттері
- 384-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу

385-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу нәтижелері туралы ақпарат

31-тарау. ӨНДІРУШІЛЕРДІҢ (ИМПОРТТАУШЫЛАРДЫҢ) КЕҢЕЙТІЛГЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ

386-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындауға қойылатын талаптар

387-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының құқықтық жағдайы

388-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы қызметінің бағыттары

389-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының өкілеттіктері

390-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелеріне қатысушылардың жауапкершілігі

391-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы қызметінің айқындығын қамтамасыз ету

392-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау

20-БӨЛІМ. ЖЕКЕЛЕГЕН ҚЫЗМЕТ ТҮРЛЕРІ БОЙЫНША ЕРЕКШЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТАЛАПТАР

393-бап. Ғимараттарды, құрылысжайларды және олардың кешендерін жобалау кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

394-бап. Ғимараттарды, құрылысжайларды және олардың кешендерін пайдалануға беру және пайдалану кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

395-бап. Авариялар кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

396-бап. Әскери және қорғаныс объектілеріне, әскери қызметке қойылатын экологиялық талаптар

397-бап. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар

398-бап. Қазақстан Республикасының теңізінде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында барлау және өндіру кезіндегі экологиялық талаптар

- 399-бап. Қазақстан Республикасының сақтық аймағы шегінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар
- 400-бап. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде түзілетін күкіртпен жұмыс істеу кезіндегі экологиялық талаптар
- 401-бап. Суасты құбыржолдары мен кәбілдерін жобалау, төсеу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 402-бап. Жойылуы қиын органикалық ластағыштар мен құрамында хлор бар қалдықтарды өндіру, әкелу, әкету, пайдалану және жою жөніндегі қызметке қойылатын экологиялық талаптар
- 403-бап. Гендік-инженерлік қызметті жүзеге асыруға, қазіргі заманғы биотехнология өнімдерін өндіруге, қолдануға және таратуға қойылатын экологиялық талаптар

21-БӨЛІМ. ТӨТЕНШЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙ АЙМАҚТАРЫ ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЗІЛЗАЛА АЙМАҚТАРЫ

- 404-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала
- 405-бап. Жекелеген аумақтарды (акваторияларды) төтенше экологиялық жағдай аймағы немесе экологиялық зілзала аймағы деп жариялау тәртібі
- 406-бап. Аумақтардың экологиялық ахуалын бағалау
- 407-бап. Төтенше экологиялық жағдай аймағының немесе экологиялық зілзала аймағының құқықтық режимі
- 408-бап. Төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала салдарынан зардап шеккен адамдарға зиянды өтеу
- 409-бап. Төтенше экологиялық жағдай аймағы мен экологиялық зілзала аймағындағы экологиялық ахуалды мониторингтеу
- 410-бап. Төтенше экологиялық жағдай аймағы және экологиялық зілзала аймағы құқықтық режимінің қолданысын тоқтату
- 411-бап. Төтенше экологиялық жағдай аймағында немесе экологиялық зілзала аймағында құқықтық режимді бұзғаны үшін жауаптылық

АРНАЙЫ БӨЛІК

22-БӨЛІМ. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚОРШАҒАН
ОРТАНЫ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫ

412-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастығының қағидаттары

413-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық шарттары

23-БӨЛІМ. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТАР ҮШІН
ЖАУАПТЫЛЫҚ ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ
ДАУЛАРДЫ ШЕШУ

414-бап. Экологиялық құқық бұзушылықтар үшін жауаптылық

415-бап. Экологиялық дауларды шешу

24-БӨЛІМ. ҚОРЫТЫНДЫ ЖӘНЕ ӨТПЕЛІ ЕРЕЖЕЛЕР

416-бап. Осы Кодексті қолданысқа енгізу тәртібі

417-бап. Осы Кодексті қолдану тәртібі

418-бап. Өтпелі ережелер

1-қосымша

1-бөлім. Қоршаған ортаға әсерге бағалау жүргізу міндетті болып табылатын белгіленіп отырған қызмет түрлері мен объектілердің тізбесі

2-бөлім. Скрининг рәсімін жүргізу міндетті болып табылатын белгіленіп отырған қызмет түрлері мен объектілердің тізбесі

2-қосымша. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді I, II немесе III санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз болатын белгіленіп отырған қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар

- 1-бөлім. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді
I санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз
болатын белгіленіп отырған қызмет түрлері
және өзге де өлшемшарттар
- 2-бөлім. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді
II санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз
болатын белгіленіп отырған қызмет түрлері
және өзге де өлшемшарттар
- 3-бөлім. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді
III санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз
болатын белгіленіп отырған қызмет түрлері
және өзге де өлшемшарттар
- 3-қосымша. Ең үздік қолжетімді техникаларды қолдану
салаларының тізбесі
- 4-қосымша. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың
үлгілік тізбесі

ЖАЛПЫ БӨЛІК

1-БӨЛІМ. НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

1-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1-бап. Осы Кодексте реттелетін қатынастар

1. Осы Кодекс адам мен табиғаттың өзара іс-қимылы (экологиялық қатынастар) саласында жеке және заңды тұлғалардың қоршаған ортаға әсер ететін немесе әсер етуге қабілетті қызметті жүзеге асыруына байланысты туындайтын қоғамдық қатынастарды реттейді.

Осы Кодексте реттелетін қатынастарға мемлекеттің, жеке және заңды тұлғалардың экологиялық және гидрометеорологиялық ақпаратқа қажеттіліктерін қамтамасыз етуге бағытталған қоршаған ортаның жай-күйіне мониторинг, метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг жүргізу саласындағы қоғамдық қатынастар да жатады.

2. Табиғи ресурстарды пайдалану саласында, сондай-ақ қолданылу шамасына қарай, оларды сақтау, қалпына келтіру және молықтыру саласында туындайтын қоғамдық қатынастар, табиғи ресурстың түріне қарай тиісінше Қазақстан Республикасының жер, су, орман заңнамасында, Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы, жануарлар дүниесін қорғау, молықтыру және пайдалану саласындағы заңнамасында және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарды қорғау және пайдалану саласындағы өзге де заңнамасында реттеледі.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласында туындайтын қоғамдық қатынастар, сондай-ақ халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығын қамтамасыз ету үшін қажетті және осы Кодекске қайшы келмейтін шамада Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасында реттеледі.

4. Техникалық реттеу саласында және стандарттау саласында өнімге, көрсетілетін қызметке, өнімнің өмірлік циклінің процестеріне (бұдан әрі – процестер), сәйкестікті бағалауға және растауға, аккредиттеуге қойылатын міндетті және ерікті талаптарды айқындау, белгілеу, қолдану және орындау кезінде, сондай-ақ осы Кодекске қайшы келмейтін шамада туындайтын қоршаған ортаны қорғау саласындағы қоғамдық қатынастар тиісінше Қазақстан Республикасының техникалық реттеу туралы және стандарттау туралы заңнамасында реттеледі.

5. Атом энергиясын пайдалану және халықтың радиациялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар осы Кодекске қайшы келмейтін бөлігінде Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану, радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы арнаулы заңнамасында реттеледі.

6. Биологиялық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы қоғамдық қатынастар осы Кодекске қайшы келмейтін бөлігінде Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы арнаулы заңнамасында реттеледі.

7. Жеке және заңды тұлғалар, мемлекет, мемлекеттік органдар және лауазымды адамдар осы Кодексте реттелетін қатынастардың субъектілері болып табылады.

2-бап. Қазақстан Республикасының экология заңнамасы

1. Қазақстан Республикасының экология заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Кодекстен және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

2. Осы Кодекс Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында, оның ішінде Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңында және айрықша экономикалық аймағында халықаралық құқық нормаларына сәйкес қолданылады.

3. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Кодексте қамтылғаннан өзгеше қағидалар белгіленсе, онда халықаралық шарттың қағидалары қолданылады. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар, халықаралық шарттан оны қолдану үшін Қазақстан Республикасының заңнамалық актісін шығару талап етілетін жағдайларды қоспағанда, экологиялық қатынастарға тікелей қолданылады.

4. Осы Кодексте көзделген жағдайлардан басқа ретте, экологиялық қатынастарды реттейтін нормаларды Қазақстан Республикасының басқа заңдарына енгізуге тыйым салынады. Осы Кодекс пен Қазақстан Республикасының экологиялық қатынастарды реттейтін нормалар қамтылған өзге де заңдары арасында қайшылық болған жағдайда, осы Кодекстің ережелері қолданылады.

5. Экологиялық қатынастар осы Кодекстің нормаларында реттелмеген жағдайларда оларға Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасы қолданылады.

3-бап. Қазақстан Республикасының экология заңнамасының мақсаты мен міндеттері

1. Қазақстан Республикасының экология заңнамасының мақсаты Қазақстан Республикасында бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты іске асырудың құқықтық негіздерін, міндеттері мен қағидаттарын, сондай-ақ тетіктерін айқындау болып табылады.

2. Қазақстан Республикасы экология заңнамасының міндеттері:

1) қоршаған ортаның ластануын болғызбауға, кез келген нысандарда экологиялық залалдың келтірілуіне жол бермеуге және келтірілген экологиялық залалдың салдарларын жоюды қамтамасыз етуге, сондай-ақ қоршаған ортаға жағымсыз антропогендік әсерді біртіндеп азайтуға бағытталған мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру арқылы қоршаған ортаны қорғаудың жоғары деңгейін қамтамасыз ету;

2) адамның өмірі мен денсаулығына қолайлы қоршаған ортаны қамтамасыз ету;

3) Қазақстан Республикасының орнықты дамуының экологиялық негіздерін қамтамасыз ету;

4) орнықты даму тұрғысынан климаттың өзгеру қатеріне жаһандық деңгейде жоюды нығайтуға, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау, климаттың өзгеруіне және «жасыл» экономикаға көшуге бейімделу жөніндегі халықаралық, өңірлік және трансшекаралық бағдарламаларды іске асыруға Қазақстан Республикасының үлесін қамтамасыз ету;

5) қоршаған ортаны, оның ішінде ерекше экологиялық, ғылыми, тарихи-мәдени және рекреациялық құндылықты білдіретін аумақтар мен объектілерді қорғау, сақтау және қалпына келтіру;

6) қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік басқарудың барлық мемлекеттік органның өзара іс-қимыл жасауы мен қызметін үйлестіруді көздейтін тиімді жүйесін қалыптастыру;

7) мемлекеттің «жасыл» инвестициялар тартуды және ең үздік қолжетімді техникаларды, ресурс үнемдейтін технологиялар мен практикаларды кеңінен қолдануды, түзілетін қалдықтардың көлемін азайтуды және қауіптілік деңгейін төмендетуді және оларды тиімді басқаруды, жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды, суды үнемдеуді, сондай-ақ энергия тиімділігін арттыру, табиғи ресурстарды орнықты пайдалану, қалпына келтіру және молықтыру жөніндегі шараларды жүзеге асыруды көтермелеуі және ынталандыруы;

8) жұртшылық үшін экологиялық ақпараттың тұрақты және жүйелі жиналуын, жинақталуын, сақталуын, талдануы мен таратылуын, оның ішінде заманауи цифрлық технологияларды пайдалана отырып қамтамасыз ету, сондай-ақ әрбір адамның экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын сақтау, осы құқықты іске асырудың негізгі шарттарын, тәртібі мен ерекшеліктерін айқындау;

9) қоршаған ортаны қорғау және Қазақстан Республикасының орнықты даму мәселелерін шешуде жариялылықты және жұртшылықтың жан-жақты қатысуын қамтамасыз ету;

10) тиімді экологиялық мониторинг пен экологиялық бақылауды қамтамасыз ету;

11) қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды жүргізуге, қоршаған ортаны қорғаудың жоғары деңгейін қамтамасыз ететін қолда бар инфрақұрылымды жаңғыртуға және жаңасын салуға инвестициялар тарту үшін жағдай жасау;

12) қоршаған ортаны қорғау саласында Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелерінің орындалуын, халықаралық ынтымақтастықты дамытуды қамтамасыз ету;

13) қоғамда экологиялық мәдениетті қалыптастыру, барлық білім беру деңгейінде экологиялық білімді насихаттау, орнықты дамуды қамтамасыз ету мақсатында экологиялық білім беру мен ағартуды дамыту;

14) қоршаған ортаны қорғау және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы заңдылық пен құқық тәртібін нығайту.

4-бап. Экологиялық қауіпсіздік және Қазақстан Республикасының орнықты дамуының экологиялық негіздері

1. Қазіргі және болашақ ұрпақтың қажеттіліктерін әділ қанағаттандыру мақсатында экологиялық қауіпсіздік қамтамасыз етілген және табиғи ресурстар экологиялық теңгерімді пайдаланылған кезде экологиялық орнықтылықты бұзбай қол жеткізілетін Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуы орнықты даму деп танылады.

2. Қазақстан Республикасының орнықты дамуының экологиялық негіздері мыналар болып табылады:

1) қоршаған ортаға антропогендік әсер барынша азайтылған, жаңартылмайтын табиғи ресурстарды тұтыну қысқартылған, қалдықтардың түзілу және көмілу деңгейі төмендетілген, сондай-ақ оларды қайталама ресурстар ретінде пайдалану ынталандырылған кезде халықтың әл-ауқаты мен

өмір сүру сапасының артуымен сипатталатын өндіріс пен тұтынудың орнықты модельдерін қалыптастыру және қолдау;

2) табиғи экологиялық жүйелердің орнықты жұмыс істеуі, биологиялық әртүрлілікті (бұдан әрі – биоәртүрлілікті) сақтау және орнықты пайдалану, табиғи ортаның тозуына жол бермеу және оны жақсарту жөніндегі шараларды іске асыру, шөлейттенумен күрес;

3) Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруін болғызбау және климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі, сондай-ақ Жер атмосферасының озон қабатын қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асыру арқылы климаттың өзгеру қатеріне жаһандық ден қоюға қатысуы;

4) Жер экожүйесінің саламатты жай-күйі мен тұтастығын сақтау, қорғау және қалпына келтіру мақсатында Қазақстан Республикасының халықаралық ынтымақтастығы;

5) Қазақстан Республикасының экология заңнамасын халықаралық құқықтың қағидаттарымен және нормаларымен үйлестіру және халықаралық экологиялық құқықты дамытуға жәрдемдесу;

6) экологиялық залал немесе адамның өміріне және (немесе) денсаулығына зиян келтіретін кез келген қызметтің түрлерін және заттардың басқа мемлекеттерден Қазақстан Республикасына және Қазақстан Республикасынан басқа мемлекеттерге көшіруді және ауыстыруды тежеу, болғызбау, сондай-ақ сақтық қағидатына сәйкес алдын алу шараларын қабылдау.

3. Адамның, қоғам мен мемлекеттің құқықтары мен өмірлік маңызды мүдделерінің қорынаған ортаға антропогендік және табиғи әсер ету салдарынан туындайтын қатерлерден қорғалу жағдайы ұлттық қауіпсіздіктің құрамдас бөлігі ретінде экологиялық қауіпсіздік деп түсініледі.

5-бап. Қазақстан Республикасының экология заңнамасының қағидаттары

Экологиялық қатынастарды құқықтық реттеу мынадай қағидаттарға негізделеді:

1) болғызбау қағидаты: қоршаған ортаның ластануын, табиғи ортаның тозуын, экологиялық залал және адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына зиян келтірілуін туғызатын немесе туғызуы мүмкін кез келген қызмет осы Кодексте белгіленген шеңберде, қоршаған ортаға әсер ету көзінің өзінде көрсетілген салдарлардың туындауын болғызбау жөніндегі барлық қажетті шаралар қамтамасыз етілген жағдайда ғана жол беріледі;

2) түзету қағидаты: экологиялық залал толық көлемде жойылуға тиіс. Келтірілген экологиялық залалды толық жою мүмкін болмаған кезде, оның салдарлары ғылыми-техникалық дамудың заманауи деңгейі кезінде қаншалықты мүмкін болғанынша азайтылуға тиіс. Келтірілген экологиялық залалдың салдарын жойылмаған немесе азайтылмаған шамада оларды осы Кодекске сәйкес балама ремедиация жүргізу арқылы ауыстыру қамтамасыз етіледі;

3) сақтық қағидаты: қандай да бір қызметтің салдарынан табиғи ортаға және (немесе) оның жекелеген құрамдастарына елеулі және орны толмайтын салдарлары бар экологиялық залал немесе адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына зиян келтіру қатері болған кезде, көрсетілген теріс салдарлардың басталу ықтималдығын негіздеу және жеткілікті түрде дәл бағалау мүмкіндігі ғылыми және техникалық білімнің заманауи деңгейінде болмауына қарамастан, экономикалық орынды шығындар кезінде осындай салдарлардың басталуын болғызбау бойынша тиімді және пропорционалды шаралар қабылдануға тиіс;

4) пропорционалдық қағидаты: қоршаған ортаны қорғау жөніндегі шаралар Қазақстан Республикасы экология заңнамасының мақсаттары мен міндеттерін іске асыруға жеткілікті болып табылатын дәрежеде қамтамасыз етіледі. Бұл ретте ауыртпалығы барынша аз болатын нұсқаға артықшылық беріледі;

5) «ластаушы төлейді» қағидаты: қызметі қоршаған ортаның ластануын, табиғи ортаның тозуын, кез келген нысанда экологиялық залал не адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына зиян келтірілуін туғызатын немесе туғызуы мүмкін тұлға Қазақстан Республикасының экология заңнамасында белгіленген, өз қызметінің жағымсыз салдарларын болғызбау және бақылау жөніндегі, оның ішінде келтірілген экологиялық залалды түзету қағидатына сәйкес жою жөніндегі талаптарды орындау бойынша барлық шығыстарды көтереді;

6) орнықты даму қағидаты: табиғат пен оның ресурстары Қазақстан Республикасының байлығын құрайды және оларды пайдалану орнықты болуға тиіс. Мемлекет табиғи ресурстарды қазіргі және болашақ ұрпақтың мүддесі үшін теңгерімді және ұтымды басқаруды қамтамасыз етеді. Қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша шешімдер қабылдау кезінде табиғи экологиялық жүйелердің сақталуына және олардың орнықты жұмыс істеуін қамтамасыз етуге, судың үнемделуіне, энергияның үнемделуіне және энергияның тиімділігін арттыруға, жаңартылмайтын энергия және шикізат ресурстарын тұтынудың қысқартылуына, жаңартылатын энергия көздерінің пайдаланылуына, қалдықтардың түзілуін барынша азайтуға, сондай-ақ олардың қайталама ресурстар ретінде пайдаланылуына басымдық беріледі;

7) интеграция қағидаты: Қазақстан Республикасының экономикалық және әлеуметтік қызметтің барлық саласындағы мемлекеттік саясаты Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму міндеттері мен орнықты дамуының экологиялық негіздерін қамтамасыз ету қажеттігі, оның ішінде қоршаған ортаны қорғаудың жоғары деңгейі мен оның сапасын жақсарту арасындағы теңгерім сақталған жағдайда қалыптастырылады және іске асырылады;

8) экологиялық ақпараттың қолжетімділігі қағидаты: мемлекет Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын негізге ала отырып, заңда белгіленген негіздерде, шарттар мен шектерде жұртшылықтың экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығының сақталуын қамтамасыз етеді.

9) қоғамдық қатысу қағидаты: жұртшылықтың осы Кодексте белгіленген шарттарда және тәртіппен қоршаған ортаны қорғау және Қазақстан Республикасының орнықты даму мәселелерін қозғайтын шешімдер қабылдауға қатысуға құқығы бар. Жұртшылықтың қоршаған ортаны қорғау мүдделерін қозғайтын және Қазақстан Республикасының орнықты дамуы мәселелері бойынша шешімдер қабылдауға қатысуы әртүрлі нұсқаларды қарау үшін барлық мүмкіндік ашық болатын және жұртшылықтың тиімді қатысуы қамтамасыз етіле алатын ерте кезеңнен бастап қамтамасыз етіледі. Мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар қабылдануы жоспарланған, қоршаған ортаның жай-күйіне әсер етуге қабілетті шешімдердің жариялылығын жұртшылықтың оларды қабылдау кезінде ескерілетін өз пікірін айтуына мүмкіндік беретін шарттарда қамтамасыз етеді;

10) экожүйелік ұстаным қағидаты: мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар іске асырылуы нәтижесінде қоршаған ортаның жай-күйіне жағымсыз салдарлар туындайтын немесе туындауы мүмкін шешімдерді жоспарлаған және қабылдаған кезде табиғи экологиялық жүйелердің, тірі организмдердің, табиғи ландшафтардың, өзге де табиғи, табиғи-антропогендік және антропогендік объектілердің тұтастығы мен табиғи өзара байланыстары және табиғи ортаның табиғи теңгерімін сақтау қажеттігі ескерілуге тиіс. Бұл ретте табиғи ландшафтардың, табиғи кешендер мен биоәртүрліліктің сақталуына, табиғи экологиялық жүйелердің сақталуы мен орнықты жұмыс істеуіне, сондай-ақ осындай экологиялық жүйелер ұсынатын көрсетілетін қызметтерге теріс әсер етілуіне жол бермеуге басымдық берілуге тиіс.

2-тарау. ҚОРШАҒАН ОРТА ЖӘНЕ ОНЫ ҚОРҒАУ ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

6-бап. Қоршаған орта

1. Табиғи орта мен антропогендік ортаны қамтитын, адамды қоршап тұрған жағдайлардың, материалдық дүние заттары мен объектілерінің жиынтығы қоршаған орта деп танылады.

2. Атмосфералық ауа, жерүсті және жерасты сулары, жер беті және топырақ қабаты, жер қойнауы, өсімдіктер әлемі, жануарлар дүниесі және өзге де организмдер, озон қабатын қоса алғанда, Жер атмосферасының барлық қабаты, сондай-ақ олардың өзара іс-қимылында Жерде өмір сүру үшін қолайлы жағдайларды қамтамасыз ететін климат табиғи ортаның құрамдастары болып табылады.

Антропогендік объектілер, сондай-ақ адам қолдан қайта өсіретін және табиғи еркіндік жағдайында мекендемейтін тірі организмдер табиғи ортаның құрамдастарына жатпайды.

3. Табиғи ортаның белгілі бір шекаралары, өмір сүру жағдайлары мен режимі бар, өзара байланысқан жекелеген құрамдастарының жиынтығы табиғи және табиғи-антропогендік объектілерге бөлінеді.

4. Табиғи экологиялық жүйелер мен табиғи ландшафтар, сондай-ақ оларды құрайтын, өздерінің табиғи қасиеттерін сақтаған элементтер табиғи объектілер деп танылады.

Географиялық және өзге де тиісті белгілермен біріктірілген, функционалдық және табиғи жағынан өзара байланысқан табиғи объектілер жекелеген табиғи кешендерді құрайды.

5. Табиғи-антропогендік объектілерге:

1) адам қызметінің нәтижесінде арнайы өзгертілген, бірақ табиғи объектінің қасиеттерін сақтаған табиғи объектілер;

2) табиғи объект қасиеттеріне ие, рекреациялық маңызы бар және (немесе) табиғи орта үшін қорғау-сақтау функциясын орындайтын қолдан жасалған объектілер жатады.

6. Адамның күнделікті мекендеу ортасын білдіретін, қолдан жасалған жағдайлар мен антропогендік объектілердің жиынтығы антропогендік орта деп танылады. Адам өзінің әлеуметтік қажеттіліктерін қамтамасыз ету үшін жасаған немесе өзгерткен және табиғи объектілердің қасиеттеріне ие болмайтын материалдық дүние объектілері антропогендік объектілер деп танылады.

7-бап. Қоршаған ортаның сапасы

1. Қоршаған ортаның сапасы деп қоршаған ортаның қасиеттері мен сипаттамаларының жиынтығы түсініледі, олар оның құрамдастарының өзара іс-қимылындағы жай-күйін көрсететін физикалық, химиялық, биологиялық және өзге де көрсеткіштер негізінде айқындалады.

2. Қоршаған орта, егер оның сапасы табиғи ортаның экологиялық қауіпсіздігі мен табиғи теңгерімін, оның ішінде экологиялық жүйелердің, табиғи және табиғи-антропогендік объектілер мен табиғи кешендердің орнықты жұмыс істеуін, сондай-ақ биоәртүрліліктің сақталуын қамтамасыз ететін болса, адамның өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы деп есептеледі.

8-бап. Қоршаған ортаны қорғау

Қоршаған ортаны қорғау мемлекет, жеке және заңды тұлғалар жүзеге асыратын, табиғи ортаны сақтауға және қалпына келтіруге, қоршаған ортаның ластануын және оған кез келген нысандарда залал келтірілуін болғызбауға, қоршаған ортаға жағымсыз антропогендік әсерді барынша азайтуға және оның салдарларын жоюға, Қазақстан Республикасының орнықты дамуының өзге де экологиялық негіздерін қамтамасыз етуге бағытталған шаралар жүйесін білдіреді.

9-бап. Қоршаған ортаны қорғау объектілері

1. Табиғи ортаның барлық құрамдасы, биоәртүрлілік, генофонд және тірі организмдердің генетикалық ресурстары, табиғи және табиғи-антропогендік объектілер жойылудан, тозудан, сарқылудан, бүлінуден, ластанудан немесе өзге де зиянды әсер етуден қорғалуға жатады.

2. Жекелеген объектілер Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнамасына сәйкес ерекше қорғалуға жатады.

10-бап. Қоршаған ортаға антропогендік әсер ету туралы жалпы ережелер

1. Қоршаған ортаға антропогендік әсер ету деп адам қызметінің қоршаған ортаға:

1) антропогендік объектілерден босап шығатын ластағыш заттардың атмосфералық ауаға, суға, жерге немесе оның беткі қабатының астына түсуі

деп түсінілетін эмиссиялар;

2) қоршаған орта құрамдастарының табиғи температуралық, энергетикалық, толқындық, радиациялық және басқа да физикалық қасиеттерінің өзгеруін туғызатын шудың, дірілдің, электромагнит өрістерінің, иондаушы сәулеленудің, температуралық және басқа да физикалық факторлардың әсер етуі деп түсінілетін объектілердің қоршаған ортаға физикалық әсері;

3) қалдықтарды көму, оларды жер бетінде заңсыз орналастыру немесе олардың су объектілеріне түсуі;

4) антропогендік объектілерден босап шығатын парниктік газдардың атмосфералық ауаға түсуі;

5) объектілерді (ғимараттарды, құрылысжайларды, құрылыстарды, коммуникацияларды) салу және пайдалану, сондай-ақ өз ресурсын игеріп біткен объектілерді кейіннен кәдеге жарату (сүріп тастау);

6) табиғи ортаның табиғи ресурстары мен пайдалы қасиеттерін, оның ішінде оларды уақытша немесе қайтарымсыз алып қою арқылы пайдалану;

7) жануарлар дүниесі мен өсімдіктер әлемі объектілерін табиғи ортаға жерсіндіру, оның ішінде қоршаған ортаға әдейі жіберу және генетикалық түрлендірілген организмдерді нарықта өткізу (орналастыру);

8) қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды өткізу түріндегі тікелей немесе жанама ықпалы түсініледі.

2. Нәтижесінде адамның денсаулығына және (немесе) өміріне, мүлікке зиян келтірілуі мүмкін және (немесе) қоршаған ортаның ластануына, экологиялық залал келтірілуіне және (немесе) табиғи орта сапасының, оның ішінде:

1) табиғи орта құрамдастарының сарқылуы немесе тозуы;

2) табиғи және табиғи-антропогендік объектілер мен олардың кешендерін жою немесе олардың орнықты жұмыс істеуін бұзу;

3) биоәртүрліліктің жоғалуы немесе азаюы;

4) табиғи ортаны, оның ресурстары мен қасиеттерін рекреациялық және заңда рұқсат етілген өзге де мақсаттарда пайдалануға кедергілер туындауы;

5) табиғи ортаның эстетикалық құндылығының төмендеуі нысанындағы өзге де жағымсыз өзгерістеріне алып келетін немесе алып келуі мүмкін қоршаған ортаға антропогендік әсер етудің кез келген нысандары зиянды деп танылады.

11-бап. Қоршаған ортаның ластануы

1. Қоршаған ортаның ластануы деп атмосфералық ауада, жерүсті және

жерасты суларында, топырақта немесе жер бетінде ластағыш заттардың, жылудың, шудың, дірілдің, электромагнит өрістерінің, радиацияның мемлекет белгілеген қоршаған орта сапасының экологиялық нормативтерінен асатын мөлшерде (концентрацияларда, деңгейлерде) болуы түсініледі.

2. Ластағыш заттар деп қоршаған ортаға түскен кезде өздерінің сапалық немесе сандық сипаттамаларына орай табиғи ортаның табиғи тепе-теңдігін бұзатын, табиғи орта құрамдастарының сапасын нашарлататын, экологиялық залал не адамның өміріне және (немесе) денсаулығына зиян келтіруге қабілетті қатты, сұйық, газ тәрізді немесе бу тәрізді күйдегі кез келген заттар түсініледі.

Осы Кодексте заттар деп табиғи ортада өздерінің табиғи күйінде болатын немесе адам қызметінің нәтижесінде түзілетін химиялық элементтер, олардың қосылыстары, қоспалары, ерітінділері мен агрегаттары түсініледі.

Эмиссиясы экологиялық нормалауға жататын ластағыш заттардың тізбесін (бұдан әрі – ластағыш заттардың тізбесі) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган он жыл мерзімге бекітеді және қоршаған орта және оның сапасына ықпал ететін антропогендік факторлар туралы жаңартылған ғылыми білімдер негізінде, сондай-ақ ластағыш заттардың мониторингі мен бақылау әдістерінің, техникалары мен технологияларының дамуын ескере отырып, қайта қаралуға жатады. Ластағыш заттардың тізбесі, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы, сол кезде қолданыстағы тізбеде болмаған ластағыш заттарға қатысты мемлекеттік реттеу шараларын қабылдауды талап ететін халықаралық міндеттемелері күшіне енгеннен кейін бірінші жылдан кешіктірілмей қайта қаралуға жатады.

3. Ластағыш заттардың тізбесі мына өлшемшарттар негізінде:

1) заттардың, оның ішінде қоршаған ортада жинақталу үрдісі бар заттардың уыттылық деңгейі, канцерогендік және (немесе) мутагендік қасиеттері, сондай-ақ олардың қоршаған ортада үлкен уыттылығы бар қосылыстарға айналу қабілеті ескеріліп;

2) табиғи ортаның табиғи қасиеттері және оның өз сапасын белгілі бір аумақта ластануды және басқа да жағымсыз әсер ету нысандарын адамның араласуынсыз сіңіру, тазарту, өзге де жою арқылы ұстап тұру және қалпына келтіру жөніндегі қабілеті ескеріліп;

3) мемлекеттік экологиялық мониторинг пен санитариялық-эпидемиологиялық мониторинг деректері ескеріліп;

4) ластағыш заттардың сандық және сапалық сипаттамаларын өлшеудің ғылыми негізделген әдістемелері (әдістері), техникалары және технологиялары болған кезде айқындалады.

12-бап. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілердің санаттары

1. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілер осындай әсер ету деңгейі мен тәуекеліне қарай төрт санатқа бөлінеді:

1) қоршаған ортаға елеулі жағымсыз әсер ететін объектілер (I санаттағы объектілер);

2) қоршаған ортаға бірқалыпты жағымсыз әсер ететін объектілер (II санаттағы объектілер);

3) қоршаған ортаға болмашы жағымсыз әсер ететін объектілер (III санаттағы объектілер);

4) қоршаған ортаға барынша аз жағымсыз әсер ететін объектілер (IV санаттағы объектілер).

2. Осы Кодекске 2-қосымшада өздерінің негізінде қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді I, II немесе III санаттағы объектілерге жатқызу жүзеге асырылатын қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар белгіленеді.

Осы Кодекске 2-қосымшада көрсетілмеген немесе онда баяндалған өлшемшарттарға сәйкес келмейтін қызмет түрлері IV санаттағы объектілерге жатады.

3. I және II санаттардағы объектілерге қатысты «объект» термині өзінің шегінде осы Кодекске 2-қосымшаның 1-бөлімінде (I санаттағы объектілер үшін) немесе 2-бөлімінде (II санаттағы объектілер үшін) көрсетілген қызмет түрлерінің біреуі немесе бірнешеуі, сондай-ақ олармен технологиялық тұрғыдан тікелей байланысты болатын, объект орналасатын сол өнеркәсіптік алаң шегінде жүзеге асырылатын және осындай объектінің қоршаған ортаға эмиссияларының және өзге де жағымсыз әсер ету нысандарының көлеміне, санына және (немесе) қарқындылығына елеулі әсер ете алатын кез келген өзге қызмет түрлері жүзеге асырылатын стационарлық технологиялық объектіні (кәсіпорын, өндіріс) білдіреді.

III санаттағы объектілерге қатысты «объект» термині өздерінің шегінде осы Кодекске 2-қосымшаның 3-бөлімінде көрсетілген қызмет түрлері жүзеге асырылатын құрылыс объектісін (ғимаратты, құрылысжайды немесе олардың кешенін) немесе алаңды білдіреді.

4. Объектіні санаттарға жатқызу осы баптың 2-тармағының талаптарына сәйкес:

1) осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсері міндетті бағалануға жататын, белгіленіп отырған қызметке қатысты – қоршаған ортаға әсеріне

міндетті бағалау жүргізу кезінде;

2) осы Кодекске сәйкес белгіленіп отырған қызмет әсерінің міндетті скринингіне жататын, белгіленіп отырған қызметке қатысты – белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу кезінде жүзеге асырылады;

3) осы тармақтың 1) немесе 2) тармақшаларында көрсетілмеген өзге белгіленіп отырған қызметке қатысты – осы Кодекстің талаптарын ескере отырып, оператор дербес жүзеге асырады.

Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектінің санатын айқындау жөніндегі нұсқаулықты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

5. Объектілерді тиісті санатқа жатқызу кезінде:

1) қызмет түрлері (сала, саланың бөлігі, өндіріс, объект) бойынша қоршаған ортаға жағымсыз әсер ету деңгейлері;

2) ластағыш заттардың шығарындыларындағы, төгінділеріндегі ластағыш заттардың уыттылық деңгейі, канцерогендік және мутагендік қасиеттері, сондай-ақ қалдықтардың сыныпталуы ескеріледі.

6. Осы Кодексте объектінің операторы деп меншігінде немесе өзге де заңды пайдалануында қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объект бар жеке немесе заңды тұлға түсініледі.

Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектіні салу, реконструкциялау, пайдалану және (немесе) жою (кейіннен кәдеге жарату) кезінде жекелеген жұмыстарды орындау және (немесе) жекелеген қызметтерді көрсету үшін объектінің операторы тартқан жеке және заңды тұлғалар объект операторлары болып танылмайды.

3-тарау. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДАҒЫ СУБЪЕКТІЛЕРДІҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

13-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы субъектілердің негіз құраушы құқықтары мен міндеттері

1. Әркімнің қолайлы қоршаған ортаға құқығы бар.

2. Әрбір адамның, қазіргі және болашақ ұрпақтың қолайлы қоршаған ортада өмір сүру құқығын қамтамасыз ету мақсатында мемлекет жұртшылықтың мынадай:

1) Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес уақтылы, толық және анық экологиялық ақпаратқа қол жеткізуге;

2) мемлекеттік органдардың және лауазымды адамдардың қоршаған

ортаға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдау процесіне осы Кодексте белгіленген тәртіппен қатысуға;

3) «Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша нормативтік құқықтық актілердің жобаларын талқылауға қатысуға және өз ескертпелерін әзірлеушілердің қарауына енгізуге;

4) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға және өз құзыретіне сәйкес өзге де мемлекеттік органдарға, лауазымды адамдарға экологиялық залал келтірудің, Қазақстан Республикасының экология заңнамасының талаптарын бұзудың кез келген болжамды фактілері немесе осындай салдарлардың туындау қатерін туғызатын өзге де мән-жайлар туралы өтінішпен жүгінуге, сондай-ақ тиісті мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың өтініштерін қарау нәтижелері және Қазақстан Республикасының заңдарымен белгіленген тәртіппен қабылданған шешімдер туралы жауаптарын алуға;

5) мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, лауазымды адамдардың және мемлекеттік қызметшілердің қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша, оның ішінде келтірілген экологиялық залалды жоюға және Қазақстан Республикасының экология заңнамасының талаптарын бұзушылықтың жолын кесуге байланысты әрекеттері (әрекетсіздігі) мен шешімдерінің заңдылығына дау айту туралы өтінішпен сотқа жүгінуге;

6) үшінші тұлғалардың Қазақстан Республикасының экология заңнамасының талаптарын бұзуы салдарынан зиян келтірілген мүліктік немесе мүліктік емес игіліктер мен құқықтарды қорғау үшін Қазақстан Республикасының азаматтық және азаматтық процестік заңнамасына сәйкес сотқа жүгінуге арналған құқықтарын таниды және оған кепілдік береді.

3. Осы Кодексте жұртшылық деп бір немесе біреуден көп жеке немесе заңды тұлға, коммерциялық емес ұйымдар, сондай-ақ қауымдастықтар, одақтар немесе өзге де бірлестіктер түсініледі.

4. Табиғатты сақтау және оның ресурстарына ұқыпты қарау барлық жеке және заңды тұлғаның борышы мен міндеті болып табылады.

Жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарын сақтауға міндетті, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау жөніндегі шараларға жәрдемдесуге тиіс.

5. Заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлер өз есебінен қоршаған ортаны қорғау жөніндегі, оның ішінде қоршаған ортаның ластануын, табиғи ортаның тозуын, кез келген нысанда экологиялық залал келтірілуін және адамның өміріне және (немесе) денсаулығына өздерінің қызметін жүзеге асыру нәтижесінде туындауы мүмкін осыған байланысты қатерлерді болғызбау

жөніндегі қажетті шараларды қамтамасыз етеді, сондай-ақ осы Кодексте белгіленген қоршаған ортаны қорғау саласындағы өзге де міндеттерді атқарады.

6. Жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген өзге де құқықтары бар және өзге де міндеттерді атқарады.

14-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы коммерциялық емес ұйымдардың құқықтары

Коммерциялық емес ұйымдардың қоршаған ортаны қорғау саласындағы өз қызметін жүзеге асыру кезінде осы Кодекстің 13-бабында көзделген құқықтардан басқа, сондай-ақ:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шараларды өз қаражаты немесе тартылған қаражат есебінен әзірлеуге, насихаттауға және іске асыруға, жеке және заңды тұлғаларды қоршаған ортаны қорғау саласындағы белсенді қызметке ерікті негізде, өтеусіз немесе өтеулі негізде тартуға;

2) қоршаған ортаны қорғау және оның сапасын жақсарту жөніндегі жұмыстарды орындауға;

3) жеке және заңды тұлғалардың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғау үшін, оның ішінде сотқа жүгінуге, сондай-ақ анықталмаған адамдар тобының мүддесіне орай мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, лауазымды адамдар мен мемлекеттік қызметшілердің әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) және шешімдерінің заңдылығына дау айтуға;

4) қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды қорғау, молықтыру және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен бірлесіп, табиғи ресурстардың қорғалуын, молықтырылуы мен орнықты пайдаланылуын қамтамасыз етуге, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мен мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерін қорғауға қатысуға;

5) осы Кодекске сәйкес қоғамдық тыңдаулар өткізуге бастамашылық жасауға және ұйымдастыруға;

6) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес экологиялық білім беру және экологиялық ағарту жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға, қоршаған ортаны қорғау саласында зерттеулер жүргізуге құқығы бар.

15-бап. Жұртшылықтың шешімдер қабылдауға қатысуы

1. Мүдделі жұртшылық экологиялық бағалау жүргізу және мемлекеттік

органдар мен лауазымды адамдардың қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша өзге де шешімдер қабылдауы процесіне осы Кодексте белгіленген шарттарда және тәртіппен қатысуға құқылы.

2. Осы Кодексте мүдделі жұртшылық деп өз мүдделерін қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша қабылданатын шешімдер қозғайтын немесе қозғауы мүмкін немесе осы шешімдерді қабылдау процесіне қатысуға мүдделі жұртшылық түсініледі.

Жарғылық мақсаттарының ішінде қоршаған ортаны тұтастай немесе оның жекелеген элементтерін қорғауға жәрдемдесу бар коммерциялық емес ұйымдар мүдделігі бар ұйымдар болып есептеледі.

3. Осы Кодексте айқындалған рәсімдер шеңберінде мүдделі жұртшылық өкілдері өздері белгіленіп отырған қызметке немесе қабылданатын шешімге қатысы бар деп санайтын кез келген ескертуді, ақпаратты, талдауды немесе пікірді жазбаша немесе электрондық нысанда және ауызша, оның ішінде қоғамдық тыңдауларды өткізу осы Кодексте көзделген кезде оларды өткізу барысында ұсынуға құқылы.

4. Мемлекеттік орган немесе лауазымды адам қабылдайтын, қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша тиісті шешімдерде жұртшылықтың қатысу нәтижелері көрсетілуге тиіс.

5. Қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешім қабылдаған мемлекеттік органдар немесе лауазымды адамдар бұл туралы мүдделі жұртшылыққа осы Кодексте айқындалған тәртіппен шешімнің мәтінін осы шешімнің негізі болып табылған себептер мен аргументтерді көрсете отырып бірге ұсыну арқылы оған дереу хабарлауға міндетті.

16-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқықтарды қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік шаралар жүйесі

1. Мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары және лауазымды адамдар жұртшылықтың қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқықтарын іске асыруда оған жәрдемдесуге міндетті.

2. Өз құзыреті шеңберінде жұртшылықтың осы Кодексте көзделген құқықтарын іске асыруды қамтамасыз етпейтін немесе оларды іске асыруға кедергі келтіретін лауазымды адамдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады.

4-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ АҚПАРАТ

17-бап. Экологиялық ақпарат

1. Экологиялық ақпарат:

1) табиғи орта құрамдастарының, табиғи және табиғи-антропогендік объектілердің, табиғи кешендердің, мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің, генетикалық түрлендірілген организмдерді қоса алғанда, биоәртүрліліктің жай-күйі және олардың арасындағы өзара іс-қимыл, сондай-ақ экожүйелік көрсетілетін қызметтер, генофонд және тірі организмдердің генетикалық ресурстары туралы;

2) осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген элементтерге әсер ететін және (немесе) әсер етуге қабілетті факторлар туралы;

3) мемлекет қолданатын әкімшілік, заңнамалық, бағдарламалық және өзге де шаралар, оның ішінде қоршаған орта саласындағы әзірленіп жатқан, осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген элементтер мен факторларға әсер ететін және (немесе) әсер етуге қабілетті нормативтік құқықтық актілер, саясаттар, жоспарлар, бағдарламалар мен келісімдер, оның ішінде осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген элементтерді қорғауға бағытталған жоспарланған, іске асырылатын немесе орындалған шаралар мен іс-қимылдар туралы;

4) мемлекеттік органдардың, жеке және заңды тұлғалардың осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген элементтер мен факторларға әсер ететін және (немесе) әсер етуге қабілетті қызметі, сондай-ақ осындай элементтерді қорғауға бағытталған, жоспарланған, іске асырылатын немесе орындалған шаралар мен іс-қимылдар туралы;

5) Қазақстан Республикасының экология заңнамасы және оны қолдану жөнінде есептер туралы;

6) шығындар мен пайданы талдау, осы тармақтың 3) және 4) тармақшаларында көзделген жоспарланған шаралар және қызметті жүзеге асыру шеңберінде мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар шешімдер қабылдаған кезде пайдаланылған экономикалық талдаудың өзге түрлері мен жол берулер туралы;

7) егер қолдануға болатын болса, ластағыш заттардың тамақ тізбегіндегі концентрацияларды қоса алғанда, адамдар денсаулығының, экологиялық қауіпсіздіктің жай-күйі, адамдардың өмір сүруінің экологиялық жағдайлары, мәдениет объектілерінің, ғимараттар мен құрылысжайлардың өздеріне осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген қоршаған орта элементтерінің жай-күйі немесе осы элементтер, осы тармақтың 2), 3) және

4) тармақшаларында көрсетілген факторлар, қызмет немесе шаралар арқылы әсер ететін немесе әсер ете алатын дәрежедегі жай-күйі туралы;

8) климаттың өзгеруге осалдығы, климаттың өзгеруінің бұрыннан бар және болжамды әсерлері, сондай-ақ климаттың өзгеруіне бейімдеу жөніндегі шаралар туралы жазбаша, көрнекі, дыбыстық, электрондық немесе кез келген өзге де материалдық нысандардағы кез келген ақпаратты білдіреді.

2. Экологиялық ақпарат жалпыға бірдей қолжетімді болып табылады және шектелуге және құпияландыруға жатпайды.

18-бап. Экологиялық ақпаратқа қол жеткізу

1. Жұртшылықтың мемлекеттік органдарда бар, оның ішінде олар шығарған немесе алған не мемлекеттік органның тапсырмасы бойынша әрекет ететін кез келген жеке немесе заңды тұлғаның иелігіндегі толық, анық және уақтылы экологиялық ақпаратқа қол жеткізуге құқығы бар.

2. Экологиялық ақпарат иелері экологиялық ақпаратты осы Кодекстің 20-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, сұрау салу бойынша беруге міндетті. Экологиялық ақпарат беру туралы сұрау салумен жүгінген өтініш берушіден оның осындай ақпарат алуға өз мүдделілігінің негіздемесін ұсынуды талап етуге ешкім де құқылы емес.

3. Мыналар:

1) мемлекеттік биліктің заң шығарушы, атқарушы және сот тармақтарының, жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдары мен мекемелері;

2) қызметінің немесе көрсететін қызметінің қоршаған ортаға қатысы бар, мемлекеттік органдар болып табылмайтын мемлекеттік мекемелер;

3) қызметінің немесе көрсететін қызметінің қоршаған ортаға қатысы бар квазимемлекеттік сектор субъектілері;

4) өздері иеленетін экологиялық ақпарат бөлігінде – жеке және заңды тұлғалар экологиялық ақпарат иелері деп танылады.

4. Жұртшылықтың экологиялық ақпарат қамтылған, жалпыға бірдей қолжетімді мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстарға еркін және тегін қол жеткізуге де құқығы бар.

19-бап. Экологиялық ақпарат беру нысаны

1. Экологиялық ақпарат:

1) мұндай негіздерді көрсете отырып, оны өзге нысанда берудің объективті және ақылға қонымды негіздері болған;

2) ол бұрын жұртшылыққа өзге нысанда берілген жағдайлардан басқа ретте өтініш берушіге экологиялық ақпарат беру туралы тиісті сұрау салуда көрсетілген нысанда берілуге тиіс.

2. Экологиялық ақпарат беру туралы сұрау салуда мұндай нұсқау болған кезде, өтініш берушіге тиісті экологиялық ақпараты бар немесе оны қамтитын нақты құжаттаманың көшірмелері де берілуге тиіс.

20-бап. Экологиялық ақпарат беру мерзімдері мен тәртібі

1. Экологиялық ақпарат беру және беруден бас тарту мерзімдері, тәртібі осы Кодекстің талаптары ескеріле отырып, Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінде және «Ақпаратқа қол жеткізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңында белгіленеді.

2. Қоршаған ортаға әсерді бағалау рәсіміне және белгіленіп отырған қызмет бойынша шешімдер қабылдау процесіне қатысты экологиялық ақпаратқа қол жеткізу осы Кодекске сәйкес қамтамасыз етіледі.

3. Экологиялық ақпаратқа қолжетімділік беруден:

1) егер сұрау салудың мазмұны сұрау салынған экологиялық ақпаратты анықтауға мүмкіндік бермесе;

2) егер сұрау салу «Ақпаратқа қол жеткізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңының талаптарына сәйкес келмесе;

3) егер бұл Қазақстан Республикасының дербес деректер және оларды қорғау туралы заңнамасын бұзуға алып келсе;

4) егер сұрау салуда экологиялық ақпарат иесі қабылдаған актілерді құқықтық бағалау, экологиялық ақпарат иесінің не оған ведомстволық бағынысты органдар мен ұйымдардың қызметіне талдау немесе ол аяқталғанға дейін өзге де талдау жұмысын жүргізу туралы мәселе қойылса;

5) мемлекеттік бақылау және қадағалау шеңберінде жүргізілетін тексерулердің нәтижелері бойынша шешім қабылданғанға дейін;

6) ведомствоаралық және ведомствоішілік хат алмасу немесе мемлекеттік органдардағы кеңестер қорытындылары бойынша әзірленетін түпкілікті шешім қабылданғанға дейін;

7) шет мемлекеттерден немесе халықаралық ұйымдардан келіп түскен құжаттардың мазмұнын ашу шарттары туралы өзара келісім қабылданғанға дейін;

8) егер бұл зияткерлік меншік құқықтарын бұзуға алып келсе;

9) егер бұл алғашқы статистикалық деректердің құпиялылығын бұзуға алып келсе, бас тартылуға тиіс.

Қоршаған ортаға эмиссиялардың сандық және сапалық көрсеткіштері

туралы ақпарат коммерциялық немесе заңмен қорғалатын өзге де құпия деп таныла алмайды.

4. Осы баптың 3-тармағына сәйкес ашылуға жатпайтын ақпаратты құпиялығына нұқсан келтірілмей өзге ақпараттан бөлу мүмкін болған жағдайларда, соңғысы өтініш берушіге берілуге тиіс.

5. Мемлекеттік органда сұрау салынған экологиялық ақпарат болмаған жағдайларда, алынған сұрау салу Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімдерде, өтініш беруші бұл туралы хабардар етіле отырып, тиісті мемлекеттік органға қайта жіберіледі.

21-бап. Экологиялық ақпаратты жинау және тарату

1. Мемлекет экологиялық ақпаратты жинау және тарату жөніндегі шараларды, оның ішінде:

1) Қазақстан Республикасының ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімін жүргізу және ашық қолжетімділікте орналастыру;

2) Қазақстан Республикасының қоршаған ортаның жай-күйі және табиғи ресурстарды пайдалану туралы ұлттық баяндамасын әзірлеу және жариялау;

3) мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізу және оған еркін қолжетімділік беру;

4) бұқаралық ақпарат құралдарында, мерзімді және арнаулы баспа басылымдарында және өзге де ақпараттық өнімде, интернет-ресурстарда, өзге де жалпыға бірдей қолжетімді ақпараттық-коммуникациялық құралдарды қолдана отырып, сондай-ақ мемлекеттік органдар жүргізетін экологиялық ағарту жөніндегі іс-шаралар шеңберінде экологиялық ақпаратты ұдайы тарату арқылы қамтамасыз етеді.

2. Мемлекеттік органдар жұртшылыққа ақпаратқа қол жеткізу мәселелерінде, оның ішінде тиісті мемлекеттік органдардың иелігіндегі экологиялық ақпараттың түрі мен көлемі туралы және осындай ақпаратты беру және оған қол жеткізу шарттары мен тәртібі туралы толық ақпарат беру арқылы қолдау көрсетуге міндетті.

3. Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы жыл сайын 1 мамырға дейін ресми интернет-ресурста өткен жылғы:

1) қоршаған орта сапасының бекітілген нысаналы көрсеткіштері және барлық тиісті индикатордың нақты нәтижелері туралы;

2) мемлекеттік экологиялық саясаттың жергілікті деңгейде іске асырылу барысы туралы;

3) қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының іске

асырылу барысы және жергілікті бюджеттің осындай іс-шараларға арналған шығыстары туралы;

4) қоршаған ортаға жағымсыз әсер еткені үшін жергілікті бюджетке түскен төлемнің жалпы сомасы туралы ақпаратты орналастырады.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жыл сайын 1 мамырға дейін ресми интернет-ресурста өткен жылғы:

1) мемлекеттік экологиялық саясаттың іске асырылу барысы туралы;

2) экологиялық залалды ремедиациялау жөніндегі іске асырылған іс-шаралар туралы;

3) республикалық бюджеттің қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларға арналған шығыстары туралы;

4) мемлекеттік экологиялық бақылау нәтижелері және Қазақстан Республикасының экология заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін бюджетке өндіріп алынған айыппұлдардың жалпы сомасы туралы ақпаратты орналастырады.

22-бап. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімі

1. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімі – әркімнің экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын қамтамасыз ету, жұртшылықтың қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдау процесіне қатысуы, сондай-ақ қоршаған ортаның ластануын болғызбау мен қысқартуға жәрдемдесу мақсатында жүргізілетін ресми интернет-ресурста ашық қолжетімділікте орналастырылған, ластағыш заттардың қоршаған ортаға эмиссияларының жай-күйі және қоршаған ортаның ластану деңгейлері туралы құрылымданған электрондық дерекқор.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімін жүргізуді ұйымдастырады.

Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімін жүргізу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

3. Осы баптың мақсаттары үшін ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркеліміне қатысты:

1) «ластағыш» термині өздерінің қасиеттеріне орай және осындай заттарды қоршаған ортаға енгізу салдарынан қоршаған ортаға немесе адамның өміріне және (немесе) денсаулығына зиянды болуы мүмкін және ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімін жүргізу қағидаларында белгіленген өнеркәсіп салалары бойынша есептілік

үшін ластағыштардың тізбесіне енгізілген затты немесе заттар тобын білдіреді;

2) «шығарынды» термині қандай да бір қызмет нәтижесінде, оның әдейі немесе авариялық, жоспарлы немесе жоспардан тыс болып табылатын-табылмайтынына қарамастан, ластағыштардың қоршаған ортаға кез келген енгізілуін, оған қоса жер бетіне және су объектілеріне төгілуін, атмосфералық ауаға эмиссияны, ластағыштардың су объектілеріне ағызылуын, ластағыштардың жер қойнауына айдалуын, қалдықтардың көмілуін немесе олардың жер бетінде не сарқынды суларды түпкілікті тазартусыз кәріз жүйесі арқылы орналастырылуын білдіреді;

3) «көшіру» термині жоюға немесе қалпына келтіруге арналған ластағыштардың немесе қалдықтардың, сондай-ақ тазартуға арналған сарқынды сулар құрамындағы ластағыштардың объект шегінен тыс жерге орын ауыстыруын білдіреді;

4) «объект» термині сол бір тұлғаның меншігіндегі немесе сол бір тұлға пайдаланатын сол бір учаскедегі немесе іргелес учаскелердегі бір немесе бірнеше өнеркәсіптік қондырғыны білдіреді.

4. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімінің ақпараты оны жергілікті жерде көрнекі көрсету мақсатында тиісті картографиялық материалдарға байланыстырыла отырып келтіріледі.

5. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімі:

1) стационарлық ұйымдастырылған көздер бойынша есептілікке қатысты нақты объектілерге байланыстырыла отырып;

2) ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімін жүргізу қағидаларында белгіленген өнеркәсіп салалары бойынша есептілік үшін ластағыштардың тізбесіне сәйкес ластағыштың әрбір түрі және қалдықтардың әрбір түрі бойынша жеке-жеке;

3) нұсқаулық-әдістемелік құжаттарға сәйкес қоршаған ортаға эмиссияларды айқындау негізінде жүргізіледі.

Қоршаған ортаға эмиссияларды анықтаудың нұсқаулық-әдістемелік құжаттарын, оның ішінде ауыр металдар мен төзімді органикалық ластағыш заттар эмиссияларын есептеу әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

6. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімі Қазақстан Республикасында қолданылатын қоршаған орта сапасының нормативтері, ластағыш заттардың халық денсаулығы мен қоршаған ортаға әсері туралы ақпаратты, ластағыш заттардың шығарындылары мен көшірілуі жөніндегі басқа да ғылыми негізделген ақпаратты, сондай-ақ Қазақстан Республикасында ластағыш заттардың эмиссиясын жүзеге асыратын

объектілер туралы ақпаратты қамтиды.

7. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркеліміне берілетін әрбір объект туралы ақпаратта:

1) есептілік ұсынылатын объектінің атауы, бизнес-сәйкестендіру нөмірі, пошталық мекенжайы, географиялық орналасқан жері (объектінің координаттары) және қызмет түрі немесе түрлері, сондай-ақ бірінші басшының аты және тегі;

2) есептілік ұсыну талап етілетін әрбір ластағыштың атауы және сәйкестендіру нөмірі;

3) объектіде шығарылуы жүзеге асырылған әрбір ластағыштың есепті жылдағы саны (жиынтық, сондай-ақ ластағыштарды жер қойнауына айдауды қоса алғанда, ауаға, суға немесе жерге шығарылуы бойынша бөлшектелген саны);

4) қауіпті және қауіпті емес қалдықтар арасында аражікті белгілеп, тиісінше «В» немесе «У» белгілерін көрсете отырып (қалдықтардың қалпына келтіруге немесе жоюға арналғанына қарай), есепті жылы объектінің шегінен тыс жерге көшірілген қалдықтардың саны (қауіпті қалдықтар үшін объектінің шегінен тыс жерге көшіру жылына екі тоннадан немесе қауіпті емес қалдықтар үшін жылына екі мың тоннадан асқан жағдайда), сондай-ақ қауіпті қалдықтарды трансшекаралық көшіру кезінде – қалдықтарды қалпына келтіруді немесе жоюды жүзеге асыратын субъектінің атауы мен мекенжайы, өзіне көшірілген ластағыштар түсетін объектінің географиялық орналасқан жері;

5) есептілік ұсыну талап етілетін және есепті жыл ішінде объектінің шегінен тыс жерге көшірілген сарқынды сулардағы әрбір ластағыштың саны;

6) ақпараттың өлшемдерге, есеп-қисаптарға немесе бағалауларға негізделген-негізделмегенін көрсете отырып, ластағыштар мен қалдықтардың саны туралы ақпарат алу үшін пайдаланылған әдіснаманың типі қамтылуға тиіс.

8. Осы баптың 9-тармағында көрсетілген объектілердің операторлары жыл сайын 1 сәуірге дейін ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркеліміне өткен күнтізбелік жыл үшін осы баптың 7-тармағына сәйкес ақпаратты қамтитын есептілікті ұсынуға міндетті.

Осындай ақпарат тиісті болатын күнтізбелік жыл есепті жыл болып табылады.

9. Осы баптың 8-тармағында белгіленген есептілікті ұсыну жөніндегі міндет ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімін жүргізу қағидаларында белгіленген, өндіріс қуатына қолданылатын шекті мәндерден асатын бір немесе одан көп қызмет түрін жүзеге асыратын және төменде санамаланған:

1) қолданылатын шекті мәндерден асатын мөлшерлерде кез келген ластағыштардың шығарындыларын жүзеге асырады;

2) тазартуға арналған сарқынды сулардағы, қолданылатын шекті мәндерден асатын мөлшерлердегі кез келген ластағышты объект алып жатқан өнеркәсіптік алаңның шегінен тыс жерге көшіруді жүзеге асырады деген өлшемшарттардың кез келгеніне сәйкес келетін объектілердің операторларына қолданылады.

Осы тармақтың бірінші бөлігіне сәйкес Қазақстан Республикасындағы ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуі саны үшін қолданылатын шекті мәндер ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімін жүргізу қағидаларында белгіленеді.

10. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркеліміне ақпаратты операторлар ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуі тіркелімінің ақпараттық жүйесіндегі есептілік нысанын толтыру және осы нысанға тиісті оператор өзінің атынан көрсетілген тіркелімге ақпарат беруге уәкілеттік берілген тұлғаның электрондық цифрлық қолтаңбасымен қол қою арқылы береді.

11. Оператор ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуін айқындауды ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімін жүргізу қағидаларына сәйкес айқындалатын ең үздік қолда бар ақпаратты пайдалана отырып жүзеге асырады. Оператор есепті ақпарат өздерінің көмегімен алынған деректерді, сондай-ақ деректерді жинаудың пайдаланылған әдіснамасының сипаттамасын тиісті есепті жылдың соңынан бастап бес жыл бойы сақтауға тиіс.

12. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркеліміне операторлар беретін ақпаратты ашық қолжетімділікте орналастырады.

Берілген ақпараттың толықтығы мен сапасына оператор жауапты болады.

13. Ақпарат ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркеліміне енгізілуі және әрбір есепті жыл аяқталған кезден бастап он бес айдан кешіктірілмей жұртшылыққа қолжетімді болуға тиіс.

14. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімінің деректері ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімі енгізілген сәттен бастап кемінде алдыңғы он есептік жыл үшін жұртшылыққа қолжетімді болуға тиіс.

15. Ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімінде ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуін іздестіру және оларды:

- 1) объект және оның географиялық орналасқан жері;
- 2) қызмет түрі;
- 3) объектінің операторы;

- 4) ластағыш және (немесе) қалдықтар;
- 5) шығарынды жүзеге асырылатын қоршаған ортаның әрбір құрауышы;
- 6) ластағыштарды көшірудің соңғы пункті және тиісті жағдайларда қалдықтарды жою немесе қалпына келтіру жөніндегі операциялардың түрлері бойынша сәйкестендіру мүмкіндігін көздеуге тиіс.

23-бап. Қоршаған ортаның жай-күйі және
Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын
пайдалану туралы ұлттық баяндама

1. Қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы ұлттық баяндама (бұдан әрі – Ұлттық баяндама) қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы талдамалық есеп болып табылады, ол жыл сайынғы негізде халыққа Қазақстан Республикасының аумағындағы нақты экологиялық жағдай және оны жақсарту жөнінде қабылданатын шаралар туралы ақпарат беру мақсатында жасалады.

2. Ұлттық баяндаманы әзірлеу, сондай-ақ қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы интерактивті баяндаманы әзірлеу және жүргізу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

3. Ұлттық баяндамада:

1) қоршаған орта мен табиғи ресурстардың сапалық және сандық сипаттамалары туралы;

2) негізгі қоғамдық маңызы бар экологиялық проблемаларды қоса алғанда, қоршаған ортаға антропогендік әсер ету туралы;

3) қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштері туралы мәліметтерді қоса алғанда, өңірлердегі экологиялық ахуал туралы;

4) есепті кезеңде Қазақстан Республикасының экология заңнамасына енгізілген өзгерістер туралы;

5) Қазақстан Республикасының мемлекеттік экологиялық саясатын және табиғи ресурстарын пайдалану саласындағы саясатын, оның ішінде Қазақстан Республикасының «жасыл» экономикаға көшуі және орнықты даму бөлігінде іске асыру туралы;

6) климаттың өзгеруінің әсерлері, климаттың өзгеруінің болжанатын әсерлері, климаттың өзгеруіне осалдылық және климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шаралар туралы;

7) Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық міндеттемелерін орындау туралы мәліметтер көрсетіледі.

4. Орталық мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдар жыл сайын, есепті жылдан кейінгі жылдың 1 наурызына дейін қоршаған

ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы ұлттық және интерактивті баяндамаларын әзірлеу қағидаларына сәйкес Ұлттық баяндаманы жасау үшін ақпарат береді.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қолда бар деректердің, сондай-ақ орталық мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдар берген ақпараттың негізінде Ұлттық баяндаманы әзірлеуді және оны ресми интернет-ресурста жариялауды ұйымдастырады.

24-бап. Қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы интерактивті баяндама

1. Қоршаған ортаның жай-күйі және табиғи ресурстарды пайдалану туралы ақпаратты адамдардың кең ауқымының түсінуі үшін және жұртшылықтың осындай ақпаратқа қол жеткізуін кеңейту үшін қолжетімді нысанда тарату мақсатында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жыл сайын Қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы интерактивті баяндаманы (бұдан әрі – Интерактивті баяндама) әзірлеуді ұйымдастырады.

2. Интерактивті баяндама өткен жылғы Ұлттық баяндаманың негізінде әзірленеді және оны әзірлеуге жауапты тұлғаның және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ресми интернет-ресурстарында орналастырылады.

25-бап. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры

1. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры экологиялық ақпаратты және қоршаған орта, табиғи ресурстар, орнықты даму және экология мәселелеріне қатысты өзге де нормативтік, статистикалық, есепке алу, есеп беру, ғылыми және талдамалық ақпаратты жазбаша, электрондық, аудиокөрнекі немесе өзге нысандарда орталықтандырылған жинау, есепке алу, жүйелеу, сақтау, тарату жүйесін білдіреді.

2. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры жұртшылықтың экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығының іске асырылуын қамтамасыз ету, экологиялық ағарту және халықтың экологиялық мәдениетін арттыру, сондай-ақ мемлекеттік органдарды ақпараттық қамтамасыз ету мақсатында жүргізіледі.

3. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

4. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

5. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорының ақпараты мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізу қағидаларына сәйкес электрондық нысанда интернет-ресурста ашық қолжетімділікте орналастырылады.

6. Мемлекеттік органдар мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізу қағидаларына сәйкес мемлекеттік экологиялық ақпарат қорына ақпарат береді.

7. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорының ақпарат көздері мыналар болып табылады:

- 1) табиғи ресурстардың мемлекеттік кадастрлары;
- 2) қалдықтардың мемлекеттік кадастры;
- 3) озонды бұзатын заттарды тұтынудың мемлекеттік кадастры;
- 4) мемлекеттік көміртегі кадастры;
- 5) көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімі;
- 6) Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары;
- 7) Қазақстан Республикасының парниктік газдардың шығарылуын қысқарту бойынша ұлттық деңгейде айқындалатын үлестері;
- 8) парниктік газдардың шығарылуын азайту жөніндегі тиісті кезеңге арналған іс-шаралар жоспары және Қазақстан Республикасының парниктік газдардың шығарылуын қысқарту бойынша ұлттық деңгейде айқындалатын үлестерін орындау туралы есептер;
- 9) ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімі;
- 10) Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль хаттамасында реттелмейтін Қазақстан Республикасының парниктік газдардың көздерінен және сіңірушілерінің абсорбциясынан антропогендік шығарындылардың кадастры туралы ұлттық баяндамасы;
- 11) тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімі;
- 12) қоршаған ортаға әсерді бағалау және мемлекеттік экологиялық сараптама материалдары, оның ішінде қоғамдық тыңдаулардың хаттамалары;
- 13) осы Кодекстің 60-бабының 7-тармағына сәйкес стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі материалдар;
- 14) Қазақстан Республикасы қатысушысы болып табылатын, қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша халықаралық шарттар;
- 15) Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жоспарлау жүйесінің қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану мәселелерін қозғайтын құжаттары;
- 16) қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік-техникалық құжаттар;
- 17) осы Кодекстің талаптарына сәйкес әзірленген ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтар;
- 18) климаттың өзгеруінің әсер етуіне, климаттың өзгеруінің болжамды

әсер етуіне, климаттың өзгеруіне осалдыққа және климаттың өзгеруіне бейімделу шараларына байланысты ақпарат;

19) қоршаған ортаны қорғауға және табиғи ресурстарды пайдалануға байланысты ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың орындалуы туралы есептер;

20) қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы ұлттық баяндамалар;

21) Қазақстан Республикасының теңізінде, ішкі су айдындарында және алдын ала сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жоюға арналған экологиялық сезімталдық карталары;

22) қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы бақылау және құқық қолдану қызметінің нәтижелері жөніндегі есептер;

23) экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламаларын, қалдықтарды басқару бағдарламаларын, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарларын, өндірістік экологиялық бақылау бағдарламаларын қоса алғанда, берілген экологиялық рұқсаттар, өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері бойынша есептер, сондай-ақ қоршаған ортаға әсер ету туралы берілген декларациялар;

24) мемлекеттік экологиялық мониторингтің деректері;

25) генетикалық түрлендірілген организмдер мен өнімдердің тізілімі (тізбесі);

26) экология саласындағы ғылыми-техникалық және талдамалық әдебиет;

27) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті өкілді органдары бекіткен қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарлары және олардың орындалуы туралы есептер;

28) экологиялық ақпаратты қамтитын өзге де материалдар мен құжаттар.

2-БӨЛІМ. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ

26-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің қоршаған
ортаны қорғау саласындағы құзыреті

Қазақстан Республикасының Үкіметі қоршаған ортаны қорғау саласында:

1) мемлекеттік экологиялық саясаттың негізгі бағыттарын әзірлейді және оларды жүзеге асыруды ұйымдастырады;

2) осы Кодексте көзделген жағдайларда қоршаған ортаны қорғау саласындағы нормативтік құқықтық актілерді бекітеді;

3) Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруі саласындағы халықаралық шарттары бойынша міндеттемелерді орындау жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асыруды жүзеге асырады;

4) қоршаған ортаны қорғау саласында халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асырады;

5) өзіне Конституцияда, осы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерінде жүктелген өзге де функцияларды орындайды.

27-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның құзыреті

1. Қоршаған ортаны қорғау саласында басшылықты және салааралық үйлестіруді, метеорологиялық және гидрологиялық мониторингті жүзеге асыратын орталық атқарушы орган қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган болып табылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) осы Кодексте көзделген жағдайларда қоршаған ортаны қорғау саласында нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу және бекіту;

2) өз құзыреті шегінде орталық және жергілікті атқарушы органдардың қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті жүзеге асыруы бөлігіндегі қызметін үйлестіруді жүргізу;

3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті лицензиялау;

4) өз құзыреті шегінде осы Кодексте белгіленген экологиялық рұқсаттар беру;

5) осы Кодексте көзделген жағдайларда, кәсіпкерлік қызметтің басталғаны немесе тоқтатылғаны туралы хабарламалар қабылдау;

6) осы Кодексте белгіленген өз құзыреті шегінде мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу;

7) мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыру;

8) республикалық деңгейде маңызы бар қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды әзірлеу және олардың жүзеге асырылуын ұйымдастыру;

9) парниктік газдардың шығарылуы мен сіңірілуі саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру;

10) Жердің озон қабатын қорғау саласында мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру;

11) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарларын келісу;

12) қоршаған ортаны қорғау саласында халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асыру;

13) өзіне осы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде жүктелген өзге де функцияларды орындау арқылы бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты іске асырады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің 4) – 7) тармақшаларында көзделген функциялар мен өкілеттіктерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, оның ведомстволары мен аумақтық бөлімшелері арасында бөлуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

28-бап. Бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру

1. Қазақстан Республикасының бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясаты Қазақстан Республикасының Үкіметі әзірлеген негізгі бағыттар бойынша іске асырылады.

2. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары қоршаған орта сапасының бекітілген нысаналы көрсеткіштерін ескере отырып, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жергілікті деңгейде мемлекеттік экологиялық саясаттың іске асырылуы үшін жауапты болады.

3. Мемлекеттік экологиялық саясатты орталық және жергілікті деңгейлерде іске асыру кезінде осы Кодекске сәйкес мүдделі жұртшылықтың қоршаған ортаны қорғауға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдау процесіне қатысу құқығының сақталуы қамтамасыз етілуге тиіс.

4. Мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар өз құзыреті шегінде жеке және заңды тұлғаларды экологиялық ағарту және олардың экологиялық мәдениетін арттыру жөніндегі шараларды қамтамасыз етеді, сондай-ақ мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыруға олардың ерікті негізде тартылуы үшін қажетті жағдай жасайды.

29-бап. Бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылатын қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар

1. Қоршаған ортаны қорғауға және оның сапасын жақсартуға бағытталған технологиялық, техникалық, ұйымдастырушылық, әлеуметтік

және экономикалық шаралар кешені қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар болып табылады.

2. Бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылатын қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында белгіленетін бағыттарға, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Үкіметінің және жергілікті өкілді органдардың шешімдеріне сәйкес айқындалады.

3. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды:

1) жергілікті деңгейде – облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары;

2) республикалық деңгейде – қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

4. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларға:

1) экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған;

2) қоршаған ортаның сапалық сипаттамаларын арттыру арқылы қоршаған орта құрамдастарының жай-күйін жақсартатын;

3) экологиялық жүйелердің жай-күйін тұрақтандыру мен жақсартуға, биоәртүрлілікті сақтауға және орнықты пайдалануға, табиғи ресурстарды молықтыруға ықпал ететін;

4) қоршаған ортаның ластануының, табиғи ортаның тозуының, кез келген нысанда экологиялық залал келтірудің және осыған байланысты адамның өміріне және (немесе) денсаулығына қатердің алдын алатын және оларды болғызбайтын;

5) төзімді органикалық ластағыштарды қоса алғанда, қауіпті химиялық заттарды қауіпсіз басқаруды қамтамасыз етуге, қоршаған ортаға антропогендік те, табиғи сипатта да химиялық, биологиялық және физикалық әсер ету деңгейін төмендетуге бағытталған;

6) қоршаған ортаны қорғауға, табиғи ресурстарды орнықты пайдалануға және қоршаған ортаны қорғауды басқарудың халықаралық стандарттарын ендіруге бағытталған әдістер мен технологияларды жетілдіретін;

7) өндірістік экологиялық бақылаудың тиімділігін арттыратын;

8) қоршаған ортаны қорғау саласында ақпараттық жүйелерді қалыптастыратын және экологиялық ақпарат беруге ықпал ететін;

9) орнықты даму үшін экологиялық білімді насихаттауға, экологиялық білім беруге және ағартуға ықпал ететін;

10) парниктік газдардың шығарылу көлемін қысқартуға және (немесе) парниктік газдардың сіңірілуін ұлғайтуға бағытталған іс-шаралар жатады.

5. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі

іс-шаралары қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарларының негізінде және соған сәйкес жүргізіледі.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы осы Кодекске 4-қосымшада көзделген қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың үлгілік тізбесін негізге ала отырып, үш жылдық перспективаға әзірлейді.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу кезінде мүдделі жұртшылықтың қатысуы қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына сәйкес қамтамасыз етіледі.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілгеннен кейін қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың тиісті жергілікті өкілді органы бекітеді.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

6. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары жыл сайын, есепті кезең аяқталғаннан кейін 1 ақпаннан кешіктірмей облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың тиісті жергілікті өкілді органына және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының орындалуы туралы есеп ұсынады.

7. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың бекітілген жоспары осы іс-шаралар жоспары әзірленген және бекітілген жылдың алдындағы үш жыл ішінде жергілікті бюджетке түскен, қоршаған ортаға жағымсыз әсер үшін төлем сомаларынан кем емес көлемде бюджет қаражаты есебінен іске асырылады.

Қоршаған ортаға жағымсыз әсер үшін келіп түскен төлем сомаларынан қалыптастырылатын және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларға жіберілетін қаражат жеткіліксіз болған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың бекітілген жоспары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша ғана өзгертілуі мүмкін.

8. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралары Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде тыйым салынбаған өзге де көздер есебінен қосымша жүзеге асырылуы мүмкін.

30-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы
ведомствоаралық өзара іс-қимыл

Мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру мақсатында мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар өз құзыреті шегінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өз функцияларын жүзеге асыру кезінде жәрдемдесуге міндетті.

3-БӨЛІМ. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫ
МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ

31-бап. Экологиялық қатынастарды мемлекеттік реттеу
нысандары мен құралдары

Экологиялық қатынастарды мемлекеттік реттеу мемлекеттің осы Кодексте реттелетін қатынастарды субъектілердің орындауы міндетті экологиялық талаптарды белгілеу және осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу құралдарын қолдану арқылы жүзеге асырылады.

32-бап. Экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер

Экологиялық талаптар деп Қазақстан Республикасының экология заңнамасында белгіленген, қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз етуге бағытталған қағидалар, талаптар, шектеулер мен тыйымдар түсініледі.

33-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік
реттеу құралдарының түрлері

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары деп экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз етуге бағытталған шаралардың, іс-қимылдар мен рәсімдердің жиынтығы түсініледі.

2. Мыналар қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары болып табылады:

- 1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті лицензиялау;
- 2) экологиялық нормалау;
- 3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы техникалық реттеу;
- 4) экологиялық бағалау;

- 5) мемлекеттік экологиялық сараптама;
- 6) экологиялық рұқсаттар және қоршаған ортаға әсер ету туралы декларациялар;
- 7) қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингі;
- 8) мемлекеттік экологиялық бақылау;
- 9) қалдықтарды жинау, сұрыптау және (немесе) тасымалдау жөніндегі қызметтің хабарлама жасау тәртібі;
- 10) парниктік газдардың шығарылуы мен сіңірілуі саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары.

34-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті лицензиялау

1. Жеке және заңды тұлғалардың қоршаған ортаны қорғау саласындағы лицензиялануға жататын жұмыстары мен көрсететін қызметтерінің түрлері «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес айқындалады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы лицензияланатын қызмет түрі бойынша біліктілік талаптарын олардың кіші түрлері бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

5-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ НОРМАЛАУ

35-бап. Жалпы ережелер

1. Экологиялық нормалау сапаның экологиялық нормативтерін, қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін және қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтерін белгілеуді білдіреді.

2. Мемлекет қолайлы қоршаған ортаның кепілдік беріліп сақталуы және адам қызметінің қоршаған ортаға және адамның денсаулығына жағымсыз әсерін болғызбау және (немесе) азайту үшін оны мемлекеттік реттеудің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында экологиялық нормалауды жүзеге асырады.

3. Мемлекеттік орган іске асырылуы нәтижесінде қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін және (немесе) әсер етуі мүмкін нормативтік құқықтық актіні әзірлеу және бекіту немесе нормативтік емес құқықтық актіні қабылдау кезінде интеграция қағидатын негізге ала отырып, тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктер үшін белгіленген сапаның экологиялық нормативтері мен қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізу қажеттігін ескеруге

міндетті.

Аумақтарды дамыту мен оларға құрылыс салудың қала құрылысын жоспарлауды жүзеге асыру кезінде адам денсаулығын сақтауға бағытталған сапаның экологиялық нормативтерінің сақталуы қамтамасыз етілмейтін аймақтар шегінде жаңа қоныстану аумақтарын орналастыруға жол берілмейді.

4. Мемлекеттік органның немесе лауазымды адамның осы баптың 3-тармағының талаптарын бұзатын шешімдерінің, әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) заңдылығына Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен дау айтылуы мүмкін.

36-бап. Сапаның экологиялық нормативтері

1. Сапаның экологиялық нормативтері деп қоршаған ортаның жекелеген құрамдастары жай-күйіне қатысты сандық және сапалық сипаттамалардың мемлекет белгілеген жиынтығы түсініледі, оларға қол жеткізу және қолдау көрсету қолайлы қоршаған ортаны қамтамасыз ету үшін қажет болып табылады.

2. Сапаның экологиялық нормативтері негізінде қоршаған ортаның ағымдағы жай-күйін бағалау жүзеге асырылады және оған жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері белгіленеді.

3. Сапаның экологиялық нормативтері осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаның мына құрамдастарының әрқайсысы:

- 1) атмосфералық ауа;
- 2) жерүсті және жерасты сулары;
- 3) топырақ және жер үшін жеке әзірленеді және белгіленеді.

4. Сапаның экологиялық нормативтеріне:

1) қоршаған орта құрамдастары жай-күйінің химиялық көрсеткіштері үшін белгіленген нормативтер;

2) қоршаған ортаның физикалық факторлары үшін белгіленген нормативтер;

3) қоршаған орта құрамдастары жай-күйінің биологиялық көрсеткіштері үшін белгіленген нормативтер жатады.

5. Қоршаған орта құрамдастары жай-күйінің химиялық көрсеткіштеріне арналған сапаның экологиялық нормативтері ластағыш заттардың шекті жол берілетін концентрациясы түрінде белгіленеді.

Ластағыш заттар тізбесіне енгізілген ластағыш заттың атмосфералық ауа, жерүсті немесе жерасты сулары, топырақ көлемінің немесе массасының бірлігіндегі немесе жер беті алаңының бірлігіндегі адамға тұрақты немесе уақытша әсер ету кезінде оның денсаулығына әсер етпейтін және ұрпақта

қолайсыз тұқым қуалаушылық өзгерістер, сондай-ақ табиғи орта объектілерінің тозуын туғызбайтын, экологиялық жүйелердің орнықтылығын және биоәртүрлілікті бұзбайтын ең көп мөлшері (массасы) ластағыш заттың шекті жол берілетін концентрациясы деп түсініледі.

Қоршаған орта құрамдастары жай-күйінің химиялық көрсеткіштеріне арналған сапаның экологиялық нормативтері адам денсаулығына және табиғи ортаға (экожүйелер, жануарлар дүниесі және өсімдіктер әлемі) әсер ету тұрғысынан жеке белгіленеді.

6. Қоршаған ортаның физикалық факторлары үшін сапаның экологиялық нормативтері қоршаған ортаға жағымсыз физикалық әсер етудің шекті жол берілетін деңгейлері түрінде белгіленеді.

Жағымсыз физикалық әсер етудің шекті жол берілетін деңгейі деп физикалық әсер етудің жекелеген түрлерінің (шу, діріл, электр, электромагнит, магнит өрістері, радиация, жылу) ең жоғары деңгейі түсініледі, онда жануарлардың, өсімдіктердің, экологиялық жүйелер мен биоәртүрліліктің жай-күйіне зиянды әсер болмайды.

7. Қоршаған орта құрамдастары жай-күйінің биологиялық көрсеткіштеріне арналған сапаның экологиялық нормативтері өсімдіктердің, жануарлардың және табиғи орта сапасының индикаторлары ретінде пайдаланылатын басқа да организмдердің жекелеген түрлері мен топтарына қатысты олардың табиғи көрсеткіштері деңгейінде не табиғи ортаның қасиеттері мен оның өз сапасын ұстап тұру және қалпына келтіру жөніндегі қабілетін ескере отырып, осындай табиғи көрсеткіштерден жол берілетін ауытқу аралығы түрінде белгіленеді.

8. Сапаның экологиялық нормативтері табиғи ортаға әсер ету тұрғысынан нақты аумаққа немесе акваторияға тән табиғи факторлардың әсерінен қалыптасқан табиғи жағдайларды, сондай-ақ осындай аумақтарды немесе акваторияларды Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес белгіленген пайдалану мақсаты ескеріле отырып белгіленеді.

9. Траншекаралық су айдындары мен ағын су сулары сапасының экологиялық нормативтерін белгілеу кезінде Қазақстан Республикасы ратификациялаған тиісті халықаралық шарттардың талаптары ескерілуге тиіс.

10. Табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы Қазақстан Республикасының табиғи ресурстардың тиісті түрін пайдалану туралы заңнамасына сәйкес белгіленетін нормалар мен нормативтер экологиялық нормативтерге жатпайды.

11. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды сақтау және жақсарту мақсатында осы аумақтар үшін олардың осы Кодекске сәйкес ерекше табиғат қорғау мәртебесі ескеріле отырып, Қазақстан Республикасының бүкіл аумағы

үшін белгіленгеннен неғұрлым қатаң сапаның экологиялық нормативтері әзірленуі және бекітілуі мүмкін.

12. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган зертханалық сынақтардың, ғылыми зерттеулердің нәтижелері және халықаралық тәжірибе негізінде, сондай-ақ нақты аумақтар мен акваториялар үшін – осындай аумақтар мен осындай акваториялардағы қоршаған ортаның жай-күйін көпжылдық (кемінде бес жыл) байқаудың деректері негізінде сапаның экологиялық нормативтерін әзірлейді.

13. Сапаның экологиялық нормативтері өздерінің сақталуын бақылау Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бекітілген бақылау-өлшеу жабдығының және тиісті өлшеу әдістемелерінің (әдістерінің), индикациялау, тесттеу және (немесе) бақылау тәсілдерінің болуымен қамтамасыз етілетін көрсеткіштер бойынша белгіленеді.

14. Сапаның экологиялық нормативтері табиғи ортаның тиісті құрамдасының табиғи фонының мәндері ескеріле отырып әзірленеді және белгіленеді. Табиғи орта құрамдасының табиғи фоны эталондық учаскелерде қоршаған ортаның жай-күйін көпжылдық (кемінде бес жыл) байқау және табиғи орта құрамдасының химиялық, биологиялық және физикалық көрсеткіштері бойынша сынамаларды және (немесе) өлшемдерді іріктеу нәтижелері негізінде айқындалады.

15. Эталондық учаске ретінде репрезентативтік ерекше қорғалатын табиғи аумақ (акватория) шегінде, ал мұндай ерекше қорғалатын табиғи аумақ (акватория) болмаған кезде, ұқсас табиғи ерекшеліктері бар және жай-күйі табиғи экологиялық жүйенің тірі элементтеріне (өсімдіктер, жануарлар және басқа да организмдер) қысымшылық белгілерінің болмауымен сипатталатын аумақта немесе акваторияда орналасқан аумақ, акватория немесе оның бір бөлігі қабылданады.

Аумақты, акваторияны немесе оның бір бөлігін эталондық учаске ретінде таңдау өлшемшарттары мен тәртібі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін сапаның экологиялық нормативтерін әзірлеу және қайта қарау қағидаларында айқындалады.

16. Сапаның экологиялық нормативтерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган он жыл мерзімге бекітеді және олар көрсетілген мерзім өткеннен кейін қоршаған орта, оның сапасына әсер ететін табиғи және антропогендік факторлар туралы жаңартылған ғылыми білімдер негізінде, сондай-ақ мониторинг пен бақылау әдістерінің, техникалары мен технологияларының дамуы ескеріле отырып, қайта қаралуға жатады. Сапаның экологиялық нормативтері сондай-ақ Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша неғұрлым қатаң сапаның экологиялық

нормативтерін енгізу жөнінде шаралар қабылдауды талап ететін халықаралық міндеттемелері күшіне енгеннен кейін бірінші жылдан кешіктірілмей қайта қаралуға жатады.

37-бап. Қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштері

1. Қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштері (бұдан әрі – сапаның нысаналы көрсеткіштері) деп қоршаған ортаның жекелеген құрамдастары жай-күйінің сандық және сапалық сипаттамаларының және қоршаған ортаны қорғау және белгілі бір уақыт кезеңінде қол жеткізілуге тиіс қалдықтарды тиімді басқару жөніндегі шаралардың қамтамасыз етілу деңгейін сипаттайтын өзге де көрсеткіштердің жиынтығы түсініледі.

2. Сапаның нысаналы көрсеткіштері әрбір облыс, республикалық маңызы бар қала және астана деңгейінде белгіленеді.

3. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары әрбір бес жылдық кезеңге арналған сапаның нысаналы көрсеткіштерін әзірлеуге міндетті.

4. Әзірленген сапаның нысаналы көрсеткіштері қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілуге жатады және оларды тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті өкілді органдары бекітеді.

5. Әрбір облыс үшін әзірленетін және бекітілетін сапаның нысаналы көрсеткіштері тұтас облыс үшін де, облыс шегіндегі мына аумақтар:

- 1) аудандар;
- 2) халық саны 100 000 адамнан асатын елді мекендер;
- 3) өздерінің шегінде қоршаған орта жай-күйінің мониторингі нәтижелері бойынша сапаның экологиялық нормативтерінің бұзылуы анықталған өзге де елді мекендер;

- 4) ерекше қорғалатын табиғи аумақтар;

- 5) өздерінің шегінде қоршаған орта жай-күйінің мониторингі нәтижелері бойынша сапаның экологиялық нормативтерінің бұзылуы анықталған өзге де аумақтар (акваториялар) үшін де тиісті көрсеткіштерді қамтуға тиіс.

6. Сапаның нысаналы көрсеткіштерін әзірлеу қағидаларын, оның ішінде өздері үшін сапаның нысаналы көрсеткіштері белгіленетін индикаторлардың ең аз тізбесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің ережелерін ескере отырып бекітеді.

7. Өздері үшін сапаның нысаналы көрсеткіштері белгіленетін ең төмен индикаторлар тізбесіне міндетті түрде:

- 1) атмосфералық ауаның сапасы;
- 2) жерүсті және жерасты суларының сапасы;

- 3) жердің және топырақтың сапасы;
- 4) әрбір жеке өңірдің климаты мен топырақ жағдайлары ескеріле отырып, ормандардың және жасыл екпелердің жиынтық алаңдары;
- 5) жердің тозуын және шөлейттенуін қысқарту;
- 6) ластағыш заттардың түрлері бойынша шығарындылардың жиынтық көлемі;
- 7) ластағыш заттардың түрлері бойынша және әрбір жеке су объектісі мен бассейні бойынша төгінділердің жиынтық көлемі;
- 8) коммуналдық қалдықтардың түрлері бойынша – оларды бөлек жинау, қайта пайдалануға дайындау, қайта өңдеу, кәдеге жарату және жою (құрту және (немесе) көму) үлесі;
- 9) парниктік газдардың шығарылуын қысқартудың жиынтық көлемі енгізіледі.

8. Сапаның экологиялық нормативтері сақталмайтын әкімшілік-аумақтық бірліктер, аумақтар (акваториялар) үшін сапаның нысаналы көрсеткіштері он жылдан аспайтын мерзімде сапаның экологиялық нормативтеріне кезең-кезеңмен қол жеткізуді қамтамасыз ететіндей етіп белгіленуге тиіс.

9. Сапаның экологиялық нормативтері сақталатын тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің аумақтарында сапаның экологиялық нормативтерімен салыстырғанда қоршаған орта сапасының неғұрлым жоғары деңгейін қамтамасыз ететін, оның ішінде өздері үшін сапаның нысаналы көрсеткіштері белгіленетін ең төмен индикаторлар тізбесіне кірмейтін индикаторлар үшін сапаның нысаналы көрсеткіштері белгіленуі мүмкін.

38-бап. Қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері

1. Қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері – антропогендік қызметтің қоршаған ортаға әсер ету көрсеткіштері үшін белгіленген экологиялық нормативтер.

2. Қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтеріне:

- 1) эмиссиялар нормативтері;
- 2) технологиялық нормативтер;
- 3) қалдықтардың жинақталу лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері;
- 4) табиғи ортаға жол берілетін физикалық әсер ету нормативтері;
- 5) күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттері;
- 6) қоршаған ортаға жол берілетін жиынтық антропогендік жүктеме

нормативтері жатады.

3. Технолоғиялық нормативтерді қоспағанда, қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтерін сақтау қоршаған орта сапасы нормативтерінің сақталуын қамтамасыз етуге тиіс.

4. Көлік құралдарының және іштен жанатын қозғалтқыштардың әртүрлі экологиялық сыныптары үшін шығарындыларға және отын түрлеріндегі ластағыш заттардың болуына қойылатын талаптар Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттерінде белгіленеді.

39-бап. Эмиссиялар нормативтері

1. Эмиссиялар нормативтері деп экологиялық рұқсатта белгіленетін эмиссиялардың шекті сандық және сапалық көрсеткіштерінің жиынтығы түсініледі.

2. Эмиссия нормативтеріне:

1) жол берілетін шығарындылар нормативтері;

2) жол берілетін төгінділер нормативтері жатады.

3. Эмиссия нормативтері осы Кодекстің 11-бабы 2-тармағының үшінші бөлігіне сәйкес ластағыш заттар тізбесіне енгізілген ластағыш заттар түрлері бойынша белгіленеді.

4. Эмиссиялар нормативтері I және II санаттағы объектілерге жататын жекелеген стационарлық көздер бойынша, мынадай:

1) қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау жүргізілген жағдайда – осы Кодекстің 76-бабы 2-тармағының 3) тармақшасына сәйкес қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыда көрсетілген тиісті шекті мәндерден;

2) осы Кодекске сәйкес белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізген жағдайда, оның нәтижелері бойынша қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау қажет емес екені туралы қорытынды шығарылса, – осы Кодекстің 68-бабы 2-тармағының 9) тармақшасына сәйкес белгіленіп отырған қызмет туралы өтініште көрсетілген тиісті мәндерден аспайтын деңгейлерде белгіленеді.

Өздеріне қатысты кешенді экологиялық рұқсат берілетін объектілер үшін эмиссиялар нормативтері I және II санаттағы объектілерге жататын жекелеген стационарлық көздер бойынша, ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыларда келтірілген ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты маркерлік ластағыш заттар эмиссияларының тиісті шекті мәндерінен аспайтын деңгейлерде белгіленеді.

5. Белгіленіп отырған қызмет үшін, оның ішінде қызметке елеулі

өзгерістер енгізу кезінде эмиссиялар нормативтері белгіленіп отырған қызметтің тиісті жобалау құжаттамасына байланыстырыла отырып әзірленетін және осы Кодекске сәйкес экологиялық рұқсат алуға өтінішпен бірге қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсынылатын жеке құжат – эмиссиялар нормативтерінің жобасы (жол берілетін шығарындылар нормативтерінің жобасы, жол берілетін төгінділер нормативтерінің жобасы) түрінде есептеледі және негізделеді.

6. Эмиссиялар нормативтерін айқындау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен әдістеме бойынша осы Кодекстің талаптарына сәйкес есептеу жолымен жүзеге асырылады.

7. Эмиссиялар нормативтерінің жобаларын әзірлеуді I санаттағы объектілер үшін қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыстарды орындауға және қызметтерді көрсетуге лицензиясы бар тұлға жүзеге асырады.

8. Эмиссиялар нормативтері экологиялық рұқсаттың қолданыс мерзіміне белгіленеді.

9. Көрсеткіштері экологиялық рұқсатта белгіленген эмиссиялар нормативтерінен асатын қоршаған ортаға эмиссиялардың көлемдері нормативтен жоғары деп танылады.

10. Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасына сәйкес табиғи немесе техногендік сипаттағы төтенше жағдайларды және олардың салдарларын жою жөніндегі іс-шараларды жүргізу кезінде, сондай-ақ мұнайдың авариялық төгілуін жоюдың осы Кодекстің талаптарына сай келетін әдістерін қолдану салдарынан жүзеге асырылатын эмиссиялар нормалауға жатпайды және нормативтен жоғары деп есептелмейді.

11. III және IV санаттағы объектілер үшін эмиссиялар нормативтері белгіленбейді.

40-бап. Технологиялық нормативтер

1. Технологиялық нормативтер деп осы Кодексте кешенді экологиялық рұқсатта:

1) эмиссиялар көлемінің бірлігіндегі маркерлік ластағыш заттардың шекті саны (массасы);

2) уақыт бірлігіне немесе өндірілетін өнімнің (тауардың), орындалатын жұмыстың, көрсетілетін қызметтің бірлігіне есептелетін электр және (немесе) жылу энергиясының, өзге ресурстардың тұтынылу мөлшері түрінде белгіленетін экологиялық нормативтер түсініледі.

Маркерлік ластағыш заттар деп өндірістің немесе технологиялық процестің нақты түрінің эмиссиялары үшін неғұрлым маңызды ластағыш

заттар түсініледі, олар осындай өндіріске немесе технологиялық процеске тән ластағыш заттар тобынан таңдап алынады және олардың көмегімен топқа кіретін барлық ластағыш зат эмиссиясының мәнін бағалауға болады.

Маркерлік ластағыш заттар, маркерлік ластағыш заттар эмиссияларының деңгейлері және ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты энергияның және (немесе) өзге де ресурстардың тұтынылу деңгейлері Ең үздік қолжетімді техникалар бойынша қорытындыларда айқындалады.

2. Технологиялық нормативтерге:

- 1) шығарындылардың технологиялық нормативтері;
- 2) төгінділердің технологиялық нормативтері;
- 3) суды тұтынудың технологиялық үлестік нормативтері;
- 4) жылу және (немесе) электр энергиясын тұтынудың технологиялық үлестік нормативтері жатады.

3. Технологиялық нормативтер кешенді экологиялық рұқсатта белгіленеді және ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыларда белгіленген оларды нақты қолдану салалары бойынша ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты тиісті технологиялық көрсеткіштерден (олар бар болса) аспауға тиіс.

4. Технологиялық нормативтердің негіздемесі объектінің операторы кешенді экологиялық рұқсат алуға өтінішпен бірге қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға беретін технологиялық нормативтердің жобасында қамтамасыз етіледі.

41-бап. Қалдықтардың жинақталу лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері

1. Қоршаған ортаның қорғалуын және адамның өміріне және (немесе) денсаулығына қолайлы жағдайларды қамтамасыз ету, көмілетін қалдықтардың санын азайту және оларды қайта пайдалануға, қайта өңдеуге және кәдеге жаратуға дайындауға ынталандыру мақсатында:

- 1) қалдықтардың жинақталу лимиттері;
- 2) қалдықтарды көму лимиттері белгіленеді.

2. Қалдықтардың жинақталу лимиттері I және II санаттағы объектілердің құрамына кіретін қалдықтардың әрбір нақты жинақтау орны үшін қалдықтардың осы Кодекске сәйкес белгіленген мерзім шегінде тиісті жинақтау орнында қоймаға орналастыруға рұқсат етілген түрлері бойынша олардың шекті мөлшері (массасы) түрінде белгіленеді.

3. Қалдықтарды көму лимиттері I және II санаттағы объектілердің

құрамына кіретін қалдықтардың әрбір нақты полигоны үшін қалдықтардың тиісті полигонда көмуге рұқсат етілген түрлері бойынша олардың шекті мөлшері (массасы) түрінде белгіленеді.

4. Қалдықтардың жинақталу лимиттері мен қалдықтарды көму лимиттері экологиялық рұқсатта белгіленеді. Қалдықтарды көму лимиті тиісті полигонның өндірістік қуатына сәйкес әрбір күнтізбелік жылға белгіленеді.

5. Қалдықтардың жинақталу лимиттері мен қалдықтарды көму лимиттерін I және II санаттағы объектілердің операторлары осы Кодекске сәйкес экологиялық рұқсат алған кезде қалдықтарды басқару бағдарламасында негіздейді.

6. I санаттағы объектілер үшін қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтерді көрсетуге лицензиясы бар тұлға жүзеге асырады.

7. Қалдықтардың жинақталу лимиттері мен қалдықтарды көму лимиттерін есептеу әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

8. III және IV санаттағы объектілер үшін қалдықтардың жинақталу лимиттері мен қалдықтарды көму лимиттері белгіленбейді.

III санаттағы объектілердің операторлары осы Кодекске сәйкес берілетін қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияның құрамында қалдықтар туралы ақпарат беруге міндетті.

42-бап. Табиғи ортаға жол берілетін физикалық әсер ету нормативі

Табиғи ортаға жол берілетін физикалық әсер ету нормативі деп әрбір көз үшін жылудың, шудың, дірілдің, иондаушы сәулеленудің, электромагнит өрісі кернеуінің және өзге де физикалық әсер етудің табиғи орта құрамдастарына жол берілетін әсер ету деңгейлері түрінде белгіленетін экологиялық норматив түсініледі, онда барлық басқа көзбен жиынтығында осындай көзден жағымсыз физикалық әсер ету табиғи ортаға шекті жол берілетін физикалық әсер етудің белгіленген деңгейлерінің артуына алып келмейді.

43-бап. Күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттері

1. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде түзілетін күкірттің жинақталу көлемдерін қысқарту және оны ынаруашылық айналымға тартуды ынталандыру мақсатында күкіртті ашық

түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттері белгіленеді.

2. Осы баптың күші көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру кезінде түзілетін, кез келген агрегаттық күйдегі техникалық газ күкіртіне қолданылады.

3. Күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттері күкіртті жер бетінде ашық сақтау үшін жабдықталған әрбір арнаулы алаң (күкірт картасы) үшін күкірттің осындай күкірт картасында құюға және өзге де ашық орналастыруға рұқсат етілген шекті мөлшері (массасы) түрінде белгіленеді.

Күкірттің қоршаған ортаға әсерін болғызбайтын жабық тәсілмен цистерналарда, сүрлемдерде, өзге де резервуарлар мен құрылысжайларда (қоймаларда) оны сақтау экологиялық нормалауға жатпайды.

4. Күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттері экологиялық рұқсатта әрбір күнтізбелік жылға белгіленеді.

5. Күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттері күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру нормативтерінің жобасында негізделеді, ол бекітілген әдістемеге сәйкес өндіріс көлемі туралы деректер негізінде әзірленеді және экологиялық рұқсат алуға өтінішпен бірге ұсынылады.

Күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру нормативтерінің жобасын әзірлеу әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

44-бап. Қоршаған ортаға жол берілетін жиынтық антропогендік жүктеме нормативтері

1. Табиғи ортаға жол берілетін жиынтық антропогендік жүктеме нормативтері деп қоршаған ортаға антропогендік әсер етудің барлық көзінің жол берілетін жиынтық әсерінің шамасына сәйкес белгіленген экологиялық нормативтер және (немесе) нақты аумақтар және (немесе) акваториялар (немесе олардың бөліктері) шегінде және сақталған кезінде табиғи экологиялық жүйелердің орнықты жұмыс істеуі қамтамасыз етілетін және биоәртүрлілік сақталатын табиғи ортаның жекелеген құрамдастары түсініледі.

Нақты аумақтар және (немесе) акваториялар (немесе олардың бөліктері) шегіндегі табиғи ортаның жекелеген құрамдастарына жол берілетін жиынтық антропогендік жүктеме нормативтерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, егер осындай міндеттемелер Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес

қабылданған болса, Қазақстан Республикасының бүкіл аумағы шегінде жекелеген ластағыш заттардың эмиссиялары нәтижесінде қоршаған ортаға жол берілетін жиынтық антропогендік жүктеме нормативтерін бекітеді.

3. Жол берілетін жиынтық антропогендік жүктеме нормативтерін әзірлеу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

6-тарау. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДАҒЫ ТЕХНИКАЛЫҚ РЕТТЕУ ЖӘНЕ СТАНДАРТТАУ

45-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы сәйкестікті растау объектілері мен рәсімі

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы сәйкестікті растау объектілері мен рәсімі Қазақстан Республикасының техникалық реттеу саласындағы заңнамасында айқындалады.

46-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласында халықаралық стандарттарды ендіру және қолдану

1. Қоршаған ортаны қорғау саласында халықаралық стандарттарды ендіру және қолдану осы Кодекстің талаптары ескеріле отырып, Қазақстан Республикасының стандарттау саласындағы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган құзыреті шегінде стандарттау жөніндегі құжаттардың жобаларын қарауды, сондай-ақ стандарттау саласындағы уәкілетті органға енгізу үшін ұлттық, мемлекетаралық стандарттарды, техникалық-экономикалық ақпараттың ұлттық сыныптауыштарын және стандарттау жөніндегі ұсынымдарды әзірлеу, оларға өзгерістер енгізу, қайта қарау және жою жөнінде ұсыныстар дайындауды жүзеге асырады.

3. Жеке және заңды тұлғалардың қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесінің халықаралық стандарттарын ендіруі:

1) Қазақстан Республикасында қолданылатын қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесінің халықаралық стандарттары туралы ақпарат тарату;

2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесінің халықаралық стандарттарын ендірген

және осындай ендіруді растайтын құжаты бар тұлғалар үшін мемлекеттік экологиялық бақылау шеңберінде тәуекел дәрежесін азайту;

3) қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесінің халықаралық стандарттарын ендіруді экономикалық ынталандырудың Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген шараларын қолдануы арқылы ынталандырылады.

47-бап. Экологиялық таңбалау

1. Экологиялық таңбалау деп ілеспе құжаттамада, техникалық сипаттамада, жарнамалық проспектіде, жұртшылыққа арналған ақпараттандыру парағында немесе басқа түрде өнімнің затбелгісінде немесе қаптамада мәтін, белгі немесе графикалық бейнелеу түріндегі өнімнің, жұмыстардың немесе көрсетілетін қызметтердің экологиялық аспектілері туралы ақпарат беретін мәлімдеме түсініледі.

Осы бапта экологиялық аспектілер деп ұйым қызметінің, өнімінің немесе көрсететін қызметтерінің қоршаған ортаға әсер етуі мүмкін элементтері түсініледі.

2. Осы баптың 3-тармағында көрсетілген жағдайларды қоспағанда, экологиялық таңбалауды өнім өндіруші (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді орындаушы) Қазақстан Республикасының сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеу туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен аккредиттелген тұлғалар сәйкестікті растағаннан кейін ерікті негізде жүзеге асырады.

3. Ауыл шаруашылығы өнімін, аквадақыл және балық аулау өнімін, тамақ өнімін, жабайы өсетін өсімдіктерден жасалған өнім мен оларды қайта өңдеу өнімдерін өндірушілер «Органикалық өнім өндіру туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес экологиялық таңбалауды ерікті негізде жүзеге асырады.

4. Экологиялық таңбалау міндеттері:

1) тұтынушыларға олар сатып алатын өнімнің, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің экологиялық аспектілері туралы ақпарат беру;

2) қоршаған ортаға жағымсыз антропогендік әсер етуді төмендету мақсатында экологиялық таза өнімді, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алу мен тұтынудың (пайдаланудың) көбеюін ынталандыру;

3) өнімнің тіршілік циклі бойында қоршаған ортаға жағымсыз антропогендік әсер етуді болғызбау немесе барынша азайту;

4) отандық өнімнің экспортына жәрдемдесу және бәсекеге қабілеттілігін арттыру болып табылады.

5. Экологиялық таңбалау кезінде өнімнің, жұмыстардың немесе көрсетілетін қызметтердің тіршілік циклінің барлық аспектісі ескерілуге тиіс.

7-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БАҒАЛАУ

1-параграф. Экологиялық бағалау туралы жалпы ережелер

48-бап. Экологиялық бағалау ұғымы

1. Экологиялық бағалау деп белгіленіп отырған және жүзеге асырылатын қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асырудың қоршаған ортаға тікелей ықтимал және жанама елеулі әсер етуін анықтау, зерделеу, сипаттау және бағалау процесі түсініледі.

2. Экологиялық бағалаудың мақсаты Қазақстан Республикасының экология заңнамасының мақсаттары мен міндеттеріне сай келетін, белгіленіп отырған қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асыру туралы шешімдерді қабылдауға қажетті материалдар дайындау болып табылады.

3. Экологиялық бағалау өзінің түрлері бойынша осы Кодекске және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нұсқаулыққа (бұдан әрі – экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық) сәйкес ұйымдастырылады және жүргізіледі.

49-бап. Экологиялық бағалау түрлері

1. Экологиялық бағалау бағалаудың нысанасына қарай:

- 1) стратегиялық экологиялық бағалау;
- 2) қоршаған ортаға әсерді бағалау;
- 3) трансшекаралық әсерді бағалау;
- 4) оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалау түрінде жүргізіледі.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау және (немесе) қоршаған ортаға әсерді бағалау осы Кодексте көзделген жағдайларда қоршаған ортаға трансшекаралық әсерге бағалау жүргізуді қамтиды.

3. Оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалау осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалауға жатпайтын белгіленіп отырған және жүзеге асырылатын қызмет үшін, мынадай:

- 1) I және II санаттағы объектілер үшін эмиссиялар нормативтерінің жобаларын әзірлеу;

2) белгіленіп отырған қызмет бойынша жобалау құжаттамасының құрамында «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімін әзірлеу және қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны дайындау кезінде жүргізіледі.

Оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалау жүргізу талаптары мен тәртібі экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта айқындалады.

50-бап. Экологиялық бағалау қағидаттары

Осы Кодекстің 5-бабында баяндалған жалпы қағидаттарға қосымша экологиялық бағалау мынадай арнаулы қағидаттар сақтала отырып жүзеге асырылады:

1) әлеуетті экологиялық қауіптілік қағидаты: экологиялық бағалау белгіленіп отырған қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асыру қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуі мүмкін деген болжамға және осындай әлеуетті әсер етуді зерделеу қажеттігіне, олардың маңыздылығына және туындау ықтималдығына негізделіп отырып, оларды болдырмау, барынша азайту немесе жеңілдету жөніндегі қажетті шараларды айқындау үшін жүргізіледі;

2) ескерту функциясының қағидаты: белгіленіп отырған қызметті жоспарлаудың немесе құжатты әзірлеудің ең ерте кезеңдерінде экологиялық негізделген шешімдерді қалыптастыру үшін экологиялық бағалауды қолдану;

3) баламалық қағидаты: әсерді бағалау белгіленіп отырған қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асырудан бас тарту нұсқасын («нөлдік» нұсқаны) қоса алғанда, оларды іске асырудың бірнеше балама нұсқаларын міндетті түрде қарастыруға негізделуге тиіс;

4) ұзақ мерзімді болжау қағидаты: экологиялық бағалау объективті болжанатын ұзақ мерзімді перспективадағы әлеуметтік-экономикалық дамуды және қоршаған орта сапасын ескере отырып, белгіленіп отырған қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асырудың әсерін ескеруге тиіс;

5) кешенділік қағидаты: экологиялық бағалау шеңберінде олардың белгіленіп отырған қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асырудың барлық экологиялық, технологиялық, техникалық, ұйымдастырушылық-өндірістік, әлеуметтік және экономикалық аспектілерінің өзара байланысында қарастыру;

6) үйлесімділік қағидаты: белгіленіп отырған қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асыру жергілікті халық өмірінің сапасын және басқа, оның ішінде ауыл, су және орман шаруашылығы салаларындағы қызмет түрлерін жүзеге асыру жағдайларын нашарлатуға алып келмеуге тиіс;

7) икемділік қағидаты: экологиялық бағалау шеңберінде қаралуға

жататын қоршаған ортаға әсер ету түрлері, сондай-ақ қажетті зерттеулердің ауқымы, тереңдігі мен бағыттары әрбір жағдайда белгіленіп отырған қызметтің немесе әзірленетін құжаттың нақты сипатына қарай, оның ішінде осы Кодекске сәйкес қамту саласын айқындау арқылы жеке-дара айқындалады.

2-параграф. Стратегиялық экологиялық бағалау

51-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау туралы жалпы ережелер

1. Стратегиялық экологиялық бағалау деп осы Кодекстің 53-бабында көзделген сатыларды қамтитын, осы Кодекстің 52-бабының 3-тармағында санамаланған салалардағы мемлекеттік бағдарламаларды, елді мекендердің аумақтары мен бас жоспарларын дамыту бағдарламаларын (бұдан әрі Кодекстің осы тарауының мақсаттары үшін – Құжаттар) іске асырудың қоршаған ортаға ықтимал елеулі әсер етуін тиісінше зерттеулер негізінде анықтау, зерделеу, сипаттау және бағалау процесі түсініледі.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау Құжатты әзірлеудің бүкіл процесі бойы жүргізіледі және оған Құжатты әзірлеудің қоршаған ортаға мұндай Құжатты іске асырудан туындауы мүмкін барлық елеулі жағымсыз әсер етуді уақтылы анықтауға әрі зерделеуге және Құжатты одан әрі әзірлеу және бекіту кезінде мұндай әсер етуді болғызбау немесе егер толық болғызбау мүмкін болмаса, барынша азайту жөніндегі барлық қажетті шараны ескеруге мүмкіндік беретін бастапқы сатысында бастама жасалуға тиіс.

3. Егер стратегиялық экологиялық бағалауды жүргізу міндеттілігі осы Кодексте көзделсе немесе Құжаттардың әсеріне скрининг нәтижесінде айқындалса, оны жүргізбей Құжатты бекітуге, іске асыруға және онда көзделген іс-шараларды қаржыландыруға тыйым салынады.

4. Жоғары тұрған деңгейдегі Құжаттарды стратегиялық экологиялық бағалау нәтижелері төмен тұрған деңгейдегі Құжаттарға стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу кезінде ескерілуге тиіс.

5. Төмен тұрған деңгейлерде әзірленетін Құжаттарды стратегиялық экологиялық бағалау нәтижелері жоғары тұрған деңгейлерде әзірленетін Құжаттарға стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу кезінде ескерілуге тиіс.

6. Стратегиялық экологиялық бағалау, сондай-ақ Құжаттардың әсеріне скрининг осы Кодекске және экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес жүргізіледі.

52-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау нысанасы

1. Стратегиялық экологиялық бағалау нысанасы іске асырылуы қоршаған ортаға елеулі әсер етуі мүмкін Құжаттардың жобалары, сондай-ақ қолданыстағы Құжаттарға енгізілетін, іске асырылуы қоршаған ортаға елеулі әсер етуі мүмкін өзгерістер және (немесе) толықтырулар болып табылады.

2. Қолданыстағы Құжатқа іске асырылуы қоршаған ортаға елеулі әсер етуі мүмкін өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізілген жағдайда мұндай қолданыстағы Құжат оған өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізуді көздейтін жобамен бірге стратегиялық экологиялық бағалауға жатады.

3. Осы баптың 5 және 6-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, ауыл шаруашылығын, орман шаруашылығын, балық аулауды, энергетиканы, өнеркәсіпті (пайдалы қазбаларды барлау мен өндіруді қоса алғанда), көлікті, қалдықтарды басқаруды, су шаруашылығын, телекоммуникацияларды, туризмді, қалалық және ауылдық аумақтарды дамытуды жоспарлауды, жерді пайдалану мен қорғауды дамытуға бағытталған Құжаттар міндетті стратегиялық экологиялық бағалауға жатады.

4. Осы баптың 3-тармағының қолданылу аясына жатпайтын Құжаттардың жобалары, егер олар қоршаған ортаға әсер ететін қызметке қатысты «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» Қазақстан Республикасының Заңында көзделген тәртіппен рұқсаттар беру немесе хабарламалар қабылдау шарттары болып табылатын немесе болуы мүмкін ережелерді көздесе және егер стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажеттігі осы Кодекстің 55-бабына сәйкес жүргізілетін Құжаттардың әсеріне скринингтің нәтижелері бойынша белгіленсе, міндетті стратегиялық экологиялық бағалауға жатады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің ережелері осы баптың 6-тармағында көрсетілген құжаттарға қолданылмайды.

5. Осы баптың 3-тармағында санамаланған Құжаттарға өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу кезінде, егер Құжаттардың әсеріне скринингтің нәтижелері бойынша мұндай өзгерістерге және (немесе) толықтыруларға стратегиялық экологиялық бағалау жүргізудің қажет емес екені белгіленсе, стратегиялық экологиялық бақылау жүргізілмейді.

6. Мыналар:

- 1) қаржы және бюджет салаларындағы құжаттар;
- 2) жалғыз мақсаты қорғанысты, ұлттық қауіпсіздікті, азаматтық қорғау, төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі іс-шараларды қамтамасыз ету болып табылатын құжаттар міндетті стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуді талап етпейді.

53-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау сатылары

Стратегиялық экологиялық бағалау мынадай сатылардан тұрады:

- 1) осы Кодексте белгіленген өлшемшарттар негізінде, оның ішінде осы Кодексте көзделген жағдайларда – Құжаттың әсеріне скринингтің нәтижелері бойынша стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажеттігін айқындау;
- 2) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау;
- 3) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті дайындау;
- 4) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасын бағалау;
- 5) Құжаттың жобасы бекітілгенге дейін оны стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке сәйкестігі тұрғысынан қарау;
- 6) Құжаттың қоршаған ортаға елеулі әсер етуінің мониторингі.

54-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге жауапты субъектілер

1. Құжатты әзірлеуші мемлекеттік орган стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуді қамтамасыз етуге жауапты болады.

2. Құжаттарды әзірлеуші мемлекеттік орган Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарына сәйкес жұртшылықтың экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын және мүдделі жұртшылықтың Құжатты әзірлеу мен бекітудің барлық кезеңінде қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдауға қатысу құқығын қамтамасыз етуге қатысады.

3. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті дайындауды, стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу процесінде өзге жұмыстарды орындау мен өзге қызметтерді көрсетуді әзірлеуші мемлекеттік орган дербес өзі және (немесе) Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен сыртқы сарапшыларды тарту арқылы қамтамасыз етеді.

55-бап. Құжаттардың әсеріне скрининг

1. Құжаттардың әсеріне скрининг осы баптың 3-тармағында белгіленген өлшемшарттар негізінде стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажет немесе қажет емес екенін айқындау мақсатында жүзеге асырылатын, Құжаттарды іске асыру кезінде қоршаған ортаға әлеуетті елеулі әсер етуін

анықтау процесін білдіреді.

2. Құжаттардың әсеріне скрининг жүргізу осы Кодекстің 52-бабы 4 немесе 5-тармағының қолданылу аясына жататын барлық Құжат үшін міндетті.

3. Құжаттың әсеріне скрининг мынадай өлшемшарттардың негізінде жүргізіледі:

1) қоршаған ортаға әсер етуге байланысты тәуекелдерді ескеру және Құжаттың орнықты дамуға жәрдемдесу мақсаттарына сәйкестігін қамтамасыз ету қажеттігі тұрғысынан Құжаттың өзектілігі;

2) қызмет орны, түрі, ауқымдары, жағдайлары, табиғи ресурстар мен оларды пайдалану жағдайларының бар-жоғы ескеріле отырып, Құжат белгілейтін қызмет түрлерін іске асыру мүмкіндіктері;

3) мұндай Құжаттың өзге де Құжаттарды іске асыруға әсер ету дәрежесі;

4) Құжаттарды іске асыру кезінде, оның ішінде халықтың денсаулығына әсер ету тұрғысынан экологиялық тәуекелдер;

5) Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы заңнамасының талаптарын және халықаралық міндеттемелерін орындау тұрғысынан Құжаттың өзектілігі;

6) салдарлардың ықтималдығы, ұзақтығы, жиілігі және қайтымдылығы, салдарлардың шоғырланушылық сипаты, әсер етудің шамасы және кеңістіктікте созылуы (географиялық ауданы және оған қатысы бар халықтың саны) сияқты Құжатты іске асырудың экологиялық салдарларының ерекшеліктері;

7) Құжатты іске асыру кезіндегі салдарлардың трансшекаралық сипаты;

8) Құжатты іске асырудың ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілері, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар жүйесімен байланысты экологиялық желі элементтері, сирек кездесетін және жойылу қаупі төнген жануарлар мен өсімдіктер түрлерінің табиғи ареалдары, тарихи-мәдени мұра объектілері, сауықтыру, рекреациялық және тарихи-мәдени мақсаттағы жерлер үшін ықтимал салдарларының дәрежесі мен сипаты;

9) Құжаттың өзіне қатысты бұрын стратегиялық экологиялық бағалау жүргізілмеген не жүргізілсе де Құжатты іске асырудың барлық ықтимал экологиялық салдарларын жеткілікті түрде зерделеу қамтамасыз етілмеген ықтимал экологиялық салдарларын бағалау қажеттігі;

10) Құжатқа ұсынылатын, өзіне қатысты бұрын стратегиялық экологиялық бағалау жүргізілген өзгерістердің сипаты.

4. Құжаттардың әсеріне скрининг жүргізуді Құжатты әзірлеуші мемлекеттік орган Құжатты әзірлеудің бастапқы сатысында ұйымдастырады.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжаттардың әсеріне скринингті:

1) осы Кодекстің 59 және 60-баптарында белгіленген тәртіппен және экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес мүдделі жұртшылықтан және мүдделі мемлекеттік органдардан алынған ескертпелер мен ұсыныстарды;

2) осы Кодекстің 80-бабы 1-тармағының 2) тармақшасында көзделген негіз болған кезде трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу қажеттігін ескере отырып жүргізеді.

6. Құжатты әзірлеуші мемлекеттік орган Құжаттың әсеріне скринингке бастама жасау үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға мына құжаттарды:

1) Құжатты іске асырудың негізгі бағыттары мен мерзімдері туралы ақпарат қамтылған оның жобасын;

2) Құжатты іске асыру жоспарланатын аумақтың сипаттамасын;

3) Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға, адамның өміріне және (немесе) денсаулығына әлеуетті әсер етуінің жалпы сипаттамасын жібереді.

7. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 6-тармағында көрсетілген құжаттар алынғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде оларды ресми интернет-ресурста орналастырады және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 59-бабына сәйкес мүдделі органдар ретінде айқындаған барлық мемлекеттік органға бұл туралы хабарлайды, ал әзірлеуші мемлекеттік орган осы мерзімде мүдделі жұртшылыққа бұл туралы осы Кодекстің 60-бабының 5-тармағында көзделген тәсілдермен хабарлайды.

8. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган алынған құжаттарды осы баптың 3-тармағында анықталған өлшемшарттар негізінде және мүдделі мемлекеттік органдардан және жұртшылықтан келін түскен ескертпелер мен ұсыныстарды ескере отырып қарайды, стратегиялық экологиялық бағалау жүргізудің қажет немесе қажет емес екені туралы қорытынды (бұдан әрі – Құжаттың әсеріне скрининг нәтижелері туралы қорытынды) дайындайды.

Егер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжатты іске асырудың ықтимал экологиялық салдарларының елеулі емес екені туралы тұжырымға келсе, Құжаттың әсеріне скрининг нәтижелері туралы қорытындыда осындай Құжатқа стратегиялық экологиялық бағалау жүргізудің қажет емес екені туралы тұжырым көрсетіледі.

Егер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжатты іске асырудың ықтимал елеулі экологиялық салдарлары туралы тұжырымға келсе,

Құжаттың әсеріне скрининг нәтижелері туралы қорытындыда осындай Құжатқа стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажеттігі туралы тұжырым көрсетіледі.

9. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 10-тармағында көрсетілген мерзімнен кешіктірмей, әзірлеуші мемлекеттік органға Құжаттың әсеріне скрининг нәтижелері туралы қорытындыны жібереді және мұндай қорытындының көшірмесін ресми интернет-ресурста орналастырады.

10. Құжаттың әсеріне скрининг жүргізу мерзімі осы баптың 6-тармағында көрсетілген құжаттарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган алған күнінен бастап он бес жұмыс күнін құрайды.

56-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау

1. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау барысында Құжаттың сипаты мен мазмұнын негізге ала отырып, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке енгізілуге жататын ақпараттың көлемі мен тәптіштелу дәрежесі белгіленеді.

Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау:

1) Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға, адамның өміріне және (немесе) денсаулығына әлеуетті әсер ету ауқымдарын айқындау;

2) Құжатқа енгізілуі мүмкін негізделген және іс жүзінде қолданылатын балама шешімдерді, оның ішінде қоршаған ортаны қорғау тұрғысынан ең үздік шешімдерді айқындау;

3) жұртшылыққа жоспарланатын Құжат, оған енгізілуі мүмкін ықтимал балама шешімдер және оны іске асырудан күтілетін нәтижелер туралы хабарлау;

4) нақты Құжатқа қатысты мүдделі жұртшылықты айқындау;

5) әзірлеуші мемлекеттік органды стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті дайындауға арналған шығындарды негіздеуге қажетті ақпаратпен қамтамасыз ету;

6) стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу барысында алынуы қажетті бастапқы деректер мен басқа ақпараттың шеңберін айқындау;

7) жоспарланатын Құжаттың ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға, Қазақстан Республикасының заңнамасына және (немесе) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес қорғалуға жататын және жергілікті, ұлттық немесе халықаралық маңызы бар өзге де аумақтар мен

объектілерге елеулі әсер етуін анықтау;

8) жоспарланатын Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға трансшекаралық әсер ету ықтималдығын айқындау;

9) қоршаған ортаны қорғау саласында, оның ішінде адамның өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы қоршаған ортаны қамтамасыз етуге байланысты, Құжатқа қатынасы бар және халықаралық, ұлттық және (немесе) жергілікті деңгейлерде белгіленген мақсаттарды анықтау мақсатында жүргізіледі.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 59 және 60-баптарына сәйкес мүдделі мемлекеттік органдардан және жұртшылықтан алынған ескертпелер мен ұсыныстарды ескере отырып, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындауды жүргізеді.

3. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау тәртібі экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта белгіленеді.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау нәтижелерін қорытынды (бұдан әрі – стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау туралы қорытынды) түрінде ресімдейді.

57-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп

1. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепте Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал елеулі әсер етуі, сондай-ақ онда ұсынылған шешімдердің ақылға қонымды баламалары Құжаттың мақсаттары және географиялық қамтуы ескеріле отырып айқындалады, сипатталады және бағаланады.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің мазмұны стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау туралы қорытындыға сәйкес келуге тиіс.

3. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп осы баптың 4-тармағында көрсетілген, заманауи білімдердің және бағалау әдістерінің деңгейіне, Құжаттың мазмұны мен тәптіштелу дәрежесіне сәйкес келетін ақпаратты қамтуға тиіс.

4. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепте:

1) Құжаттың мазмұнының, негізгі мақсаттарының қысқаша баяндалуы және оның басқа Құжаттармен байланысы;

2) қоршаған ортаның ағымдағы сапасын бағалау және оның Құжатты қабылдаудан бас тартқан жағдайда ықтимал өзгеруі;

3) Құжатты іске асыру елеулі дәрежеде қозғауы мүмкін аумақтардағы

қоршаған ортаның сапасын бағалау;

4) қазіргі бар экологиялық проблемалар, Құжатты іске асыру кезінде, оның ішінде қоршаған орта сапасының халықтың денсаулығына әсер етуі және ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға әсер етуі тұрғысынан олардың тереңдеп кету немесе жаңа экологиялық проблемалардың пайда болу тәуекелі;

5) қоршаған ортаны қорғау саласындағы, оның ішінде адамның өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы қоршаған ортаны қамтамасыз етуге байланысты, Құжатқа қатысы бар, халықаралық, ұлттық және (немесе) жергілікті деңгейлерде белгіленген мақсаттар, сондай-ақ Құжатты әзірлеу процесінде осы мақсаттарды және қоршаған ортаны қорғауға байланысты басқа да мәселелерді ескеру тәртібі;

6) Құжатты іске асырудың жанама, кумулятивтік, қысқа мерзімді, орташа мерзімді және ұзақ мерзімді, тұрақты және уақытша, оң және теріс салдарларды қоса алғанда, ықтимал елеулі экологиялық салдарларының сипаты;

7) Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға кез келген елеулі жағымсыз әсер етуін болғызбау, азайту, орнын толтыру жөніндегі шаралар;

8) стратегиялық экологиялық бағалау барысында қаралған балама нұсқалардың арасынан Құжатта қабылданған шешімдерді таңдау негіздемесі және бағалау жүргізу процесін, оның ішінде бағалау процесінде қажетті әдістемелердің жоқтығына немесе білімде олқылықтардың болуына, ақпараттың немесе техникалық құралдардың жетіспеуіне байланысты кез келген қиындықтарды сипаттау;

9) Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға елеулі әсер ету мониторингінің бағдарламасы, онда оны жүргізу бойынша нақты шаралардың сипаттамасы;

10) Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсер етудің (олар болған кезде), мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың, оның ішінде трансшекаралық әсерді бағалау барысында алынған ескертпелер мен ұсыныстардың сипаттамасы;

11) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің осы тармақтың 1) – 10) тармақшалары бойынша қысқаша және қорытылған тұжырымдарды қамтитын және жұртшылықтың түсінуіне қолжетімді нысанда ұсынылған түйіндемесі қамтылуға тиіс.

5. Құжатты әзірлеу шеңберінде әзірлеуші мемлекеттік орган стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті дайындауды, оның ішінде қажет болған кезде Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген тәртіппен сыртқы сарапшыларды тарта отырып қамтамасыз етеді.

6. Әзірлеуші мемлекеттік орган сапаны бағалау үшін стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қоршаған ортаны қорғау саласындағы

уәкілетті органға ұсынуға міндетті. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті әзірлеу мерзімін әзірлеуші мемлекеттік орган дербес өзі, осындай мерзім Құжат бекітілгенге дейін стратегиялық экологиялық бағалауды аяқтау және онда стратегиялық экологиялық бағалау нәтижелерін ескеру мүмкіндігін қамтамасыз ету шартымен айқындайды.

7. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлеуші мемлекеттік органнан стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп алынғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде оны өзінің ресми интернет-ресурсында орналастырады және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 59-бабына сәйкес мүдделі ретінде айқындаған барлық мемлекеттік органға бұл туралы хабарлайды, ал әзірлеуші мемлекеттік орган сол мерзімде мүдделі жұртшылыққа осы Кодекстің 60-бабының 5-тармағында көзделген тәсілдермен бұл туралы хабарлайды.

8. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп ресми интернет-ресурста орналастырылған күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстарын қабылдауды жүзеге асырады.

9. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлеуші мемлекеттік органнан алынған стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтан келіп түскен ескертпелер мен ұсыныстарды ескере отырып, оның сапасы және стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі экологиялық есептің қамту саласын айқындау туралы қорытындыға сәйкестігі тұрғысынан қарайды.

10. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасын бағалау нәтижелері бойынша осы баптың 8-тармағында көрсетілген мерзім өткеннен кейін бес жұмыс күні ішінде стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қанағаттанарлық немесе қанағаттанарлықсыз сапасы туралы қорытынды шығарады.

Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасы қанағаттанарлықсыз деп танылған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қорытындысында есептің қанағаттанарлықсыз деп танылған аспектілерін, оның ішінде мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың алынған ескертпелері мен ұсыныстарына сілтеме жасай отырып нұсқау, сондай-ақ стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасын қанағаттанарлық деп тану үшін оны пысықтау кезінде қабылдануы қажет шараларға қатысты ұсынымдар қамтылуға тиіс.

Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп қанағаттанарлықсыз деп танылған жағдайда, әзірлеуші мемлекеттік орган оны және қажет болған кезде Құжаттың жобасын пысықтайды және оларды осы бапта көзделген

тәртіппен сапаға қайтадан бағалау жүргізу үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсынады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қорытындысы негізінде сапасы қанағаттанарлық деп танылған стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп бар болған кезде ғана осы Кодекске сәйкес стратегиялық экологиялық бағалауға жататын Құжатты бекітуге жол беріледі.

11. Әзірлеуші мемлекеттік орган қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасы туралы қорытынды алынғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде осындай қорытындының көшірмесін ресми интернет-ресурста орналастырады және бұл туралы жұртшылыққа осы Кодекстің 60-бабының 5-тармағында көзделген тәсілдермен хабарлайды.

58-бап. Құжатты стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке сәйкестігі тұрғысынан қарау

1. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп осы Кодекстің 57-бабының 10-тармағына сәйкес қанағаттанарлық деп танылғаннан кейін әзірлеуші мемлекеттік орган қажет болған кезде стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің тұжырымдарын ескере отырып, Құжатты пысықтауды жүзеге асырады.

2. Әзірлеуші мемлекеттік орган осы баптың 1-тармағына сәйкес Құжатты пысықтағаннан кейін Құжаттың жобасын қоғамдық тыңдауға шығарады.

Қоғамдық тыңдаулар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қоғамдық тыңдаулар өткізу қағидаларына сәйкес өткізіледі.

59-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау шеңберінде мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар

1. Құжатты іске асыру кезінде өздерінің функцияларын қозғайтын мемлекеттік органдар, жергілікті атқарушы органдар мүдделі мемлекеттік органдарға жатады.

2. Әрбір нақты жағдайда мүдделі мемлекеттік органдардың тізбесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды. Бұл ретте барлық жағдайда мүдделі мемлекеттік органдар қатарына міндетті түрде денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган, сондай-ақ өздерінің аумағы шегінде Құжатты іске асыру болжанатын әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдары енгізіледі.

3. Құжаттардың жекелеген түрлері үшін міндетті түрде мүдделі мемлекеттік органдар қатарына жатқызуға жататын мемлекеттік органдардың,

жергілікті атқарушы органдардың тізбесі мұндай Құжаттарды әзірлеу және бекіту тәртібін реттейтін нормативтік құқықтық актілерде белгіленуі мүмкін.

4. Мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар:

1) Құжаттың әсеріне скрининг жүргізу;

2) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау;

3) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасын айқындау;

4) Құжаттың жобасы бекітілгенге дейін оны осы Кодекстің 57-бабының 10-тармағына сәйкес сапасы қанағаттанарлық деп танылған стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке сәйкестігі тұрғысынан қарау кезінде мүдделі мемлекеттік органдардың ескертпелері мен ұсыныстарын алу, қарау және ескеру процесін білдіреді.

5. Мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар осы бапқа және экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес жүргізіледі.

6. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжаттың әсеріне скрининг, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау және стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасын айқындау барысында алған мүдделі мемлекеттік органдардың барлық ескертпесі мен ұсынысын, егер мұндай ескертпелер мен ұсыныстар экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта белгіленген тиісті мерзімдер ішінде ұсынылса, қарауға міндетті.

Осы бапқа сәйкес мүдделі мемлекеттік органдар қатарына жатқызылған мемлекеттік органдар, жергілікті атқарушы органдар осы Кодекстің талаптарына және экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес өз ескертпелері мен ұсыныстарын не олардың жоқ екені туралы хатты ұсынуға міндетті.

7. Мүдделі мемлекеттік органдармен осы бапқа сәйкес жүргізілген консультациялардың нәтижелері бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялардың хаттамасын жасайды, онда олардан алынған барлық ескертпе мен ұсыныс көрсетіледі.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүдделі мемлекеттік органдарға стратегиялық экологиялық бағалаудың тиісті сатыларында олардың ескертпелері мен ұсыныстарының қалайша ескерілгені, сондай-ақ жекелеген ескертпелер мен ұсыныстардың ескерілмеу себептері туралы ақпарат беруге міндетті.

8. Мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялардың хаттамалары жұртшылықтың назарына осы Кодекстің 60-бабының 5-тармағында көзделген тәсілдермен жеткізіледі.

60-бап. Мүдделі жұртшылықтың стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге қатысуы

1. Мүдделі жұртшылық:

1) Құжат жобасына қатысты – стратегиялық экологиялық бағалаудың кез келген сатысында;

2) стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажеттігіне немесе қажет еместігіне қатысты – осы Кодекстің 55-бабында көзделген сатыда;

3) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту саласына қатысты – осы Кодекстің 56-бабында көзделген сатыда;

4) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасына қатысты – осы Кодекстің 57-бабында көзделген сатыда;

5) Құжаттың қоршаған ортаға елеулі әсерлері мониторингінің бағдарламасына қатысты осы Кодекстің 63-бабында көзделген сатыда ескертулер немесе ұсыныстар білдіруге құқылы.

2. Әзірлеуші мемлекеттік орган қолда бар баламалар қатарынан шешімдердің нұсқаларын таңдау мүмкін болатын Құжаттарды әзірлеудің бастапқы кезеңінен бастап стратегиялық экологиялық бағалаудың барлық сатысында мүдделі жұртшылықтың осы Кодекс талаптарына және экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес қатысу мүмкіндігін қамтамасыз етуге міндетті.

3. Әзірлеуші мемлекеттік орган мүдделі жұртшылықтың стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге қатысуын:

1) мүдделі жұртшылықты айқындау;

2) мүдделі жұртшылықтың стратегиялық экологиялық бағалаудың барлық сатысында уақтылы және тиісті тиімділікпен ескертпелер мен ұсыныстар енгізуге мүмкіндік беретін ақылға қонымды мерзімдер белгілеу;

3) осы Кодексте көзделген жағдайларда мүдделі жұртшылыққа осы баптың 5-тармағында көзделген тәсілдермен хабарлау;

4) мүдделі жұртшылықтың сұрау салулары негізінде оған ақпарат беру;

5) мүдделі жұртшылыққа трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу жағдайларында оның консультациялар жүргізуге қатысу мүмкіндігі туралы хабарлау;

6) стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу процесінде оның ескертпелері мен ұсыныстарын ескеру арқылы қамтамасыз етеді.

4. Мүдделі жұртшылықты айқындау өлшемшарттары экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта айқындалады.

5. Стратегиялық экологиялық бағалау процесінде жұртшылыққа хабарлаудың міндетті тәсілдеріне:

1) ақпаратты әзірлеуші мемлекеттік органның ресми

интернет-ресурсында орналастыру;

2) ақпаратты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында орналастыру;

3) осы баптың 6-тармағының 1), 2) 3) және 11) тармақшаларында көрсетілген ақпаратқа қатысты – Құжатты іске асыруды қозғайтын бүкіл аумаққа таратылатын кемінде бір бұқаралық ақпарат құралында (мерзімді баспасөз басылымында, телеарна немесе радиоарна арқылы), сондай-ақ халық үшін жалпыға бірдей қолжетімді орындарда қағаз жеткізгіштерде (қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және оның аумақтық бөлімшелерінің, жергілікті атқарушы органдардың хабарландыру тақталарында және хабарландырулар орналастыруға арнайы арналған орындарда) орналастыру;

4) қарамағында ерекше қорғалатын табиғи аумақтар бар заңды тұлғаларға, егер олар Құжатты іске асыру нәтижесінде қозғалуы мүмкін болса, хаттар тарату жатады.

6. Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта белгіленген тәртіппен стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу процесінде мүдделі жұртшылыққа берілуге тиіс ақпаратта:

1) Құжатты әзірлеудің басталуы, оның атауы, негізгі бағыттары мен іске асырылу мерзімдері туралы ақпарат;

2) мүдделі жұртшылықтан түскен ескертпелер мен ұсыныстарды қабылдауға және ескеруге жауапты мемлекеттік органның (лауазымды адамның) атауы және орналасқан жері;

3) стратегиялық экологиялық бағалаудың әртүрлі сатыларында мүдделі жұртшылықтан түскен ескертпелер мен ұсыныстарды қабылдау мерзімдері, орны және тәсілі;

4) бекітілгенге дейін Құжаттардың жобалары;

5) Құжаттың әсеріне скринингтің нәтижелері туралы қорытындылар;

6) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептердің қамту саласын айқындау туралы өтініштер мен қорытындылар;

7) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептер;

8) Құжаттың әсеріне скринингті жүзеге асыру, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау кезінде, сондай-ақ стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің және Құжат жобасының сапасын бағалау кезінде мүдделі мемлекеттік органдармен жүргізілген консультациялардың хаттамалары;

9) Құжаттарды іске асыру кезінде қоршаған ортаға елеулі әсер етудің мониторингі жөніндегі есептер;

10) қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарландырулар;

11) Құжаттардың жобалары және стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептер бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізу хаттамалары;

12) мүдделі жұртшылықтың қоғамдық тыңдаулар барысында алынған ескертпелері мен ұсыныстарын қорыту қамтылған анықтамалар;

13) стратегиялық экологиялық бағалау шеңберінде жүргізілген трансшекаралық әсерді бағалау туралы ақпарат;

14) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептердің сапасы туралы қорытындылар;

15) бекітілген Құжаттар;

16) стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге байланысты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға берілген өзге де құжаттар мен ақпарат қамтылады.

7. Әзірлеуші мемлекеттік орган осы баптың 6-тармағының 5) – 16) тармақшаларында көрсетілген стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі ақпаратты Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорына беруге тиіс.

61-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау барысында жүргізілетін трансшекаралық әсерді бағалау

1. Осы Кодекстің 80-бабы 1-тармағының 2) тармақшасында көзделген негіздер болған кезде, стратегиялық экологиялық бағалау барысында трансшекаралық әсерді бағалау жүргізіледі.

2. Трансшекаралық әсерді бағалау осы тараудың 4-параграфына және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес жүргізіледі.

62-бап. Стратегиялық экологиялық бағалауға жататын Құжаттардың ерекшеліктері

Стратегиялық экологиялық бағалауға жататын Құжат стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің деректерін, мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстарын, оның ішінде қоғамдық тыңдаулардың нәтижелерін, ал трансшекаралық әсерді бағалау жүргізілген жағдайда – осындай бағалаудың нәтижелерін ескеруге тиіс.

63-бап. Құжаттардың қоршаған ортаға елеулі әсер етуінің мониторингі

1. Әзірлеуші мемлекеттік орган стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің бір бөлігі болып табылатын мониторинг бағдарламасына сәйкес Құжаттың қоршаған ортаға елеулі әсер етуінің мониторингін жүргізуді қамтамасыз етуге жауапты болады.

2. Құжаттардың қоршаған ортаға елеулі әсер етуі мониторингінің мақсаттары:

1) Құжаттың қоршаған ортаға бұрын ескерілмеген елеулі қолайсыз әсер етуін уақтылы анықтау және оларды болғызбау және жою бойынша тиісті шаралар қабылдау мүмкіндігін қамтамасыз ету;

2) Құжатта мәлімделген қоршаған ортаға қолайлы әсер етуге қол жеткізу деңгейін бағалау;

3) Құжаттың Қазақстан Республикасының экология заңнамасының, оның ішінде қоршаған орта сапасының адамның өмірі мен денсаулығына әсер етуіне байланысты, халықаралық, ұлттық және жергілікті деңгейлерде белгіленген және осы Құжатқа қатысы бар міндеттеріне сәйкестігін қамтамасыз ету болып табылады.

3. Құжаттарды іске асыру нәтижесінде қоршаған ортаға елеулі әсер етудің мониторингін жүргізу тәртібі экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта белгіленеді.

4. Құжатты әзірлеуші мемлекеттік орган мониторинг бағдарламасында белгіленген мерзім ішінде, жыл сайынғы негізде Құжаттарды іске асыру кезінде қоршаған ортаға елеулі әсер етудің мониторингі бойынша есепті дайындауды қамтамасыз етеді және оны қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсынады, сондай-ақ осы Кодекстің 60-бабының 5-тармағына және экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес мүдделі жұртшылыққа осындай мониторинг нәтижелері туралы хабарлайды.

3-параграф. Қоршаған ортаға әсерді бағалау

64-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалау деп өзіне осы Кодекстің 67-бабында көзделген сатыларда қамтитын белгіленіп отырған қызметті іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал елеулі әсер етуді тиісті зерттеулер негізінде анықтау, зерделеу, сипаттау және бағалау процесі түсініледі.

2. Осы Кодексте белгіленіп отырған қызмет деп жеке және заңды тұлғалардың өндірістік және өзге де объектілерді салуға және одан әрі пайдалануға, қоршаған ортаға өзгеше түрде, оның ішінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу арқылы араласуға, сондай-ақ осындай қызметке елеулі өзгерістер енгізуге байланысты белгіленіп отырған қызметі түсініледі.

65-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізудің міндеттілігі

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалау:

1) осы Кодекске 1-қосымшаның 1-бөлімінде санамаланған қызмет түрлері мен объектілер үшін, онда көрсетілген сандық шекті мәндер (олар болған кезде) ескеріле отырып;

2) егер осындай қызметке немесе осындай объектілерге қатысты қоршаған ортаға әсерге бағалау жүргізудің міндеттілігі белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг нәтижелері туралы қорытындыда белгіленсе, онда көрсетілген сандық шекті мәндерді (олар болған кезде) ескере отырып, осы Кодекске 1-қосымшаның 2-бөлімінде санамаланған қызмет түрлері мен объектілер үшін;

3) осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген, өздеріне қатысты бұрын қоршаған ортаға әсерін бағалау жүргізілген объектілердің қызмет түрлеріне және (немесе) қызметіне елеулі өзгерістер енгізілген кезде;

4) өздеріне қатысты бұрын белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг нәтижелері туралы қорытынды берілген, осы Кодекске 1-қосымшаның 2-бөлімінде санамаланған объектілердің қызмет түрлеріне және (немесе) қызметіне елеулі өзгерістер енгізілген кезде, осындай елеулі өзгерістердің қоршаған ортаға әсерін бағалауды жүргізудің міндеттілігі белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг нәтижелері туралы қорытындыда белгіленген жағдайларда, қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу қажеттігінің жоқтығы туралы тұжырыммен қоса, міндетті болып табылады.

2. Қоршаған ортаға әсерді бағалау немесе белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу мақсаттары үшін қызметтің елеулі өзгерістері деп нәтижесінде:

1) өндіріс көлемі немесе қуаты артатын;

2) қызметте пайдаланылатын табиғи ресурстардың, отынның және (немесе) шикізаттың мөлшері ұлғаятын және (немесе) түрі өзгереді;

3) қоршаған ортаға әсерді бағалау немесе белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу кезінде бұрын ескерілмеген бұзылатын жерлердің алаңы ұлғаятын немесе жердің бұзылуына әкелетін;

4) нәтижесінде эмиссиялардың сандық және сапалық көрсеткіштері нашарлауы, осындай эмиссиялардың әсер ету аймағы өзгеруі және (немесе) түзілетін қалдықтардың көлемі артуы мүмкін технология, өндірістік процесті басқару өзгедей түрде елеулі өзгереді кез келген өзгерістер түсініледі.

3. Қоршаған ортаға әсерді бағалау осы баптың 1-тармағында көрсетілмеген қызметтің түрлері мен объектілері үшін міндетті болып табылмайды және мұндай қызмет бастамашыларының немесе объектілер операторларының қалауы бойынша ерікті түрде жүргізілуі мүмкін.

4. Белгіленіп отырған қызмет немесе оның бір бөлігі, сондай-ақ оған

өзгерістер, оның ішінде елеулі өзгерістер енгізу, егер оны жүзеге асыру немесе оған тиісті өзгерістер енгізу авариялық немесе төтенше жағдайдың алдын алуға, салдарларын жоюға немесе кетіруге, соғыс жағдайын енгізуге байланысты немесе Қазақстан Республикасының қорғанысын немесе ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі шұғыл шараларға байланысты қажет болса, қоршаған ортаға әсер етуін міндетті бағалауға жатпайды.

5. Егер қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу осы Кодекстің талаптарына сәйкес белгіленіп отырған қызмет үшін міндетті болып табылса, осындай бағалауды алдын ала жүргізбей, белгіленіп отырған қызметті іске асыруға, оның ішінде белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру үшін экологиялық рұқсат беруге тыйым салынады.

Белгіленіп отырған қызметтің бастамашысы осы Кодекстің 71-бабына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган дайындаған қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындының негізінде, Қазақстан Республикасының жер заңнамасында белгіленген тәртіппен белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру үшін жер учаскесін (жер учаскелерін) қоршаған ортаға әсер етуді міндетті бағалау жүргізу кезеңіне резервте қалдыру үшін өтініш жасауға құқылы.

Белгіленіп отырған қызмет үшінші тұлғалардың жеке меншігіндегі немесе жер пайдалануындағы жер учаскелерін пайдалануды болжайтын жағдайларда, бастамашының мұндай тұлғалармен қатынастары Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында реттеледі.

66-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау кезінде ескерілуге жататын әсер етудің түрлері мен объектілері

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалау процесінде әсер етудің мынадай түрлері:

1) тікелей әсер ету – белгіленіп отырған қызметтің негізгі және ілеспе түрлері тікелей болатын әсер ету;

2) жанама әсер ету – қоршаған орта мен халықтың денсаулығына белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру салдарынан туындауы мүмкін жанама (қайталама) факторлардан туындайтын әсер ету;

3) кумулятивтік әсер ету – қоршаған ортадағы бұрынғы және қазір бар антропогендік немесе табиғи сипаттағы әсер етудің жиынтығынан, сондай-ақ белгіленіп отырған қызметті жүзеге асырумен ілесіп жүретін негізді түрде болжанатын болашақ әсер етуден туындайтын тұрақты түрде ұлғаятын жағымсыз өзгерістердің нәтижесінде туындауы мүмкін әсер ету ескерілуге тиіс.

2. Қоршаған ортаға әсерді бағалау процесінде мына объектілерге, оның ішінде олардың өзара байланысы мен өзара іс-қимылы кезінде:

- 1) атмосфералық ауаға;
- 2) жерүсті және жерасты суларына;
- 3) су айдындары түбінің бетіне;
- 4) ландшафтарға;
- 5) жер және топырақ жамылғысына;
- 6) өсімдіктер әлеміне;
- 7) жануарлар дүниесіне;
- 8) экологиялық жүйелердің және экожүйенің көрсетілетін қызметтерінің жай-күйіне;
- 9) биоәртүрлілікке;
- 10) халық денсаулығының жай-күйі мен өмір сүру жағдайына;
- 11) ерекше экологиялық, ғылыми, тарихи-мәдени және рекреациялық құндылықты білдіретін объектілерге әсерді бағалау жүргізіледі.

3. Белгіленіп отырған қызмет ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға әсер ете аталатын жағдайларда, қоршаған ортаға әсерді бағалау процесінде тиісті табиғи кешендерге, оның ішінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлеріне, сондай-ақ осы жерлерде және басқа санаттардағы жерлерде орналасқан мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілеріне де әсерді бағалау жүргізіледі.

4. Қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу кезінде антропогендік және табиғи сипаттағы төтенше жағдайлардың, қоршаған ортаның авариялық ластануының туындауынан пайда болуы мүмкін қоршаған ортаға басқа да әсер ету де бағалануға жатады, белгіленіп отырған қызметтің қоршаған ортаға зиянды әсер етуін болғызбау және азайту жөніндегі ықтимал шаралар мен әдістер, сондай-ақ өндірістік экологиялық мониторингтің қажетті көлемі айқындалады.

5. Қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу процесінде қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына әсер етудің теріс және оң әсерлері есепке алынуға жатады.

6. Қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу процесінде парниктік газдардың шығарылуынан туындайтын әсер ету есепке алынуға жатпайды.

67-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау сатылары

Қоршаған ортаға әсерді бағалау өзіне мынадай:

1) белгіленіп отырған қызметтің осы Кодекс талаптарына сәйкестігін айқындау, сондай-ақ осы Кодексте көзделген жағдайларда, белгіленіп отырған

қызметтің әсеріне скрининг жүргізу мақсатында белгіленіп отырған қызмет туралы өтініштерді қарау;

2) қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау;

3) ықтимал әсер ету туралы есеп дайындау;

4) ықтимал әсер ету туралы есептің сапасын бағалау;

5) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды шығару және оны есепке алу;

б) егер осы Кодекске сәйкес жүргізілу қажеттігі айқындалса, белгіленіп отырған қызметті іске асырудың іс жүзіндегі әсер етуіне жобадан кейін талдау жасау сатыларын қамтиды.

68-бап. Белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш

1. Осы Кодексте өзі үшін қоршаған ортаға әсер етуді міндетті бағалау немесе белгіленіп отырған қызметтің әсер етуіне міндетті скрининг белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыруға ниет білдірген тұлға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш беруге міндетті, содан кейін осы тұлға тиісінше қоршаған ортаға әсерді бағалаудың немесе белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скринингтің бастамашысы (бұдан әрі – бастамашы) болып танылады.

2. Белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш электрондық нысанда беріледі және мынадай мәліметтерді қамтуға тиіс:

1) жеке тұлға үшін: тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басты куәландыратын құжатта көрсетілген болса), тұрғылықты жерінің мекенжайы, жеке сәйкестендіру нөмірі, телефоны, электрондық пошта мекенжайы;

2) заңды тұлға үшін: атауы, орналасқан жерінің мекенжайы, бизнес-сәйкестендіру нөмірі, бірінші басшы туралы деректер, телефоны, электрондық пошта мекенжайы;

3) белгіленіп отырған қызмет түрлерін жалпы сипаттау және оларды осы Кодекске 1-қосымшаға сәйкес сыныптау немесе осы Кодекстің 65-бабының 2-тармағына сәйкес осындай қызмет түрлеріне енгізілетін елеулі өзгерістерді сипаттау;

4) белгіленіп отырған қызметті жүзеге асырудың болжамды орны, орынды таңдау негіздемесі және басқа да орындарды таңдау мүмкіндіктері туралы мәліметтер;

5) объектінің қуатын (өнімділігін), оның болжамды мөлшерін, өнімнің сипаттамасын қоса алғанда, белгіленіп отырған қызметтің жалпы болжанатын техникалық сипаттамалары;

б) белгіленіп отырған қызмет үшін болжанатын техникалық және

технологиялық шешімдерді қысқаша сипаттау;

7) белгіленіп отырған қызметті іске асыруды бастау мен оны аяқтаудың болжамды мерзімдері;

8) қызметті жүзеге асыруға қажетті ресурстар түрлерін, оның ішінде су ресурстарын, жер ресурстарын, топырақты, пайдалы қазбаларды, өсімдіктерді, шикізатты, энергияны олардың болжамды сандық және сапалық сипаттамаларын көрсете отырып, сипаттау;

9) белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру нәтижесінде түзілуі мүмкін қоршаған ортаға эмиссиялар мен қалдықтардың болжамды түрлерін, көлемдерін және сапалық сипаттамаларын сипаттау;

10) белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру үшін болуы болжамды түрде талап етілетін рұқсаттардың және осындай рұқсаттарды беру өз құзыретіне кіретін мемлекеттік органдардың тізбесі;

11) көрсетілген белгіленіп отырған қызметтің мақсаттарына қол жеткізудің ықтимал баламаларын және оны жүзеге асыру нұсқаларын (баламалы техникалық және технологиялық шешімдер пайдалануды және объектінің орналасқан жерлерін қоса алғанда) сипаттау;

12) белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру нәтижесінде қоршаған ортаға жағымсыз және оң әсер етудің ықтимал нысандарының сипаттамасы, олардың ықтималдығын, ұзақтығын, жиілігі мен қайтымдылығын ескере отырып, олардың сипаты мен күтілетін ауқымдары;

13) қоршаған ортаға трансшекаралық әсер етудің ықтимал нысандарының сипаттамасы, олардың ықтималдығын, ұзақтығын, жиілігі мен қайтымдылығын ескере отырып, олардың сипаты мен күтілетін ауқымдары;

14) өздерінің шегінде белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру болжанатын аумақтағы және (немесе) акваториядағы қоршаған орта құрамдастарының ағымдағы жай-күйін қысқаша сипаттау, сондай-ақ, егер бастамашыда мұндайлар бар болса, фондық зерттеулердің нәтижелері;

15) қоршаған ортаға қолайсыз әсер етудің ықтимал нысандарының алдын алу, оларды болдырмау және азайту бойынша, сондай-ақ оның салдарларын жою бойынша ұсынылатын шаралар.

3. Белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш беру, белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу немесе қоршаған ортаға әсерді бағалау мақсаттары үшін бастамашыда белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру үшін қажетті жер учаскесіне қатысты құқықтардың болуы талап етілмейді.

4. Егер белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру үшін экологиялық рұқсат алу талап етілетін жағдайда, бастамашы тиісті экологиялық рұқсат беру рәсімі шеңберінде белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш беруге құқылы. Мұндай жағдайларда тиісті экологиялық рұқсат беруге өтінішті қарау мерзімі

қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу кезеңіне тоқтатыла тұрады.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш алынғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде оны осы баптың 2-тармағында көрсетілген мәліметтердің болуы тұрғысынан тексереді және:

1) белгіленіп отырған қызмет туралы өтініште осы баптың 2-тармағына сәйкес міндетті бір немесе бірнеше деректеме болмаған жағдайда, бастамашыға кемшіліктерді жою және белгіленіп отырған қызмет туралы қайтадан өтініш беру қажеттігі туралы хабарлайды;

2) бастамашы осы баптың 2-тармағына сәйкес барлық қажетті мәлімет қамтылған, белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш берген жағдайда, белгіленіп отырған қызмет туралы өтінішті ресми интернет-ресурста орналастырады және оның көшірмесін тиісті мүдделі мемлекеттік органдарға жібереді.

Мүдделі мемлекеттік органдар деп осы параграфта қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ведомстволары, денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган, өз құзыретінің саласына белгіленіп отырған қызметтің құрамына кіретін қызметтің бір немесе бірнеше түрін реттеу, осындай қызмет түрлері үшін рұқсаттар беру немесе хабарламалар қабылдау жататын мемлекеттік органдар, сондай-ақ қатысы бар аумақтың шегінде толық немесе ішінара орналасқан әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдары түсініледі.

Қатысы бар аумақ деп осы параграфта өзінің шегінде қоршаған орта мен халық белгіленіп отырған қызметтің елеулі әсер етуіне ұшырауы мүмкін аумақ түсініледі.

6. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан белгіленіп отырған қызмет туралы өтініштің көшірмелерін алғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде оны интернет-ресурстарға орналастырады.

7. Белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш орналастырылған күнінен бастап, қатарынан күнтізбелік отыз күн ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдарының интернет-ресурстарында қол жетімді болуға тиіс.

Интернет-ресурста орналастырылған белгіленіп отырған қызмет туралы өтінішке белгіленіп отырған қызмет түрі, ескертпелер мен ұсыныстарды қабылдау жүзеге асырылатын пошталық мекенжай және электрондық мекенжайлар, сондай-ақ ескертпелер мен ұсыныстарды қабылдау аяқталатын күні көрсетіле отырып, белгіленіп отырған қызмет туралы өтінішке қатысты

ескертпелер мен ұсыныстарды қабылдау туралы жұртшылық үшін ресми хабарлама қоса жүруге тиіс.

8. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдары белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш ресми интернет-ресурстарда орналастырылған күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей, осы баптың 7-тармағының екінші бөлігінде көрсетілген ресми хабарды «Ақпаратқа қол жеткізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдарының бірінде, сондай-ақ өзге де тәсілдермен таратуды қосымша ұйымдастырады.

9. Мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың белгіленіп отырған қызмет туралы өтінішке қатысты ескертпелері мен ұсыныстарын қабылдауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

Мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылық бастамашы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш берген күннен бастап отыз жұмыс күні ішінде белгіленіп отырған қызмет туралы өтінішке қатысты өз ескертпелері мен ұсыныстарын ұсынуға құқылы.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың осы тармақтың екінші бөлігінде көрсетілген ескертпелер мен ұсыныстарды қабылдау мерзімі аяқталғаннан кейін алынған ескертпелері мен ұсыныстарын қарауға қабылдамайды.

10. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ескертпелер мен ұсыныстарды қабылдау мерзімі өткен күннен бастап екі жұмыс күні ішінде мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтан қарауға қабылданған белгіленіп отырған қызмет туралы өтінішке барлық ескертпе мен ұсынысты ескертпелер мен ұсыныстардың жиынтық кестесі түрінде ресімделетін хаттамаға енгізеді, сондай-ақ сол мерзім ішінде мұндай хаттаманы ресми интернет-ресурста орналастырады және оның көшірмесін тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдарына жібереді.

Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген хаттамалардың көшірмесін алғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде оны ресми интернет-ресурстарда орналастырады.

11. Трансшекаралық әсерді бағалауға бастама жасау үшін негіз болған кезде, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 80-бабына сәйкес трансшекаралық әсерді бағалауға бастама жасайды.

69-бап. Белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг

1. Белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг осы Кодекстің 70-бабында белгіленген өлшемшарттар негізінде қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізудің қажет немесе қажет емес екенін айқындау мақсатында жүзеге асырылатын, белгіленіп отырған қызметті іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал елеулі әсер етуін анықтау процесін білдіреді.

2. Белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу мақсатында белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш беру:

1) осы Кодекске 1-қосымшаның 2-бөлімінде санамаланған белгіленіп отырған қызмет мен объектілер үшін, онда көрсетілген сандық шекті мәндерді (олар болған кезде) ескере отырып;

2) осы Кодекске 1-қосымшаның 2-бөлімінде санамаланған, өздеріне қатысты бұрын қоршаған ортаға әсеріне міндетті бағалауды жүргізу қажет емес екені туралы тұжырыммен қоса, белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізілген қызмет түрлеріне және (немесе) объектілердің қызметіне елеулі өзгерістер енгізу кезінде міндетті болып табылады.

Мұндай қызметті белгіленіп отырған қызметтің әсерлеріне скринингтен өтпей жүзеге асыруға тыйым салынады.

3. Белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скринингті қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 68-бабының 5 – 11-тармақтарына, осы бапқа және экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес ұйымдастырады.

4. Белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу мерзімі белгіленіп отырған қызмет туралы өтініштің көшірмелері осы Кодекстің 68-бабы 5-тармағының 2) тармақшасына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастырылған күннен бастап отыз жұмыс күнін құрайды.

5. Белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 68-бабының 10-тармағына сәйкес хаттамаға енгізілген барлық ескертпе мен ұсынысты назарға алады.

6. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 4-тармағында көрсетілген мерзімнен кешіктірмей, белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скринингтің нәтижелері туралы қорытынды шығарады және екі жұмыс күні ішінде оның көшірмелерін ресми интернет-ресурста кейіннен орналастыра отырып, оны бастамашыға және мүдделі мемлекеттік органдарға жібереді.

7. Белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скринингтің нәтижелері туралы

қорытындыда қоршаған ортаға әсер етуге міндетті бағалау жүргізу қажет немесе қажет емес екені туралы тұжырымдар және олардың уәжді негіздемесі қамтылуға тиіс.

8. Егер белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скринингтің нәтижелері туралы қорытындыда қоршаған ортаға әсер етуге міндетті бағалау жүргізу қажет екені туралы тұжырым жасалса, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган скрининг нәтижелері туралы қорытындымен бірге бастамашыға осы Кодекстің 71-бабына сәйкес дайындалған қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындыны жібереді.

9. Белгіленіп отырған қызмет туралы өтініште белгіленіп отырған қызметті іске асырудың балама нұсқалары болған кезде, белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скринингтің нәтижелері туралы қорытындыда әрбір нұсқа бойынша жеке тұжырым жасалады.

10. Жеке және заңды тұлғалар белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг нәтижелері туралы қорытындыға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен дау айтуға құқылы.

70-бап. Қоршаған ортаға елеулі әсер етудің өлшемшарттары

1. Белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу кезінде белгіленіп отырған қызметті және оның қоршаған ортаға ықтимал әсер етуінің елеулілігін сипаттайтын мынадай өлшемшарттар:

1) мыналар:

белгіленіп отырған қызметтің түрі мен ауқымы (өндіріс көлемі, қуаты және өздеріне қатысты осы Кодекске 1-қосымшаның 1-бөлімінде сандық шекті мәндер көзделген өзге де көрсеткіштер);

болжанатын объект орналастырылатын ауданда оның әсер етуін басқа белгілі (іске асырылған, жобаланатын, белгіленіп отырған) қызметтің әсер етуімен кумуляциялау;

пайдаланылатын табиғи ресурстардың түрлері мен саны,

түзілетін қалдықтардың түрлері мен саны,

қоршаған ортаның ластану және адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына зиян келтірілу қатерінің деңгейі,

Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасының ережелерін ескере отырып, төтенше жағдайдың және (немесе) аварияның туындау қатерінің деңгейі;

биоәртүрлілікті жоғалту қаупінің деңгейі ескеріле отырып, белгіленіп отырған қызметтің параметрлері;

2) мыналар:

тиісті жерлердің ағымдағы нысаналы мақсаты және орнықты жер пайдалануды қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік саясаттың басымдықтары;

қатысы бар аумақтағы табиғи ресурстардың салыстырмалы өкілдігі, саны, сапасы және табиғи регенерациялауға қабілеті;

ландшафтың экологиялық орнықтылығының аумақтық жүйесіне, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға, экологиялық «дәліздерге» және жабайы жануарлардың миграция жолдарына, ландшафтың маңызды элементтеріне, тарихи-мәдени мұра объектілеріне, тарихи, мәдени немесе археологиялық маңызы бар аумақтарға, халық тығыз қоныстанған аумақтар мен жол берілетін шектен тыс жүктемені (бұрынғы жүктемені қоса алғанда) бастан кешіп отырған аумақтарға ерекше назар аудара отырып, табиғи ортаның жүктемені көтере алу қабілеті ескеріле отырып, қатысы бар аумақтың параметрлері;

3) әсер ету көлемін (аумақ пен халық саны), оның трансшекаралық сипатын (оның мемлекет шекарасынан тыс жерге таралуы тұрғысынан), мөлшерлерін, күрделілігін, ықтималдығын, ұзақтығы мен жиілігін, сондай-ақ салдарлардың қайтымдылығын (қоршаған ортаның немесе оның жеке объектісін бастапқы жағдайға жақын күйге дейінгі қалпына келтіру мүмкіндігі) ескере отырып, белгіленіп отырған қызметтің адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына және қоршаған ортаға әсер етуінің әлеуетті маңыздылығы қаралады.

2. Осы баптың 1-тармағында көзделген өлшемшарттарды қарау экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес жүзеге асырылады.

71-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау мақсаты қоршаған ортаға әсерді бағалау барысында жинақталуға және зерттелуге тиіс ақпараттың тәптіштелу дәрежесін және түрлерін, зерттеу әдістерін және мұндай ақпаратты ықтимал әсер ету туралы есепте беру тәртібін айқындау болып табылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш ресми интернет-ресурста орналастырылған күннен бастап отыз жұмыс күні өткен соң осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсер етуі міндетті бағалануға жататын қызметке қатысты мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың осы Кодекстің 68-бабының

10-тармағына сәйкес хаттамаға енгізілген ескертпелері мен ұсыныстарын ескере отырып, белгіленіп отырған қызмет туралы өтініште қамтылған мәліметтер негізінде қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытынды шығарады және оның көшірмелерін ресми интернет-ресурста орналастыра отырып, осындай қорытындыны бастамашыға жібереді.

3. Қамту саласын айқындау кезінде заманауи білім деңгейі, озық зерттеу әдістері, тиісті экономика саласындағы қазір бар техникалық мүмкіндіктер және қоршаған ортаның жай-күйі туралы деректердің болуы ескерілуге тиіс.

4. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындыға қоршаған ортаға ықтимал әсерлердің түрін, оқшаулануын, сипаты мен ауқымын, сондай-ақ осы Кодекстің 68-бабының 10-тармағына сәйкес хаттамаға енгізілген мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстарын ескере отырып:

1) белгіленіп отырған қызметтің мақсаттарына қол жеткізудің және оны жүзеге асырудың қоршаған ортаға әсерді бағалауды орындау кезінде зерделенуі тиіс балама нұсқаларына;

2) тәптіштелген зерделеуді талап ететін әсер ету түрлеріне және әсер ету объектілеріне;

3) әсерді бағалау саласына және оның әдістеріне қатысты ықтимал әсер ету туралы есепке қойылатын талаптар енгізілуі мүмкін.

72-бап. Ықтимал әсер ету туралы есеп

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындыға сәйкес бастамашы белгіленіп отырған қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалауға қажетті іс-шараларды өткізуді және олардың нәтижелері бойынша ықтимал әсер ету туралы есеп дайындауды қамтамасыз етеді.

2. Ықтимал әсер ету туралы есепті дайындауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтерді көрсетуге лицензиясы бар жеке және (немесе) заңды тұлғалар (бұдан әрі – ықтимал әсер ету туралы есепті жасаушылар) жүзеге асырады.

3. Қоршаған ортаға әсерді бағалау және ықтимал әсер ету туралы есеп жобасын дайындау жөніндегі жұмыстарды ұйымдастыру мен қаржыландыруды бастамашы өз есебінен қамтамасыз етеді.

4. Ықтимал әсер ету туралы есептің жобасында қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындының мазмұны ескеріле отырып:

1) өзіне қатысты есеп жасалған белгіленіп отырған қызметті сипаттау, оған қоса:

белгіленіп отырған қызметті жүзеге асырудың болжамды орнын сипаттау, оның геоақпараттық жүйеге сәйкес айқындалған, векторлық файлдары бар координаттары, сондай-ақ есеп жасалған кезде белгіленіп отырған қызметті жүзеге асырудың болжамды орнындағы қоршаған ортаның жай-күйін сипаттау;

белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыруға қажетті объектілерді салу және пайдалану барысында жер санаты және жер пайдалану мақсаттары туралы ақпарат;

белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыруға қажетті объектілердің қуатын, габариттерін (алып жатқан жерлердің ауданы, биіктігі) қоса алғанда, олардың көрсеткіштері туралы ақпарат, өндірістік процесс туралы, оның ішінде кәсіпорынның күтілетін өнімділігі, оның энергияға, табиғи ресурстарға, шикізат пен материалдарға деген қажеттілігі туралы мәліметтер;

қазіргі бар ғимараттарды, құрылыстарды, құрылысжайларды, жабдықтарды кейіннен кәдеге жарату жөніндегі жұмыстарды және егер бұл жұмыстар белгіленіп отырған қызметті іске асыру мақсаттары үшін қажет болса, оларды орындау тәсілдерін сипаттау;

қаралып отырған қызметті жүзеге асыру үшін объектілерді салуға және пайдалануға байланысты қоршаған ортаға эмиссиялардың күтілетін түрлері, сипаттамалары мен саны, суға, атмосфералық ауаға, топыраққа, жер қойнауына әсер етуді, сондай-ақ дірілді, шулы, электромагниттік, жылулық және радиациялық әсер етуді қоса алғанда, қоршаған ортаға өзге де жағымсыз антропогендік әсерлер туралы ақпарат;

белгіленіп отырған қызмет шеңберінде объектілерді салу және пайдалану барысында түзілетін қалдықтардың, оның ішінде қазіргі бар ғимараттарды, құрылыстарды, құрылысжайларды, жабдықтарды кейіннен кәдеге жаратуды жүзеге асыру нәтижесінде түзілетін қалдықтардың күтілетін түрлері, сипаттамалары және саны туралы ақпарат;

2) белгіленіп отырған қызметтің ерекшеліктері мен оның қоршаған ортаға ықтимал әсер етуін ескере отырып, оны жүзеге асырудың ықтимал нұсқаларын сипаттау, оған қоса:

белгіленіп отырған қызметтің бастамашысы оны қолдану үшін таңдаған нұсқа, оны таңдауды негіздеу, басқа ықтимал ұтымды нұсқаларды, оның ішінде адамдардың өмірін және (немесе) денсаулығын және қоршаған ортаны қорғау тұрғысынан неғұрлым қолайлы ұтымды нұсқаны сипаттау;

3) белгіленіп отырған қызметтің елеулі әсер етуіне ұшырауы мүмкін табиғи ортаның құрамдастары және өзге де объектілер туралы ақпарат, оған

қоса адамдардың өмірі және (немесе) денсаулығы, олардың тұру және қызмет ету жағдайлары, биоәртүрлілік (оның ішінде өсімдіктер әлемі мен жануарлар дүниесі, генетикалық ресурстар, өсімдіктер мен жабайы жануарлардың табиғи ареалдары, жабайы жануарлардың миграция жолдары, экожүйелер), жер (оның ішінде жерді алып қою), топырақ (оның ішінде органикалық құрам, эрозия, нығыздалу, өзге де тозу нысандары), сулар (оның ішінде судың гидроморфологиялық өзгерістері, мөлшері мен сапасы), атмосфералық ауа, экологиялық және әлеуметтік-экономикалық жүйелердің климаттың өзгеруіне қарсы тұруы, материалдық активтер, тарихи-мәдени мұра объектілері (оның ішінде сәулет және археологиялық), ландшафтар, сондай-ақ көрсетілген объектілердің өзара іс-қимылы;

4) белгіленіп отырған қызметтің осы тармақтың 3) тармақшасында санамаланған объектілерге мыналардың:

белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыруға, оның ішінде қазіргі бар объектілерге кейіннен кәдеге жарату бойынша жұмыстарды жүргізу қажет болған жағдайларда, оларға арналған объектілерді салу мен пайдаланудың;

табиғи және генетикалық ресурстарды (оның ішінде осы ресурстардың болуына және олардың орналасқан жеріне қарай жерді, жер қойнауын, топырақты, суды, өсімдіктер әлемі мен жануарлар дүниесінің объектілерін, жабайы жануарлардың миграция жолдарын) пайдаланудың;

қоршаған ортаға эмиссиялар, қалдықтардың жинақталуы және оларды көмудің;

қолданыстағы және жоспарланған өндірістік және өзге де объектілерден кумулятивтік әсер етудің;

белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру процесінде техникалық-технологиялық, ұйымдастырушылық, басқарушылық және өзге де жобалық шешімдерді, оның ішінде осы Кодексте көзделген жағдайларда – оларды қолданудың тиісті салалары бойынша ең үздік қолжетімді техникаларды қолданудың нәтижесінде туындайтын ықтимал елеулі (тікелей және жанама, кумулятивтік, трансшекаралық, қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді, оң және жағымсыз) әсер етуді сипаттау;

5) қоршаған ортаға эмиссиялардың, физикалық әсер етудің шекті сандық және сапалық көрсеткіштерін негіздеу;

6) қалдықтардың түрлері бойынша олардың жинақталуының шекті санын негіздеу;

7) егер белгіленіп отырған қызмет шеңберінде қалдықтарды көму көзделсе, қалдықтарды түрлері бойынша көмудің шекті көлемдерін негіздеу;

8) белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру шеңберінде тиісінше белгіленіп отырған қызметке және оны жүзеге асырудың болжамды орнына

тән авариялар мен қауіпті табиғи құбылыстардың туындау ықтималдығын айқындау туралы ақпарат, оларды болғызбау және жою жөнінде іс-шаралар жүргізу мүмкіндігін ескере отырып, авариялар мен қауіпті табиғат құбылыстарының туындау тәуекелдеріне байланысты қоршаған ортаға ықтимал елеулі жағымсыз әсер етуді сипаттау;

9) объектіні салу және пайдалану кезеңдері үшін көзделетін, белгіленіп отырған қызметтің қоршаған ортаға анықталған елеулі әсер етуін болғызбау, қысқарту, жеңілдету жөніндегі шараларды, оның ішінде қалдықтарды басқару бойынша ұсынылатын іс-шараларды, сондай-ақ ықтимал елеулі әсерді бағалауда беймәлімділік болған кезде, әсер етудің мониторингі (оған қоса белгіленіп отырған қызметті іске асырғаннан кейін іс жүзінде әсер етуге ықтимал әсер ету туралы есепте келтірілген ақпаратпен салыстырып жобадан кейінгі талдау жүргізу қажеттігі) бойынша ұсынылатын шараларды сипаттау;

10) қоршаған ортаға ықтимал қайтымсыз әсерді бағалау және осындай әсер етуге алып келетін операцияларды орындау қажеттігін негіздеу, оның ішінде қайтымсыз әсер етуден болатын ысыраптар мен осы ысыраптарды тудыратын операциялардан түсетін пайданы экологиялық, мәдени, экономикалық және әлеуметтік тұрғыда салыстырып талдау;

11) белгіленіп отырған қызмет тоқтатылатын жағдайда оны жүзеге асырудың бастапқы сатысында айқындалған қоршаған ортаны қалпына келтіру тәсілдері мен шаралары;

12) қоршаған ортаға әсерді бағалауды қамту саласын айқындау туралы қорытындыда көрсетілген өзге де талаптардың сақталуын қамтамасыз етуге бағытталған шараларды сипаттау;

13) зерттеулердің әдіснамасын сипаттау және ықтимал әсер ету туралы есепті жасау кезінде пайдаланылған экологиялық ақпарат көздері туралы мәліметтер;

14) зерттеулер жүргізу кезінде туындаған және техникалық мүмкіндіктердің болмауына және заманауи ғылыми білімнің жеткіліксіз деңгейіне байланысты қиындықтарды сипаттау;

15) мүдделі жұртшылықтың қоршаған ортаға әсерді бағалауға қатысуына байланысты оған хабарлау мақсатында осы тармақтың 1) – 12) тармақшаларында көрсетілген ақпаратты қорыта отырып, қысқаша техникалық емес түйіндеме қамтылуға тиіс.

5. Ықтимал әсер ету туралы есепте қамтылған мәліметтер ақпараттың сапасы жөніндегі талаптарға сәйкес болуға, оның ішінде анық, дәл, толық және өзекті болуға тиіс. Ықтимал әсер ету туралы есептерде қамтылған ақпарат, осы баптың 8-тармағында көрсетілген ақпаратты қоспағанда, жалпыға бірдей қолжетімді болып табылады.

6. Ықтимал әсер ету туралы есептің жобасы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытынды шығарған күннен бастап үш жылдан кешіктірілмей қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсынылуға тиіс. Бастамашы көрсетілген мерзімді өткізіп алған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаға әсерді бағалау процесін тоқтатады, бастамашыға ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын қайтарады және оған белгіленіп отырған қызмет туралы жаңа өтініш беру қажеттігі туралы хабарлайды.

7. Ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын әзірлеу аяқталғаннан кейін ықтимал әсер ету туралы есеп жобасының бастамашысы немесе бастамашымен шарт бойынша әрекет ететін құрастырушысы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға:

1) ықтимал әсер ету туралы есеп жобасының сапасына бағалау жүргізу және мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстарын, қоғамдық тыңдаулардың нәтижелерін және осы Кодекстің 73-бабының 19-тармағында көзделген жағдайда сараптама комиссиясының хаттамасын ескере отырып, оны пысықтау қажеттігін айқындау мақсатында осы есептің жобасын;

2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдарымен келісілген қоғамдық тыңдауларды өткізудің болжамды орындары, күні мен басталу уақыты көрсетілген ілеспе хатты жібереді.

8. Есепте коммерциялық, қызметтік немесе заңмен қорғалатын өзге де құпия болған кезде, ықтимал әсер ету туралы есептің бастамашысы немесе бастамашымен шарт бойынша әрекет ететін құрастырушы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ықтимал әсер ету туралы есептің жобасымен бірге:

1) ықтимал әсер ету туралы есептің жобасында жария етілуге жатпайтын нақты ақпаратқа нұсқау және көрсетілген ақпараттың қандай заңмен қорғалатын құпияға жататынын түсіндіру берілуге тиіс өтінішті;

2) ықтимал әсер ету туралы есеп жобасының тиісті ақпарат алып тасталуға және «Құпия ақпарат» мәтініне ауыстырылуға тиіс екінші көшірмесін береді.

Бұл ретте жұртшылықтың экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын қамтамасыз ету мақсатында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жұртшылықтың осы тармақшаның бірінші бөлігінде көрсетілген ықтимал әсер ету туралы есептің көшірмесіне қол жеткізуін қамтамасыз етуге тиіс.

Ықтимал әсер ету туралы есепте көрсетілген қоршаған ортаға

эмиссиялардың, физикалық әсер етудің сандық және сапалық көрсеткіштері туралы, сондай-ақ түзілетін, жинақталатын және көмілуге тиіс қалдықтар туралы ақпарат коммерциялық немесе өзге де заңмен қорғалатын құпия деп танылмауға тиіс.

9. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бастамашы көрсеткен ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауапты болады.

73-бап. Ықтимал әсер ету туралы есептің жобасына қатысты қоғамдық тыңдаулар

1. Ықтимал әсер ету туралы есептің жобасы мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың өкілдері қатысатын қоғамдық тыңдауларға шығарылуға жатады, олар осы бапқа және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына (бұдан әрі – қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидалары) сәйкес өткізіледі.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 72-бабының 7-тармағында көрсетілген құжаттар алынғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде:

1) ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарландырумен бірге ресми интернет-ресурста орналастырады;

2) ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын мүдделі мемлекеттік органдарға жібереді.

3. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын алғаннан кейін бір жұмыс күні ішінде оны ресми интернет-ресурстарда орналастырады.

Ықтимал әсер ету туралы есептің жобасы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдарының интернет-ресурстарында орналастырылған күнінен бастап кемінде күнтізбелік отыз күн танысу үшін қолжетімді болуға тиіс.

4. Бастамашы қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыруды тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің аумағында таратылатын, қатысы бар аумақтың шегінде толық немесе ішінара орналасқан кемінде бір ғазетте және кемінде бір теле- немесе радиоарна арқылы қазақ және орыс тілдерінде таратуды ұйымдастыруға міндетті.

Қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыру қоғамдық тыңдауларды өткізу басталар күнге дейін жиырма жұмыс күнінен кешіктірмей, осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген тәсілдермен

таратылуға тиіс. Қоғамдық тыңдауларды өткізудің басталу күні осы баптың 3-тармағының екінші бөлігінде белгіленген мерзім аяқталған күннен ерте болмай тағайындалуға тиіс.

Қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыруда мынадай ақпарат қамтылуға тиіс:

- 1) қоғамдық тыңдаулардың нысанасы;
- 2) қоғамдық тыңдаулар өткізудің орны, күні және басталу уақыты;
- 3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсының ықтимал әсер ету туралы есептің жобасымен, белгіленіп отырған қызмет туралы өтініштің көшірмесімен танысуға болатын парақшасына сілтеме;
- 4) белгіленіп отырған қызмет бастамашысының деректемелері мен байланыс деректері;
- 5) белгіленіп отырған қызмет, қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы қосымша ақпарат алуға, сондай-ақ белгіленіп отырған қызметке қатысты құжаттардың көшірмелерін сұратуға болатын электрондық мекенжай мен телефон нөмірі;
- 6) ықтимал әсерлер туралы есептің жобасына мүдделі жұртшылық өздерінің ескертулері мен ұсыныстарын жазбаша немесе электрондық нысанда жібере алатын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның немесе оның құрылымдық бөлімшелерінің электрондық мекенжайы мен пошталық мекенжайы.

5. Бастамашы жұртшылыққа оның сұратуы бойынша белгіленіп отырған қызмет туралы өтініштің, осы Кодекстің 68-бабының 10-тармағына сәйкес дайындалған хаттаманың, белгіленіп отырған қызметтің әсер ету скринингінің нәтижелері туралы қорытындының (ол жүргізілген жағдайда), қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындының және ықтимал әсер ету туралы есеп жобасының көшірмелерін ұсынуға (электрондық нысанда) міндетті.

6. Қоғамдық тыңдауларды өткізуді ұйымдастыру, оның ішінде бұқаралық ақпарат құралдарында қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыруларды тарату, мұндай тыңдаулар өткізілетін орынды қамтамасыз ету, қажетті аппаратура мен материалдарды беру жөніндегі шығыстарды бастамашы көтереді.

7. Мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылық ықтимал әсер ету туралы есептің жобасына өз ескертпелері мен ұсыныстарын қоғамдық тыңдауларды өткізу басталар күнге дейін үш жұмыс күнінен кешіктірмей қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жазбаша нысанда (қағаз немесе электрондық жеткізгіштерде) жіберуге не қоғамдық

тыңдауларды өткізу барысында өз ескертпелері мен ұсыныстарын ауызша айтуға құқылы.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтан алынған жазбаша нысандағы ескертпелер мен ұсыныстарды жиынтық кестеге енгізеді, ол ықтимал әсер ету туралы есептің жобасымен бірге қоғамдық тыңдауларға шығарылады.

8. Қоғамдық тыңдауларды өткізу кезінде мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертпелер мен ұсыныстардың мәні нақты тұжырымдалмаған және оны ашпайтын немесе қоршаған ортаға әсерді бағалау шеңберінде зерделенуге жататын мәселелерге анық қатысы жоқ ескертпелері мен ұсыныстары ескерілмейді.

9. Қоғамдық тыңдаулар оларға қатысуға ниет білдірген кез келген адамдар үшін олардың тұратын жеріне қарамастан, ашық болып табылады. Қоғамдық тыңдауларды өткізу процесінде оларға қатысушы кез келген адам қоғамдық тыңдауларды өткізудің белгіленген регламентіне сәйкес ықтимал әсер ету туралы есептің жобасы бойынша өз ескертпелері мен ұсыныстарын білдіруге құқылы.

10. Қоғамдық тыңдауларды өткізудің, оның ішінде регламентті бекітудің, хаттаманы ресімдеудің, хаттаманы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға берудің және хаттаманы жұртшылықтың назарына жеткізудің тәртібі қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларында белгіленеді.

11. Қоғамдық тыңдаулар тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органы өкілінің төрағалық етуімен өткізіледі.

Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органы қоғамдық тыңдаулардың бүкіл барысының бейне- және аудиожазылуын қамтамасыз етеді. Қоғамдық тыңдаулардың бейне- және аудиожазбасы бар электрондық жеткізгіш қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына қоса тігілуге тиіс.

12. Қоғамдық тыңдауларды өткізу мерзімі қатарынан бес жұмыс күнінен аспауға тиіс.

13. Қоғамдық тыңдаулар аяқталғаннан кейін қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларында белгіленген нысан бойынша хаттама ресімделеді, оған міндетті түрде мыналар:

1) қоғамдық тыңдауларды өткізу барысында авторлары алып тастаған ескертпелер мен ұсыныстарды қоспағанда, мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың осы баптың 7-тармағына сәйкес жазбаша нысанда ұсынылған немесе қоғамдық тыңдауларды өткізу барысында айтылған барлық ескертпесі мен ұсынысы;

2) осы тармақтың 1) тармақшасына сәйкес хаттамаға енгізілген әрбір ескерту және ұсыныс бойынша бастамашының жауаптары мен

түсініктемелері;

3) хаттамаға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шағым жасау құқығы туралы ақпарат енгізіледі.

14. Қоғамдық тыңдаулардың хатшысы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасын ресімдейді және онда көрсетілген мәліметтердің толықтығы мен анықтығы үшін жауапты болады. Хаттамаға қоғамдық тыңдаулардың төрағасы мен хатшысы қоғамдық тыңдаулар аяқталған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде қол қояды.

15. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органы хаттамаға қол қойылғаннан кейін екі жұмыс күнінен кешіктірмей, қол қойылған хаттаманы ресми интернет-ресурста орналастырады.

16. Қоғамдық тыңдаулар хаттамасына қол қойылғаннан кейін:

1) хаттамада мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың қоғамдық тыңдауларды өткізу барысында авторлары алып тастамаған ескертпелері мен ұсыныстары болмаған кезде, қоғамдық тыңдаулардың төрағасы екі жұмыс күні ішінде осы Кодекстің 76-бабына сәйкес қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды дайындау үшін қол қойылған хаттаманы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жібереді;

2) хаттамада мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың қоғамдық тыңдауларды өткізу барысында авторлары алып тастамаған ескертпелері мен ұсыныстары болған кезде, бастамашы ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын осындай ескертпелер мен ұсыныстарға сәйкес пысықтауды қамтамасыз етеді және ықтимал әсер ету туралы есептің пысықталған жобасын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жібереді.

17. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ықтимал әсер ету туралы есептің пысықталған жобасын алғаннан кейін қайтадан қоғамдық тыңдаулар ұйымдастырылады, олар осы баптың 1 – 15 және 18-тармақтарына сәйкес өткізіледі.

18. Қоғамдық тыңдауларды қайтадан өткізу процесінде ықтимал әсер ету туралы есептің жобасы бастапқы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына енгізілген ескертпелер мен ұсыныстарға сәйкес пысықталған бөлігінде қаралады. Егер ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын пысықтау кезінде бастапқы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына енгізілген қандай да бір ескертпе мен ұсыныс ескерілмесе, қоғамдық тыңдауларды қайтадан өткізу процесінде бастамашының ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын осы бөлікте пысықтаудан бастамашының бас тартуы себептері де қаралады.

Қоғамдық тыңдауларды қайтадан өткізу процесінде оларға қатысушы кез келген адам осы тармақтың бірінші бөлігіне сәйкес қоғамдық тыңдауларды қайтадан өткізу кезінде қаралуға жататын мәселелер шегінде өз ескертпелері

мен ұсыныстарын айтуға құқылы. Көрсетілген мәселелерге жатпайтын ескертпелер мен ұсыныстар қоғамдық тыңдауларды қайтадан өткізу кезінде ескерілуге жатпайды.

19. Бастамашы мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың қоғамдық тыңдауларды қайтадан өткізу барысында олардың авторлары алып тастамаған ескертпелері мен ұсыныстарымен келіспеген жағдайда, бастамашының тиісті пікірі қайталама қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына енгізіледі, содан кейін даулы мәселелер бойынша келіспеушіліктер осы кодекстің 74-бабына сәйкес шешіледі.

74-бап. Сараптама комиссиясы

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 73-бабының 19-тармағында көрсетілген жағдайда, қайтадан қоғамдық тыңдаулар хаттамасына қол қойылғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосы өкілінің төрағалық етуімен сараптама комиссиясын құрады;

2) сараптама комиссиясының мүшелеріне ықтимал әсер ету туралы есептің пысықталған жобасының және бастапқы және қайтадан қоғамдық тыңдаулар хаттамаларының көшірмесін жібереді;

3) сараптама комиссиясының отырысын өткізу күнін тағайындайды.

Сараптама комиссиясын қалыптастыру үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган аккредиттелген коммерциялық емес ұйымдарға шақыру жібереді. Сараптама комиссиясының түпкілікті құрамына сараптама комиссиясының жұмысына қатысуға өзінің ниетін жазбаша растаған аккредиттелген коммерциялық емес ұйымдардан бір-бір өкілден енгізіледі.

2. Сараптама комиссиялары ықтимал әсер ету туралы есептің әрбір жеке жобасын қарау үшін шақырылатын, алқалы, консультативтік-кеңесші органдар болып табылады.

3. Сараптама комиссиялары осы Кодекске және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен сараптама комиссиялары туралы ережеге сәйкес жұмыс істейді.

4. Мыналар:

1) экологиялық реттеу және бақылау функцияларын жүзеге асыратын, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының өкілінің атынан сараптама комиссиясының төрағасы;

2) әрбір мүдделі мемлекеттік органнан бір-бір өкіл;

3) Қазақстан Республикасы Ұлттық кәсіпкерлер палатасының бір өкілі;

4) сараптамалық комиссияның жұмысына қатысуға ниет білдірген аккредиттелген коммерциялық емес ұйымдардың өкілі сараптама комиссиясының мүшелері болып табылады.

5. Бастамашы, сараптама комиссиясының мүшелері сараптама комиссиясының отырысына сараптама қоғамдастығы өкілдерінің (ғылыми жұмыскерлер, танылған практик-мамандар) қатарынан сараптама комиссиясының қарауына жататын мәселелер бойынша тиісті кәсіптік білімі мен практикалық тәжірибесі бар тәуелсіз сарапшыларды шақыруға құқылы. Сараптама комиссиясының отырысына шақырылған тәуелсіз сарапшылар сараптама комиссиясының отырыстарында қаралатын мәселелер бойынша өздерінің кәсіптік білімі мен практикалық тәжірибесі шеңберінде өзінің тәуелсіз пікірін ұсынады және олардың сараптама комиссиясының дауыс беруіне қатысуға құқығы жоқ.

6. Сараптама комиссиясының отырысы сараптама комиссиясының мүшелеріне ықтимал әсер ету туралы есеп жобасының және қоғамдық тыңдаулар хаттамаларының көшірмелері жіберілгеннен кейін жиырма жұмыс күнінен кешіктірілмей басталуға тиіс.

7. Сараптама комиссиясының мүшелері ықтимал әсер ету туралы есеп жобасының және қоғамдық тыңдаулар хаттамаларының көшірмелерін алғаннан кейін он жұмыс күнінен аспайтын мерзімде сараптама комиссиясының барлық мүшесі төрағаға сараптама комиссиясының қарауына шығарылған даулы мәселелер бойынша өз ескертпелері мен ұсыныстарын жібереді.

8. Сараптама комиссиясының төрағасы бастамашыны сараптама комиссиясы отырысының өткізілетін орны мен уақыты туралы хабардар етеді және оған отырыс басталар күнге дейін жеті жұмыс күнінен кешіктірмей, комиссия мүшелерінің ескертпелері мен ұсыныстарын береді.

9. Сараптама комиссиясының отырысы қоршаған ортаға ықтимал әсер ету туралы есеп жобасының бастамашысы мен құрастырушысының қатысуымен өткізіледі.

10. Сараптама комиссиясының отырысы барысында:

1) ықтимал әсер ету туралы есептің бастамашысы және құрастырушысы: белгіленіп отырған қызметке;

оның қоршаған ортаға күтілетін елеулі әсер етуіне және осындай әсер етуді болғызбау, қысқарту және (немесе) жеңілдету бойынша қажетті шараларға;

ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын қоғамдық тыңдаулар шеңберінде алынған ескертпелер мен ұсыныстарға сәйкес пысықтау үшін қабылданған шараларға;

ықтимал әсер ету туралы есептің жобасына қоғамдық тыңдаулар барысында ұсынылған, ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын пысықтау кезінде ескерілген ұсыныстар мен ескертпелерге;

қоғамдық тыңдаулар барысында ұсынылған, бірақ ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын пысықтау кезінде ескерілмеген даулы ескертпелер

мен ұсыныстарға және осындай ескертпелер мен ұсыныстардың ескерілмеу себептеріне қатысты баяндама жасайды;

2) сараптама комиссиясының мүшелері, ықтимал әсер ету туралы есептің бастамашысы мен құрастырушысы сараптама комиссиясының қарауына шығарылған даулы мәселелер бойынша талқылау жүргізеді, шақырылған тәуелсіз сарапшылардың пікірін тыңдайды;

3) сараптама комиссиясы белгіленіп отырған қызметке және оның қоршаған ортаға ықтимал әсер етуіне байланысты даулы мәселелер бойынша және осыған байланысты ықтимал әсер ету туралы есеп жобасын пысықтаудың қажет немесе қажет емес екені туралы ашық дауыс беру арқылы шешім қабылдайды.

11. Сараптама комиссиясының шешімдері сараптама комиссиясының барлық мүшесінің кемінде үштен екісімен қабылданады және сараптама комиссиясы отырысының хаттамасында тіркеледі.

Сараптама комиссиясының шешімін қабылдауға қарсы дауыс берген сараптама комиссиясының мүшелері даулы мәселе бойынша ерекше пікір жасауға құқылы, ол сараптама комиссиясы отырысының хаттамасына қоса беріледі.

12. Сараптама комиссиясының отырысы басталған күнінен бастап күнтізбелік бес күннен кешіктірілмейтін мерзімде аяқталуға тиіс.

Сараптама комиссиясы отырысының нәтижелері бойынша сараптама комиссиясы отырысының хаттамасы жасалады, онда сараптама комиссиясы мүшелерінің, есептің бастамашысы мен құрастырушысының отырыс кезінде айтылған барлық ескертпесі мен ұсынысы, шақырылған тәуелсіз сарапшылардың пікірлері, сондай-ақ қабылданған шешімдер көрсетіледі. Хаттамаға сараптама комиссиясының төрағасы мен отырысқа қатысқан барлық мүшесі осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген мерзімнен кешіктірмей қол қояды.

13. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган сараптама комиссиясы отырысының хаттамасын ықтимал әсер ету туралы есептің жобасы бойынша қорытынды дайындау процесінде қарайды.

14. Сараптама комиссиясы ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын пысықтау қажеттігі туралы шешім қабылдаған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бастамашыға есептің жобасын пысықтауға жібереді, содан кейін осы Кодекстің 73-бабының ережелері қайтадан қолданылады.

15. Сараптама комиссиясының мүшелері Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды, сондай-ақ жариялылығына осы Кодексте кепілдік берілетін экологиялық ақпаратты қоспағанда, сараптама комиссиясының жұмысы шеңберінде өздері алған, мемлекеттік құпияларды, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын

мәліметтерді жария етуге құқылы емес.

75-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау барысында
жүргізілетін трансшекаралық әсерді бағалау

1. Осы Кодекстің 80-бабы 1-тармағының 1) тармақшасында көзделген негіздер болған кезде, қоршаған ортаға әсерді бағалау барысында трансшекаралық әсерге бағалау жүргізіледі.

2. Трансшекаралық әсерді бағалау осы тараудың 4-параграфына және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес жүргізіледі.

76-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау
нәтижелері бойынша қорытынды

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоғамдық тыңдаулардың мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстары жоқ екені белгіленген хаттамасын алған күннен немесе осы Кодекстің 74-бабына сәйкес сараптама комиссиясы отырысының хаттамасына қол қойылған күннен кейінгі он жұмыс күні ішінде қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды шығарады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындысы осы Кодекске сәйкес оны ықтимал пысықтауды ескере отырып, ықтимал әсер ету туралы есеп жобасына, қоғамдық тыңдаулардың мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстары жоқ екені белгіленген хаттамасына, сараптама комиссиясы отырысының хаттамасына (ол болған кезде), ал трансшекаралық әсерге бағалау жүргізу қажет болған жағдайда – осындай бағалау нәтижелеріне негізделуге тиіс.

2. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыда мынадай ақпарат:

1) белгіленіп отырған қызмет шеңберінде көзделген операциялардың түрлерін сипаттау және оларды жүзеге асыру орны;

2) мыналар:

белгіленіп отырған қызметті іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал елеулі әсер ету;

қорытындыда көрсетілген шарттар сақталған кезде белгіленіп отырған қызметті іске асыруға жол беруге болатыны туралы тұжырым;

3) белгіленіп отырған қызметтің іске асырылуына жол беруге болады деп танылатын шарттар, оның ішінде:

белгіленіп отырған қызметтің объектілерін жобалау, салу, реконструкциялау, пайдалану, кейіннен кәдеге жарату және салдарларын жою

кезеңдерін қоса алғанда, белгіленіп отырған қызметті іске асыру кезінде сақталуы бастамашы үшін міндетті болып табылатын қоршаған ортаны, адамдардың өмірін және (немесе) денсаулығын қорғау шарттары, сондай-ақ уәкілетті мемлекеттік органдар белгіленіп отырған қызметке байланысты шешімдер қабылдау кезінде ескеруге тиіс адамдардың өмірін және (немесе) денсаулығын, қоршаған ортаны қорғаудың осындай шарттарының сақталуын қамтамасыз етуге бағытталған қажетті шаралар туралы ақпарат;

табиғи ортаға эмиссиялардың, физикалық әсер етудің шекті сандық және сапалық көрсеткіштері;

қалдықтардың түрлері бойынша жинақталуының шекті саны;

егер белгіленіп отырған қызметті іске асыру шеңберінде қалдықтарды көму көзделген болса, қалдықтарды олардың түрлері бойынша көмудің шекті саны;

ықтимал әсер ету туралы есепте жобадан кейінгі талдау жүргізу қажеттігі белгіленген жағдайда: оны жүргізудің мақсаттары, ауқымдары мен мерзімдері, оның мазмұнына қойылатын талаптар, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға және қажет болған кезде басқа да мемлекеттік органдарға жобадан кейінгі талдау туралы есептерді ұсыну мерзімдері;

авариялардың алдын алуға, олардың салдарларын шектеуге және жоюға бағытталған шарттар мен қажетті шаралар;

бастамашының белгіленіп отырған қызметтің қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуін болғызбау, азайту және (немесе) жеңілдету, сондай-ақ, егер белгіленіп отырған қызмет экологиялық залалдың себебі болса, осындай зардаптың ықтималдығын жою жөніндегі міндеттерін;

4) трансшекаралық әсерді бағалау (ол жүргізілген жағдайда) нәтижелері туралы ақпарат қамтылуға тиіс.

3. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыға:

1) қорытынды шығаруға негіз болған негізді аргументтер мен тұжырымдар;

2) қоғамдық тыңдауларды өткізу (қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыруларды тарату, жұртшылыққа қоғамдық тыңдауларды өткізу процесі туралы ақпарат пен құжаттар беру), жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстарын қарау туралы және қарау нәтижесінде алынған тұжырымдар туралы ақпарат;

3) мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар, қоғамдық тыңдаулар өткізу және трансшекаралық әсерді бағалау (ол жүргізілген жағдайда), сараптама комиссиясының ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын қарау нәтижесінде алынған ақпаратты көрсетілген ақпараттың қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды шығару кезінде қалай ескерілгені туралы түсіндіре отырып, қорыту қамтылған негіздеме қоса беріледі.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды шығарылған күннен кейінгі екі жұмыс күні ішінде:

1) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыны ресми интернет-ресурста орналастырады;

2) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыны электрондық нысанда бастамашыға жібереді;

3) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыны қатысы бар аумақтың шегінде толық немесе ішінара орналасқан тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдарына жібереді, олар қорытындыны алған күннен кейінгі бір жұмыс күнінен кешіктірмей, қорытындыны интернет-ресурстарда орналастырады.

5. Барлық мемлекеттік орган тиісті белгіленіп отырған қызметті іске асыруға байланысты рұқсаттар беру, хабарламалар қабылдау және өзге де әкімшілік рәсімдер кезінде қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыда қамтылған тұжырымдар мен шарттарды міндетті түрде ескереді.

6. Белгіленіп отырған қызметті іске асыру үшін әзірленетін жобалық құжаттарда осы Кодексте айқындалған жағдайларда Қазақстан Республикасының экология заңнамасының сақталуын және қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыда қамтылған тұжырымдар мен шарттарға сәйкестікті қамтамасыз ететін ең үздік қолжетімді техникалар қолдануды қоса алғанда, техникалық-технологиялық, ұйымдастырушылық, басқарушылық және өзге де жобалық шешімдер көзделуге тиіс.

7. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындының қолданылу мерзімі үш жылды құрайды.

77-бап. Ықтимал әсер ету туралы есептің мазмұны үшін жауаптылық

1. Ықтимал әсер ету туралы есепті құрастырушы ықтимал әсер ету туралы есептің және құрастырушы алған, қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізудің өзге де нәтижелерінің сапасы үшін бастамашының алдында олардың арасында жасалған шартқа сәйкес азаматтық-құқықтық жауапты болады.

2. Ықтимал әсер ету туралы есепті құрастырушы, бастамашы қоршаған ортаға әсер ету туралы алынған мәліметтерді жасырғаны және қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу кезінде анық емес мәліметтер ұсынғаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жауаптылықта болады.

3. Қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының экология заңнамасы талаптарының сақталуын бақылауды

қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

78-бап. Белгіленіш отырған қызметті іске асыру кезінде
іс жүзіндегі әсер етуді жобадан кейінгі талдау

1. Ықтимал әсер ету туралы есепті құрастырушы іске асырылған белгіленіп отырған қызметтің ықтимал әсер ету туралы есепке және қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу нәтижелері бойынша қорытындыға сәйкестігін растау мақсатында белгіленіш отырған қызметті іске асыру кезінде іс жүзіндегі әсер етуіне жобадан кейінгі талдау (бұдан әрі – жобадан кейінгі талдау) жүргізеді.

Жобадан кейінгі талдау қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін тиісті объектіні пайдалану басталғаннан кейін кемінде он екі айдан кейін басталуға және кемінде он сегіз айдан кешіктірілмей аяқталуға тиіс.

Жобадан кейінгі талдаудың жүргізілуін тиісті объектінің операторы өз есебінен қамтамасыз етеді.

2. Ықтимал әсер ету туралы есепті құрастырушы осы баптың 1-тармағының екінші бөлігінде көрсетілген мерзімнен кешіктірмей, жобадан кейінгі талдаудың нәтижелері бойынша қорытынды дайындайды және оған қол қояды, онда іске асырылған белгіленіш отырған қызметтің ықтимал әсер ету туралы есепке және қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыға сәйкестігі немесе сәйкес еместігі туралы тұжырым жасалады. Сәйкессіздіктер анықталған жағдайда, жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытындыда осындай сәйкессіздіктердің егжей-тегжейлі сипаттамасы келтіріледі.

Құрастырушы жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытындыға қол қойылған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қол қойылған қорытындыны тиісті объектінің операторына және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жібереді.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытынды алған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде оны ресми интернет-ресурста орналастырады.

3. Жобадан кейінгі талдау жүргізу тәртібін және жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытынды нысанын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды және бекітеді.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытынды алуы бақылау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау жүргізу үшін негіз болып табылады.

4. Құрастырушы жобадан кейінгі талдау жүргізу кезінде алынған

мәліметтерді жасырғаны үшін және жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытындыда анық емес мәліметтер ұсынғаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген әкімшілік және қылмыстық жауаптылықта болады.

79-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау
жүргізуді әдістемелік қамтамасыз ету

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу жөніндегі нұсқаулық-әдістемелік құжаттарға сәйкес жүргізіледі.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыстарды орындауға және қызметтерді көрсетуге лицензиясы бар тұлғалардың қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу жөніндегі нұсқаулық-әдістемелік құжаттардың талаптарын сақтауына өз құзыреті шегінде бақылауды жүзеге асырады.

4-параграф. Траншекаралық әсерді бағалау

80-бап. Траншекаралық әсер етуге
бағалау жүргізу негіздері

1. Егер:

1) Қазақстан Республикасының аумағында жүзеге асырылуы көзделген белгіленіп отырған қызмет басқа мемлекет аумағындағы қоршаған ортаға елеулі жағымсыз трансшекаралық әсер етуі мүмкін болса;

2) Құжатты Қазақстан Республикасының аумағында іске асыру басқа мемлекет аумағындағы қоршаған ортаға елеулі жағымсыз трансшекаралық әсер етуі мүмкін болса;

3) Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру немесе Құжатты іске асыру Қазақстан Республикасының аумағындағы қоршаған ортаға елеулі жағымсыз трансшекаралық әсер етуі мүмкін болса, трансшекаралық әсерге бағалау жүргізіледі.

2. Траншекаралық әсерді бағалау бұл Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген жағдайда және Қазақстан Республикасының осындай шарттарының ережелеріне және заңнамасына сәйкес жүргізіледі.

3. Осы баптың 1-тармағының 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген

негіздерді:

1) Қазақстан Республикасының аумағында жүзеге асырылуы болжанатын белгіленіп отырған қызметтің бастамашысы белгіленіп отырған қызмет туралы өтінішті дайындау кезінде немесе одан әрі осындай қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалау барысында;

2) Қазақстан Республикасының Құжатты әзірлеуші мемлекеттік органы стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу барысында;

3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаға әсерді бағалау және стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу кезінде өз функцияларын орындау барысында анықтайды.

4. Әзірлеуші мемлекеттік орган Құжаттың әсеріне скрининг жүргізу туралы өтініш бергенге дейін немесе, егер Құжат скринингке жатпайтын болса, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау кезеңінде Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсер етудің ықтималдығын, сипаты мен ауқымын бағалауға қажетті ақпарат жинауды бастайды.

Бастамашы бағалау нәтижелері бойынша шешім беру туралы өтініш бергенге дейін белгіленіп отырған қызметтің қоршаған ортаға ықтимал елеулі жағымсыз трансшекаралық әсер етуі туралы ақпарат жинауды бастайды.

Стратегиялық экологиялық бағалауды немесе қоршаған ортаға әсерді бағалауды одан әрі жүргізу барысында, қосымша ақпараттың пайда болуына қарай осы баптың 1-тармағының 1) және 2) тармақшаларында санамаланған негіздер анықталуы мүмкін.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжатты немесе белгіленіп отырған қызметті іске асыру кезінде әсеріне скрининг барысында, сондай-ақ стратегиялық экологиялық бағалау немесе қоршаған ортаға әсерді бағалау процесінде осы баптың 1-тармағының 1) және 2) тармақшаларында санамаланған негіздердің бар-жоғын тексереді.

5. Трансшекаралық әсерді бағалау жүргізуге қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жауапты болады.

81-бап. Трансшекаралық әсер етудің шығу тарапы
Қазақстан Республикасы болып табылатын
жағдайларда оларды бағалауға бастама жасау

1. Осы Кодекстің 80-бабы 1-тармағының 1) және 2) тармақшаларында санамаланған негіздер анықталған кезде, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган трансшекаралық әсерді бағалауды бастау туралы бұйрық шығарады.

2. Трансшекаралық әсерді бағалауды бастау туралы бұйрықта (бұдан әрі – бұйрық):

1) трансшекаралық әсерді бағалауды бастау және бұрын басталған, стратегиялық экологиялық бағалауға немесе қоршаған ортаға әсерді бағалауға байланысты барлық әкімшілік рәсімді тоқтата тұру туралы шешім;

2) стратегиялық экологиялық бағалау үшін – әзірлеуші мемлекеттік органнан сұратылатын мыналарды:

Құжаттың әсер етуіне скрининг жүргізу туралы өтінішті;

стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау туралы өтінішті;

Құжаттың әсер етуіне скринингтің нәтижелері туралы қорытындыны;

стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау туралы қорытындыны;

егер Қазақстан Республикасының заңнамасында Құжаттың тұжырымдамасын әзірлеу көзделсе, оның жобасын;

Қазақстан Республикасының заңнамасында тұжырымдамасын алдын ала әзірлеу көзделмеген Құжатты іске асырудың негізгі бағыттары мен мерзімдері туралы ақпаратты;

Құжат жобасының оны іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсер етуі туралы ақпарат қамтылған фрагментін;

стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсер етуі туралы ақпарат қамтылған фрагментін қамтитын құжаттардың және (немесе) ақпараттың тізбесі;

3) қоршаған ортаға әсерді бағалау үшін – белгіленіп отырған қызметтің бастамашысынан сұратылатын, мыналарды:

бастамашының трансшекаралық әсерді бағалау нәтижелері бойынша шешім шығару туралы өтінішін;

белгіленіп отырған қызмет туралы өтінішті;

белгіленіп отырған қызметтің әсер етуіне скринингтің нәтижелері туралы қорытындыны;

қоршаған ортаға әсерді бағалауды қамту саласын айқындау туралы қорытындыны;

ықтимал әсер ету туралы есептен белгіленіп отырған қызметті іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсер етуі туралы ақпарат қамтылған үзіндіні қамтитын құжаттардың және (немесе) ақпараттың тізбесі;

4) осы баптың 3-тармағында көрсетілген, осы тармақтың 2) және 3) тармақшаларында санамаланған құжаттарға және (немесе) ақпаратқа қойылатын талаптар қамтылуға тиіс.

3. Осы баптың 2-тармағының 2) және 3) тармақшаларында санамаланған құжаттар және (немесе) ақпарат электрондық нысанда қазақ немесе орыс тілінде ұсынылуға тиіс.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бұйрық қабылданған күннен кейінгі жұмыс күнінен кешіктірмей, оның көшірмесін әзірлеуші мемлекеттік органға немесе бастамашыға жібереді немесе табыс етеді.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлеуші мемлекеттік органнан немесе бастамашыдан бұйрықта көрсетілген талаптарға сәйкес келетін құжаттарды алған күннен кейінгі үш жұмыс күні ішінде қатысы бар тараптарға одан әрі беру үшін мынадай құжаттарды:

1) мыналарды:

Құжат немесе белгіленіп отырған қызмет туралы ақпаратты, оның ішінде әзірленетін құжаттың немесе белгіленіп отырған қызметтің қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсер етуі туралы барлық қолда бар мәліметті;

бағалау нәтижелері бойынша Құжатты бекітудің немесе шешім қабылдаудың тәртібі мен құқықтық салдарлары туралы ақпаратты;

мүдделі мемлекеттік органдардың және жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстарын беру мерзімдерін қоса алғанда, стратегиялық экологиялық бағалау немесе қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу тәртібі туралы ақпаратты;

қатысы бар тараптардың трансшекаралық әсерді бағалауға қатысу ниеті туралы жауап беруіне арналған, күнтізбелік он бес күннен аспауға тиіс мерзім туралы хабарламаны қамтитын хатты;

2) бұйрықтың талаптарына сәйкес әзірлеуші мемлекеттік орган немесе бастамашы берген құжаттарды және (немесе) ақпаратты;

3) егер бар болса және қатысы бар тараптың трансшекаралық әсерді бағалауға қатысу туралы шешіміне олардың әсер етуі мүмкін болса, қосымша материалдарды Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігіне жібереді.

6. Қатысы бар тараптар трансшекаралық әсерді бағалауға қатысудан бас тартқан не олар хабарламада көрсетілген мерзімде жауап бермеген жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бұл туралы тиісті әзірлеуші мемлекеттік органды немесе белгіленіп отырған қызметтің бастамашысын хабардар ете отырып, осы мерзімнен кейінгі жұмыс күні ішінде трансшекаралық әсерді бағалауды тоқтату және стратегиялық экологиялық бағалауға немесе қоршаған ортаға әсерді бағалауға байланысты бұрын басталған әкімшілік рәсімдерді қайта бастау туралы бұйрық қабылдайды.

7. Егер осы баптың 5-тармағына сәйкес өзіне жіберілген құжаттарды

алған, қатысы бар тараптардың ең болмағанда біреуі хабарламада көрсетілген мерзімде өзінің трансшекаралық әсерді бағалауға қатысу ниеті туралы хабарласа, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бес жұмыс күні ішінде мұндай тараппен ақпарат алмасу және одан әрі консультацияларды өткізу тәртібін, мерзімдерін, орнын, қатысы бар тарапқа ұсынылуға жататын құжаттардың тілін және (немесе) ақпаратты, трансшекаралық әсерді бағалау жүргізудің өзге де шарттарын белгілеу мақсатында бастапқы консультацияларды ұйымдастырады.

Трансшекаралық әсерді бағалау бойынша қатысы бар тараптармен консультациялар өткізудің жалпы мерзімі күнтізбелік бір жүз сексен күннен аспауға тиіс.

82-бап. Трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу тәртібі

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бастапқы консультациялар барысында келісілген тәртіп пен шарттарға сәйкес қатысы бар тараптармен консультациялар өткізуді ұйымдастырады.

Консультациялар жүргізу кезінде тараптар Қазақстан Республикасының жұртшылығымен қатар қатысы бар тараптар жұртшылығының стратегиялық экологиялық бағалауға немесе қоршаған ортаға әсерді бағалауға қатысу тәртібі мен шарттарын келісуі мүмкін.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау және оның сапасын бағалау жөніндегі есепті дайындау аяқталғаннан не ықтимал әсер ету туралы есепті дайындау аяқталғаннан кейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының қатысы бар тараптармен консультациялары кезінде айқындалған тілге аударылуға тиіс болатын Құжаттың, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің, ықтимал әсер ету туралы есептің фрагменттерін, стратегиялық экологиялық бағалауға не қоршаған ортаға әсерді бағалауға байланысты өзге де құжаттаманы және (немесе) ақпаратты айқындайды және бұл туралы әзірлеуші мемлекеттік органды немесе белгіленіп отырған қызметтің бастамашысын хабардар етеді.

3. Әзірлеуші мемлекеттік орган немесе белгіленіп отырған қызметтің бастамашысы осы баптың 2-тармағында көрсетілген хабарламаны алған күннен кейінгі он бес жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға Құжаттан, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептен немесе ықтимал әсер ету туралы есептен, стратегиялық экологиялық бағалауға не қоршаған ортаға әсерді бағалауға байланысты өзге де құжаттамадан және (немесе) ақпараттан фрагменттерді олардың хабарламада көрсетілген тілге нотариат куәландырған аудармасымен бірге ұсынады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы тармақтың бірінші бөлігінің талаптарына сәйкес келетін ақпаратты және басқа құжаттарды алған күннен кейінгі бес жұмыс күні ішінде оларды трансшекаралық әсерді бағалауға қатысқан қатысы бар тараптарға әрі қарай беру үшін Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігіне жібереді.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжаттың, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің, ықтимал әсер ету туралы есептің негізінде, сондай-ақ Құжаттың немесе белгіленіп отырған қызметтің қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсер етуіне байланысты өзге де ақпарат пен құжаттардың негізінде қатысы бар тараптармен мыналарды:

Құжаттың ықтимал балама ережелерін немесе белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру нұсқаларын;

шығу тарапының қаражаты есебінен трансшекаралық әсер етуді азайту және осындай шараларды қолдану салдарларының мониторингі жөніндегі ықтимал шараларды;

Құжатты немесе белгіленіп отырған қызметті іске асыру кезінде қоршаған ортаға кез келген трансшекаралық әсер етуін азайтуда тараптардың өзара көмегінің басқа да нысандарын талқылау қамтылатын консультациялар өткізуді ұйымдастырады.

5. Қатысы бар тараптармен консультациялар барысында консультацияларды өткізу кезінде келісілген тәртіппен және мерзімдерде қатысы бар тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығының ескертпелері мен ұсыныстарын жинау, сондай-ақ қатысы бар тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығының осы Кодекске және қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына сәйкес Құжат жобасы, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп пен ықтимал әсер ету туралы есеп бойынша өткізілетін қоғамдық тыңдауларға қатысуы ұйымдастырылуы мүмкін.

6. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қатысы бар тараптармен консультациялар барысында алынған, сондай-ақ стратегиялық экологиялық бағалау немесе қоршаған ортаға әсерді бағалау процесінде өз функцияларын орындау кезінде қатысы бар тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығы ұсынған ескертпелер мен ұсыныстардың қаралуы мен ескерілуін қамтамасыз етеді.

Әзірлеуші мемлекеттік орган және бастамашы Құжаттың және стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің не ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын дайындау кезінде қатысы бар тараптармен консультациялардың нәтижелерін, қатысы бар тараптардың мүдделі

органдары мен жұртшылығының ескертпелері мен ұсыныстарын қарауға және ескеруге міндетті.

Құжатты бекітуге уәкілеттік берілген мемлекеттік орган Құжатты бекіту кезінде қатысы бар тараптармен консультациялардың нәтижелерін, қатысы бар тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығының ескертпелері мен ұсыныстарын ескеруге міндетті.

7. Әзірлеуші мемлекеттік орган және бастамашы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қатысы бар тараптармен консультациялар барысында айқындалған тілге нотариат куәландырған аудармасы бар мынадай құжаттарды және (немесе) ақпаратты:

түпкілікті редакциядағы экологиялық есептің және бекітілген Құжаттың фрагменттерін;

бағалау нәтижелері бойынша шешімнің фрагменттерін;

стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті дайындау, Құжатты бекіту немесе бағалаудың нәтижелері бойынша шешім шығару кезінде қатысы бар тараптармен консультациялардың нәтижелері, қатысы бар тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығының ескертпелері мен ұсыныстары қалай ескерілгені, сондай-ақ қолда бар балама нұсқалардың ішінен бекітілген Құжаттың ережелерін немесе бағалау нәтижелері бойынша шешімдерді таңдап алу себептерін көрсете отырып, түсіндірмесі бар анықтаманы;

бағалау нәтижелері туралы шешімнің негізінде мемлекеттік орган берген немесе қабылдаған рұқсаттың немесе хабарламаны қабылдау туралы талонның көшірмелерін (егер қоршаған ортаға әсер етуі бағалануға жататын белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру үшін рұқсаттар алу немесе хабарламаларды Қазақстан Республикасының рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес мемлекеттік органдарға жіберу қажет болған жағдайда) ұсынуға міндетті.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің екінші және үшінші абзацтарында көрсетілген құжаттардың фрагменттерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

8. Әзірлеуші мемлекеттік орган және бастамашы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қатысы бар тараптармен консультациялар барысында айқындалған тілге нотариат куәландырған аудармасымен бірге жобадан кейінгі талдау туралы есептерді (егер оны жүргізу қажеттігі бағалау нәтижелері жөніндегі шешімде немесе қатысы бар тараппен келісімде белгіленсе) немесе Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға елеулі әсер етудің мониторингі туралы есептерді ұсынуға міндетті.

9. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 7 және 8-тармақтарында көрсетілген құжаттар ұсынылған күннен кейінгі бес

жұмыс күні ішінде оларды одан әрі трансшекаралық әсерді бағалауға қатысқан қатысы бар тараптарға беру үшін Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігіне жібереді.

10. Әзірлеуші мемлекеттік органда, бастамашыда немесе Қазақстан Республикасының мүдделі органдарында трансшекаралық әсерді бағалау нәтижелеріне әсер ететін қосымша ақпарат пайда болған не қатысы бар тараптан онда осындай ақпараттың пайда болуы туралы хабарлама алынған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қатысы бар тараппен консультациялар жүргізеді, олардың барысында тараптар бекітілген Құжатқа, бағалау нәтижелері жөніндегі не елеулі жағымсыз трансшекаралық әсер етуді жою немесе азайту бойынша шаралар қабылдау туралы шешімге тиісті өзгерістер енгізу туралы мәселені қарайды.

83-бап. Бастамашының, әзірлеуші мемлекеттік органның және
қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның
трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу
кезіндегі құқықтары мен міндеттері

1. Бастамашының және әзірлеуші мемлекеттік органның қатысы бар тараптармен консультацияларды қоса алғанда, трансшекаралық әсерді бағалауға қатысуға құқығы бар.

2. Бастамашы және әзірлеуші мемлекеттік орган:

1) белгіленіп отырған қызметті немесе Құжатты іске асыру кезінде қоршаған ортаға ықтимал елеулі жағымсыз трансшекаралық әсер етуді анықтау;

2) Құжаттың әсеріне скрининг жүргізу, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау, белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу, қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау үшін ұсынылатын құжаттарда қоршаған ортаға ықтимал елеулі жағымсыз трансшекаралық әсер ету туралы толық және негізді ақпаратты көрсету;

3) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепте немесе ықтимал әсер ету туралы есепте ықтимал елеулі зиянды жағымсыз трансшекаралық әсер етуді тиісінше бағалау;

4) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қатысы бар тараптарға беруге арналған, осы Кодекстің талаптарына сәйкес келетін құжаттарды ұсыну;

5) қатысы бар тараптардың жұртшылығы өкілдерінің қатысуымен қоғамдық тыңдаулар өткізілген жағдайда, тиісті сападағы аударма

қызметтерін қамтамасыз ету;

6) трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жәрдемдесу;

7) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті, Құжатты және ықтимал әсер ету туралы есепті дайындау кезінде қатысы бар тараптармен консультациялардың нәтижелерін, сондай-ақ қатысы бар тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығы, оның ішінде қоғамдық тыңдаулар барысында ұсынған барлық ескертпе мен ұсынысты ескеру;

8) қатысы бар тараптарға кейіннен беру үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға Қазақстан Республикасының қатысы бар тараптармен консультациялары барысында айқындалған тілге нотариат куәландырған аудармасын қоса бере отырып, мемлекеттік орган бағалау нәтижелері бойынша шешім негізінде берген немесе қабылдаған рұқсаттың немесе хабарламаны қабылдау туралы талонның көшірмелерін ұсыну (егер қоршаған ортаға әсер етуі бағалануға жататын белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру үшін рұқсаттар алу немесе мемлекеттік органдарға Қазақстан Республикасының рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес хабарламаларды жіберу қажет болған жағдайда) үшін жауапты болады.

3. Бастамашы, егер Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мұндай шығындар бюджет есебінен өтелмесе не, егер трансшекаралық әсер етудің шығу тарапымен консультациялар нәтижесінде мұндай шығындарды осы шығу тарапының өтейтіні белгіленбесе, трансшекаралық әсерді бағалау жүргізуге байланысты шығындардың ауыртпалығын көтереді.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) трансшекаралық әсерді бағалауға байланысты барлық материалды ресми интернет-ресурста орналастыруға және олардың жалпыға бірдей қолжетімділігін қамтамасыз етуге;

2) егер осы Кодексте өзгеше мерзім көзделмесе және трансшекаралық әсерді бағалауға қатысатын қатысы бар тараппен консультациялар барысында өзгеше мерзім келісілмесе, қатысы бар тараптарға одан әрі беруге арналған құжаттарды бастамашыдан немесе әзірлеуші мемлекеттік органнан алған күннен кейінгі үш жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігіне беруге міндетті.

84-бап. Қазақстан Республикасының трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысы бар тарап ретінде қатысуы

1. Қазақстан Республикасы шет мемлекеттің іске асырылуы Қазақстан Республикасында қоршаған ортаға елеулі жағымсыз трансшекаралық әсер етуі

мүмкін қызметті жоспарлау немесе Құжатты әзірлеу туралы хабарламасын алған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының трансшекаралық әсерді бағалауға қатысы бар тарап ретінде қатысуын ұйымдастырады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 1-тармағында көрсетілген хабарлама алынған күннен кейінгі екі жұмыс күні ішінде хабарламаны, сондай-ақ Қазақстан Республикасының жұртшылығын трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу қажеттігі туралы өз пікірін айтуға және белгіленіп отырған қызмет пен әзірленетін Құжатқа байланысты мәселелер бойынша ескертпелер мен ұсыныстар ұсынуға шақыруды ресми интернет-ресурста орналастырады.

3. Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру немесе Құжатты іске асыру Қазақстан Республикасының аумағындағы қоршаған ортаға елеулі жағымсыз трансшекаралық әсер етуі мүмкін деп пайымдауға негіздер болған кезде, Қазақстан Республикасының Үкіметі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ұсынуы бойынша осындай трансшекаралық әсер ету шыққан мемлекетке трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу туралы өтініші бар жолданым жіберуге құқылы.

4. Трансшекаралық әсерді бағалау басталғаннан кейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) қатысы бар аумақтардың мүдделі жұртшылығы мен жергілікті атқарушы органдарын трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу туралы хабардар етуді қамтамасыз етеді;

2) осы Кодекстің 73-бабына сәйкес қоғамдық тыңдаулар өткізуді қамтамасыз етеді;

3) трансшекаралық әсерді бағалау шеңберінде осындай трансшекаралық әсер ету шыққан мемлекетпен консультациялар жүргізеді.

5. Қатысы бар аумақтардың жұртшылығын және жергілікті атқарушы органдарын трансшекаралық әсерді бағалау жүргізу туралы хабардар етуге арналған шығындар, егер трансшекаралық әсер ету шыққан тараппен консультациялар нәтижесінде мұндай шығындарды шығу тарапының өтейтіні белгіленбесе, бюджеттен өтеледі.

8-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ САРАПТАМА

85-бап. Қазақстан Республикасындағы экологиялық сараптама туралы жалпы ережелер

1. Экологиялық сараптама деп экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманың Қазақстан Республикасының экология заңнамасы талаптарына сәйкестігін белгілеуге бағытталған және осындай құжаттаманы іске асырудың халықтың денсаулығына және қоршаған ортаға ықтимал елеулі қолайсыз әсер етуінің алдын алу, сондай-ақ Қазақстан Республикасының орнықты дамуының экологиялық негіздерін қамтамасыз ету мақсатында жүзеге асырылатын сараптама қызметі түсініледі.

2. Экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы іске асыру деп осы Кодексте тиісті құжаттаманы бекіту, осындай құжаттамада көзделген шешімдерге сәйкес қызметті жүзеге асырудың басталуы мен барысы, ал нормативтік құқықтық актінің жобасына қатысты – осындай нормативтік құқықтық актіні қабылдау және қолданысқа енгізу түсініледі.

3. Осы Кодексте экологиялық сараптаманың мынадай түрлерін:

- 1) мемлекеттік экологиялық сараптаманы;
- 2) қоғамдық экологиялық сараптаманы жүргізуге қойылатын талаптар белгіленеді.

86-бап. Экологиялық сараптаманың қағидаттары

Экологиялық сараптама жүргізу осы Кодекстің 5-бабында баяндалған жалпы қағидаттарға қосымша мынадай арнайы қағидаттарға негізделеді:

1) тәуелсіз болу қағидаты: сарапшылар экологиялық сараптаманы жүргізу кезінде өз бағалауы мен тұжырым жасауында еркін болады, Қазақстан Республикасының экология заңнамасын, фактілерді, оларды негіздеудің ғылыми қағидаттарын басшылыққа алады;

2) ғылыми негізділік пен объективтілік қағидаты: экологиялық сараптаманың тұжырымдары аргументтелуге, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына, ғылыми білімдер мен ғылыми-техникалық жетістіктердің қазіргі заманғы даму деңгейіне сәйкес келуге және сарапшылардың бейтарап әрі объективті пікіріне негізделуге тиіс.

1-параграф. Мемлекеттік экологиялық сараптама

87-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама объектілері

Міндетті мемлекеттік экологиялық сараптамаға мынадай мемлекеттік экологиялық сараптама объектілері жатады:

- 1) экологиялық рұқсаттар алу үшін I және II санаттағы объектілерді салу

және (немесе) пайдалану жөніндегі жобалау құжаттамасы және осы Кодексте көзделген өзге де жобалау құжаттары;

2) қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны дайындау кезінде қажетті III санаттағы объектілерді салу және (немесе) пайдалану жөніндегі жобалау құжаттамасы және осы Кодексте көзделген өзге де жобалау құжаттары;

3) орталық мемлекеттік органдар және жергілікті мемлекеттік басқару органдары әзірлейтін, іске асырылуы қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуге әкелуі мүмкін Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің жобалары;

4) «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес әзірленетін ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды функционалдық аймақтарға бөлуді және инфрақұрылымды дамытудың бас жоспарларын қоса алғанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды құру және кеңейту, ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлерін босалқы жерлерге ауыстыру, республикалық және жергілікті республикалық және жергілікті маңызы бар мемлекеттік табиғи қаумалдар мен республикалық маңызы бар мемлекеттік қорық аймақтарын тарату мен олардың аумақтарын азайту жөніндегі жаратылыстану-ғылыми және техникалық-экономикалық негіздемелердің, табиғат қорғау ұйымын басқару жоспарларының жобалары;

5) аумақтарды зерттеудің осы аумақтарды экологиялық зілзала немесе төтенше экологиялық жағдай аймақтарына жатқызуды негіздейтін материалдары;

6) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында айқындалған шектес мемлекеттердің қоршаған ортасына әсер етуі мүмкін немесе оны жүзеге асыру үшін шектес мемлекеттермен ортақ табиғи объектілерді пайдалану қажет болатын не шектес мемлекеттердің, оның ішінде «Байқоңыр» кешені бойынша мүдделерін қозғайтын шаруашылық қызметтің жобалары;

7) бұрын ядролық қаруды сынау жүргізілген, сондай-ақ әскери полигондардың әсеріне ұшыраған жерлерді кешенді экологиялық зерттеп-қарау материалдары;

8) мемлекеттік орман иеліктерінің орман орналастыру жобалары және мемлекеттік орман қорын санаттарға жатқызу, бір санаттан басқасына ауыстыру, сондай-ақ орман пайдалануға тыйым салынатын немесе шектелетін ерекше қорғау учаскелерін бөлу үшін орман орналастыру және (немесе) арнайы зерттеулер;

9) Қазақстан Республикасының заңдарында мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысының міндетті болуы көзделген, экологиялық

рұқсатты талап етпейтін қызмет түрлеріне арналған жобалау құжаттары жатады.

Осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген мемлекеттік экологиялық сараптама объектілері бойынша мемлекеттік экологиялық сараптама экологиялық рұқсаттар беру рәсімі шеңберінде жүргізіледі және мемлекеттік экологиялық сараптаманың жеке қорытындысы берілмейді.

88-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын органдар

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) экологиялық рұқсаттарды беру рәсімі шеңберінде, сондай-ақ кешенді экологиялық рұқсаттарды қайта қарау рәсімі шеңберінде I санаттағы объектілерді салу және (немесе) пайдалану жөніндегі жобалау құжаттамасына;

2) кешенді экологиялық рұқсаттар беру рәсімі шеңберінде II санаттағы объектілерді салу және (немесе) пайдалану жөніндегі жобалау құжаттамасына, операторлар оларды ерікті түрде алған жағдайда;

3) осы Кодекстің 87-бабы бірінші бөлігінің 3) – 8) тармақшаларында көрсетілген мемлекеттік экологиялық сараптама объектілеріне қатысты ұйымдастырады және жүргізеді.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген мемлекеттік экологиялық сараптаманың өзге объектілеріне қатысты құзыреті қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларында (бұдан әрі – мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидалары) айқындалады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның, оның құрылымдық және аумақтық бөлімшелерінің арасында мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу жөніндегі функциялар мен өкілеттіктерді бөлуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары:

1) әсер етуге экологиялық рұқсаттар беру рәсімі шеңберінде II санаттағы объектілерді салу және (немесе) пайдалану жөніндегі жобалау құжаттамасына;

2) қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны дайындау кезінде III санаттағы объектілерді салу және (немесе) пайдалану жөніндегі жобалау

құжаттамасына;

3) мемлекеттік экологиялық сараптамасы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның құзыретіне кірмейтін Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген мемлекеттік экологиялық сараптаманың өзге де объектілеріне қатысты ұйымдастырады және жүргізеді.

89-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу тәртібі

1. Мемлекеттік экологиялық сараптама осы Кодекске және мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларына сәйкес ұйымдастырылады және жүргізіледі.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптамаға құжаттама мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларына сәйкес электрондық нысанда ұсынылады.

3. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу мерзімдері, сарапшылардың ескертулерін жіберу және өтініш берушінің осындай ескертулерді жою рәсімі мен мерзімдері:

1) кешенді экологиялық рұқсаттар беру рәсімі шеңберінде осы Кодекстің 115-бабында;

2) кешенді экологиялық рұқсаттарды қайта қарау рәсімі шеңберінде осы Кодекстің 118-бабында айқындалады.

4. Әсер етуге экологиялық рұқсаттар беру рәсімі шеңберінде мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу мерзімдері мен сарапшылардың ескертулерін жіберу және өтініш берушінің осындай ескертулерді жою мерзімдері осы Кодекстің 123-бабында айқындалады.

5. Осы Кодекстің 87-бабының 1) және 2) тармақшаларын қоспағанда, осы Кодекстің 87-бабында көрсетілген объектілерге қатысты мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу мерзімдері, сарапшылардың ескертулерін жіберу және өтініш берушінің осындай ескертулерді жою рәсімі мен мерзімдері, мемлекеттік экологиялық сараптаманың теріс қорытындысын беру үшін негіздер мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларында айқындалады.

6. Осы Кодекстің 87-бабының 2) тармақшасында көрсетілген объектілерге қатысты мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу мерзімі осы баптың 2-тармағына сәйкес құжаттар топтамасы ұсынылған кезден бастап он бес жұмыс күнінен аспауға тиіс.

Мемлекеттік экологиялық сараптама қорытындысын беретін жергілікті атқарушы орган құжаттарды тіркелген күнінен бастап үш жұмыс күнінен аспайтын мерзімде олардың толық және жиынтықты болуы тұрғысынан қарайды. Көрсетілген мерзім ішінде өтініш қарауға қабылданады не осындай өтінішті қайтару себептері көрсетіле отырып, құжаттар топтамасы толық және (немесе) толық мәліметтер ұсынылмаған жағдайда қайтарылады.

Мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылатын жобалар мен оларға қоса берілетін материалдар бойынша ескертулер болған кезде, сарапшылар мұндай ескертулерді оларды ұсынған тұлғаға жеті жұмыс күні ішінде жібереді, оларды тапсырыс беруші ескертулер берілген күннен бастап үш жұмыс күні ішінде жояды.

Ескертулер жойылмаған жағдайда, осы тармақтың бірінші бөлігінде айқындалған мерзімде мемлекеттік экологиялық сараптаманың теріс қорытындысы беріледі.

Бұрын жіберілген ескертулер жойылған жағдайда, мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы беріледі.

90-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысы

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысында:

1) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманың Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарына сәйкестігі;

2) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы іске асыру туралы шешім қабылдауға жол беруге болатыны туралы тұжырымдар қамтылады.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттама Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарына сәйкес келмеген жағдайда, мемлекеттік экологиялық сараптаманың теріс қорытындысы шығарылады.

3. Мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы міндетті мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысын алғанға дейін іске асыруға тыйым салынады.

4. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысына осы Кодекстің 88-бабының 2-тармағына сәйкес айқындалған өз құзыреті шегінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының, оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары қол қояды.

5. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысының күшін жоюды оны берген орган осындай қорытынды берілген тұлғаның жазбаша өтініші немесе келісімі негізінде жүзеге асырады.

6. Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарын бұзушылық анықталған кезде, мемлекеттік экологиялық сараптаманың он қорытындысынан айыру (оны кері қайтарып алу) сот тәртібімен жүзеге асырылады.

91-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшелер басшыларының құқықтары

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшелер басшыларының:

- 1) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу әдістерін айқындауға;
- 2) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған, олардың толық және жиынтықты болуы бөлігінде Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарына сай келмейтін құжаттарды қабылдамауға;
- 3) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттарға осы Кодекске сәйкес аргументті ескертпелер жіберуге, оның ішінде есеп-кисаптарында қателер мен басқа да сәйкессіздіктер бар, түзетілуі қосымша зерттеулер, іздестіру жұмыстарын немесе өзге де іс-шаралар жүргізуді талап ететін құжаттарды пысықтауға қайтаруға;
- 4) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу үшін қажетті, ұсынылуы мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларында регламенттелген қосымша материалдарды сұратуға;
- 5) осы Кодекске сәйкес мемлекеттік экологиялық сараптаманың сараптама кеңестерін құруға, оларды басқаруға және олардың қызметін ұйымдастыруға;
- 6) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесінде арнаулы зерттеулер жүргізу үшін сырттан сарапшыларды тартуға;
- 7) мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшелердің және құрылатын сараптама кеңестерінің қызметін бақылауды жүргізуге;
- 8) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу бөлігінде Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін тұлғаларды жауапқа тарту туралы мәселелерді шешу үшін тиісті материалдарды дайындауға және құқық қорғау органдары мен өзге де органдарға беруге құқығы бар.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу кезінде осы баптың 1-тармағында көрсетілген бөлімшелердің басшылары тәуелсіз болады және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әрекет етеді.

3. Бөлімшелер басшыларының тәуелсіз болуы Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін шарттарды қамтитын, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін өздері туралы ережелермен қамтамасыз етіледі.

92-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшесінің мемлекеттік қызметшісі мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы болып табылады.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың объектісіне тапсырыс берушінің немесе оны әзірлеушінің басшыларымен жақын туыстық немесе жекжаттық қатынаста тұратын адам мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізуге тартыла алмайды.

3. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы өзі орындаған сараптама үшін Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады.

4. Мемлекеттік экологиялық сараптама сарапшысының мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізуға байланысты қызметіне мемлекеттік органдардың, жеке, заңды тұлғалар мен лауазымды адамдардың араласуына тыйым салынады.

5. Мемлекеттік экологиялық сараптама сарапшысының бұзылған құқықтары қорғалуға жатады, ал мұндай бұзушылыққа кінәлі адамдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады.

6. Мемлекеттік экологиялық сараптама сарапшысының:

1) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу мерзімі шегінде оны жүргізу үшін қажетті, мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы жан-жақты және объективті түрде бағалау мақсатында ұсынылуы мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларында регламенттелген қосымша материалдарды сұратуға;

2) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесінде арнаулы зерттеулер жүргізу үшін сыртқы сарапшыларды тартуға бастама жасауға;

3) мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшенің басшысына мемлекеттік экологиялық сараптама жұмысын ұйымдастыруды, әдіснаманы, оны жүргізу тәртібі мен қағидаттарын жетілдіру жөнінде ұсыныстар енгізуге;

4) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттама бойынша, мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысына қоса

берілетін ерекше пікір қалыптастыруға құқығы бар. Сарапшы қалыптастырған ерекше пікір тек ақпараттық сипатта болады және мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы іске асыру кезінде сақтау үшін міндетті болып табылмайды.

7. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы:

1) мемлекеттік экологиялық сараптаманы кешенді, объективті және сапалы жүргізуді қамтамасыз етуге;

2) Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарын сақтай отырып, мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізуге;

3) мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүргізудің белгіленген мерзімдері мен тәртібін сақтауға;

4) мемлекеттік экологиялық сараптаманың аргументті қорытындыларын дайындауға және оларды мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы іске асыру туралы шешім қабылдайтын органдарға және тапсырыс берушілерге уақтылы беруге;

5) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттарға жіберілетін ескертпелерді Қазақстан Республикасы экология заңнамасының нақты нормалары мен талаптарын және (немесе), егер осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсер етуге міндетті бағалау жүргізу талап етілетін болса, қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындының тұжырымдарын көрсете отырып, дәлелді түрде негіздеуге;

6) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманың сақталуын қамтамасыз етуге және құпия құжаттарға қатысты өз әрекеттерін оларды ұсынған адаммен келісуге, өзіне сеніп тапсырылған мәліметтердің жария етілуіне жол бермеуге міндетті.

93-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесінде сырттан сарапшыларды тарту

1. Егер мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшыларында жоқ арнайы білім талап етілсе, мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын органдардың сараптама қорытындылары үшін өзге де мемлекеттік органдар мен ұйымдарға, сондай-ақ тиісті білімі мен тәжірибесі бар жекелеген ұлттық және халықаралық сарапшыларға өтініш жасауға құқығы бар.

2. Сыртқы сарапшыларды тарту Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

94-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сараптама кеңестері

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның жанынан өздері туралы ережелерге сәйкес әрекет ететін тұрақты консультативтік-кеңесші органдар болып табылатын мемлекеттік экологиялық сараптаманың сараптама кеңестері құрылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның мемлекеттік экологиялық сараптамасының сараптама кеңестері туралы ережелерді, олардың дербес құрамдарын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының басшысы және оның аумақтық органдарының басшылары бекітеді.

3. Функциялары қоршаған ортаны қорғауға байланысты мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары, ғылыми-зерттеу мекемелерінің, жоғары оқу орындарының ғалымдары, практик-мамандар және жұртшылықтың өкілдері мемлекеттік экологиялық сараптаманың сараптама кеңестерінің мүшелері бола алады.

4. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сараптама кеңестерінің қарауына:

1) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезінде экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету проблемаларын, қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды пайдалану мен молықтыру мәселелерін талқылау;

2) экологиялық қауіптілігі жоғары объектілерге қатысты мемлекеттік экологиялық сараптама қорытындыларының жобаларын қарау жатады.

95-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың жариялылығы

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың жариялылығы және жұртшылықтың қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану мәселелері бойынша шешімдер қабылдауға қатысуы қоғамдық тыңдаулар өткізу жолымен қамтамасыз етіледі.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезеңінде мүдделі жұртшылықтың өз пікірін білдіруіне мүмкіндік беріледі.

3. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысы берілгенінен кейін ол бес жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның немесе оның аумақтық бөлімшесінің интернет-ресурсында орналастырылуға және орналастырылған күнінен бастап кемінде отыз жұмыс күні ашық қолжетімділікте болуға тиіс.

4. Мүдделі жұртшылық мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысына Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен дау айтуға құқылы.

96-бап. Қоғамдық тыңдаулар өткізу

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыру процесінде қоғамдық тыңдаулар өткізу міндетті болып табылады.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптама шеңберіндегі қоғамдық тыңдаулар қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына сәйкес өткізіледі.

97-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезіндегі келіспеушіліктерді қарау тәртібі

1. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезіндегі келіспеушіліктер келіссөздер арқылы не сот тәртібімен қаралады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мемлекеттік экологиялық сараптама мәселелері бойынша келіспеушіліктерді мүдделі тараптардың кез келген өтініш жасауы бойынша келіссөздер арқылы қарайды.

2-параграф. Қоғамдық экологиялық сараптама

98-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама

1. Қоғамдық экологиялық сараптаманы коммерциялық емес ұйымдар құратын сараптама комиссиялары ерікті негіздерде жүргізеді.

2. Қоғамдық экологиялық сараптама кез келген қызметті адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына қолайлы қоршаған ортаны сақтау жөніндегі қоғамдық мүдделердің сақталуы тұрғысынан қарайды.

3. Жеке және заңды тұлғалар қоғамдық экологиялық сараптаманың бастамашысы бола алады.

99-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы

1. Коммерциялық емес ұйым қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы болып танылады, оның атынан қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы хабарлама беріледі және сараптама комиссиясының қызметін ұйымдастыру бойынша шаралар қабылданады.

2. Қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының:

1) қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғадан қоғамдық экологиялық сараптама жүргізуге қажетті құжаттар мен материалдарды сұратуға;

2) қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу үшін сараптама комиссиясын құруға;

3) мемлекеттік органдарға, жергілікті өзін-өзі басқару органдарына, лауазымды адамдарға, жеке және заңды тұлғаларға қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысын ұсынуға құқығы бар.

3. Қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы:

1) осы Кодекстің талаптарына сәйкес қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастыруға;

2) жұртшылықтың қоғамдық экологиялық сараптаманың барысы мен нәтижелері туралы хабардар етілуін және қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысын дайындау кезінде қоғамдық пікірдің ескерілуін қамтамасыз етуге;

3) қоғамдық экологиялық сараптама қорытындысының жұртшылық үшін жариялылығын қамтамасыз етуге міндетті.

100-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшылары

1. Қаралатын мәселе бойынша ғылыми және (немесе) практикалық білімі бар және қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы осындай сараптаманы жүргізуге тартқан жеке тұлға қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшысы болып табылады.

2. Мыналар:

1) қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғаның өкілі;

2) ықтимал әсер ету туралы есепті жасаушының өкілі;

3) қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғамен немесе ықтимал әсер ету туралы есепті жасаушымен еңбек немесе өзге де шарттық қатынастарда тұратын жеке тұлға;

4) қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғамен немесе ықтимал әсерлер туралы есепті жасаушымен шарттық қатынастарда тұратын заңды тұлғаның өкілі қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшысы бола алмайды.

3. Қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшысы оны жүргізуге Қазақстан Республикасының заңнамасына және қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы берген тапсырмаға сәйкес қатысады.

4. Қоғамдық экологиялық сараптама сарапшысының қоғамдық экологиялық сараптаманы жүргізу кезінде қоғамдық экологиялық

сараптаманың объектісі бойынша ерекше пікір білдіруге құқығы бар, ол қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысына қоса беріледі.

5. Қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшысы:

1) Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарын сақтауға;

2) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі бойынша қорытынды тұжырымдарының объективтілігі мен негізділігін, сондай-ақ мүдделі жұртшылықтан қоғамдық экологиялық сараптама объектісі бойынша ескертулер мен ұсыныстардың ескерілуін қамтамасыз етуге;

3) қоғамдық экологиялық сараптамаға ұсынылған материалдардың сақталуын және мәліметтердің құпиялылығын қамтамасыз етуге, сондай-ақ зияткерлік меншік құқықтарының бұзылуына жол бермеуге міндетті.

101-бап. Қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғаның құқықтары мен міндеттері

1. Қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғаның:

1) белгіленіп отырған және жүзеге асырылатын қызмет бойынша құжаттамада қамтылған, заңмен қорғалатын құпия мәліметтердің қорғалуына;

2) қоғамдық экологиялық сараптама жүргізудің барысы мен нәтижелері туралы ақпарат алуға және ақпаратқа қолжетімділікке ие болуға;

3) қоғамдық экологиялық сараптама шеңберінде өткізілетін қоғамдық тыңдауларға және өзге де іс-шараларға қатысуға;

4) қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысына өз түсіндірмелері мен комментарийлерін ұсынуға құқығы бар.

2. Қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлға:

1) қоғамдық экологиялық сараптама жүргізуге қажетті құжаттар мен материалдарды;

2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысында жазылған ұсынымдарға жазбана жауапты ұсынуға міндетті.

102-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманы қаржыландыру

Қоғамдық экологиялық сараптаманы қаржыландыру:

1) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастыратын және (немесе) жүргізетін коммерциялық емес ұйымдардың өз қаражаты;

2) Қазақстан Республикасының заңдарында тыйым салынбаған өзге де көздер есебінен жүзеге асырылады.

103-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы хабарлама

1. Сараптаманы ұйымдастырушының қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы хабарламасы жіберілген жағдайда, ол жүзеге асырылады.

2. Қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы хабарламаны оны ұйымдастырушы аумағында экологиялық сараптама объектісінің қызметі белгіленіп отырған жергілікті атқарушы органдарға береді.

3. Қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы хабарламада мыналар көрсетілуге тиіс:

1) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының атауы, заңды мекенжайы;

2) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының жарғысында көзделген қызметтің сипаты;

3) қоғамдық экологиялық сараптаманың сараптама комиссиясының құрамы туралы мәліметтер;

4) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі туралы мәліметтер;

5) қоғамдық экологиялық сараптама жүргізудің жиырма бес жұмыс күнінен асыруға болмайтын мерзімі.

4. Қоғамдық экологиялық сараптама жүргізуге, егер:

1) бұрын осы объектіге қатысты қоғамдық экологиялық сараптама екі рет жүргізілген болса;

2) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі мемлекеттік, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді қамтыса;

3) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының жарғысында осы коммерциялық емес ұйымның қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу жөніндегі қызметі көзделмесе, жол берілмейді.

104-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы

1. Қоғамдық экологиялық сараптаманың нәтижелері қоғамдық экологиялық сараптаманың ұсынымдық сипатта болатын қорытындысы түрінде ресімделеді.

2. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысында мыналар қамтылуға тиіс:

1) экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының атауы мен заңды мекенжайы;

2) қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басты куәландыратын құжатта

көрсетілген болса) немесе толық атауы, қоғамдық экологиялық сараптама объектісінің атауы және тұрған жері;

3) жергілікті атқарушы органға қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы хабарлама жіберу туралы мәліметтер;

4) қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу мерзімдері;

5) қоғамдық экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттардың тізбесі, сондай-ақ оны жүргізу процесінде пайдаланылған өзге де құжаттардың тізбесі;

6) қоғамдық экологиялық сараптаманың сараптама комиссиясы мүшелерінің құрамы;

7) қоғамдық экологиялық сараптама нәтижелерінің баяндалуы;

8) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы айқындаған қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу жөніндегі тапсырманың сипаттамасы;

9) қоғамдық экологиялық сараптама процесінің, оның ішінде жұртшылықпен, қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғамен және өзге де мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың сипаттамасы;

10) қоғамдық экологиялық сараптаманың тұжырымдары.

3. Қоғамдық экологиялық сараптаманың тұжырымдарында қоғамдық экологиялық сараптама объектісінің Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарына сәйкестігі туралы қорытынды қамтылуға тиіс.

4. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысына қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының уәкілетті өкілі, сараптама комиссиясының төрағасы мен мүшелері қол қояды.

5. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы:

1) бұрын қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы тиісті хабарлама жіберілген жергілікті атқарушы органға;

2) осы объектінің мемлекеттік экологиялық сараптамасын жүзеге асыратын немесе оған қатысты экологиялық рұқсат берген органға;

3) қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғаға;

4) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісін іске асыру туралы шешім қабылдайтын мемлекеттік органдарға;

5) бұқаралық ақпарат құралдарына жіберіледі.

105-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың
нәтижелерін пайдалану

1. Қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлға қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысын алған күннен бастап бір ай мерзімде онда қамтылған тұжырымдар мен ұсынымдарды

қарауға және өз комментарийлерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға, сондай-ақ қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушыға жіберуге міндетті.

2. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезінде қаралуға тиіс. Мұндай қарау нәтижелері қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушыға және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жіберілуге тиіс.

3. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы жергілікті атқарушы органдардың, қаржы ұйымдарының және қызметі қоғамдық экологиялық сараптама объектісі болып табылатын тұлғаның шешімдер қабылдауы кезінде, тиісті қызметін іске асыру кезінде де ескерілуі мүмкін.

4. Қоғамдық экологиялық сараптаманың нәтижелері жаңа ғимараттар мен құрылысжайларды, олардың кешендерін, инженерлік және көліктік коммуникацияларды салуға немесе жұмыс істеп тұрғандарын реконструкциялауға (кеңейтуге, техникалық қайта жарақтандыруға, жаңғыртуға), күрделі жөндеуге, аяқталмаған объектілерді консервациялауға және өз ресурсын игерген объектілерді кейіннен кәдеге жаратуға (бұзуға) арналған жобаларға (жобалау-сметалық құжаттамаға) ведомстводан тыс кешенді сараптама жүргізу кезінде де ескерілуі мүмкін.

9-тарау. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ РҰҚСАТТАР

106-бап. Жалпы ережелер

1. Экологиялық рұқсат – дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың қоршаған ортаға жағымсыз әсерді жүзеге асыру құқығын куәландыратын және қызметті жүзеге асырудың экологиялық шарттарын айқындайтын құжат.

Экологиялық шарттар деп Қазақстан Республикасының экология заңнамасында белгіленген, осындай қызметке қолданылатын экологиялық талаптардың, сондай-ақ қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыларда қамтылған тұжырымдардың сақталуын қамтамасыз ету мақсатында I және II санаттағы объектілерді салуға және пайдалануға қойылатын жеке-дара талаптар түсініледі.

Экологиялық рұқсаттарға қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз етуге бағытталмаған шарттарды енгізуге тыйым салынады.

2. Экологиялық рұқсат алған оператор, сондай-ақ объектінің операторы I немесе II санаттағы тиісті объектіні салу, реконструкциялау немесе пайдалану кезінде оның аумағында жекелеген жұмыстарды орындау және (немесе) жекелеген қызметтерді көрсету үшін тартқан жеке және заңды тұлғалар осындай экологиялық рұқсаттың шарттарын сақтауға міндетті және

оларды сақтамағаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады. Мұндай жеке және заңды тұлғалардың I немесе II санаттағы тиісті объектінің аумағында жұмыстарды орындау және (немесе) қызметтерді көрсету үшін жеке экологиялық рұқсат алуы талап етілмейді.

3. Экологиялық рұқсат I және II санаттағы әрбір жеке объектіге беріледі.

4. Қазақстан Республикасында экологиялық рұқсаттардың мынадай түрлері беріледі:

- 1) кешенді экологиялық рұқсат;
- 2) әсер етуге арналған экологиялық рұқсат.

5. I және II санаттағы объектілерді тиісті экологиялық рұқсатсыз салуға және пайдалануға тыйым салынады.

6. Осы Кодекске сәйкес ластағыш ретінде айқындалған заттардың шығарындыларын қоспағанда, парниктік газдардың шығарылуы экологиялық рұқсаттардың нысанасы болып табылмайды.

7. I немесе II санаттағы объектінің өнеркәсіптік алаңы шегінде орналастырылатын және онымен технологиялық тікелей байланысты жағдайларды қоспағанда, экологиялық рұқсат III және IV санаттағы объектілерді салу және пайдалану жөніндегі қызметті жүзеге асыру үшін талап етілмейді.

III санаттағы объектілерді пайдалану жөніндегі қызмет осы Кодекстің 110-бабына сәйкес қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация берілген жағдайда жүзеге асырылуы мүмкін.

Экологиялық рұқсаттар беру, қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны ұсыну қағидаларын (бұдан әрі – экологиялық рұқсаттар беру қағидалары) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

8. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен экологиялық рұқсаттар мен қоршаған ортаға әсер ету туралы декларациялардың тізілімін жүргізеді.

107-бап. Объектінің операторы ауысқан кезде экологиялық рұқсаттың және қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияның қолданылуы

1. Объектіні иеліктен шығару немесе оны өзгедей заңды түрде пайдалануға басқа тұлғаға беру, объектінің операторын бөліну, бөлу немесе біріктіру арқылы қайта ұйымдастыру нәтижесінде объект операторы ауысқан, немесе әмбебап құқықтық мирасқорлықтың басқа да жағдайларында, бұрын берілген экологиялық рұқсат немесе ұсынылған қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация өз күшін сақтайды және объектінің жаңа операторы үшін

міндетті болады.

2. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген мән-жайлар басталған күннен бастап он жұмыс күн ішінде жаңа оператор қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға осы Кодекстің 108-бабына сәйкес экологиялық рұқсатты қайта ресімдеуге өтініш беруге міндетті.

108-бап. Экологиялық рұқсатты қайта ресімдеу тәртібі

1. Экологиялық рұқсатты қайта ресімдеу:

1) экологиялық рұқсат берілген объект операторының атауы өзгерген, ұйымдық-құқықтық нысаны өзгерген;

2) осы Кодекстің 107-бабында көрсетілген жағдайларда, бес жұмыс күні ішінде жүзеге асырылады.

2. Экологиялық рұқсатты қайта ресімдеу рұқсатты қайта ресімдеуге арналған өтініш негізінде жүзеге асырылады.

Осы баптың 1-тармағының 2) тармақшасында көзделген негіз бойынша экологиялық рұқсат қайта ресімделген жағдайда, өтінішке объект операторының ауысуын растайтын құқық белгілейтін құжаттың көшірмесі қоса берілуге тиіс.

109-бап. Экологиялық рұқсаттың қолданысын тоқтата тұру, одан айыру (кері қайтарып алу) және оның күшін жою

1. Экологиялық рұқсаттың қолданысын тоқтата тұру және одан айыру (кері қайтарып алу) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген негіздер бойынша және тәртіппен жүзеге асырылады.

2. Экологиялық рұқсатты берген орган объект операторының тиісті жазбаша өтінішін алған кезде немесе жаңа экологиялық рұқсат қолданысқа енгізілген күннен бастап экологиялық рұқсаттың күшін жояды.

110-бап. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация

1. III санаттағы объектілерде қызметті жүзеге асыратын тұлғалар (бұдан әрі – декларант) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органына қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны ұсынады.

2. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация жазбаша нысанда немесе электрондық цифрлық қолтаңбамен қол қойылған электрондық құжат нысанында ұсынылады.

3. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияда мынадай мәліметтер қамтылуға тиіс:

1) заңды тұлғаның атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны,

бизнес-сәйкестендіру нөмірі және мекенжайы (тұрған жері) немесе дара кәсіпкердің тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басты куәландыратын құжатта көрсетілген болса), жеке сәйкестендіру нөмірі, тұрғылықты жері;

2) объектінің атауы және қысқаша сипаттамасы;

3) негізгі қызмет түрі, өндірілетін өнімнің, орындалатын жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің түрлері мен көлемі;

4) ластағыш заттар шығарындыларының декларацияланатын саны, қалдықтардың (түзілетін, жинақталатын және қалдықтарды басқару жөніндегі мамандандырылған ұйымдарға берілетін) саны мен түрлері;

5) белгіленіп отырған қызмет үшін – III санаттағы объектілер үшін мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысының нөмірі мен берілген күні.

4. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация:

1) белгіленіп отырған қызмет басталар алдында;

2) негізгі өндірістердің технологиялық процестері, ластағыш заттар мен стационарлық көздер, қалдықтар (түзілетін, жинақталатын және қалдықтарды басқару жөніндегі мамандандырылған ұйымдарға берілетін) шығарындыларының сапалық және сандық сипаттамалары елеулі түрде өзгерген жағдайда – қызметті жүзеге асыру басталғаннан кейін ұсынылады.

5. Ластағыш заттар мен стационарлық көздер, қалдықтар (түзілетін, жинақталатын және қалдықтарды басқару жөніндегі мамандандырылған ұйымдарға берілетін) шығарындыларының сапалық және сандық сипаттамалары елеулі түрде өзгерген жағдайда, декларант тиісті елеулі өзгерістер енгізілген күннен бастап үш ай ішінде қоршаған ортаға әсер ету туралы жаңа декларацияны ұсынуға міндетті.

6. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияның нысаны және оны толтыру тәртібі экологиялық рұқсаттар беру қағидаларында белгіленеді.

7. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны ұсынбағаны немесе осы декларацияда қамтылған анық емес ақпаратты бергені үшін тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болады.

8. Жергілікті атқарушы органдар тоқсан сайын, есепті кезеңнен кейінгі айдың 5-күніне дейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне қоршаған ортаға әсер ету туралы қабылданған декларациялар бойынша жиынтық деректерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша жібереді.

1-параграф. Кешенді экологиялық рұқсат

111-бап. Кешенді экологиялық рұқсат туралы жалпы ережелер

1. I санаттағы объектілер үшін кешенді экологиялық рұқсаттың болуы міндетті.

2. Осы баптың 1-тармағында көрсетілмеген өзге де объектілердің операторлары Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен тиісті технологиялық процесс немесе өндіріс саласы үшін ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындылар болған кезде ерікті түрде кешенді экологиялық рұқсат алуға құқылы.

3. Кешенді экологиялық рұқсаттарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган береді.

Осы Кодекстің 115-бабының 3-тармағында көзделген жағдайда, кешенді экологиялық рұқсатты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган тиісті мемлекеттік органдармен келісу бойынша береді.

4. Осы тармақтың үшінші бөлігінде көзделген жағдайды қоспағанда, кешенді экологиялық рұқсат мерзімсіз қолданылады.

Өзіне қатысты кешенді экологиялық рұқсаттар берілген объектінің операторы мұндай объект сәйкес келмейтін талаптарды белгілейтін ең үздік қолжетімді техникалар бойынша жаңа қорытынды бекітілген жағдайда, осы Кодекстің 118-бабының 2-тармағына сәйкес кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарауға өтініш беруге міндетті.

Осы тармақтың екінші бөлігінде көрсетілген жағдайда бұрын берілген кешенді экологиялық рұқсаттың қолданысы, егер мұндай кешенді экологиялық рұқсат көрсетілген мерзімде қайта қаралмаса, ең үздік қолжетімді техникалар бойынша осындай қорытынды бекітілген күннен кейін бір жыл өткен соң тоқтатылады.

112-бап. Кешенді экологиялық рұқсаттың мазмұны

1. Кешенді экологиялық рұқсат белгіленген үлгідегі құжатты білдіреді, онда мыналар қамтылады:

1) оның иесі (операторы), объект және онда жүзеге асырылатын қызмет түрлері туралы мәліметтер;

2) қызметті жүзеге асырудың экологиялық шарттары, оның ішінде: технологиялық нормативтер;

қоршаған ортаға эмиссиялардың нормативтері;

табиғи ортаға жол берілетін физикалық әсер етудің нормативтері;

қалдықтардың жинақталу лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері (өз полигоны болған кезде);

күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттері (көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде);

егер қызмет арнайы су пайдалануды қамтитын жағдайда, Қазақстан Республикасының Су кодексіне сәйкес арнайы су пайдалануға арналған лимиттер;

энергия тиімділігін арттыру және энергия үнемдеу жөніндегі іс-шаралар;

қалдықтарды басқару бағдарламасы;

қоршаған ортаға қауіп төндіретін жағдайларда объектіні пайдалану жөніндегі әрекеттер мен шаралар;

өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы, оның ішінде топырақ пен жерасты сулары жай-күйінің мониторингін және эмиссиялардың автоматтандырылған мониторингін қоса алғанда, өндірістік мониторинг жүргізу жөніндегі талаптар;

топырақтың және жерасты суларының ластануын болғызбау бойынша қажетті шарттар мен шаралар, сондай-ақ жабдықты пайдалану процесінде немесе қалдықтар мен өзге де қауіпті заттарды сақтау кезінде ағуды, төгілуді, аварияларды және өзге де тосын жағдайларды болғызбау мақсатында осындай шарттар мен шаралардың сақталуын ұдайы байқау мен бақылау жөніндегі талаптар;

ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты технологиялық көрсеткіштерді сақтауы мүмкін болмаған кезде I санаттағы жұмыс істеп тұрған объектілер үшін – экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының жобасы;

қоршаған ортаға әсерді бағалау туралы қорытындыда көрсетілген қоршаған ортаны қорғау жөніндегі өзге де талаптар;

3) кешенді экологиялық рұқсат беру туралы шешім қабылдау себептерінің негіздемесі.

2. Кешенді экологиялық рұқсат бланкілерінің нысандары және оларды толтыру тәртібі экологиялық рұқсаттар беру қағидаларында белгіленеді.

113-бап. Ең үздік қолжетімді техникалар

1. Ең үздік қолжетімді техникалар деп қызмет түрлері мен оларды жүзеге асыру әдістерінің неғұрлым тиімді және озық даму сатысы түсініледі, бұл олардың қоршаған ортаға жағымсыз антропогендік әсер етуді болғызбауға

немесе, егер бұл іс жүзінде жүзеге асырылмаса, барынша азайтуға бағытталған технологиялық нормативтер мен өзге де экологиялық шарттарды белгілеуге негіз болу үшін практикалық жарамдылығын куәландырады. Бұл ретте:

1) техникалар деп пайдаланылатын технологиялар, сондай-ақ объектіні жобалауға, салуға, қызмет көрсетуге, пайдалануға, басқаруға және пайдаланудан шығаруға қолданылатын тәсілдер, әдістер, процестер, практикалар, ұстанымдар мен шешімдер түсініледі;

2) егер техникалардың даму деңгейі мұндай техникаларды шығындар мен пайданы назарға ала отырып, мұндай техникалардың Қазақстан Республикасында қолданылу-қолданылмауына немесе өндірілу-өндірілмеуіне қарамастан және олар объектінің операторына негізді түрде қолжетімді болатындай шамада ғана өндірістің тиісті секторында экономикалық және техникалық ықтимал шарттарда ендіруге мүмкіндік берсе, олар қолжетімді болып есептеледі;

3) ең үздік деп бір тұтас ретінде қоршаған ортаны қорғаудың жалпы жоғары деңгейіне жетуде неғұрлым пәрменді қолжетімді техникалар түсініледі.

2. Ең үздік қолжетімді техникаларды қолдану қоршаған ортаның ластануын кешенді түрде болғызбауға, қоршаған ортаға жағымсыз антропогендік әсер етуді барынша азайтуға және бақылауға бағытталған.

Ең үздік қолжетімді техникаларды қолдану салалары деп осы Кодекске сәйкес өздері үшін ең үздік қолжетімді техникалар айқындалатын экономиканың жекелеген салалары, қызмет түрлері, технологиялық процестер, қызметті жүргізудің техникалық, ұйымдастырушылық немесе басқарушылық аспектілері түсініледі. Ең үздік қолжетімді техникаларды қолдану салалары осы Кодекске 3-қосымшада айқындалады.

3. Ең үздік қолжетімді техникалар мынадай өлшемшарттар үйлесімі негізінде айқындалады:

- 1) аз қалдықты технологияны пайдалану;
- 2) қауіптілігі неғұрлым аз заттарды пайдалану;
- 3) технологиялық процесте түзілетін және пайдаланылатын заттардың, сондай-ақ қалдықтардың қолданылуға келетіндей шамада қалпына келтірілуі мен рециклингін екіпал ету;
- 4) өнеркәсіптік деңгейде табысты сыналған процестердің, құрылғылардың және операциялық әдістердің салыстырмалылығы;
- 5) ғылыми білімдегі технологиялық серпілістер мен өзгерістер;
- 6) қоршаған ортаға тиісті эмиссиялардың табиғаты, ықпалы мен көлемі;
- 7) жаңа және жұмыс істеп тұрған объектілер үшін пайдалануға берілу күні;

8) ең үздік қолжетімді техниканы ендіруге қажетті мерзімдердің ұзақтығы;

9) процестерде пайдаланылатын шикізат пен ресурстардың (суды қоса алғанда) тұтынылу деңгейі мен қасиеттері және энергия тиімділігі;

10) қоршаған ортаға эмиссиялардың жағымсыз әсері мен қоршаған орта үшін тәуекелдерді болғызбау немесе олардың жалпы деңгейін барынша қысқарту қажеттігі;

11) аварияларды болғызбау және қоршаған ортаға жағымсыз салдарларды барынша азайту қажеттігі;

12) халықаралық ұйымдар жариялаған ақпарат;

13) Қазақстан Республикасында немесе одан тыс жерлерде екі және одан да көп объектілерде өнеркәсіптік ендіру.

4. Қолданылуы кезінде табиғи ортаның бір немесе бірнеше құрамдасына жағымсыз әсер етуді болғызбау немесе қысқарту табиғи ортаның басқа құрамдастарына жағымсыз әсер етуді ұлғайту есебінен қол жеткізілетін технологиялық процестер, техникалық, басқарушылық және ұйымдастырушылық тәсілдер, әдістер, ұстанымдар мен практикалар ең үздік қолжетімді техника ретінде айқындалмайды.

5. Ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыларды Қазақстан Республикасының Үкіметі ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтардың негізінде бекітеді. Ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындылар мынадай ережелерді қамтиды:

1) ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі тұжырымдар;

2) ең үздік қолжетімді техникалардың сипаттамасы;

3) ең үздік қолжетімді техникалардың қолданылуын бағалауға қажетті ақпарат;

4) ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты эмиссиялардың деңгейлері;

5) ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты өзге де технологиялық көрсеткіштер, оның ішінде энергетика, су ресурстары мен өзге де ресурстарды тұтыну деңгейлері;

6) ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты мониторинг жөніндегі талаптар;

7) ремедиация жөніндегі талаптар.

Ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты эмиссиялардың деңгейлері белгілі бір уақыт кезеңі үшін және белгілі бір жағдайлар кезінде орташалау ескеріле отырып, объектіні ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыда сипатталған бір немесе бірнеше ең үздік қолжетімді техниканы қолдана отырып пайдаланудың қалыпты

жағдайларында қол жеткізілуі мүмкін эмиссиялар (ластағыш заттардың концентрациялары) деңгейлерінің диапазоны ретінде айқындалады. Ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыларда диапазонның төменгі шекарасындағы эмиссиялар деңгейлеріне қол жеткізілуі мүмкін жағдайлардың сипаттамасы да келтіріледі.

Ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты өзге де технологиялық көрсеткіштер, оның ішінде энергетикалық, су және өзге де ресурстарды тұтыну деңгейлері объектіні ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыда сипатталған бір немесе бірнеше ең үздік қолжетімді техникаларды қолдана отырып пайдаланудың қалыпты жағдайларында қол жеткізілуі мүмкін мәндердің диапазоны ретінде айқындалады.

6. Қазақстан Республикасының Үкіметі ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу, қолдану, мониторингілеу және қайта қарау тәртібін (бұдан әрі – ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу, қолдану, мониторингілеу және қайта қарау қағидалары) айқындайды және ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды бекітеді.

Ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтар мынадай:

1) барлық мүдделі тараптардың қатысуы мен мүдделерінің тепе-теңдігі негізінде ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу процесінің ашықтығы мен айқындығы;

2) ең үздік қолжетімді техникаларды қолданудың тиісті салалары бойынша қажетті білімі мен тәжірибесі бар қоғам өкілдерінің, отандық және шетелдік тәуелсіз сарапшылардың қатысу міндеттілігі;

3) үздік әлемдік тәжірибеге бағдарлану;

4) циклділік, серпінділік және озық даму;

5) қоғамдық пікірді кеңінен қамту, оның ішінде қоғамдық тыңдауларды өткізудің міндеттілігі;

6) барлық мүдделі тараптардың бәтуаға қол жеткізу қажеттілігі қағидааттары негізінде әзірленеді.

Кешенді технологиялық аудит жүргізу ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеудің және (немесе) қайта қараудың бірінші кезеңі болып табылады, оны жүргізу қағидалары ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу, қолдану, мониторингілеу және қайта қарау қағидаларына енгізіледі.

Кешенді технологиялық аудит кәсіпорындарда қолданылатын, қоршаған ортаға жағымсыз антропогендік әсер етуді болғызбауға және (немесе) барынша азайтуға, оның ішінде тиісті мәліметтер жинау және (немесе) ең үздік қолжетімді техникаларды қолдану саласына жататын объектілерге бару

арқылы азайтуға бағытталған техникаларды (технологияларды, тәсілдерді, әдістерді, процестерді, практиканы, ұстанымдар мен шешімдерді) сараптамалық бағалау процесін білдіреді.

Ендірілген ең үздік қолжетімді техникалардың нәтижелілігі мен өзектілігі тұрғысынан кешенді технологиялық аудиті мен мониторингін Ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі бюроның функцияларын жүзеге асыратын ұйым жүргізеді.

7. Ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі бюроның функцияларын жүзеге асыратын ұйым қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ведомстволық бағынысты ұйымы болып табылады.

Ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі бюроның міндеттеріне:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және өзге де мемлекеттік органдармен ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу және жаңартып отыру мәселелері бойынша өзара іс-қимылды жүзеге асыру;

2) ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу және ең үздік қолжетімді техникаларды ендіру процесін ақпараттық-талдамалық қамтамасыз ету;

3) мүдделі мемлекеттік органдарға, ұйымдар мен жұртшылыққа ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу мәселелері бойынша хабар беру және оларға ең үздік қолжетімді техникалар саласында консультациялық қолдау көрсету;

4) ең үздік қолжетімді техникалар саласында нормативтік құқықтық актілерді жетілдіру жөніндегі ұсыныстарды дайындауға қатысу;

5) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және техникалық жұмыс топтарының ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу, қазіргі заманғы технологиялардың трансфері мен олардың Қазақстан Республикасында бейімделуі мәселелері жөніндегі қызметін ұйымдастырушылық, әдістемелік және сараптамалық-талдамалық қолдауды қамтамасыз ету кіреді.

8. Ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарда мыналар қамтылады:

1) саланы, саланың бір бөлігін, қызмет түрін, технологиялық процестер мен техникалардың сипаттамасын қоса алғанда, нақты қолдану саласы туралы жалпы ақпарат;

2) эмиссиялардың, сондай-ақ энергетика және су ресурстарын тұтынудың ағымдағы деңгейлерін қоса алғанда, қолдану саласына тән негізгі экологиялық проблемалардың сипаттамасы;

- 3) ең үздік қолжетімді техниканы айқындау әдіснамасы;
- 4) ең үздік қолжетімді техникаларды айқындау мақсатында қарау үшін ұсынылатын, нақты қолдану саласы үшін қазіргі бар техникалардың сипаттамасы;
- 5) технологиялық процестердің қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуін төмендету үшін оларды жүзеге асыру кезінде қолданылатын және қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектіні техникалық қайта жарақтандыруды, реконструкциялауды талап етпейтін әдістер;
- 6) ең үздік қолжетімді техниканы ендірудің қоршаған орта үшін артықшылықтарын бағалау;
- 7) ең үздік қолжетімді техниканы қолданудағы шектеулер туралы деректер;
- 8) ең үздік қолжетімді техниканы сипаттайтын экономикалық көрсеткіштер;
- 9) өздеріне қатысты ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар жүргізіліп жатқан немесе оларды тәжірибелік-өнеркәсіптік ендіру жүзеге асырылып жатқан жаңа техникалар туралы ақпарат;
- 10) ең үздік қолжетімді техниканы іс жүзінде қолдану үшін маңызы бар өзге де мәліметтер;
- 11) осындай ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты технологиялық көрсеткіштерді қоса алғанда, ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі тұжырымдарды қамтитын қорытынды;
- 12) анықтамалықпен одан әрі жұмыс істеу үшін техникалық жұмыс тобының қосымша комментарийлері мен ұсынымдары.

9. Ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу кезінде осы саладағы ең үздік әлемдік тәжірибе ескеріледі, оның ішінде ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтардың негізі ретінде ең үздік қолжетімді техникаларды нақты қолдану салаларында олардың техникалық және экономикалық қолжетімділігін негіздейтін Қазақстан Республикасының климаттық және экологиялық жағдайларына негізді бейімделу қажеттігін ескере отырып, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымына мүше болып табылатын мемлекеттерде ресми қолданылатын ұқсас және салыстырмалы анықтамалықтар пайдаланылуға тиіс.

10. Ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды қайта қарау тиісті анықтамалықтың алдыңғы нұсқасы бекітілгеннен кейін әрбір сегіз жыл сайын және ғылыми-техникалық даму мен қандай да бір техникалардың техникалық және (немесе) экономикалық қолжетімділік деңгейін арттыруды ескере отырып, қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді төмендету, ресурс тиімділігін арттыру, Қазақстан Республикасының «жасыл» экономикаға және

төмен көміртекті дамуға көшуіне ықпал ету мақсатында ғана жүзеге асырылады.

11. Ең үздік қолжетімді техниканы ендіру деп жаңа объектілерді жобалау, салу немесе жұмыс істеп тұрған объектілерді реконструкциялау, оның ішінде жаңа жабдықты орнату арқылы техникалық қайта жарактандыру (жаңғырту) жөніндегі, мұндай объектілерге қызмет көрсетуде, пайдалануда, басқаруда және пайдаланудан шығару кезінде тәсілдерді, әдістерді, процестерді, практикаларды, ұстанымдар мен шешімдерді қолдану жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырудың уақыт жағынан шектелген процесі танылады. Бұл ретте көрсетілген іс-шаралар жиынтығында қоршаған ортаны қорғаудың жарияланған ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарда сипатталған ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты көрсеткіштерден төмен болмайтындай деңгейіне қол жеткізуді қамтамасыз етуге тиіс.

114-бап. Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтініш

1. Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтініш қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға электрондық түрде беріледі және онда мыналар қамтылуға тиіс:

1) заңды тұлғаның атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны немесе дара кәсіпкердің тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басты куәландыратын құжатта көрсетілген болса); оның бизнес-сәйкестендіру нөмірі;

2) объектінің атауы және тұрған жері;

3) негізгі қызмет түрі, өндірілетін өнімнің (тауардың) түрлері мен көлемі;

4) объектіні салу, реконструкциялау және (немесе) пайдалану жоспарланып отырған аумақтың ағымдағы жай-күйінің сипаттамасы;

5) объектінің қоршаған ортаға жағымсыз антропогендік әсер етуін болғызбау немесе оның деңгейін төмендету мақсатында объектіде қолданылатын немесе қолдануға ұсынылатын техникалардың сипаттамасы, оның ішінде кешенді экологиялық рұқсатқа енгізу үшін оператор ұсынатын технологиялық нормативтердің есеп-қисаптары мен негіздемелері;

6) тиісті қолданылу салалары бойынша ең үздік қолжетімді техникалар туралы қорытындыларда келтірілген ең үздік қолжетімді техникалары бар пайдаланылатын немесе пайдаланылуы болжанатын техниканың салыстырмалы сипаттамасы;

7) кешенді экологиялық рұқсатқа енгізу үшін ұсынылатын, Қазақстан Республикасының экология заңнамасының талаптарына және қоршаған ортаға

әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындының тұжырымдарына сәйкес келуге тиісті, объектіні салу, пайдалану және кейіннен кәдеге жарату кезеңдеріне қатысты міндетті экологиялық шарттар;

8) шикізатты, суды, электр және жылу энергиясын пайдалану (тұтыну) туралы ақпарат;

9) объектіні салу және пайдалану жөніндегі қызметті жүзеге асыру үшін оператордың алуы немесе ұсынуы қажет болатын болжамды рұқсаттар мен хабарламалар туралы ақпарат;

10) жұмыс істеп тұрған объектілер үшін:

алдыңғы жеті жылда объектіде болған, қоршаған ортаны ластауға немесе экологиялық залал келтіруге алып келген авариялар мен оқыс оқиғалар туралы мәліметтер;

экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының (бар болса) іске асырылуы туралы ақпарат.

2. Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтініштің нысаны және оны толтыру тәртібі экологиялық рұқсаттар беру қағидаларында белгіленеді.

3. Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтінішке мыналар қоса беріледі:

1) белгіленіп отырған қызметке қатысты – объектілерді салу және (немесе) пайдалану жөніндегі жобалау құжаттамасы, қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды, белгіленіп отырған қызметтің әсерлеріне скрининг нәтижелері туралы қорытынды не осы Кодекстің 68-бабының 2-тармағында көзделген белгіленіп отырған қызмет туралы өтініш;

2) технологиялық нормативтердің негіздемесі және оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалау материалдарымен бірге эмиссиялар нормативтерінің жобасы;

3) қалдықтарды басқару бағдарламасының жобасы;

4) өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының жобасы;

5) ең үздік қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты технологиялық көрсеткіштерді сақтауы мүмкін болмаған кезде I санаттағы жұмыс істеп тұрған объектілер үшін – осы Кодекстің 119-бабына сәйкес әзірленген экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының жобасы;

б) күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру нормативтерінің жобасы (көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде).

4. Объект операторының өтініші бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, өзге де мемлекеттік органдар мен ведомстволық бағынысты ұйымдар оған объектінің құрылысы және (немесе) пайдаланылуы

әсер ететін аумаққа қатысты өздерінде бар барлық экологиялық ақпаратқа Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қолжетімділік беруге міндетті.

115-бап. Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған
өтінішті қарау рәсімі

1. Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтініш ұсынылған материалдардың нысаны мен мазмұны осы Кодекстің талаптарына сәйкес келген жағдайда қаралуға жатады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтініш тіркелген күннен бастап бес жұмыс күні ішінде оны толық және жиынтықты болуы тұрғысынан тексереді. Өтініш көрсетілген мерзім ішінде қарауға қабылданады не құжаттар топтамасы және (немесе) мәліметтер толық ұсынылмаған жағдайда мұндай өтініштің қайтарылу себептері көрсетіле отырып, қабылданбайды.

Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтініште барлық талап етілетін мәліметтер мен қоса берілетін құжаттар болған кезде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 88-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес I санаттағы объектілерді салу және (немесе) пайдалану жөніндегі жобалау құжаттамасына мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізеді және осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген мерзім ішінде қарауға қабылданған өтінішті оған қоса берілетін құжаттармен бірге өзінің құрылымдық бөлімшелеріне, сондай-ақ кешенді экологиялық рұқсатқа енгізілуге жататын міндетті экологиялық шарттарға қатысты өз құзыреттері шеңберінде ескертулері мен ұсыныстарын алу үшін мынадай мүдделі мемлекеттік органдарға:

1) халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органға;

2) объект жататын тиісті салада реттеуді жүзеге асыратын уәкілетті органға;

3) құзыретіне объектіні салу мен пайдалану жөніндегі қызметті жүзеге асыруға қажетті рұқсаттарды беру кіретін өзге де уәкілетті мемлекеттік органдарға;

4) аумағында объект орналасқан немесе орналасатын облыстың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органына жібереді.

Егер объект екі немесе одан көп облыстың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың аумақтары шегінде орналасса немесе орналасатын

болса, қоса берілетін құжаттары бар өтініш әрбір тиісті жергілікті атқарушы органға жіберілуге жатады;

5) егер мұндай қызметке рұқсат беру туралы шешімдер қабылдау бойынша трансшекаралық рәсімдер жүргізу қажеттігі Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделсе немесе қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыда белгіленсе, Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінің жәрдемімен – объектіні салу және (немесе) пайдалану қоршаған ортасының жай-күйіне елеулі қолайсыз әсер етуі мүмкін мемлекетке жібереді.

3. Егер «бір терезе» қағидаты бойынша тиісті мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді біріктіру тәртібі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және тиісті уәкілетті мемлекеттік органдардың бірлескен бұйрықтарымен айқындалған болса, кешенді экологиялық рұқсаттың құрамына өзге де мемлекеттік органдар беретін рұқсаттар енгізілуі мүмкін.

4. Осы баптың 2-тармағының 1) – 5) тармақшаларында көрсетілген мүдделі мемлекеттік органдар өтініш алынған күннен бастап жиырма бес жұмыс күні ішінде кешенді экологиялық рұқсатқа енгізілуге жататын міндетті экологиялық шарттарға қатысты өз қорытындыларын ұсынуға тиіс.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 4-тармағында көрсетілген мерзім өткеннен кейін алған мүдделі мемлекеттік органдардың қорытындылары өтініш берушіге жіберілуге және өтініш бойынша шешім қабылданған кезде есепке алынуға жатпайды.

6. Кешенді экологиялық рұқсат беруге арналған өтініш және (немесе) оған қоса берілетін құжаттар бойынша мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезеңінде ескертулер болған кезде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өтініш берушіге осындай ескертулерді өтініш қарауға қабылданғаннан кейін жиырма бес жұмыс күні ішінде жібереді.

Өтініш беруші жіберілген ескертулерді ескертулер жіберілген күннен бастап он жұмыс күні ішінде жоюға тиіс. Ескертулер көрсетілген мерзімде жойылмаған жағдайда, өтініш берушіге кешенді экологиялық рұқсат беруден уәжді бас тарту беріледі.

Өтініш беруші барлық ескертулерді жойғаннан және мүдделі мемлекеттік органдардан қорытындылар алғаннан кейін он жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган алынған ескертулер мен ұсыныстарды, сондай-ақ өтініш берушінің ұстанымын ескеріп, ішкі және (немесе) сыртқы сарапшыларды тарта отырып, кешенді экологиялық рұқсаттың жобасын дайындайды және мұндай жобаны өтініш берушіге жібереді. Өтініш беруші ұсынылған кешенді экологиялық рұқсаттың жобасы бойынша өз ұстанымын бес жұмыс күні ішінде ұсынады.

Өтініш беруші кешенді экологиялық рұқсаттың жобасын мақұлдаған жағдайда өтініш берушінің ұстанымын алған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде кешенді экологиялық рұқсат беріледі.

Кешенді экологиялық рұқсаттың жобасына енгізілген шарттар бойынша туындайтын келіспеушіліктерді сараптама комиссиясы осы Кодекстің 74-бабында көзделген тәртіппен шешеді.

116-бап. Қатысы бар шет мемлекетпен консультациялар

1. Осы Кодекстің 115-бабының 2-тармағы екінші бөлігінің 5) тармақшасында көрсетілген жағдайда, егер қатысы бар шет мемлекет өтініш бойынша кешенді экологиялық рұқсат беруге қатысты өз ұстанымын ұсынса, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардың ережелерін ескере отырып Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінің жәрдемімен консультация жүргізуге тиіс.

2. Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтінішті қарау мерзімі қатысы бар мемлекетпен консультациялар аяқталғанға дейін тоқтатыла тұрады.

117-бап. Кешенді экологиялық рұқсатты беру

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өтініш берушінің жауабы немесе осы Кодекстің 115-бабының 6-тармағының бесінші бөлігіне сәйкес келіспеушіліктерді қарау нәтижелері алынғаннан кейін бес жұмыс күні ішінде кешенді экологиялық рұқсатты беру туралы немесе оны беруден бас тарту туралы шешім қабылдайды.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган кешенді экологиялық рұқсатты беруден мынадай:

1) өтініш беруші кешенді экологиялық рұқсат алу үшін ұсынған құжаттардың және (немесе) оларда қамтылған мәліметтердің анық емес екені анықталған;

2) өтініш беруші кешенді экологиялық рұқсат алу үшін ұсынған құжаттар және (немесе) оларда қамтылған мәліметтер Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарына және (немесе) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыға не қоршаған ортаға әсер етуге міндетті бағалау жүргізудің қажеттілігі жоқтығы туралы тұжырымды қамтитын белгіленіп отырған қызметтің әсер ету скринингінің нәтижелері туралы қорытындыға сәйкес келмеген;

3) өтініш беруші осы Кодекстің 115-бабында көзделген тәртіппен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындаған кешенді экологиялық рұқсаттың шарттарымен келіспеген жағдайларда бас тартады.

3. Егер бас тарту үшін негіздер болмаса, қорынаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган тиісті шешім қабылданғаннан кейін бір жұмыс күні ішінде өтініш берушіге кешенді экологиялық рұқсатты береді.

4. Берілген кешенді экологиялық рұқсаттың көшірмесі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастырылады.

5. Объектілердің операторлары кешенді экологиялық рұқсатта көзделген экологиялық шарттарды орындауға міндетті және оларды сақтамағаны немесе қызметті кешенді экологиялық рұқсатсыз жүзеге асырғаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады.

118-бап. Кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарау

1. Кешенді экологиялық рұқсат:

1) белгіленіп отырған немесе жүзеге асырылатын қызметке оператор осы Кодекстің 65-бабы 1-тармағының 3) және 4) тармақшаларына сәйкес қоршаған ортаға әсер етуіне бағалау жүргізу талап етілетін елеулі өзгерістер енгізген;

2) өзіне қатысты кешенді экологиялық рұқсат берілген объект тиісті қолданылу салалары бойынша белгілейтін талабына сәйкес келмейтін, жаңа ең үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтың қабылдануына байланысты жаңа ең үздік қолжетімді техникалар жөніндегі қорытынды бекітілген;

3) осы Кодекске сәйкес экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасына өзгерістер енгізілген жағдайларда ішінара немесе толықтай қайта қаралуға жатады.

2. Оператор осы баптың 1-тармағында көзделген жағдайларда кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарауға арналған өтінішті:

1) оператор жүзеге асырылатын қызметке елеулі өзгерістерді іске асыруды бастайтын болжамды күнге дейін алты ай бұрын;

2) осы баптың 1-тармағының 2) тармақшасына сәйкес тиісті қолданылу салалары бойынша ең үздік қолжетімді техникалар бойынша жаңа қорытынды бекітілген күннен бастап үш ай ішінде беруге міндетті.

3. Кешенді экологиялық рұқсатты ішінара қайта қарау қажетті өзгерістер жекелеген экологиялық шарттарды және (немесе) қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтерін қозғайтын жағдайда, кешенді

экологиялық рұқсаттың өзге де әсер етпейтін шарттарын қайта қарау қажеттілігінсіз жүзеге асырылады. Кешенді экологиялық рұқсатты ішінара қайта қарау кешенді экологиялық рұқсатқа талап етілетін өзгерістер және (немесе) толықтырулар қамтылған қосымшаны ресімдеу арқылы жүзеге асырылады.

Кешенді экологиялық рұқсаттарды қайта қараудың (толық немесе ішінара) тәртібі мен мерзімдері экологиялық рұқсаттарды беру қағидаларында айқындалады.

4. Кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарау және оған өзгерістер енгізу оператордың бастамасы бойынша да жүзеге асырылуы мүмкін.

5. Кешенді экологиялық рұқсатқа енгізілетін және онда қамтылған экологиялық шарттарды қозғамайтын өзгерістер кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарауды талап етпейді және оны қайта ресімдеу арқылы жүзеге асырылады.

119-бап. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы

1. Эмиссиялар нормативтерін (мемлекет қоршаған орта сапасының неғұрлым қатаң нормативтерін немесе қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін енгізген кезде) және (немесе) технологиялық нормативтерді I санаттағы жұмыс істеп тұрған объектілер операторларының сақтауы мүмкін болмаған жағдайда, осындай нормативтерге қол жеткізу кезеңінде міндетті түрде кешенді экологиялық рұқсатқа қосымша ретінде экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы әзірленеді.

2. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасында мыналар қамтылады:

1) технологиялық нормативтерге қол жеткізілуге тиіс мерзімдер;

2) эмиссиялар нормативтеріне қол жеткізілуге тиіс мерзімдер (мемлекет қоршаған орта сапасының неғұрлым қатаң нормативтерін немесе қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін енгізген кезде);

3) технологиялық нормативтерге, эмиссиялар нормативтеріне қол жеткізуге бағытталған I санаттағы объектіні реконструкциялау, қайта жарақтандыру, жаңғырту жөніндегі жоспарланатын іс-шаралар графигі (бұдан әрі – жоспарланатын іс-шаралар графигі);

4) жобалық шешімдерге сәйкес технологиялық нормативтерге, эмиссиялар нормативтеріне кезең-кезеңмен қол жеткізу мүмкіндігі болған кезде – объектіні реконструкциялау, қайта жарақтандыру, жаңғырту жөніндегі тиісті іс-шаралар кешендерінің аяқталу мерзімдеріне байланыстырыла айқындалатын қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді кезең-кезеңмен

төмендету көрсеткіштеріне қол жеткізу графигі.

Жоспарланған іс-шаралар графигі экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын орындаудың күнтізбелік әрбір жылы бойынша бөлініп айқындалады.

Егер экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасында қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді кезең-кезеңмен төмендету көзделсе, жоспарланатын іс-шаралар графигі қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді кезең-кезеңмен төмендетудің әрбір тиісті көрсеткішіне қол жеткізуді қамтамасыз ететін әрбір іс-шаралар кешені бойынша жеке-жеке айқындалады.

Жоспарланатын іс-шаралар графигінде, ал осы тармақтың үшінші бөлігінде көзделген жағдайда – әрбір іс-шаралар кешеніне қатысты негізгі іс-шараларды аяқтау мерзімдері де жеке-жеке қосымша айқындалады. Негізгі іс-шаралар объектіге негізгі технологиялық жабдықты жеткізуді, құрылыс-монтаждау жұмыстарын, іске қосу-баптау жұмыстарын және пайдалануға беруді қамтиды. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасында қосымша негізгі іс-шаралар айқындалуы мүмкін.

3. Объектінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға, егер бұл эмиссиялар нормативтеріне, технологиялық нормативтерге қол жеткізудің белгіленген мерзімдеріне әсер етпесе, ал осы баптың 2-тармағы бірінші бөлігінің 4) тармақшасында көзделген жағдайда – қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді кезең-кезеңмен төмендету көрсеткіштеріне қол жеткізу мерзімдеріне жоспарланатын іс-шаралар графигі бөлігінде кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарау туралы өтініш беруге құқылы.

Жекелеген іс-шараларды орындау мерзімдерін ауыстыру тиісті іс-шаралар кешенін орындау кезеңі шегінде бір рет, бірақ бір жылдан аспайтын мерзімге жүзеге асырылады. Бұл ретте экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының жалпы мерзімін ұзартуға жол берілмейді.

4. Кешенді экологиялық рұқсат алуға өтініш берілген күнге объект сәйкес келуге тиіс экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз етуге қажетті ғимараттарды, құрылысжайларды, жабдықты, табиғат қорғау маңызы бар құрылыстарды пайдалануды қамтамасыз етуге бағытталған іс-шаралар экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасына енгізілуге жатпайды.

5. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын орындау мерзімі төрт жылдан аспайды және ұзартылуға жатпайды.

6. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы экологиялық рұқсаттар беру қағидаларына сәйкес әзірленеді. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының жобасы бойынша, оның ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен бұрын келісілген мұндай бағдарлама

толық немесе ішінара қайта қаралған жағдайда қоғамдық тыңдаулар өткізу міндетті болып табылады.

7. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган экологиялық рұқсаттар беру қағидаларына сәйкес экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының орындалуына жыл сайынғы мониторингті жүзеге асырады.

Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын орындау шартымен кешенді экологиялық рұқсаттар алған объектілердің операторлары жыл сайын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға экологиялық рұқсаттар беру қағидаларында белгіленген нысан бойынша мұндай бағдарламаның орындалуы туралы есеп береді.

Оператор әрбір негізгі іс-шара басталғаннан және аяқталғаннан кейін екі жұмыс күнінен аспайтын мерзімде бұл туралы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жазбаша хабарлайды.

Жоспарланатын іс-шаралар графигін орындаудың күнтізбелік жылында қандай да бір іс-шара орындалмаған немесе толық орындалмаған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган операторға оператордың орындалмаған міндеттемелерінің көлемін көрсете отырып, ақпараттық хат жібереді. Оператор жоспарланатын іс-шаралар графигі бөлігінде кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарау туралы өтініш беруге міндетті.

Жоспарланатын іс-шаралар графигінде көзделген негізгі іс-шараны орындау мерзімі бұзылған жағдайда, мұндай кезенді орындау мерзімі осы Кодекстің 118-бабы 1-тармағының 3) тармақшасында көзделген тәртіппен бір рет, бірақ бір жылдан аспайтын мерзімге ұзартылады.

8. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын орындау шартымен берілген кешенді экологиялық рұқсаттың қолданысы мынадай жағдайларда:

1) осы баптың 7-тармағының бесінші бөлігінде көзделген ұзарту мерзімі шегінде негізгі іс-шара аяқталмаған жағдайда;

2) экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасында белгіленген мерзімдерде технологиялық нормативтердің қандай да бірінің отыз пайыздан астамына қол жеткізілмеген жағдайда тоқтатылады. Егер тиісті мерзімге белгіленген технологиялық норматив отыз немесе одан аз пайызға жетпесе, онда мұндай технологиялық нормативке қол жеткізу мерзімі бір рет бір жылға ұзартылады;

3) осы баптың 2-тармағы бірінші бөлігінің 4) тармақшасында көзделген жағдайда – қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді кезең-кезеңмен төмендету көрсеткіштеріне қол жеткізу графигінде белгіленген мерзімге осындай көрсеткіштердің қандай да бірінің отыз пайыздан астамына қол жеткізілмеген кезде тоқтатылады. Егер тиісті мерзімге қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді кезең-кезеңмен төмендетудің белгіленген көрсеткіші отыз немесе одан аз

пайызға жетпесе, онда мұндай көрсеткішке қол жеткізу мерзімі бір рет бір жылға ұзартылады;

4) осы тармақтың 2) және 3) тармақшаларында көзделген ұзартудың тиісті мерзімдері шегінде технологиялық нормативке немесе қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді кезең-кезеңмен төмендету көрсеткішіне қол жеткізілмеген жағдайда тоқтатылады.

I санаттағы объектінің операторы технологиялық нормативке, қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді кезең-кезеңмен төмендету көрсеткішіне қол жеткізгеннен кейін бұл туралы екі жұмыс күнінен аспайтын мерзімде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жазбаша хабарлайды.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның осы тармақтың екінші бөлігіне сәйкес I санаттағы объект операторының жазбаша хабарын алуы немесе технологиялық нормативке, қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді кезең-кезеңмен төмендету көрсеткішіне қол жеткізу үшін белгіленген мерзімдерде мұндай хабарды алмауы бақылау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылауды жүзеге асыру үшін негіз болып табылады.

9. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыру кезінде экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламаларының орындалуын бақылауды жүзеге асырады.

2-параграф. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсат

120-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсат туралы жалпы ережелер

1. II санаттағы объектілерді салу және (немесе) пайдалану үшін, сондай-ақ осы Кодекстің 418-бабы 4-тармағының екінші бөлігінде көзделген жағдайда I санаттағы объектілерді пайдалану үшін әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттың болуы міндетті.

2. Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес бірыңғай жер салығын төлеушілер болып табылатын тұлғалар шаруа немесе фермер қожалықтары үшін арнайы салық режимі қолданылатын қызметте пайдаланылатын объектілер бойынша әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты алмайды және осы Кодекстің 110-бабының 1-тармағында көзделген қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны ұсынбайды.

3. I санаттағы объектілер үшін әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 418-бабы 4-тармағының екінші бөлігінде көзделген жағдайда

береді.

II санаттағы объектілер үшін әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттарды облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары береді.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, оның құрылымдық және аумақтық бөлімшелері арасында әсер етуге арналған экологиялық рұқсат берілетін I санаттағы объектілерді бөлуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

4. Жекелеген стационарлық көздері әртүрлі облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) аумақтарында орналасқан II санаттағы объектіге қатысты әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты алуға өтініш тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің кез келген жергілікті атқарушы органына берілуі мүмкін, бұл ретте өзге де облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдары әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты беру рәсіміне мүдделі мемлекеттік органдар ретінде тартылуға тиіс.

5. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттар қолданыстағы экологиялық рұқсатта көрсетілген экологиялық шарттардың өзгертілуін талап ететін қолданылатын технологиялар өзгергенге дейінгі, бірақ он жылдан аспайтын мерзімге беріледі.

121-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттың мазмұны

1. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсат белгіленген үлгідегі құжатты білдіреді, онда мыналар қамтылады:

1) оның иесі (оператор), объект және онда жүзеге асырылатын қызмет түрлері туралы мәліметтер;

2) әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттың қолданылу мерзімі;

3) қызметті жүзеге асырудың экологиялық шарттары, оның ішінде: қоршаған ортаға эмиссиялардың нормативтері;

қалдықтардың жинақталу лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері (өз полигоны болған кезде);

қалдықтарды басқару бағдарламасы;

өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы, оның ішінде топырақ пен жерасты сулары жай-күйінің мониторингін қоса алғанда, өндірістік мониторинг жүргізу жөніндегі талаптар;

әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттың қолданылу кезеңіне арналған қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары;

қоршаған ортаға әсерді бағалау туралы қорытындыда көрсетілген

қоршаған ортаны қорғау жөніндегі өзге де талаптар (болған кезде).

2. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсат бланкілерінің нысандарын және оларды толтыру тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

122-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты алуға өтініш

1. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты алуға өтініш осы Кодекстің 120-бабының 3-тармағына сәйкес әсер етуге арналған экологиялық рұқсат беруді жүзеге асыратын органға белгіленген нысан бойынша электрондық түрде беріледі.

2. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты алуға өтінішке мыналар қоса беріледі:

1) белгіленіп отырған қызметке қатысты – I немесе II санаттағы объектілерді салу және (немесе) пайдалану жөніндегі жобалау құжаттамасы;

2) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды не қоршаған ортаға әсер етуге міндетті бағалау жүргізудің қажеттілігі жоқтығы туралы тұжырымды қамтитын, белгіленіп отырған қызметтің әсерлеріне скрининг нәтижелері туралы қорытынды;

3) қоршаған ортаға әсер етуді міндетті бағалауға жатпайтын қызмет түрлері бойынша – оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалау материалдары;

4) эмиссиялар нормативтерінің жобасы;

5) қалдықтарды басқару бағдарламасының жобасы;

6) өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының жобасы;

7) әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттың қолданылу кезеңіне арналған қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының жобасы;

8) күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру нормативтерінің жобасы (көмірсутектерді барлау мен өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде).

3. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты алуға өтініштің нысанын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

123-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты қарау және беру мерзімдері

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты алуға өтініш тіркелген күннен бастап бес жұмыс күнінен аспайтын мерзімде, ал жергілікті атқарушы орган әсер етуге

арналған экологиялық рұқсатты беруге өтініш тіркелген күннен бастап үш жұмыс күнінен аспайтын мерзімде ұсынылған құжаттарды олардың толық және жиынтықты болуы тұрғысынан зерделейді. Көрсетілген мерзім ішінде өтініш қарауға қабылданады не ұсынылған құжаттардың толық және (немесе) жиынтықты болмауы салдарынан қабылданбайды.

Ұсынылған құжаттардың толық және (немесе) жиынтықты болмауы себебі бойынша өтініш қабылданбаған кезде өтініш берушіге қабылданбау себептері уәжді түрде негізделе отырып, бас тарту жіберіледі.

2. Қарауға қабылданған өтініштер осы Кодекстің талаптарына сәйкестігі тұрғысынан қаралады және қарау қорытындылары бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өтініш тіркелген күннен бастап қырық бес жұмыс күнінен аспайтын мерзімде, ал жергілікті атқарушы орган отыз жұмыс күнінен аспайтын мерзімде әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты немесе оны беруден уәжді түрде бас тартуды береді.

3. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты алуға өтініш және (немесе) оған қоса берілетін құжаттар бойынша ескертулер болған кезде, әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттар беруді жүзеге асыратын мемлекеттік органдар мұндай ескертулерді өтініш берушіге:

I санаттағы объектілер бойынша – өтініш қарауға қабылданған күннен бастап жиырма бес жұмыс күні ішінде;

II санаттағы объектілер бойынша – өтініш қарауға қабылданған күннен бастап он бес жұмыс күні ішінде жібереді.

Жіберілген ескертулерді өтініш беруші:

I санаттағы объектілер бойынша – ескертулер жіберілген күннен бастап он жұмыс күні ішінде;

II санаттағы объектілер бойынша – ескертулер жіберілген күннен бастап бес жұмыс күні ішінде жоюға тиіс.

4. Ескертулер осы баптың 3-тармағының екінші бөлігінде айқындалған мерзімдерде жойылмаған жағдайда, өтініш берушіге әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты беруден уәжді бас тарту беріледі.

Ескертулер осы баптың 3-тармағының екінші бөлігінде айқындалған мерзімдерде жойылған жағдайда, өтініш берушіге әсер етуге арналған экологиялық рұқсат беріледі.

124-бап. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты беруден бас тарту

1. Мынадай:

1) өтініште және (немесе) оған қоса берілетін құжаттарда қамтылған мәліметтер анық емес болып табылған;

2) өтініш және (немесе) оған қоса берілетін құжаттар Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарына және (немесе) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері жөніндегі қорытындыға не қоршаған ортаға әсер етуге міндетті бағалау жүргізудің қажеттілігі жоқтығы туралы тұжырымды қамтитын, белгіленіп отырған қызметтің әсеріне скрининг нәтижелері туралы қорытындыға сәйкес келмеген жағдайлар әсер етуге арналған экологиялық рұқсаттарды беруден бас тартуға негіз болып табылады.

2. Әсер етуге арналған экологиялық рұқсатты беруден бас тартуға байланысты даулар мен келіспеушіліктер Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қаралады.

125-бап. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары

1. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары әсер етуге арналған экологиялық рұқсатқа қосымша болып табылады және эмиссиялардың белгіленген нормативтерінің, қалдықтардың жинақталуы мен оларды көму лимиттерінің, күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттерінің (көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде) сақталуын қамтамасыз етуге қажетті, қоршаған ортаға жағымсыз әсер етуді төмендетуге бағытталған іс-шаралар тізбесін қамтуға тиіс.

2. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары экологиялық рұқсаттар беру қағидаларына сәйкес әзірленеді.

3. Оператор экологиялық рұқсатты берген тиісті органға жыл сайын қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының орындалуы туралы есеп береді.

4-БӨЛІМ. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУДЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ РЕТТЕУ

126-бап. Қоршаған ортаны қорғауды экономикалық реттеу тетіктерінің түрлері

Мыналар қоршаған ортаны қорғауды экономикалық реттеу тетіктерінің түрлері болып табылады:

- 1) қоршаған ортаға жағымсыз әсер еткені үшін төлемақы;
- 2) қоршаған ортаға эмиссияларды басқарудың нарықтық тетіктері;
- 3) экологиялық сақтандыру;

- 4) қоршаған ортаны қорғауға бағытталған қызметті экономикалық ынталандыру;
- 5) парниктік газдардың шығарылуын қысқарту мен сіңірілуінің нарықтық тетіктері;
- 6) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері.

127-бап. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер еткені үшін төлемақы

1. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер етудің мынадай түрлері:

- 1) атмосфералық ауаға ластағыш заттарды шығарғаны;
- 2) ластағыш заттарды төккені;
- 3) қалдықтарды көмгені;
- 4) күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастырғаны үшін төлемақы алынады.

2. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер еткені үшін төлемақы енгізуді қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектінің операторы жүзеге асырады.

3. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер еткені үшін төлемақы мөлшерлемелері Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленеді.

4. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер еткені үшін экологиялық рұқсатта белгіленген нормативтер немесе қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияда эмиссиялар мен көмілген қалдықтардың III санаттағы объект декларациялаған саны шегіндегі төлемақы Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен алынады.

5. Коммуналдық қатты қалдықтарды көмгені үшін ақы төлеуге арналған шығыстар Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалған тәртіппен тарифтерді белгілеу кезінде ескеріледі.

128-бап. Қоршаған ортаға эмиссияларды басқарудың нарықтық тетіктері

1. Қоршаған ортаға эмиссияларды қысқарту мақсатында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаға эмиссиялардың лимиттерін белгілеу, қоршаған ортаға эмиссияларға арналған квоталарды бөлу және қоршаған ортаға эмиссияларды қысқарту бойынша квоталар мен міндеттемелердің саудасы тәртібін бекіту арқылы нарықтық тетіктерді енгізуі мүмкін.

2. Қоршаған ортаға эмиссиялардың лимиттері – белгілі бір аумақ (акватория) шегінде күнтізбелік жылға белгіленетін қоршаған ортаға

эмиссиялардың жиынтық нормативтік көлемі, оны сақтаған кезде сапаның экологиялық нормативтерін бұзу орын алмайды.

3. Қоршаған ортаға эмиссияларға арналған квота – нақты тұлғаға күнтізбелік бір жылға ақылы немесе тегін негізде бөлінетін қоршаған ортаға эмиссияларға арналған лимиттің бір бөлігі.

129-бап. Экологиялық сақтандыру

1. Экологиялық сақтандырудың мақсаты тұлғаның авариямен келтірілген экологиялық залалды өтеу бойынша азаматтық-құқықтық жауапкершілігін қамтамасыз ету болып табылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен экологиялық жағынан қауіпті шаруашылық және өзге қызмет түрлерінің тізбесіне енгізілген объектілерді оператор жасасқан міндетті экологиялық сақтандыру шартынсыз пайдалануға жол берілмейді.

Міндетті экологиялық сақтандыру «Міндетті экологиялық сақтандыру туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жүзеге асырылады.

3. Ерікті экологиялық сақтандыруды жеке және заңды тұлғалар өздерінің ерік білдіруіне байланысты жүзеге асырады. Ерікті экологиялық сақтандырудың түрлері, шарттары мен тәртібі сақтандырушылар мен сақтанушылар арасындағы шарттарда айқындалады.

130-бап. Қоршаған ортаны қорғауға бағытталған қызметті экономикалық ынталандыру

1. Қоршаған ортаны қорғауға бағытталған қызметті экономикалық ынталандыру:

1) кешенді экологиялық рұқсат алынған күннен бастап қоршаған ортаға жағымсыз әсер еткені үшін төлемақы мөлшерлемелеріне Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес 0 коэффициентін қолдану;

2) Қазақстан Республикасының жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау саласындағы заңнамасына сәйкес қалдықтарды энергетикалық кәдеге жарату объектілері өндірген электр энергиясының жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығының кепілдендірілген сатып алуы;

3) «жасыл» технологиялардың трансфері мен бейімделуін, сондай-ақ «жасыл» инвестицияларды тартуға жәрдемдесуді ұйымдастыру;

4) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген шарттарда және тәртіппен «жасыл» қаржыландыру шеңберінде мемлекеттік қолдау шараларын

ұсыну;

5) Қазақстан Республикасының заңдарында айқындалған өзге де мемлекеттік қолдау шараларын ұсыну арқылы жүзеге асырылады.

2. «Жасыл» технологиялар деп қазіргі заманғы ғылым жетістіктерінің негізінде жасалған, орнықты дамудың экологиялық, экономикалық, әлеуметтік аспектілерін ескеретін, өндірістің экологиялық қауіпсіз технологиялары түсініледі, олар мынадай салаларды қамтиды және:

1) «өндіріс – кәдеге жарату – жаңа өндіріс» тұйық циклі бойынша уытты емес өнімдер өндірісіне;

2) технологиялардағы және тұтыну құрылымындағы инновациялар есебінен қалдықтарды барынша қысқартуға;

3) жаңартылмайтын табиғи ресурстарды баламалы жаңартылатын шикізат пен энергия көздеріне ауыстыруға;

4) егіншілікте, мал шаруашылығында және ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеуде биотехнологияларды өндіруге, ауыл шаруашылығы үшін биологиялық препараттар өндіруге;

5) жаңартылатын энергия көздерінен (күн энергиясынан, жел энергиясынан, гидро-, геотермальдық энергиядан, биомассадан, сутегінен) энергия өндіруге, атмосфераға зиянды шығарындыларды төмендетуге, ғимараттар мен тұрмыстық аспаптардың отынды пайдалану тиімділігін, сондай-ақ энергия тиімділігін арттыруға;

6) климаттың өзгеру салдарларын бәсеңдетуге бағытталған, қоршаған ортадан парниктік газдарды жоғары сіңіргіш әсері бар орнықты жасыл желектерді шығаруға;

7) өндірістік және тұтыну қалдықтарын пайдалана отырып, құрамында уытты және канцерогендік заттары жоқ құрылыс материалдарын өндіруге бағытталады.

«Жасыл» технологиялардың сервистік операторы – «жасыл» технологиялар мен жобалардың тізілімін жүргізу, «жасыл» технологияларды коммерцияландыру және технологиялық бизнес-инкубациялау, «жасыл» жобаларды іске асыру үшін «жасыл» қаржыландыруды, оның ішінде инвестициялар мен гранттарды тартуға жәрдемдесу, «жасыл экономика» мәселелері бойынша ақпараттық-талдамалық, құқықтық, әдіснамалық, консультациялық және сараптамалық-талдамалық қолдауды жүзеге асыру, «Жасыл көпір» серіктестігі бағдарламасы бойынша халықаралық ынтымақтастық пен тәжірибе алмасуды ұйымдастыру бойынша кешенді қызметтер көрсететін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ведомстволық бағынысты ұйымы.

«Жасыл» технологиялардың жобаларын ендіру мен іске асыру үшін «жасыл» инвестициялар, оның ішінде ұлттық даму институттарының гранттары және (немесе) инвестициялары, жергілікті бюджеттердің қаражаты және басқа да ұйымдардың Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де көздері есебінен тартылады.

Технологияларды «жасыл» технологиялар ретінде тану қағидаларын Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

3. «Жасыл» қаржыландыру деп «жасыл» жобаларды іске асыруға бағытталған және қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау жөніндегі уәкілетті орган айқындаған «жасыл» облигациялар, «жасыл» кредиттер және басқа да қаржы құралдары сияқты құралдардың көмегімен тартылатын инвестициялар түсініледі.

«Жасыл» жобаларға бекітілген сыныптама (таксономия) негізінде айқындалған, қазіргі бар табиғи ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыруға, қоршаған ортаға жағымсыз әсер ету деңгейін төмендетуге, энергия тиімділігін, энергия үнемдеуді арттыруға, климаттың өзгеру салдарларын бәсеңдетуге және климаттың өзгеруіне бейімдеуге бағытталған жобалар жатады.

«Жасыл» облигациялар мен «жасыл» кредиттер арқылы қаржыландыруға жататын «жасыл» жобалардың сыныптамасын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

«Жасыл» жобалардың іске асырылуын қаржыландыру мақсатында ақша тарту үшін тіркелген кірісі бар борыш құралы «жасыл» облигациялар деп танылады.

«Жасыл» жобалардың іске асырылуын қаржыландыруға бағытталған нысаналы қарыздар «жасыл» кредиттер деп танылады.

5-БӨЛІМ. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЗАЛАЛ

131-бап. Экологиялық залал

1. Осы Кодекстің 133, 134 және 135-баптарында көрсетілген табиғи орта құрамдастарына келтірілген залал, егер ақылға қонымды уақыт кезеңі ішінде оларды ремедиация жөніндегі шараларды қолданбай, базалық жай-күйге дейін табиғи қалпына келтіру мүмкіндігі болмаса, экологиялық залал деп танылады.

Осы бөлімнің мақсаттары үшін табиғи ортаның құрамдастарына келтірілген залал деп табиғи орта құрамдастарының жай-күйіндегі туындайтын, тікелей немесе жанама түрде өлшенетін жағымсыз өзгеріс немесе

олардың тұтыну қасиеттерінің немесе пайдалы сапаларының өлшенетін нашарлауы түсініледі.

Базалық жай-күй деп, егер табиғи орта құрамдасына экологиялық залал келтірілмесе, ол болатын жай-күйі түсініледі.

2. Осы Кодекстің 133, 134 және 135-баптарында көрсетілген табиғи орта құрамдастарына келтірілген залал да осы баптың 1-тармағында көрсетілген жағымсыз салдарлар атмосфералық ауаның ластануы немесе ластағыш заттардың бір ортадан басқасына ауысуы салдарынан болған жағдайларда экологиялық залал деп танылады.

3. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мен мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің шегінде болатын, осы Кодекстің 133, 134 және 135-баптарында көрсетілген табиғи орта құрамдастарына келтірілген залал көрсетілген табиғи орта құрамдастарына келтірілген залалдың сипаты мен ауқымына қарамастан, экологиялық залал деп танылады.

4. Мемлекет меншігіндегі табиғи ресурстарға (топырақты қоса алғанда жер, су, орман ресурстарына, жер қойнауы ресурстарына, өсімдіктер әлемі мен жануарлар дүниесі ресурстарына), оның ішінде оларды заңсыз пайдалану, алып қою, бүлдіру немесе жою арқылы келтірілген және осы Кодекстің 133, 134 және 135-баптарында көрсетілген белгілері жоқ залал экологиялық залал ұғымына жатпайтын мүлдік залал болып табылады және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстардың тиісті түрлері туралы заңнамасына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес өтелуге жатады.

132-бап. Адамның өміріне және (немесе) денсаулығына экологиялық зиян

1. Жеке тұлғалардың өміріне және (немесе) денсаулығына жағымсыз экологиялық салдарлардың әсер етуі салдарынан келтірілген зиян адамның өміріне және (немесе) денсаулығына экологиялық зиян деп танылады.

2. Адамның өміріне және (немесе) денсаулығына экологиялық зиян Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес өтелуге жатады.

133-бап. Жануарлар дүниесі мен өсімдіктер әлеміне экологиялық залал

1. Табиғи ортаның құрамдастарына келтірілген, жануарлар дүниесі мен өсімдіктер әлемі түрлерінің және табиғи ареалдардың қолайлы жай-күйіне қол

жеткізуге немесе оны сақтауға елеулі жағымсыз әсер ететін кез келген залал жануарлар дүниесі мен өсімдіктер әлеміне экологиялық залал деп танылады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген әсер етудің елеулілігі табиғи орта құрамдастарының базалық жай-күйі және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өзге де өлшемшарттар ескеріле отырып бағаланады.

2. Жануарлар дүниесі мен өсімдіктер әлеміне залал бұрын анықталған, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес уәкілетті мемлекеттік органдар тікелей рұқсат еткен антропогендік қызмет нәтижесінде туындаған жағымсыз әсер етуді қамтымайды.

3. Табиғи ареал деп жануарлар дүниесінің немесе өсімдіктер әлемінің белгілі бір түрінің мекендеуі (өсу) және даму аймағы түсініледі.

4. Табиғи ареалдардың жай-күйі деп табиғи ареал және әдетте оның шекаралары шегінде мекендейтін (өсетін) жануарлар мен өсімдіктердің түрлері ұшырайтын және ұзақ мерзімді перспективада олардың табиғи таралуына, құрылымы мен функционалдығына ықпал етуі мүмкін әсер ету жиынтығы, сондай-ақ жануарлар мен өсімдіктердің типтік түрлерінің Қазақстан Республикасының аумағында немесе олардың табиғи ареалдарының шекараларында ұзақ мерзімді өмір сүруі түсініледі.

Табиғи ареалдың жай-күйі, егер:

1) оның табиғи шекаралары және осындай шекаралар шегінде қамтылатын аумақтары тұрақты болып табылса немесе кеңейтілсе;

2) табиғи ареалды ұзақ мерзімде сақтауға қажетті нақты құрылым мен функциялар бар болса және олардың сақталуы болжамды болашақта күтілетін болса;

3) табиғи ареал шегінде жануарлар мен өсімдіктердің әдеттегі түрлерінің табиғи жай-күйі осы баптың 5-тармағында көрсетілген өлшемшарттарға сәйкес қолайлы болып табылса, қолайлы деп есептелетін болады.

5. Жануарлар дүниесі мен өсімдіктер әлемі түрінің жай-күйі деп тиісті түр ұшырайтын және популяциялардың Қазақстан Республикасының аумағында немесе осы түрдің табиғи ареалы шекараларының шегінде ұзақ мерзімді көбеюіне және санына ықпал етуі мүмкін әсер ету жиынтығы түсініледі.

Жануарлар дүниесі мен өсімдіктер әлемі түрінің жай-күйі, егер:

1) тиісті түр санының динамикасы мұндай түр өзінің табиғи ареалдың өміршең құрамдасы ретіндегі ұзақ мерзімді мәртебесін сақтайтынын көрсетсе;

2) түрлердің табиғи саны төмендемесе және болжамды болашақта олардың төмендеуі күтілмесе;

3) популяцияларды ұстап тұру үшін жеткілікті түрде үлкен табиғи ареал

бар болса және оның сақталуы ұзақ мерзімді перспективада күтілетін болса, қолайлы деп есептеледі.

134-бап. Суға экологиялық залал

Қазақстан Республикасының экологиялық және (немесе) су заңнамасында айқындалған жерүсті және (немесе) жерасты суларының экологиялық, химиялық немесе сандық жай-күйіне немесе экологиялық әлеуетіне елеулі жағымсыз әсер ететін кез келген залал суға экологиялық залал деп танылады.

135-бап. Жерге экологиялық залал

1. Халықтың денсаулығына зиян келтірудің елеулі тәуекелін туғызатын ластағыш заттардың, организмдердің немесе микроорганизмдердің жер бетіне немесе жердің құрамына немесе топыраққа тікелей немесе жанама түсуі нәтижесінде жердің ластануы жерге экологиялық залал деп танылады.

2. Топырақты жою немесе Қазақстан Республикасы жер заңнамасының ережелеріне сәйкес олардың тозуына немесе құнарсыздануына алып келетін өзге де салдарлар түрінде келтірілген залал да жерге келтірілген экологиялық залал деп танылады.

136-бап. Экологиялық залалды жою жөніндегі міндет

1. «Ластағыш төлейді» қағидатына сәйкес әрекеті немесе қызметі экологиялық залал келтірген тұлға экологиялық залал келтірілген табиғи орта құрамдастарын толық көлемде және өз есебінен ремедиациялауды жүзеге асыруға міндетті.

Экологиялық залал келтірген тұлғаны әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылыққа тарту мұндай тұлғаны осы тармақтың бірінші бөлігінде белгіленген азаматтық-құқықтық жауаптылықтан босатпайды.

2. Осы Кодекстің 137-бабының 4-тармағына сәйкес қалпына келтіру немесе ремедиациялау жөніндегі шараларды іске асыруға мемлекет атынан қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган шеккен шығындарды өтеуді қоспағанда, келтірілген экологиялық залал үшін ақшалай өтемақы талап етуге немесе алуға ешкім де құқылы емес.

3. Жеке немесе заңды тұлғаны осы баптың 1-тармағының бірінші бөлігінде белгіленген жауаптылыққа тарту үшін бір мезгілде мынадай шарттардың болуы қажет:

1) әрекеттері немесе қызметі экологиялық залал келтірген нақты тұлғаны немесе тұлғаларды анықтау мүмкіндігі;

2) экологиялық залал мен осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген тұлғалардың әрекеттері немесе қызметі арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтау мүмкіндігі;

3) экологиялық залал анық айқындалған және өлшенетін болуға тиіс.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы бапқа сәйкес жауаптылыққа тартылуы мүмкін жеке және заңды тұлғаларға экологиялық залалды жою туралы талап қойып сотқа жүгінеді.

5. Егер салдарынан экологиялық залал келтірілген қызметті жүзеге асыратын немесе жүзеге асырған тұлға тіршілік етуін тоқтатқан жағдайда, экологиялық залал келтіргені үшін жауаптылық аталған тұлғаның құқық мирасқорына жүктеледі.

6. I немесе II санаттағы объектілерге жататын мүліктік кешендерді жекешелендіру кезінде жекешелендіруді жүзеге асыруға уәкілеттік берілген мемлекеттік орган экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді. I немесе II санаттағы объектілерге жататын мүліктік кешендерді жекешелендіру осындай I немесе II санаттағы объектінің ықтимал әсер ету саласында орналасқан табиғи орта құрамдастарының жай-күйін жекешелендіру жоспарында көзделуге және мамандандырылған ұйымдарды (аккредиттелген зертханаларды) тарта отырып және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қатысуымен жүзеге асырылуға тиіс экологиялық залалдың болуы тұрғысынан міндетті тексеру нәтижелерін ескере отырып жүзеге асырылады.

Жекешелендіру алдындағы әрекет немесе қызмет салдарынан келтірілген экологиялық залал үшін жауаптылықты жекешелендіру объектісінің бұрынғы меншік иесі – мемлекет көтереді. Мұндай жағдайларда осындай экологиялық залалды жою жөніндегі міндетті жекешелендірілген мүліктің (объектінің) жаңа меншік иесіне бөліп беру немесе ауыстыру оның келісімімен ғана мүмкін болады.

7. Егер құқықтық мирасқорды анықтау мүмкін болмаған не ол тіршілік етуін тоқтатқан жағдайда, экологиялық залалды жою жөніндегі міндет экологиялық залал келтірілген кезде немесе, егер мұндай залал келтіру ұзақ сипатқа ие болса, экологиялық залал келтірген әрекет немесе қызмет аяқталған кезде, экологиялық залал келтірген тұлға тиісті әрекеттерді немесе қызметті жүзеге асырған жер учаскесінің меншік иесі немесе жер пайдаланушысы болған тұлғаға жүктеледі.

8. Егер осы баптың 5 және 7-тармақтарында көрсетілген тұлғаларды анықтау мүмкін болмаған немесе олар жұмысын тоқтатқан жағдайда, егер

қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган сотта мұндай меншік иесі немесе жер пайдаланушы көрсетілген жер учаскесіне құқықтарды алған кезде оған осы жер учаскесінде бұрын жүзеге асырылған әрекеттермен немесе қызметпен келтірілген экологиялық залалдың бар екені белгілі болғанын дәлелдесе, экологиялық залалды жою жөніндегі міндетті залал келтірген тұлға өз қызметін жүзеге асырған жер учаскесінің қазіргі меншік иесі немесе жер пайдаланушысы көтереді.

9. Экологиялық залал келтірілу фактісі анықталған кезден бастап үш жыл ішінде осы баптың 5, 7 және 8-тармақтарында көрсетілген тұлғаларды анықтау мүмкін болмаған немесе олар болмаған кезде, экологиялық залалды жою жөніндегі міндет мемлекетке жүктеледі. Экологиялық залалды жою бойынша қажетті іс-шаралар жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша облыстың, астананың, республикалық маңызы бар қаланың тиісті жергілікті атқарушы органы ұйымдастырады.

137-бап. Экологиялық залал фактісін және экологиялық залал келтірген тұлғаны анықтау

1. Экологиялық залал келтірген тұлға мұндай залалды анықтаған жағдайда, мұндай тұлға:

1) анықталған кезден бастап екі сағат ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға экологиялық залал келтірудің әлеуетті фактісі, оның сипаты мен ауқымын алдын ала бағалау туралы хабарлауға;

2) экологиялық залал келтіру фактісі анықталғаннан кейін бір жұмыс күнінен кешіктірмей, үлкен экологиялық залалды немесе халықтың денсаулығына және (немесе) қоршаған ортаға зиянды әсер етуді болғызбау мақсатында, оны туындатқан факторларды жоюға (олардың жолын кесуге), сондай-ақ экологиялық залалды бақылауға, оқшаулауға және қысқартуға бағытталған барлық қажетті шараны қабылдауға кірісуге;

3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның экологиялық залал келтіруді туындатқан факторларды жою (олардың жолын кесу) жөніндегі талаптарын орындауға міндетті.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган экологиялық залал фактісін анықтаған жағдайда:

1) осы Кодекстің 136-бабына сәйкес экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелетін тұлғаны анықтау бойынша шаралар қабылдайды;

2) осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген тұлға анықталғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде оның атына осы Кодекстің 139-бабына сәйкес ремедиация бағдарламасын әзірлеу және оны қоршаған ортаны қорғау

саласындағы уәкілетті органмен келісу қажеттігі туралы хабарлама жібереді.

3. Экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелетін тұлға осындай экологиялық залалды жоюдан жалтарған жағдайда, тиісті міндет мұндай тұлғаға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның талап қоюы бойынша сот тәртібімен жүктеледі.

4. Егер экологиялық залалды жою үшін жауапты тұлға соттың ремедиация жөніндегі іс-шараларға қатысты заңды күшіне енген шешімін сот шешімінде белгіленген мерзім ішінде орындамаса немесе егер мұндай тұлға салдарларды жою немесе ремедиация жөніндегі шараларды уақтылы қабылдамаса және мұндай кідіріс одан әрі елеулі экологиялық залалға немесе адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына елеулі зиянға алып келсе, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган ремедиация жөніндегі іс-шараларды дербес өзі жүзеге асыруға және кейіннен тиісті іс-шараларды жүзеге асыруға жұмсалған шығыстарды өтеуді талап етуге құқылы.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган экологиялық залалды жою жөніндегі талап қою талаптарын айқындау мақсатында табиғи ресурстардың тиісті түрлерін пайдалану саласында реттеуді жүзеге асыратын басқа мемлекеттік органдардың сарапшыларын, сондай-ақ келтірілген экологиялық залалды зерделеу, оның сипатын, ауқымын, сондай-ақ ремедиация жөніндегі ықтимал шараларды әзірлеу үшін аккредиттелген зертханаларды және сыртқы тәуелсіз сарапшыларды шарттық негізде тартуға құқылы. Сыртқы тәуелсіз сарапшыларды тарту қағидаларын, оның ішінде оларға қойылатын біліктілік өлшемшарттарын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

138-бап. Ремедиация

1. Экологиялық залал келтірілген табиғи орта құрамдасын қалпына келтіру, қайта жаңғырту арқылы немесе егер экологиялық залал толық немесе ішінара жөнделмейтін болса, табиғи ортаның осындай құрамдасын ауыстыру арқылы экологиялық залалды жою жөніндегі іс-шаралар кешені ремедиация деп танылады.

2. Табиғи ортаның бұзылған құрамдасын базалық жай-күйіне жеткізу қоршаған ортаның құрамдасын қалпына келтіру деп танылады.

3. Осы бапта табиғи ортаның құрамдасын ауыстыру деп экологиялық залалға ұшыраған учаске шегінде немесе осы баптың 5 және 6-тармақтарына сәйкес балама аумақ шегінде жануарлар дүниесінің қорғалатын түрлері мен олардың ареалдары үшін немесе табиғи ортаның баламалы немесе ұқсас

экожүйелік жағдайлары бар өзге құрамдасы үшін жасалатын қосымша жақсартулар түсініледі.

4. Экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелген тұлға келтірілген экологиялық залалды тікелей ремедиациялауды жүзеге асырады, ол экологиялық залал келтірілген табиғи орта құрамдастарын қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралар деп түсініледі не оларды ақылға қонымды мерзімдерде базалық жай-күйіне дейін табиғи түрде қалпына келтіру үшін жағдай жасайды.

5. Тікелей ремедиация мақсаттарына толық қол жеткізу объективті мүмкін болмаған жағдайда, тікелей ремедиация мүмкін болмайтын бөлігінде экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелген тұлға қосымша балама ремедиацияны жүзеге асырады, ол экологиялық залал келтірілген табиғи ортаның құрамдастары болатын аумақта қоршаған ортаны қорғау және жақсарту жөніндегі іс-шаралар деп түсініледі немесе табиғи ортаның ұқсас құрамдастарын қалпына келтіру үшін жағдай жасайды немесе экологиялық залал келтіру орнына мүмкіндігінше жақын орналасқан аумақта қоршаған ортаны қорғау жөніндегі өзге де іс-шараларды орындайды.

6. Экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелген тұлға тікелей және балама ремедиация жөніндегі шаралардың қабылдануына қарамастан, экологиялық залал келтірілген кезден бастап табиғи ортаның бұзылған құрамдастары толық қалпына келгенге дейінгі кезеңде келтірілген экологиялық залалдың салдарынан уақытша қолжетімді болмайтын экожүйелік көрсетілетін қызметтерді ауыстыру мақсатында экологиялық залал келтірілген табиғи орта құрамдастары орналасқан аумақты не осындай аумаққа мүмкіндігінше жақын орналасқан аумақты жақсарту жөнінде қосымша іс-шаралар (өтемдік ремедиация) жүргізеді.

7. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өзі осы Кодекстің 137-бабының 4-тармағына сәйкес экологиялық залалды ремедиациялау жөніндегі шараларды жүзеге асырған жағдайда, мұндай экологиялық залал келтірген тұлғадан қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ремедиациялау жөніндегі тиісті шараларға жұмсаған барлық шығысты өндіріп алуға құқылы.

Экологиялық залал келтірген тұлға мемлекетке осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген ремедиацияға арналған шығыстарға қосымша, экологиялық залалға байланысты туындайтын ақылға қонымды шығыстарды, оның ішінде экологиялық залалдың сипаты мен ауқымын зерделеуге және бағалауға, ремедиация жөніндегі қажетті шараларды айқындауға арналған шығыстарды, осыған байланысты әкімшілік шығыстарды, заң көмегіне, атқарушылық іс жүргізуге, деректер жинауға, ремедиация жөніндегі шаралардың орындалуына мониторинг пен бақылауға арналған шығыстарды

өтеуге тиіс.

139-бап. Ремедиация бағдарламасы

1. Ремедиация бағдарламасы келтірілген экологиялық залалды жою жөніндегі іс-шаралардың тізбесін білдіреді. Экологиялық залалдың сипатына, сондай-ақ экологиялық залал келтірілген табиғи ортаның құрамдасына қарай ремедиация жөніндегі іс-шаралардың мазмұны, мерзімдері, оларды айқындау тәртібі жөніндегі ұсынымдар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нұсқаулық-әдістемелік құжаттарда келтіріледі.

2. Келтірілген экологиялық залалды жою міндеті жүктелген тұлға осы Кодекстің 137-бабы 2-тармағының 2) тармақшасында көрсетілген хабарламаны алған кезден бастап бір ай ішінде осындай залалды жою бойынша қажетті шараларды айқындайды және ремедиация бағдарламасын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға келісуге ұсынады. Келтірілген экологиялық залалдың сипаты мен ауқымын ескере отырып, ремедиация бағдарламасын әзірлеуге қажетті егжей-тегжейлі зерттеулер жүргізу үшін неғұрлым ұзақ мерзім қажет болған кезде жоғарыда көрсетілген мерзім қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша үш айға дейін ұзартылуы мүмкін.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұсынылған ремедиация бағдарламасын он жұмыс күні ішінде қарайды, онымен келіседі немесе тиісті түзетулер енгізеді және келісілген ремедиация бағдарламасын экологиялық залалды жоюға жауапты тұлғаға жібереді.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен ремедиация бағдарламасы келісілген немесе келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның түзетулерімен келіскен жағдайда, тараптар көрсетілген ремедиация бағдарламасын бекітеді.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ремедиация бағдарламасы бекітілген кезден бастап он жұмыс күнінен кешіктірмей оны ресми интернет-ресурсында орналастыруға міндетті.

5. Келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның түзетулерімен келіспеген немесе мұндай тұлға ремедиация бағдарламасын бекітуден бас тартқан жағдайда, ремедиация бағдарламасын бекіту жөніндегі тиісті міндеттеме келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлғаға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның талап қоюы бойынша сот тәртібімен жүктелуі мүмкін.

140-бап. Ремедиация бағдарламасын іске асыру

1. Егер ремедиация бағдарламасын іске асыру мерзімі үш айдан асатын жағдайда, келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға бағдарламаны іске асыру басталған кезден бастап әрбір үшінші айдың соңында ремедиация бағдарламасын орындаудың мәртебе-есебін жібереді және оны интернет-ресурсында (болған кезде) орналастырады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүргізілетін ремедиация туралы ақпаратты жыл сайын 1 желтоқсаннан кешіктірмей ресми интернет-ресурста орналастырады.

2. Ремедиация бағдарламасында көзделген іс-шараларды белгіленген мерзімдерде орындамау немесе тиісінше орындамау, сондай-ақ мәртебе-есепті уақтылы тапсырмау Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жауаптылыққа алып келеді.

3. Ремедиация бағдарламасын аяқтау нәтижелері бойынша келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлға және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ремедиация бағдарламасын аяқтау актісіне қол қояды. Егер ремедиация бағдарламасында көзделген іс-шаралар толық көлемде орындалмаған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ремедиация бағдарламасын аяқтау актісіне қол қоюдан бас тартады және ремедиация бағдарламасын аяқтау үшін қосымша мерзімдерді келіседі.

4. Егер ремедиация бағдарламасында көзделген іс-шараларды орындау бағдарламада қойылған, келтірілген экологиялық залалды жою жөніндегі мақсаттарға қол жеткізуге алып келмеген жағдайда, келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлға бір ай ішінде қосымша ремедиация бағдарламасын әзірлейді. Қосымша ремедиация бағдарламасын келісу және бекіту тәртібі ремедиация бағдарламасын келісу және бекіту тәртібіне сәйкес келеді.

5. Келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлғаға ремедиация бағдарламасында қойылған, келтірілген экологиялық залалды жою жөніндегі мақсаттарға қол жеткізе отырып, ремедиация бағдарламасы аяқталғаннан кейін табиғи ортаның қалпына келтірілген құрамдастарының жай-күйіне мерзімдік мониторинг жасау бойынша жауапкершілік жүктеледі. Мұндай мониторингтің тәртібін, кезеңділігі мен ұзақтығын, сондай-ақ есептілік тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

6. Егер мониторинг нәтижелері бойынша іске асырылған ремедиация

бағдарламасының немесе қосымша ремедиация бағдарламасының нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізілмегені анықталған жағдайда, экологиялық залалды жоюға жауапты тұлғаға қосымша ремедиация бағдарламасын әзірлеу мен іске асыру бойынша жауапкершілік жүктеледі.

7. Аяқталған ремедиация бағдарламасының нәтижелері, сондай-ақ мониторинг нәтижелері экологиялық залалды жоюға жауапты тұлғаның ресми сайтында, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның сайтында міндетті түрде жариялануға жатады. Көрсетілген нәтижелерді жариялау келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлғаның есебінен жүзеге асырылады.

141-бап. Экологиялық залал келтіруге байланысты талаптар бойынша талап қоюдың ескіру мерзімі

Экологиялық залал келтіруге байланысты талаптар бойынша талап қоюдың ескіру мерзімі отыз жылды құрайды және экологиялық залалға себеп болған оқиға, әрекет немесе әрекетсіздік кезінен бастап есептеледі. Егер экологиялық залал ұзақ сипатта болған жағдайда, талап қоюдың ескіру мерзімі экологиялық залалға себеп болған оқиғаның, әрекеттің немесе әрекетсіздіктің аяқталған кезінен бастап есептеледі.

6-БӨЛІМ. ТАРИХИ ЛАСТАНУ ОБЪЕКТИЛЕРІ

142-бап. Тарихи ластану

1. Бұрынғы қызметтің нәтижесінде, оның ішінде антропогендік қызметтің алуан түрлері әсер етуінің жиынтығы нәтижесінде туындаған, суларға және (немесе) жерлерге келтірілген, жою жөніндегі міндеттері орындалмаған не толық көлемде орындалмаған, жинақталған экологиялық залал тарихи ластану деп танылады.

2. Тарихи ластану анықталған аумақтар мен акваториялар немесе олардың жекелеген учаскелері, сондай-ақ тарихи ластану көзі болып табылатын иесіз күрделі құрылыс және қалдықтарды сақтау немесе көму объектілері тарихи ластану объектілері деп танылады.

143-бап. Тарихи ластану объектілерін анықтау, бағалау
және есепке алу

1. Тарихи ластану объектілерін анықтау бұрын антропогендік қызмет жүзеге асырылған және (немесе) иесіз күрделі құрылыс объектілері және (немесе) иесіз қалдықтарды сақтау немесе көму объектілері орналасқан аумақтар мен акваторияларды түгендеу және зерттеп-қарау арқылы жүзеге асырылады.

2. Тарихи ластану объектілерін анықтау, бағалау және есепке алу, оның ішінде тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімін жүргізу қағидаларын (бұдан әрі – тарихи ластану объектілерін анықтау, бағалау және есепке алу қағидалары) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің талаптарын ескере отырып бекітеді.

3. Тарихи ластану объектілерін анықтау мен бағалауды аудандардың, қалалардың жергілікті атқарушы органдары ұйымдастырады. Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша тарихи ластанудың жекелеген объектілерін анықтау мен бағалауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

Тарихи ластану объектілерін анықтау және бағалау жөніндегі жұмыстарды жүргізу үшін осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген мемлекеттік органдар Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыстарды орындауға және қызметтерді көрсетуге лицензиясы бар ұйымдарды тартады.

4. Тарихи ластану объектісін бағалау мыналарды:

1) ластағыш заттардың, олардың түрлері бойынша қалдықтардың көлемін немесе массасын;

2) тарихи ластану объектісі орналасқан аумақтар мен акваториялардың немесе олардың учаскелерінің алаңдарын, пайдалануға рұқсат берілген жерлер мен сулардың санаттары мен түрлерін;

3) ластағыш заттардың табиғи ортаның өзге құрамдастарына көніп-қонуға қабілеттілігін, су объектілерінің, оның ішінде ауызсумен және шаруашылық-тұрмыстық сумен жабдықтау көздері болып табылатын су объектілерінің ластану мүмкіндігін, жаңа экологиялық залалдың туындау және адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына зиян келтіру мүмкіндігін қоса алғанда, қоршаған ортаға жағымсыз әсер ету деңгейі мен көлемін;

4) Қазақстан Республикасы қатысушысы болып табылатын халықаралық шарттарда көрсетілген қауіпті заттардың тарихи ластану объектісінде бар-жоғын;

5) қоршаған ортасы тарихи ластану объектісінен жағымсыз әсер етуді сезініп отырған аумақта тұратын халық санын;

б) қоршаған ортаға жинақталған зиян объектісінен қоршаған ортасына жағымсыз әсер ету қатері төніп тұрған аумақта тұратын халық санын анықтауды қамтиды.

5. Тарихи ластану объектілерін есепке алу оларды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 3-тармағында көрсетілген мемлекеттік органдардан тарихи ластану объектілерін анықтау мен бағалау нәтижелерін алған күннен бастап отыз жұмыс күнінен аспайтын мерзімде тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізу арқылы жүзеге асырылады.

Тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімі электрондық дерекқор болып табылады, онда осы баптың 4-тармағына сәйкес тарихи ластану объектілерін бағалау нәтижелері, олардың шығу тегі, тарихи ластану объектілерінің мүліктік тиесілігі және тарихи ластануды жою бойынша қажетті жұмыстар жөніндегі ақпаратты қоса алғанда, анықталған тарихи ластану объектілері туралы мәліметтер жиналады.

Тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімін бюджет қаражаты есебінен жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

6. Тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімін жүргізу:

1) тарихи ластану объектілерін анықтау мен бағалау материалдарын қарауды;

2) тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізу немесе енгізуден бас тарту туралы шешім қабылдауды;

3) тарихи ластану объектілерін санаттауды;

4) тарихи ластану объектісі туралы ақпаратты жаңартуды;

5) тарихи ластану объектілерін мемлекеттік тізілімнен шығаруды қамтиды.

7. Тарихи ластану объектілерін санаттау тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізілген тарихи ластану объектілеріне қатысты жүзеге асырылады.

Тарихи ластану объектілерін санаттау тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарды жүргізудің басымдығы мен кезектілігін негіздеу, сондай-ақ өзге де кезек күттірмейтін шаралар қабылдау мақсатында олардың экологиялық қауіпсіздікке ықпалын салыстыру арқылы жүргізіледі.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган тарихи ластану объектілерін санаттау нәтижелері бойынша өздеріне қатысты тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарды жүргізу, сондай-ақ өзге де кезек

күттірмейтін шараларды қабылдау бірінші кезекті тәртіппен жүзеге асырылуға тиіс басым объектілерді және тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізілген тарихи ластанудың өзге де объектілеріне қатысты жою жөніндегі жұмыстарды жүргізудің кезектілігін айқындайды.

8. Тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсында ашық қолжетімділікте орналастырылады.

144-бап. Тарихи ластануды жою

1. Тарихи ластануды жою тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімінде айқындалған басымдық пен кезектілік ескеріле отырып, осындай тізілімге енгізілген тарихи ластану объектілеріне қатысты жүзеге асырылады.

2. Тарихи ластануды жою қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

Тарихи ластануды жою бойынша жүргізілген жұмыс туралы есеп қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсында жарияланады.

3. Тарихи ластануды жоюды аудандардың, қалалардың жергілікті атқарушы органдары ұйымдастырады. Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша жекелеген объектілерге қатысты тарихи ластануды жоюды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

Тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарда қажетті зерттеп-қараулар, оның ішінде инженерлік іздестірулер жүргізу, тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстардың жобасын әзірлеу, оны келісу және бекіту, тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарды жүргізу, орындалған жұмыстарды бақылау мен қабылдау және қоршаған ортаның жай-күйіне одан әрі мониторинг жүргізу қамтылады.

Тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарды жүргізу үшін осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген мемлекеттік органдар Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасына сәйкес ұйымдарды тартады.

4. Тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарды қаржыландыру бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

7-БӨЛІМ. ҚОРШАҒАН ОРТАҒА ЖАҒЫМСЫЗ ӘСЕР ЕТЕТІН ОБЪЕКТІЛЕРДЕГІ ҚЫЗМЕТТІҢ САЛДАРЛАРЫН ЖОЮ

145-бап. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілердегі қызметтің салдарларын жою туралы жалпы ережелер

1. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді пайдалану тоқтатылғаннан кейін объектілердің операторлары Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес осындай объектілерді пайдалану салдарларын жоюды қамтамасыз етуге міндетті.

2. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді пайдалану салдарларын жою шеңберінде жер учаскелерін адамдар өмірінің және (немесе) денсаулығының қауіпсіздігін, қоршаған ортаның қорғалуын қамтамасыз ететін және Қазақстан Республикасының жер заңнамасында көзделген тәртіппен, сондай-ақ осындай объектілердің сипатына қарай, оларды нысаналы мақсаты бойынша одан әрі пайдалану үшін жарамды жай-күйге келтіру бойынша – құрылыс объектілерін кейіннен кәдеге жарату, жер қойнауын пайдалану салдарларын жою, гидрогеологиялық ұңғымаларды жою және консервациялау, полигондарды және қалдықтарды, оның ішінде радиоактивті қалдықтарды сақтау мен жоюдың өзге де орындарын жабу бойынша жұмыстар, атом энергиясын пайдалану объектілерімен жұмыс істеу жөніндегі қызметті қауіпсіз тоқтату бойынша іс-шаралар және Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де жұмыстар жүргізілуіне тиіс.

146-бап. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді пайдалану салдарларын жоюды қаржыландыру

1. Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді пайдалану салдарларын жою объектіні пайдалануды тоқтату кезінде осындай объектінің операторы болып табылған тұлғаның есебінен жүргізіледі.

2. Осы Кодексте көзделген жағдайларда объектінің операторы қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді пайдалану салдарларын жою жөніндегі өз міндеттемелерінің орындалуын қаржылық қамтамасыз етуді беруге міндетті. Мұндай қамтамасыз етуді беру объектінің операторын қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектілерді пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелерді орындаудан босатпайды.

147-бап. Қызметті жүзеге асыру салдарларын жоюға
байланысты міндеттемелер бойынша талаптарды
қаржылық қамтамасыз ету

1. I санаттағы объектілердің операторлары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға осындай объектілерді пайдалану салдарларын жою бойынша, оның ішінде болашақта туындайтын талаптарға қатысты өз міндеттемелерін орындауды қаржылық қамтамасыз етуді (бұдан әрі – қаржылық қамтамасыз ету) беруге тиіс.

2. Қаржылық қамтамасыз ету Қазақстан Республикасының пайдасына жүзеге асырылады.

3. I санаттағы объектінің операторы осындай объектіні пайдалану салдарларын жою бойынша өз міндеттемелерін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімде орындамаған (тиісінше орындамаған) жағдайда, берілген қаржылық қамтамасыз ету сомасы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның Қазақстан Республикасының пайдасына өндіріп алуына жатады және мұндай жағдайда тиісті міндеттерді мемлекет өндіріп алынған сома есебінен орындайды.

Егер Қазақстан Республикасының пайдасына өндіріп алынған қаржылық қамтамасыз ету сомасы I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жоюдың тиісті жобасы бойынша шығыстарды жабуға жеткіліксіз болса, мемлекет жетіспейтін соманы тиісті объект операторының мүлкінен алуға құқылы.

4. Қаржылық қамтамасыз ету:

- 1) кепілдіктер;
- 2) банктік салым кепілі;
- 3) мүлік кепілі;
- 4) сақтандыру түрінде беріледі.

5. Қаржылық қамтамасыз ету I санаттағы объект пайдалануға берілген соң үш жылдан кейін берілуге тиіс.

6. Қаржылық қамтамасыз ету банктік салым кепілі түріндегі қаржылық қамтамасыз етудің үлесі:

1) объект пайдалануға берілген күннен бастап он жыл өткен соң – жалпы қаржылық қамтамасыз ету сомасының елу пайызынан кем емес;

2) объект пайдалануға берілген күннен бастап жиырма жыл өткен соң жалпы қаржылық қамтамасыз ету сомасының жүз пайызы болған жағдайда, I санаттағы объект операторының таңдауы бойынша, осы баптың 4-тармағында көзделген қаржылық қамтамасыз етудің бір түрімен немесе бірнеше түрінің үйлесімімен беріледі.

7. Ауыстырылатын қаржылық қамтамасыз етуге қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өндіріп алуды қолданған жағдайларды қоспағанда, I санаттағы объектінің операторы осы баптың 6-тармағының талаптары сақталған жағдайда, қаржылық қамтамасыз етудің бір түрін басқа түріне ауыстыруды жүзеге асыруға құқылы.

8. I санаттағы объектінің операторы өзінің осындай объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі барлық міндеттемесін толық орындағанға дейін қаржылық қамтамасыз етудің үздіксіз болуын қамтамасыз етуге міндетті.

9. Қаржылық қамтамасыз етудің мөлшері қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен әдістемеге сәйкес, I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі жұмыстардың есептік құны негізге алына отырып айқындалады және әр жеті жыл сайын қайта есептелуге жатады.

10. I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі жұмыстардың құнына әкімшілік және басқарушылық шығыстар, сондай-ақ:

- 1) күрделі құрылыстарды (ғимараттарды, құрылысжайларды, кешендерді) бөлшектеуге және бұзуға;
- 2) технологиялық жабдықты бөлшектеуге және жоюға;
- 3) қалпына келтіруге, қалдықтарды кәдеге жаратуға және (немесе) жоюға;
- 4) бүлінген жерлерді рекультивациялауға;
- 5) жерүсті және жерасты сулары, атмосфералық ауа сапасының, топырақ пен өсімдіктің жай-күйі сапасының мониторингiне;
- 6) кешенді экологиялық рұқсаттың шарттарында көзделген, I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі өзге жұмыстарды орындауға арналған шығыстар қосылуға тиіс.

11. Осы бапқа сәйкес мыналар:

- 1) өздеріне қатысты жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз етуді берген немесе Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жою қоры қалыптастырылған I санаттағы объектілер;
- 2) өздеріне қатысты мұндай объектілердің операторы осы Кодекстің 350-бабының 16-тармағына сәйкес жою қорын қалыптастырған полигондар үшін қаржылық қамтамасыз ету талап етілмейді.

12. Осы баптың 11-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, осы Кодекске сәйкес берілетін қаржылық қамтамасыз етудің I санаттағы объектілерді пайдалануға тыйым салынады.

I санаттағы объект қаржылық қамтамасыз етудің пайдаланылған

жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осындай объектінің пайдаланылуын тоқтата тұру немесе оған тыйым салу туралы талап қоюмен сотқа жүгінеді.

13. Оператордың I санаттағы объектіні жаңа операторға меншікке немесе өзге де заңды пайдалануға беруі алдыңғы операторды объектіні пайдалану салдарларын жою, осындай пайдалану процесінде келтірілген экологиялық залалды жою және осы бапқа сәйкес осындай жаңа оператор қаржылық қамтамасыз етуді бергенге дейін қаржылық қамтамасыз етудің болуы жөніндегі міндеттемелерден босатпайды.

14. Егер I санаттағы объектінің операторы берген қаржылық қамтамасыз ету оған байланысты емес себептер бойынша осы Кодекстің талаптарына сәйкес келуін тоқтатса немесе тоқтап қалса, мұндай оператор күнтізбелік алпыс күн ішінде осы Кодекстің талаптарына сәйкес келетін жаңа қаржылық қамтамасыз етуді беруге міндетті. Егер көрсетілген мерзім ішінде мұндай ауыстыру жүргізілмесе, оператор I санаттағы тиісті объектіні пайдалануды дереу тоқтата тұруға міндетті. Мұндай I санаттағы объектіні пайдалануды қайта бастауға осы Кодекстің талаптарына сәйкес келетін қаржылық қамтамасыз ету берілгеннен кейін ғана жол беріледі.

15. Қабылданған қаржылық қамтамасыз етуді есепке алу тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

148-бап. Қаржылық қамтамасыз ету ретінде кепілдікті қолдану

1. Оператор осы Кодекстің 147-бабының 1-тармағында көрсетілген өз міндеттемелерін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімде орындамаған (тиісінше орындамаған) жағдайда, кепіл осы Кодекстің 147-бабының талаптарына сәйкес қаржылық қамтамасыз ету ретінде берілген кепілдікке орай Қазақстан Республикасының алдында осы Кодекске сәйкес айқындалатын ақша сомасы шегінде жауап беруге міндеттенеді.

2. Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банкі, шетелдік банк не акциялары бағалы қағаздардың ұйымдастырылған нарығында айналыста болатын ұйым кепіл бола алады. Егер шетелдік банк немесе акциялары бағалы қағаздардың ұйымдастырылған нарығында айналыста болатын ұйым кепіл болса, мұндай кепілдер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайтын шетел валютасындағы ең төмен жеке кредиттік рейтинг жөніндегі шарттарға сәйкес келуге тиіс.

3. Банктің осы бапқа сәйкес берген кепілдік жөніндегі міндеттемесі I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою аяқталғаннан кейін тоқтатылады.

4. Кепілдік қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін үлгілік нысанға сәйкес қазақ және орыс тілдерінде беріледі.

Шетелдік тұлға беретін кепілдік қазақ және орыс тілдеріне міндетті түрде аударыла отырып, шет тілінде жасалуы мүмкін, оның дұрыстығын нотариус куәландыруға тиіс.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес жасалған кепілдік шартын қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдайды.

Кепілдікті қабылдату үшін I санаттағы объектінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға кепілдік шартын қоса бере отырып, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өтініш ұсынады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы тармақтың екінші бөлігінде көрсетілген өтініш тіркелген күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей, кепілдікті қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдайды немесе сол мерзімде өтініш берушіні жазбаша немесе электрондық нысанда хабардар ете отырып оны қабылдаудан бас тартады.

6. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мына жағдайлардың бірінде:

1) ұсынылған кепілдік шарты Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес келмесе;

2) кепіл осы баптың 2-тармағының талаптарына сәйкес келмесе;

3) сот мұндай талапты Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес заңсыз деп таныған жағдайларды қоспағанда, кепіл бұрын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның тиесілі сомаларды төлеу туралы талабын орындамаса, қаржылық қамтамасыз ету ретінде кепілдікті қабылдаудан бас тартады.

149-бап. Қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі банктік салым кепілін қолдану

1. I санаттағы объектінің операторы (кепіл беруші) осы Кодекстің 147-бабының 1-тармағында көрсетілген өз міндеттемелерін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімде орындамаған (тиісінше орындамаған) жағдайда, Қазақстан Республикасының (кепіл ұстаушының) банктік салым кепіліне орай кепілге салынған банктік салымның сомасынан оператордың басқа кредиторлары алдында артықшылықты түрде қанағаттандыру алуға құқығы бар.

2. Осы бапқа сәйкес Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі

банкінде орналастырылған банктік салым ғана кепіл нысанасы болуы мүмкін.

3. Салым теңгемен немесе шетел валютасымен енгізілуі мүмкін.

4. Қаржылық қамтамасыз ету болып табылатын банктік салымды қайта кепілге салуға тыйым салынады.

5. Заңды тұлға болып табылатын I санаттағы объект операторының банкроттығын қоса алғанда, ол таратылған жағдайда, кепіл ұстаушының талаптарын қанағаттандыру тәртібі Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында реттеледі.

6. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган банктік салым кепілінің шарты негізінде банктік салым кепілін қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдайды.

Банктік салым кепілінің шартын жасасу үшін I санаттағы объектінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға банктік салым шартының көшірмесін және екінші деңгейдегі банктің банктік салымның бар-жоғы туралы анықтамасын қоса бере отырып, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өтінішті ұсынады.

7. Банктік салым кепілінің шарты I санаттағы объектінің операторы және (немесе) кепіл беруші ретіндегі үшінші тұлға, кепіл ұстаушы ретіндегі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мен екінші деңгейдегі банк арасында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен, I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелердің орындалуын қаржылық қамтамасыз ету ретінде банктік салым кепілінің үлгілік шартына сәйкес жасалады.

8. Банктік салым кепілінің шарты I санаттағы объект операторының банктік салым кепілі шартын жасасу туралы өтініші алынған күннен бастап он жұмыс күні ішінде жасалады.

9. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган банктік салым кепілінің шарты жасалған күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей, сол мерзімде өтініш берушіні жазбаша немесе электрондық нысанда хабардар ете отырып, осындай шартты қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдайды.

150-бап. Қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі мүлік кепілін қолдану

1. I санаттағы объектінің операторы (кепіл беруші) осы Кодекстің 147-бабының 1-тармағында көрсетілген өз міндеттемелерін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімде орындамаған (тиісінше орындамаған) жағдайда, Қазақстан Республикасының (кепіл ұстаушы) мүлік кепіліне орай кепілге салынған мүлікке оператордың басқа кредиторлары

алдында артықшылықпен өндіріп алуды қолдануға құқығы бар.

2. Заңды тұлға болып табылатын I санаттағы объект операторының банкроттығын қоса алғанда, ол таратылған жағдайда кепіл ұстаушының талаптарын қанағаттандыру тәртібі Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында реттеледі.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес жасалған мүлік кепілінің шарты негізінде мүлік кепілін қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдайды.

Мүлік кепілінің шартын жасасу үшін I санаттағы объектінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға бағалаушының кепілге салынған мүліктің нарықтық құнын бағалау туралы есебін қоса бере отырып, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өтінішті ұсынады.

4. Мүлік кепілінің шарты I санаттағы объектінің операторы және (немесе) кепіл беруші ретіндегі үшінші тұлға және кепіл ұстаушы ретіндегі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган арасында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен үлгілік нысан бойынша жасалады.

Мүлік кепілінің шарты I санаттағы объект операторының мүлік кепілінің шартын жасасу туралы өтініші алынған күннен бастап он жұмыс күні ішінде жасалады.

Қазақстан Республикасының бағалау қызметі туралы заңнамасына сәйкес бағалаушы мен кепіл беруші арасындағы шарт бойынша жүргізілген бағалау туралы есепте айқындалған құн қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі кепіл нысанасының нарықтық құны болып табылады.

Бағалаушының кепілге салынған мүліктің нарықтық құнын бағалау туралы есебі I санаттағы объектінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға мүлік кепілінің шартын жасасу туралы өтініш берген күнге дейін күнтізбелік он бес күннен ерте жасалмауға тиіс.

5. Мүлік кепілінің шарты кепілге берілетін мүлік жойылудан немесе бүлінуден сақтандырылған болып табылған жағдайда жасалады.

6. Мыналарды:

- 1) тіршілікті қамтамасыз ету объектілерін;
  - 2) тыйым салынған мүлікті;
  - 3) мемлекеттік органдар шектеу салған мүлікті;
  - 4) үшінші тұлғалардың құқықтарымен ауыртпалық салынған мүлікті;
  - 5) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес азаматтық айналымнан алып қойылған мүлікті;
- б) электр, жылу энергиясын және өзге де энергия түрлерін;

7) тез бүлінетін тауарларды;

8) осы Кодекстің 149-бабына сәйкес банк салымын кепілге салу жағдайларын қоспағанда, мүліктік құқықтарды;

9) Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерлердегі мүлікті қоспағанда, кез келген мүлік қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі мүлік кепілінің нысанасы болуы мүмкін.

7. Осы баптың 5 және 6-тармақтарында белгіленген шарттар сақталмаған кезде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүлік кепілінің шартын жасасу туралы өтінішті I санаттағы объектінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға берген күннен бастап он жұмыс күнінен кешіктірмей, мүлік кепілінің шартын жасасудан бас тартады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осындай шешім қабылданған күннен бастап бір жұмыс күнінен кешіктірмей, I санаттағы объектінің операторын мүлік кепілінің шартын жасасудан бас тарту туралы хабардар етеді.

8. Мүлікті кепілге салу кезінде, егер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өзгеше шешім қабылдаса, кепіл нысанасы кепіл берушіде қалады.

I санаттағы объектінің операторы I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою бойынша, мүлік кепілінің шартымен қамтамасыз етілген міндеттемелерді орындағанға дейін кепіл беруші кепіл нысанасына билік етуге құқылы емес.

9. Мүлік кепілін ресімдеу Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

151-бап. Қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі сақтандыру шартын қолдану

1. Объектінің операторы I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі өз міндеттемелерін қамтамасыз ету үшін сақтандыру ұйымымен сақтандыру шартын жасасуға құқылы, соған орай объект операторының I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелерді Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен (сақтандыру жағдайы) орындамауы немесе тиісінше орындамауы Қазақстан Республикасының (пайда алушы) пайдасына сақтандыру сомасын төлеуге алып келеді.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган сақтандыру қызметін жүзеге асыру құқығына арналған лицензиясы бар сақтандыру

ұйымдарымен жасалған шарттарды қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдайды.

Осы баптың 1-тармағында көрсетілген сақтандыру шарты қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органмен келісу бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен, I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелердің орындалуын қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі үлгілік сақтандыру шартына сәйкес жасалады.

I санаттағы объект операторының I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі өз міндеттемелерін орындауға байланысты мүліктік мүддесі қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі сақтандыру шартының объектісі болып табылады.

I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелерді осы Кодексте белгіленген мерзімде орындамау немесе тиісінше орындамау фактісі қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі сақтандыру шарты бойынша сақтандыру жағдайы болып танылады.

Сақтандыру шартын қабылдату үшін I санаттағы объектінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға сақтандыру шартын қоса бере отырып, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өтінішті ұсынады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган көрсетілген өтініш тіркелген күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей, сақтандыру шартын қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдайды немесе сол мерзімде өтініш берушіні жазбаша немесе электрондық түрде хабардар ете отырып, оны қабылдаудан бас тартады.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мынадай жағдайлардың бірінде:

1) ұсынылған сақтандыру шарты I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелерді орындауды қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі үлгілік сақтандыру шартына сәйкес келмесе;

2) сот мұндай талапты Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес заңсыз деп таныған жағдайларды қоспағанда, қаржылық қамтамасыз ету ретінде ұсынылған сақтандыру шартын жасасқан сақтандыру ұйымы сақтандыру шартын қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдау туралы өтініш тіркелген күн қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның сақтандыру төлемі туралы талабын бұрын орындамаса, сақтандыру шартын қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдаудан бас тартады.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның сақтандыру төлемі туралы талабы осындай талап алынған күннен бастап екі жұмыс күні

ішінде сақтандыру ұйымының бұлжытпай және міндетті түрде орындауына жатады. Сақтандыру ұйымы көрсетілген талапты орындамаған немесе орындау мерзімдерін бұзған кезде, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болады.

8-БӨЛІМ. ҚОРШАҒАН ОРТА МЕН ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК МОНИТОРИНГІ

152-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі

1. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі Қазақстан Республикасында жұмыс істеп тұрған мониторингтің қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды қорғау, молықтыру және пайдалану, адамдардың өмірін және (немесе) денсаулығын табиғи және антропогендік ортаның зиянды факторларының әсерінен қорғау, сондай-ақ климат өзгеруінің әсер етуі мен климат өзгеруінің болжамды әсер етуі мәселелерін тікелей немесе жанама түрде қамтитын барлық жүйесін, кіші жүйесін және түрін біріктіретін, мемлекет қамтамасыз ететін көп мақсатты жүйені білдіреді.

2. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі мынадай элементтерді қамтиды:

1) Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар;

2) осы Кодекске сәйкес Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мониторингтің жүйелері, кіші жүйелері мен түрлері;

3) «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесі.

3. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің міндеттері мыналар болып табылады:

1) қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйін, оларда болып жатқан процестерді, құбылыстар мен өзгерістерді ұдайы байқау, мұндай өзгерістерді бағалау, болжау және бақылау;

2) қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің деректерін жинау, жинақтау, сақтау, есепке алу, жүйелеу, жинақтап-қорыту, өңдеу және талдау;

3) Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай

мемлекеттік жүйесіне қатысушылардың басқарушылық және шаруашылық шешімдер қабылдауы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген құзыреттері шегінде функцияларды жүзеге асыруы мақсатында олардың арасында өзара іс-қимылды, үйлестіруді және ақпарат алмасуды қамтамасыз ету;

4) мемлекеттік органдарды, жеке және заңды тұлғаларды қоршаған ортаның, оның ішінде табиғи ортаның (оның құрамдастарының, табиғи және табиғи-антропогендік объектілердің, табиғи кешендердің, биоәртүрліліктің) және антропогендік ортаның жай-күйі туралы, сондай-ақ табиғи және антропогендік ортаның адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына және тұтас қоршаған ортаға ықпал ететін зиянды факторлары туралы анық және салыстырмалы ақпаратпен қамтамасыз ету.

4. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің жұмыс істеуі деректердің салыстырмалығын және ақпараттық ресурстардың үйлесімділігін қамтамасыз ететін бірыңғай ұйымдастырушылық, әдіснамалық, метрологиялық және ақпараттық тәсіл негізінде жүзеге асырылады.

5. Қазақстан Республикасының Үкіметі Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін ұйымдастыру және оның жұмыс істеу қағидаларын бекітеді, оларда мыналар қамтылуға тиіс:

1) Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің деректерін жинауға, жинақтауға, сақтауға, есепке алуға, жүйелеуге, жинақтап-қорытуға, өңдеуге және талдауға қойылатын бірыңғай ұйымдастырушылық, әдіснамалық, метрологиялық және өзге де талаптар;

2) Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар арасындағы өзара іс-қимыл және жұмыс процестерін үйлестіру тәртібі;

3) «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесін қалыптастыру және оның жұмыс істеу тәртібі, оның құрылымы мен ақпарат көздері, сондай-ақ оған Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылардың және өзге де мемлекеттік органдардың, жеке және заңды тұлғалардың қол жеткізу қағидалары, деңгейлері, тәртібі мен шарттары.

6. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар арасындағы жұмыс процестерін үйлестіруді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

7. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар арасында, оның ішінде «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесі шеңберінде ақпарат алмасу өтеусіз негізде жүзеге асырылады.

8. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мониторингтің жүйелері, кіші жүйелері мен түрлері шеңберінде қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйін байқау, оның ішінде ғарыштан Жерді қашықтықтан зондтау деректері пайдаланыла отырып жүргізіледі.

153-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар

Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар мыналар болып табылады:

- 1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган;
- 2) арнаулы уәкілетті мемлекеттік органдар;
- 3) Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мониторинг түрлерін жүзеге асыруға уәкілеттік берілген ұйымдар;
- 4) осы Кодекске сәйкес өндірістік экологиялық бақылауды жүзеге асыруға міндетті жеке және заңды тұлғалар.

154-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымы

1. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі мынадай мониторинг жүйелерін қамтиды:

- 1) экологиялық мониторинг;
- 2) табиғи ресурстар мониторингі;
- 3) арнайы мониторинг;
- 4) метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг;
- 5) қоршаған орта жай-күйінің мониторингі.

2. Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін ұйымдастыру және оның жұмыс істеу қағидаларында Қоршаған орта мен табиғи ресурстар

мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына мониторингтің қосымша жүйелері, кіші жүйелері мен түрлері енгізілуі мүмкін.

155-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі

1. Деректерді жинақтау, сақтау, жүйелеу, интеграциялау және автоматтандырылған алмасуды қамтамасыз ету, Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар арасындағы өзара іс-қимыл және жұмыс процестерін үйлестіру, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалар үшін ақпаратқа қолжетімділік беруді автоматтандыру «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесінің жұмыс істеуі арқылы жүзеге асырылады.

2. «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесін құруды, оның жұмыс істеуін, жүргізілуі мен пайдаланылуын ұйымдастыруды, сондай-ақ осыған байланысты барлық жұмыс процесінің үйлестірілуін қамтамасыз етуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

3. «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесі:

1) Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мониторинг жүйелерінің, кіші жүйелері мен түрлерінің деректер банктері;

2) табиғи ресурстардың мемлекеттік кадастрлары;

3) қалдықтардың мемлекеттік кадастры;

4) мемлекеттік климат кадастры;

5) мемлекеттік көміртек кадастры;

6) озонды бұзатын заттарды тұтынудың мемлекеттік кадастры;

7) Қазақстан Республикасының ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімі;

8) экологиялық рұқсаттардың және қоршаған ортаға әсер ету туралы декларациялардың мемлекеттік тізілімі;

9) қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің тізілімі;

10) тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімі деректерін интеграциялау мен автоматтандырылған алмасуды қамтамасыз етуге тиіс.

4. «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи

ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесінің шеңберіндегі бағдарламалық құралдардың жүйесі деректерді бірыңғай әдістемелік негізде жинақтауды, сақтау мен өңдеуді жүзеге асыруға, оның әртүрлі деңгейлері, сондай-ақ Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мемлекеттік кадастрлар, тізілімдер, тіркелімдер, мониторинг жүйелерінің, кіші жүйелері мен түрлерінің деректер банктері арасында деректерді автоматтандырылған және тиімді алмасуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

5. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесінің шеңберінде өздері беретін деректердің анықтығы үшін Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жауаптылықта болады.

156-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкіне қол жеткізу шарттары

1. «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесіне қол жеткізу мынадай:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның, арнайы уәкілетті мемлекеттік органдардың және Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мониторинг түрлерін жүзеге асыруға уәкілеттік берілген ұйымдардың барлық ақпаратқа (алғашқы деректерге және ақпараттық өнімге) танысу, көшіру және қайта жаңғырту мүмкіндігі беріліп, шектеусіз қол жеткізуге құқығы болады;

2) жеке және заңды тұлғалардың мемлекеттік құпияларды, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын ақпаратты қоспағанда, барлық ақпараттық өнімге танысу, көшіру және қайта жаңғырту мүмкіндігі беріліп, шектеусіз қол жеткізуге құқығы болады деген шарттар сақтала отырып беріледі.

2. Бастапқы деректер деп мониторинг түрлерінің нәтижелері бойынша алынған және жинақтап-қорытуға, өңдеуге немесе талдауға ұшырамаған деректер түсініледі. Өндірістік мониторингтің өңделмеген деректері, оның ішінде қоршаған ортаға эмиссиялар мониторингінің автоматтандырылған жүйесінен алынған деректер бастапқы деректерге жатады.

3. Ақпараттық өнім деп алғашқы деректерді жинақтап-қорыту, өңдеу

және талдау нәтижесі болып табылатын ақпарат түсініледі. Ақпараттық өнімге талдамалық есептер, анықтамалар, баяндамалар, мәтіндік мазмұндағы өзге де құжаттар, картографиялық ақпарат, статистикалық нысандар мен есептілік, өндірістік экологиялық бақылау жөніндегі есептілік, сондай-ақ біріктірілген (статистикалық) сипаттағы өзге де ақпарат жатады.

4. «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесіне қол жеткізу өтеусіз негізде беріледі.

157-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің деңгейлері

1. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін жүргізу үш деңгейде жүзеге асырылады:

1) жергілікті деңгейде өндірістік мониторинг, қоғамдық мониторинг және жергілікті атқарушы органдар елді мекендердің нақты учаскелерінде, елді мекендерден тыс жерлерде, жерүсті және жерасты су объектілерінен тыс жерлерде, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ұйымдастыратын мониторинг түрлері жүргізіледі;

2) өңірлік деңгейде өңірлердің физикалық-географиялық және экономикалық ерекшеліктері, экологиялық жүктемесі бар аймақтардың және қоршаған орта жай-күйі мен табиғи ресурстарды пайдалануға ықпал ететін табиғи және антропогендік факторлар кешенінің бар-жоғы ескеріле отырып, әкімшілік-аумақтық бірліктер шегінде мониторинг түрлері жүргізіледі;

3) республикалық деңгейде Қазақстан Республикасының бүкіл аумағын қамтитын, қажет болған кезде жалпымемлекеттік маңызы бар ірі өңірлер мен жекелеген объектілер бөліне отырып, мониторинг жүргізіледі.

2. Барлық деңгейде қоршаған орта мен табиғи ресурстардың мониторингі жөніндегі қызмет Қазақстан Республикасының техникалық реттеу туралы, өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы және сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеу туралы заңнамасында белгіленген талаптар сақтала отырып жүзеге асырылады.

158-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін қаржыландыру

1. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі бюджет қаражатының және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де көздердің есебінен

қаржыландырылады.

2. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін бюджет қаражаты есебінен қаржыландыру мынадай қызмет түрлерін:

1) республикалық деңгейде мониторинг жүйесін құруды және оның жұмыс істеуін қолдауды;

2) мониторинг жүйелерінің, кіші жүйелері мен түрлерінің жұмыс істеуі мен дамуын, ғылыми-техникалық бағдарламалардың орындалуын қамтамасыз ету үшін ғылыми-техникалық өнім жасауды;

3) аумақтық деңгейде мониторинг жүйесін құруды және оның жұмыс істеуін қолдауды, оны дамыту мақсатында ғылыми-техникалық өнім жасауды;

4) «Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі» ақпараттық жүйесін құруды және оның жұмыс істеуін қолдауды жүзеге асыруға бағытталған.

159-бап. Экологиялық мониторинг

1. Экологиялық мониторинг мемлекет қамтамасыз ететін қоршаған ортаның сапасына қатысты алынған деректерді байқаудың, өлшеудің, жинаудың, жинақтаудың, сақтаудың, есепке алудың, жүйелеудің, жинақтап-қорытудың, өңдеудің және талдаудың, сондай-ақ солардың негізінде экологиялық ақпаратты дайындаудың кешенді жүйесін білдіреді.

2. Экологиялық мониторинг:

1) қоршаған ортаның сапасын бағалау;

2) қоршаған ортаға әсер етудің антропогендік және табиғи факторларын айқындау мен талдау;

3) антропогендік және табиғи факторлардың әсер етуінен қоршаған орта жай-күйінің өзгерістерін болжау және бақылау;

4) мемлекеттік органдар, жеке және заңды тұлғалар қоршаған ортаны қорғауға, экологиялық қауіпсіздікті және орнықты дамудың экологиялық негіздерін қамтамасыз етуге бағытталған шаруашылық және басқарушылық шешімдер қабылдаған кезде оларды ақпараттық қамтамасыз ету;

5) барлық жеке және заңды тұлғаның экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын қамтамасыз ету мақсаттарында жүйелі негізде жүзеге асырылады.

3. Экологиялық мониторинг объектілері мыналар болып табылады:

1) осы Кодекстің 166-бабы 6-тармағының 2) – 8) тармақшаларында көрсетілген объектілер;

2) жерасты суларының сапасы;

- 3) I және II санаттағы объектілердің қоршаған ортаға әсер етуі;
- 4) экологиялық жүйелердің және олар ұсынатын экожүйелік көрсетілетін қызметтердің жай-күйі;
- 5) табиғи процестердің табиғи ағымын және қоршаған ортаның жай-күйі өзгерістерінің ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың экологиялық жүйелеріне ықпалын қоса алғанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар;
- б) климат өзгеруінің әсер етуі;
- 7) қалдықтар және оларды басқару.

4. Экологиялық мониторинг:

1) осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган және (немесе) арнайы уәкілеттік берілген ұйымдар жүзеге асыратын байқаулар мен өлшеулерге;

2) Қазақстан Республикасының заңдарында айқындалған өз құзыреттері шеңберінде арнайы уәкілетті мемлекеттік органдар, өзге де мемлекеттік органдар мен ұйымдар жүзеге асыратын байқаулар мен өлшеулерге;

3) Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика саласындағы заңнамасына сәйкес жүргізілетін ресми статистикалық ақпаратқа;

4) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның сұрау салуы бойынша немесе Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі шеңберінде мемлекеттік органдар беретін, сондай-ақ мемлекеттік органдар ашық қолжетімділікте орналастыратын ақпаратқа;

5) міндетті өндірістік экологиялық бақылау шеңберінде жеке және заңды тұлғалар жүзеге асыратын байқаулар мен өлшеулерге;

б) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мемлекеттік және мемлекеттік емес заңды тұлғалардан алатын өзге де ақпаратқа негізделеді.

5. Осы Кодекске сәйкес өндірістік экологиялық бақылауды жүзеге асыруға міндетті тұлғалар тиісті деректерді жинауды, жинақтауды, сақтауды, есепке алуды, өңдеуді және экологиялық мониторинг мақсаттары үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өтеусіз беруді қамтамасыз етеді.

6. Экологиялық мониторинг шеңберінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес Қазақстан Республикасының экологиялық ақпарат беру жөніндегі міндеттемелерін орындау мақсатында деректерді жинау мен дайындауды да жүзеге асырады.

160-бап. Табиғи ресурстар мониторингі

1. Табиғи ресурстар мониторингі Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес арнайы уәкілетті мемлекеттік органдар ұйымдастыратын табиғи ресурстар түрлері жай-күйі мониторингі жүйелерінің, кіші жүйелері мен түрлерінің жиынтығын білдіреді.

2. Табиғи ресурстар мониторингі мыналарды қамтиды:

1) Қазақстан Республикасының жер заңнамасына сәйкес жүргізілетін жер мониторингі;

2) Қазақстан Республикасының су заңнамасына сәйкес жүргізілетін су объектілерінің мемлекеттік мониторингі;

3) Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүргізілетін жер қойнауының мемлекеттік мониторингі;

4) Қазақстан Республикасының орман заңнамасына сәйкес жүргізілетін ормандардың мемлекеттік мониторингі;

5) Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасына сәйкес жүргізілетін жануарлар дүниесінің мониторингі;

6) өсімдіктер дүниесінің мониторингі.

3. Табиғи ресурстар мониторингінің деректері Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тиісті мемлекеттік кадастрларда жинақтап-қорытылады.

161-бап. Арнайы мониторингтің түрлері

1. Арнайы мониторинг мынадай түрлерді қамтиды:

1) әскери-сынақ полигондарының мониторингі – жабық және жұмыс істеп тұрған әскери-сынақ полигондарының аумағында әскери техниканы, оның ішінде зымырандық техниканы және қару-жарақты сынауға байланысты қоршаған ортаның ластануын байқау жүйесі;

2) «Байқоңыр» зымыран-ғарыш кешенінің мониторингі – жұмыс істеуін ұйымдастыруды ғарыш қызметі саласындағы уәкілетті орган жүзеге асыратын, «Байқоңыр» кешенінің зымыран-ғарыш қызметінің әсеріне ұшыраған аумақтардағы қоршаған ортаның жай-күйін байқау жүйесі;

3) Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасына сәйкес жүргізілетін санитариялық-эпидемиологиялық мониторинг;

4) осы Кодекстің 410-бабына сәйкес жүргізілетін төтенше экологиялық ахуал аймақтарындағы және экологиялық зілзала аймақтарындағы экологиялық жағдай мониторингі;

5) ғарыш мониторингі – жұмыс істеуін ұйымдастыруды ғарыш қызметі саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының ғарыш қызметі саласындағы заңнамасына сәйкес жүзеге асыратын, Жерді ғарыштан қашықтықтан зондтау құралдарын пайдалана отырып, қоршаған ортаның жай-күйін байқау жүйесі.

2. Осы баптың 1-тармағының 1) және 4) тармақшаларында көрсетілген арнайы мониторинг түрлерін ұйымдастыруды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

9-БӨЛІМ. МЕТЕОРОЛОГИЯЛЫҚ МОНИТОРИНГ, ГИДРОЛОГИЯЛЫҚ МОНИТОРИНГ ЖӘНЕ ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІНІҢ МОНИТОРИНГІ САЛАСЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТ

10-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

162-бап. Метеорологиялық мониторинг

1. Метеорологиялық мониторинг деректерді байқау, жинау, өңдеу, талдау, сақтау, метеорологиялық және агрометеорологиялық ақпаратты дайындау, оның ішінде метеорологиялық және агрометеорологиялық болжамдарды дайындау және көрсетілген ақпаратты мемлекеттік органдарға, жеке және заңды тұлғаларға беру қамтылатын метеорология саласындағы қызметті білдіреді.

Метеорологиялық байқаулардың нәтижелері бойынша алынған алғашқы деректер, сондай-ақ бастапқы метеорологиялық деректерді өңдеу мен талдау нәтижесі болып табылатын жедел, режимдік, климаттық және болжамдық ақпарат метеорологиялық ақпарат болып табылады.

2. Метеорологиялық мониторинг табиғи метеорологиялық параметрлердің, атмосфералық құбылыстардың және атмосферада олардың табиғи ортаның басқа құрамдастарымен өзара іс-қимылы кезіндегі процестердің жай-күйі мен дамуын айқындау және мемлекеттік органдарды, жеке және заңды тұлғаларды ауа райы туралы ақпаратпен қамтамасыз ету, қысқа мерзімді, орта мерзімді, ұзақ мерзімді метеорологиялық, агрометеорологиялық болжамдар мен қауіпті және дүлей метеорологиялық құбылыстардың (оның ішінде қар көшкіндерінің) туындау мүмкіндігі туралы